КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА
КРИМІНАЛІСТИКИ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

«ПРАКТИКУМ

З КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ»

Київ 2025

УДК 343.13(075.8)

П69

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 4 від 11 вересня 2025 року)

Рецензенти:

Оксана КАПЛІНА – завідувачка кафедрою кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, докторка юридичних наук, професорка, академік НАПрН України;

Іван КАЙЛО – проректор з наукової роботи Київського університету права НАН України, доктор юридичних наук;

Аліна БІРЮКОВА – професор кафедри адвокатської майстерності та міжнародної юридичної практики Академії адвокатури України, докторка юридичних наук, професорка.

Практикум з кримінального процесу : навч. посібник / Костюченко Ю. О. [та ін.] ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Навч.-наук. ін-т права, Каф. кримінального процесу та криміналістики. Київ : [б. в.], 2025. 337 с.

Практикум з кримінального процесу є комплексним навчальним посібником підготовленим колективом кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка для поглиблення теоретичних знань та формування практичних навичок у здобувачів освіти. Він містить плани практичних занять, питання для самоконтролю, тестові завдання, казуси (задачі), а також актуальний перелік нормативно-правових актів, судової практики та спеціалізованої літератури до кожної з тем.

Видання буде корисним для здобувачів освіти, викладачів, а також працівників прокуратури, адвокатури та суду.

Авторський колектив: науково-педагогічні працівники кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права, Київського національного університетуімені Тараса Шевченка:

Костюченко О. Ю. – завідувачка кафедри, канд. юрид. наук, доц. – предмова, тема 16, 17, 18;
Шумило М. Є. – професор кафедри, д-р юрид. наук, проф., член-кор. НАПрН України – тема 1, 4, 21.
Кучинська О. П. – професорка кафедри, д-р юрид. наук, проф. – тема 2;
Гринюк В. О. – професор кафедри, д-р юрид. наук, проф. – тема 22;
Шибіко В. П. – професор кафедри, канд. юрид. наук, проф. – тема 10, 11;
Дунаєвська Л. Г. –доцентка кафедри, канд. юрид. наук, доц. – тема 8;
Мірошников І. Ю. – доцент кафедри, канд. юрид. наук, доц. – тема 19, 20;
Виноградова А. І. – доцентка кафедри, канд. юрид. наук, доц. – тема 5, 6;
Середа Ю. М. – доцент кафедри, канд. юрид. наук, доц. – тема 3, 14;
Сухачова І. О. – доцентка кафедри, д-р юрид. наук – тема 7, 9, 24;
Неділько Я. В. – асистент кафедри, доктор філософії в галузі права (PhD) – тема 23;
Чистякова А. С. – асистентка кафедри канд. юрид. наук – тема 12, 13, 15;
Дерев'янко М. І. – асистентка афедри, канд. юрид. наук – тема 6.1;

Матеріали публікуються в редакції авторів тем посібника.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА **7**

Тема № 1. Кримінальний процес: вступ до курсу і основні поняття **11**

Тема № 2. Засади кримінального провадження **20**

Тема № 3. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження **31**

Тема № 4. Докази і доведення у кримінальному провадженні **41**

Практичне заняття № 1: «Докази у кримінальному провадженні» 41

Практичне заняття № 2: «Характеристика джерел доказів у кримінальному провадженні» 59

Практичне заняття № 3: «Доведення у кримінальному провадженні» 73

Тема № 5. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення, строки, витрати. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу **82**

Тема № 6. Заходи забезпечення кримінального провадження **93**

Тема № 6.1. Запобіжні заходи 105

Тема № 7. Загальні положення досудового розслідування. 121

Тема № 8. Слідчі (розшукові) дії..... 134
Тема № 9. Негласні слідчі (розшукові) дії..... 151
Тема № 10. Повідомлення про підозру. Допит підозрюваного 161
Тема № 11. Зупинення і закінчення досудового розслідування 173
Тема № 12. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень..... 194
Тема № 13. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків 209
Тема № 14. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування 219
Тема № 15. Підсудність. Підготовче провадження 226
Практичне заняття № 1: «Підсудність»..... 226
Практичне заняття № 2: «Підготовче провадження»..... 234
Тема № 16. Загальні положення судового розгляду..... 246
Тема № 17. Судовий розгляд 254
Тема № 18. Судові рішення..... 261
Тема № 19. Провадження в суді апеляційної інстанції..... 264
Тема № 20. Провадження в суді касаційної інстанції..... 278
Тема № 21. Провадження за нововиявленими та виключними обставинами..... 289
Тема № 22. Особливі порядки кримінального провадження 297

Тема № 23. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження..... 312
Практичне заняття № 1: «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» 312
Практичне заняття № 2: «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» 313
Тема № 24. Особливості досудового розслідування та судового розгляду під час воєнного стану..... 325

ПЕРЕДМОВА

Кримінальне процесуальне право завжди належало і належить нині до найважливіших навчальних дисциплін, знання з яких визначають фахову підготовку юриста. Наскільки широкими і ґрунтовними мають бути знання юриста, який працює у сфері кримінального процесу (кримінального провадження) свідчать і сформульовані в законі (стаття 2 КПК України) завдання кримінального провадження: захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Кримінальне процесуальне право як навчальна дисципліна ґрунтується на основі науки кримінального процесуального права, кримінального процесуального законодавства та практики його застосування суб'єктами кримінального провадження. Відповідно до навчальної програми її предметом є: поняття, завдання і система кримінального

провадження; джерела кримінального процесуального права; засади кримінального провадження; суб'єкти кримінального провадження; докази і доказування в кримінальному провадженні; фіксування у кримінальному провадженні, процесуальні рішення, строки, витрати; заходи забезпечення кримінального провадження; зміст стадій: досудового розслідування, судового провадження у першій інстанції, перегляду і виконання судових рішень; особливі порядки провадження; особливості міжнародного співробітництва у галузі кримінального провадження та особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне процесуальне право» має бути набуття студентами знань як теорії кримінального процесуального права і кримінального процесуального законодавства, так і практики його застосування суддями, прокурорами, слідчими, детективами, дізнавачами, адвокатами, а також вміння самим студентам правильно тлумачити і застосовувати норми кримінального процесуального права, самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання, визначати, обґрунтовувати і обстоювати свою правову позицію, захищати права, свободи і законні інтереси осіб; володіти навичками з підготовки основних процесуальних документів, якими оформляються початок, хід і результати кримінального провадження, роз'яснення учасникам кримінального провадження їх процесуальних прав та обов'язків

з метою забезпечення їм можливості брати активну участь у кримінальному провадженні.

Досягненню цього результату і слугує даний Посібник, який має на меті забезпечити оптимальну організацію практичних занять з кримінального процесуального права, щоб закріпити, поповнити і поглибити знання, отримані студентами на лекціях і в процесі самостійної роботи з рекомендованими джерелами.

Підготовка до практичних занять складається з опрацювання теоретичних питань теми, запитань для самоконтролю, тестових завдань, розв'язання задач і складання процесуальних документів.

Після з'ясування для себе, які саме питання винесено на практичне заняття, можна звернутися до відповідного розділу підручника чи навчального посібника з кримінального процесуального права, ознайомитися з відповідними нормами Конституції України, міжнародно-правових актів з прав людини і судочинства (Конвенції по захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року тощо), КПК України, інших законів України, які регулюють відповідне питання, рішень ЄСПЛ, Конституційного Суду України, Верховного Суду, науково-практичних коментарів та інших джерел.

Перелік основних нормативно-правових актів і спеціальних джерел додається до кожного плану практичного заняття.

Розв’язання задач полягає у формулюванні конкретних відповідей на поставлені запитання з подальшим їх обґрунтуванням із посиланням на рекомендовані нормативно-правові акти.

При складанні процесуальних документів студенти керуються вимогами КПК України і користуються зразками процесуальних документів. Під час складання слідчого чи судового процесуального документа необхідно спочатку ознайомитися зі змістом відповідних статей КПК України, які визначають форму та зміст цих документів.

Авторський колектив Навчального посібника «Практикум з кримінального процесу» висловлює щиру подяку рецензентам за їхні слушні зауваження та поради, які взяті до уваги при підготовці видання до друку.

Тема № 1. Кримінальний процес: вступ до курсу і основні поняття

Практичне заняття № 1

План

1. Поняття кримінального процесу як соціальної діяльності.

2. Мета, завдання і призначення кримінального процесу.

3. Належна правова процедура кримінального процесуального провадження: поняття, види та значення.

4. Функціональна структура кримінального процесу.

5. Система кримінального процесу України: система стадій та система проваджень.

6. Кримінальна процесуальна політика України.

7. Типи і види кримінального процесу.

Питання для самоконтролю:

1. Чим видрізняється поняття від визначення кримінального процесу?
2. Чому кримінальний процес відноситься до різновиду соціальної діяльності?
3. Як співвідносяться визначення «кримінальний процес», «кримінальне судочинство» і «правосуддя»?
4. Що є метою, завданням і призначенням кримінального процесу?
5. Чи допускає КПК України диференціацію належної правової процедури?
6. Назвіть основні функції кримінального процесу?
7. Назвіть додаткові (похідні) процесуальні функції?
8. Що таке система кримінального процесу?

9. Назвіть ознаки стадії кримінального процесу?

10. Як співвідносяться стадії кримінального процесу з кримінальними провадженнями?

11. Назвіть типи кримінального процесу і їх ознаки.

12. Які види обвинувального типу кримінального процесу?

13. Які види розшукового (інквізиційного) типу кримінального процесу?

14. Які види мішаного типу кримінального процесу?

15. Які основні напрями державної діяльності включає кримінальна процесуальна політика?

16. Які існують моделі кримінальної процесуальної політики?

Практичне заняття № 2

План

1. Кримінальні процесуальні відносини: склад та їх особливості.

2. Кримінальні процесуальні та кримінальні правові відносини: їх взаємозв'язок і розбіжності.

3. Кримінальні процесуальні гарантії: поняття, система та значення.

4. Кримінальне процесуальне законодавство України.

5. Дія Кримінального процесуального кодексу в просторі, часі, за колом осіб.

6. Механізм, предмет і метод кримінального процесуального регулювання.

7. Поняття, види та характеристика джерел кримінального процесуального права.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення кримінальних процесуальних відносин.
2. Яким є склад кримінальних процесуальних відносин?
3. Назвіть суб'єктів кримінальних процесуальних відносин?
4. В чому полягають особливості кримінальних процесуальних відносин?
5. Що є об'єктом кримінальних процесуальних відносин?
6. З якого моменту виникають кримінальні процесуальні відносини?
7. Коли виникають кримінальні правові відносини?
9. Назвіть систему кримінальних процесуальних гарантій?
10. Назвіть кримінальні процесуальні гарантії прав особи закріплені в Конституції України?
11. Що слід розуміти під механізмом кримінального процесуального регулювання?
12. Дайте визначення аналогії у кримінальному процесуальному провадженні?
13. Що є предметом та методом кримінального процесуального регулювання?
14. Назвіть види джерел кримінального процесуального права України за їх ієрархічним критерієм та юридичною силою.
15. Назвіть основні форми виразу судової практики як джерел кримінального процесуального права.

Тести та завдання:

1. Які із наведених нижче положень ст. 2 КПК України вказують на призначення, мету і завдання кримінального процесу (оберіть усі правильні відповіді):

а) забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду;

б) кожний хто вчинив кримінальне правопорушення був притягнутий до відповідальності в міру своє вини;

в) жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений;

г) жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу;

ґ) щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура;

д) захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень;

е) охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження.

2. Як співвідносяться належна правова процедура і процесуальна форма (оберіть ОДНУ правльну відповідь):

а) ці поняття є рівноцінні;

б) належна правова процедура включає процесуальну форму;

в) процесуальна форма за обсягом ширша за належну правову процедуру.

3. До якого типу кримінального процесу належить кримінальний процес України (оберіть ОДНУ правильну відповідь):

а) змагальний;

б) розшуковий;

в) публічно-змагальний;

г) мішаний;

ґ) розшуковий;

д) прагматичний.

4. Як співвідносяться поняття «кримінальний процес», «кримінальне судочинство», «стадія кримінального процесу» та «кримінальне провадження» (оберіть усі правильні відповіді):

а) кримінальний процес і кримінальне судочинство рівнозначні поняття;

б) «кримінальне судочинство» включає лише судові стадії кримінального процесу;

в) поняття «кримінальний процес» – це всі стадії процесу;

г) кримінальне провадження» охоплює одну або декілька стадій кримінального процесу.

г) стадія кримінального процесу – це складова частина кримінального процесу;

д) кримінальний процес і кримінальне провадження – рівнозначні.

5. У якому із судових рішень, дається відповідь на поставлене питання у обвинуваченні (оберіть ОДНУ правильну відповідь):

а) вироці суду;

б) обвинувальному акті;

в) постанові;

г) ухвалі.

6. Як співвідносяться «підозра», «обвинувачення», «притягнення до кримінальної відповідальності», «кримінальна відповідальність» (оберіть ОДНУ правильну відповідь):

а) ці категорії рівнозначні;

б) «підозра», «обвинувачення», «притягнення до кримінальної відповідальності», «реалізація кримінальної відповідальності».

в) «підозра», «обвинувачення», «кримінальна відповідальність», «притягнення до кримінальної відповідальності».

7. Проведіть правовий аналіз стадій кримінального провадження за такими критеріями:

а) назва стадії;

б) мета стадії;

в) завдання стадії;

г) суб'єкти, що відповідають за вирішення відповідних завдань;

г) учасники кримінального провадження;

д) початкова і заключна частина стадії та підсумкові процесуальні рішення.

Задачі:

1. Начальник органу Національної поліції викликав слідчого та експерта-криміналіста і наказав доповісти про перебіг розслідування кримінального провадження щодо розбійного нападу на громадянина М. О. Граби. Заслухавши їх доповіді, начальник поліції дав вказівки слідчому про допит очевидців вчинення кримінального правопорушення, невідкладного проведення затримання запідозреного, обшуків та оглядів засобів вчинення злочину, а експерту негайно приступити до проведення експертиз на предмет виявлення на них слідів злочину. Свої вказівки начальник органу Національної поліції обґрунтував тим, що всі посадові особи, які мають відношення до здійснення кримінального провадження виконують завдання забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування передбаченого ст. 2 КПК України.

Оцініть дії начальника органу Національної поліції?

2. Прокурор ознайомившись з матеріалами досудового кримінального провадження, взявши до уваги очевидність вчиненого злочину і те, що він являється процесуальним керівником розслідування, дав усну вказівку слідчому закінчити досудове розслідування протягом трьох тижнів. Слідчий відмовився виконувати вказівку прокурора, посилаючись на п. 4 ч. 3 ст. 219 КПК України згідно з яким він має право проводити досудове розслідування упродовж двох місяців.

Оцініть правомірність дій прокурора.

3. Оперативний працівник у зв'язку з кримінальним провадженням викликав громадянина О. П. Петренка і запропонував йому написати пояснення, що стосуються змісту листів отриманих ним від підозрюваного А. А. Майденка. О. П. Петренко відмовився від виконувати прохання го працівника,

посилаючись на норми Конституції України щодо гарантії таємниці спілкування.

Чи є правильними дії О. П. Петренка?

4. Під час проведення досудового розслідування щодо обвинувачення Г. В. Корнієнка у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України виникла необхідність накладення арешту на його кореспонденцію відповідно до вимог ст. 261 КПК України. Слідчий виніс постанову про накладення арешту на кореспонденцію і направив її у відповідне поштове відділення для виконання.

Чи допустив слідчий порушення вимог КПК України?

5. У кримінальному провадженні за підозрою А. Є. Іваненка у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України (зґвалтування неповнолітньої) виникла необхідність провести освідування потерпілої О. А. Шайденко відповідно до вимог ст. 241 КПК України. У зв'язку з цим слідчий виніс постанову про проведення освідування, запросив понятих і оглянув потерпілу О. А. Шайденко. За результатами даної процесуальної дії він склав акт огляду, який підписала потерпіла і сам слідчий.

Оцініть правомірність дій слідчого?

6. Комендант гуртожитку у зв'язку з чисельними порушеннями порядку у вечірні години провів за участю прибиральниці та технічного працівника огляд приміщень гуртожитку. За відсутності мешканців гуртожитку вони оглянули їхні кімнати та склали відповідний акт, в якому вказали, що під час перевірки у тумбі Л. Л. Авраменка було знайдено 3 пляшки горілки та газовий пістолет, а у шафі Є. О. Німченка близько двох кілограмів маку. Акт підписали прибиральниця, технічний працівник і комендант гуртожитку.

Чи законні дієкоменданта гуртожитку?

Назвіть гарантії недоторканості житла та іншого володіння особи?

7. Під час досудового розслідування слідчий звернувся до суду з поданням про застосування до підозрюваного Д. І. Дмитрука запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Слідчий суддя задовільнив подання слідчого і виніс постанову про застосування домашнього арешту до підозрюваного Д. І. Дмитрука.

Чи були порушення належної правової процедури?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар. [редкол.: Р. О. Стефанчук (співголова), О. В. Петришин (співголова), Ю. Г. Барабаш та ін..; вступ. слов. В. О. Зеленського] ; за заг. ред. Р. О. Стефанчука й О. В. Петришина; Нац. акад. прав. наук України; Конст. Суд України. Харків : Право. 2024. с. 1176.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р. : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.

3. Рішення Конституційного Суду України від 23 трав. 2001 р. № 6-рп/2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-01#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Бобечко Н. Р. Мета кримінального провадження. *Юридичний вісник.* 2017. № 2. С. 126-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2017_2_22.

2. Глинська Н.В. Кримінальна процесуальна політика як чинник формування концепту сучасного кримінального процесу. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 11-17. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2016_Glunska.pdf.

3. Гмирко В. П. Належна правова процедура. *Велика Українська юридична енциклопедія* : у 20 т. / редкол. вид.: В. Я.

Тацій та ін. Харків : «Право», 2020. Т. 19 : Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура. С. 479-482.

4. Гмирко В. П. Діяльнісний погляд на реструктурізацію кримінального процесу: the attempt of dogmatic shawshank redemption? *Правова позиція.* 2018. № 1(20). С. 21-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2018_10_7.

5. Лобойко Л. М. Принцип наукової обґрунтованості побудови сучасного кримінального процесу України. *Питання боротьби зі злочинністю.* 2016. Вип. 31. С. 40-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2016_31_5.

6. Шибіко В. П. Еволюція кримінального процесу України за 30 років незалежності України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2021. № 3. С. 128-142. DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2021/3.118-2.

7. Шумило М. Є. Реабілітація у кримінальному процесі України : монографія. Харків : Арсіс, 2001. 320 с.

8. Шумило М. Є. Процесуальний детермінізм VS проти детермінізму матеріального: до якого правового берега пристати? *Юридична Україна*. 2019. № 2. С. 48-55. URL: https://yur-ukraine.com/wp-content/uploads/2020/03/8.pdf.

9. Шумило М. Є. Викладання кримінального процесу: чи не час прощаватися з методологічною спадщиною кримінального процесу тоталітарної доби? *Нове Українське право*. 2022. № 2. С. 149-155. DOI: https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.21.

10. Шумило М. Є. Десятиріччя дії Кримінального процесуального кодексу України 2012 як нагода для осмислення нового і переосмислення старого. *Право України*. 2023. № 2. С. 111-132.

11. Трофименко В. М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві : монографія. Харків : Оберіг, 2016. 304 с.

Тема № 2. Засади кримінального провадження

Практичне заняття № 1

План

1. Поняття, значення і система засад кримінального провадження.

2. Характеристика змісту та значення засад кримінального провадження.

3. Верховенство права.

4. Законність.

5. Рівність перед законом і судом.

6. Повага до людської гідності.

7. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

8. Недоторканність житла чи іншого володіння особи.

9. Таємниця спілкування.

10. Невтручання у приватне життя.

11. Недоторканність права власності.

12. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини.

13. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.

14. Заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке засади (принципи) кримінального провадження та яке їх значення?
2. Назвіть систему засад кримінального провадження. За якими критеріями можна класифікувати засади кримінального провадження?
3. Які засади кримінального провадження проголошені у міжнародно-правових документах та як вони реалізуються в Україні?
4. Який зміст принципу верховенства права?
5. Розкрийте дію засади законності в кримінальному процесі.
6. В чому полягає дія засади поваги до людської гідності?
7. Охарактеризуйте нормативний зміст засади змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.
8. Що означає засада презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини?
9. У чому полягає специфіка реалізації засади безпосередності дослідження показань, речей і документів?
10. Як охороняється таємниця спілкування?
11. Що таке недоторканість житла та іншого володіння особи?
12. Чим гарантується невтручання в приватне життя?

Практичне заняття № 2

План

1. Забезпечення права на захист.

2. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень.

3. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

4. Безпосередність дослідження показань, речей і документів.

5. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності.

6. Публічність.

7. Диспозитивність.

8. Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.

9. Розумність строків.

10. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

11. Здійснення правосуддя виключно судами.

12. Участь народу в здійсненні правосуддя.

13. Незалежність і недоторканність суддів, їх підкорення лише закону.

Питання для самоконтролю:

1. Який зміст засади забезпечення права на захист? Перерахуйте випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні.
2. В чому полягає зміст засади публічності в кримінальному процесі (чи є винятки з цієї засади)?
3. Що таке диспозитивність?
4. Розкрийте зміст засади розумність строків у кримінальному провадженні.
5. Якою мовою проводиться кримінальне провадження в Україні?

Тести та завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Чи міститься у КПК України визначення поняття «засади кримінального процесу»:

а) ні, не міститься. Це поняття сформульовано наукою кримінального процесу;

б) так, закріплено в Конституції України;

в) так, закріплено в КПК України.

2. Яке з перерахованих положень є засадою кримінального процесу:

а) обов'язковість розгляду клопотань учасників кримінального процесу;

б) розумність строків;

в) забезпечення відшкодування шкоди, завданої злочинними діями засудженого.

3. Скільки засад (принципів) передбачено в КПК України:

а) 20;

б) 22;

в) 23.

4. Хто приймає рішення про проведення судового засідання у закритому провадженні:

а) суддя за погодженням з прокурором;

б) слідчий суддя, суд за погодженням з обвинуваченим;

в) слідчий суддя, суд.

5. Яке з перелічених положень не входить до системи засад кримінального провадження:

а) недоторканність права власності;

б) вільна оцінка доказів;

в) невтручання в приватне життя.

6. Розподіліть усі засади кримінального процесу України за запропонованою схемою:

ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ		
ЗАГАЛЬНОПРАВОВІ	МІЖГАЛУЗЕВІ	ГАЛУЗЕВІ

ГЛАСНІСТЬ І ВІДКРИТІСТЬ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА ЙОГО ПОВНЕ ФІКСУВАННЯ ТЕХНІЧНИМИ ЗАСОБАМИ		
Нормативне джерело закріплення	Зміст засади	Винятки з основного змісту засади (закрите судове засідання)

ЗМАГАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА СВОБОДА В ПОДАННІ НИМИ СУДУ СВОЇХ ДОКАЗІВ І У ДОВЕДЕННІ ПЕРЕД СУДОМ ЇХ ПЕРЕКОНЛИВОСТІ			
Нормативне джерело закріплення	Зміст засади	Особливості дії засади в досудових стадіях	Положення засади в судових стадіях

Задачі:

1. Під час судового розгляду щодо Н. П. Петрова, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, суддя місцевого суду при дослідженні доказів обмежився тільки показаннями обвинуваченого. Головуючий зазначив, що з метою процесуальної економії часу немає необхідності досліджувати інші докази, оскільки з обвинувального акта та з показань самого

обвинуваченого встановлені всі обставини справи. Адвокат К. С. Авдієнко, якого було залучено до кримінального провадження як захисника, після ухвалення вироку, подав апеляцію, в якій поставив питання про скасування вироку суду першої інстанції, оскільки родичі Н. П. Петрова бачили, що під час наради до нарадчої кімнати заходила секретар судового засідання. З письмових пояснень секретаря судового засідання вбачається, що вона на прохання судді принесла останньому запасний картридж, оскільки в принтері закінчилась фарба для друкування вироку.

Які засади кримінального провадження були порушені у цій ситуації?

Яке рішення повинен ухвалити суд апеляційної інстанції?

Що б змінилось, якби в нарадчу кімнату була викликана бригада швидкої медичної допомоги для надання допомоги судді?

2. Громадянина В. Г. Конкіна було затримано 11 січня 2013 року о 23 год. 35 хв. за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України. 13 січня 2013 року о 14 год. 05 хв. В. Г. Конкіна було доставлено до слідчого судді для вирішення питання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Під час затримання В. Г. Конкін вимагав від працівників органів внутрішніх справ надати йому телефон для зв'язку з адвокатом О. П. Петровим. Однак його вимогу не було задоволено.

З якого моменту допускається захисник? Чи були допущені порушення закону в цій ситуації?

В яких випадках участь захисника є обов'язковою? Чи допускаються в кримінальному провадженні як захисники інші фахівці в галузі права?

3. На досудовому розслідуванні як захисник підозрюваного В. М. Анісімова брав участь адвокат Ф. Л. Левінсон. Однак під час судового засідання В. М. Анісімов заявив клопотання про відкладення судового розгляду, оскільки захисник Ф. Л. Левінсон зайнятий в іншому судовому процесі. Головуючий в судовому засіданні відмовив в задоволенні клопотання та призначив тимчасово як захисника П. Р. Гросмана.

Незадоволений поведінкою П. Р. Гросмана в судовому засіданні, В. М. Анісімов відмовився від його послуг та ще раз заявив клопотання про запрошення як захисника Ф. Л. Левінсона, для чого просив відкласти судовий розгляд на півтора-два тижні.

Оцініть дії судді на предмет дотримання засад кримінального провадження.

4. За клопотанням слідчого О. Г. Іваненка, що погоджене з прокурором А. О. Петровим, слідчий суддя Шевченківського районного суду м. Києва П. П. Васильків прийняв ухвалу згідно якої призначив позапланову податкову перевірку ТЗОВ «Агріколь».

Чи порушено в цьому випадку засади кримінального провадження? Якщо так, то які?

Чи мають право слідчий чи прокурор клопотати про проведення позапланової перевірки, а слідчий суддя постановляти таку ухвалу?

5. Під час досудового розслідування щодо В. М. Носкова у слідчого виникла необхідність ознайомитися з поштово-телеграфною кореспонденцією, в якій могли міститися додаткові відомості про винуватість В. М. Носкова. Повісткою до слідчого був викликаний начальник поштової установи А. О. Ворошилін, якому слідчий пояснив, що за ним давно ведеться спостереження, в результаті якого було встановлено, що А. О. Ворошилін перебуває в інтимних стосунках з секретарем-референтом М. П. Бурчиліною. Слідчий заявив, що якщо начальник поштової установи не буде передавати йому поштову кореспонденцію, яка надходить на адресу В. М. Носкова, то про інтимні стосунки з М. П. Бурчиліною стане відомо дружині А. О. Ворошиліна.

Які порушення закону були допущені в цій ситуації?

Оцініть дії слідчого.

6. Громадянину В. В. Керимову, який народився в Туркменістані, під час перебування на території України слідчим Голосіївського РУ ГУМВС України у м. Києві було вручено письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального

правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України. На весь період досудового розслідування В. В. Керимову було надано перекладача, оскільки той погано володів українською мовою.

Під час досудового розслідування було допитано свідка О. Р. Самі, громадянина Республіки Сирія, який на допиті заявив, що не знає української мови, розуміє тільки російську мову і може вільно спілкуватись лише арабською чи англійською мовами. Оскільки слідчий володів англійською мовою, він запропонував свідку О. Р. Самі дати показання англійською мовою. Протокол допиту свідка було складено українською мовою, слідчий усно здійснив переклад протоколу англійською. Свідок О. Р. Самі засвідчив його правильність своїм підписом.

Також в підготовчому провадженні було з'ясовано, що обвинуваченому В. В. Керимову не було вручено переклад обвинувального акта туркменською мовою. Прокурор, який брав участь у підготовчому провадженні, пояснив, що чинне законодавство не передбачає обов'язку органів досудового розслідування здійснювати переклад обвинувального акта обвинуваченим, які не володіють державною мовою.

Чи правильна думка прокурора?

Які порушення чинного законодавства були допущені в зазначеній ситуації?

7. Під час з'ясування обставин та перевірки їх доказами в суді першої інстанції обвинувачений М. П. Власенко заявив клопотання про виклик в судове засідання перекладача, оскільки всі потерпілі та свідки у кримінальному провадженні є за національністю татарами, погано розмовляють українською мовою. Головуючий постановив ухвалу про відмову в задоволенні клопотання, оскільки судовий розгляд здійснюється державною мовою і обвинувачений володіє українською мовою. Усно головуючий зазначив, що якщо обвинувачений не буде розуміти окремих слів свідків чи потерпілих, переклад здійснить секретар судового засідання, яка за національністю є татаркою.

Дайте оцінку діям головуючого.

Який порядок компенсації витрат перекладача?

8. Під час підготовчого судового провадження щодо обвинувачених В. Р. Петрова та С. Б. Шаповала у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України, від захисника надійшло клопотання про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні. Вислухавши думку сторін, головуючий відмовив у задоволенні клопотання, зазначивши, що ні обвинувачені, ні потерпіла не наполягають на судовому розгляді в закритому судовому засіданні.

Чи обов'язково в такому випадку проводити закрите судове засідання впродовж усього судового провадження?

Чи здійснюється при цьому обов'язково повне фіксування судового засідання?

9. Під час прес-конференції, що відбулась одразу після затримання П. Р. Петрова, прокурор окружної прокуратури І. І. Іваненко зазначив, що П. Р. Петрова було затримано у його коханки.

Чи порушено в цьому випадку засади кримінального провадження? Якщо так, то які?

10. А. В. Симченко працює на посаді шофера у АТП «Білокінь». Під час робочого часу та на службовому автомобілі він вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 286 КК України «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами». За такі дії А. В. Симченка було притягнуто до цивільної, адміністративної, дисциплінарної та кримінальної відповідальності.

Чи у цьому випадку порушені норми Конституції України?

Чи порушено засаду передбачену ст. 19 КПК України?

11. Під час судового провадження щодо продовження запобіжного заходу під час досудового розслідування підозрюваного П. Г. Оржика сторона захисту у своїх запереченнях, поряд із іншими, звернула увагу слідчого судді А.

А. Закордонного про те, що в клопотання про обрання запобіжного заходу не підлягає задоволенню, оскільки у ньому стороною обвинувачення не дотримано вимог ч. 2 ст. 9 КПК України про те, що сторона обвинувачення зобов'язана всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання. Адже перед тим сторона захисту надала документи, які виправдують обвинувачення П. Г. Оржика у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч. 4 ст. 189 КК України. Слідчий суддя у мотивувальній частині ухвали про продовження запобіжного заходу взагалі не зазначив про клопотання сторони захисту у цій частині.

Чи порушив слідчий суддя А. А. Закордонний вимоги норм КПК України?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Загальна декларація прав людини : міжнар. док. від 10 груд. 1948 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 04 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

3. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

5. Рішення КСУ у справі за конституційним поданням ВСУ про офіційне тлумачення положень частини першої, другої статті 126 Конституції України та частини другої статті 13 Закону України «Про статус суддів» від 1 груд. 2004 р. № 1-1/2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Кримінальний процес України: навч. посіб., за заг. ред. О.П. Кучинської та Ю. В. Циганюк. 3-є вид., доп. Київ, Юрінком Інтер, 2023. 652 с.

2. Кучинська О. П., Щиголь О. В. Забезпечення права засудженого на справедливий суд в аспекті перегляду судових рішень за виключними обставинами на прикладі рішення ЄСПЛ у справі «Петухов проти України». *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 4 (278). С 254-260. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/49.pdf.

3. Кучинська О. П., Щиголь О. В. Поняття та зміст доступу до правосуддя в кримінальному процесі України. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 3. С. 20-30. DOI: https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.3/20-30.

4. Кучинська О., Циганюк Ю. Система міжнародних стандартів прав людини у кримінальному процесі України. *Право України*. 2019. № 9. С. 50-65. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001047373.

5. Кучинська О. П. Недоторканність житла чи іншого володіння особи. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2020. Т. 19 : Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін. С. 508-510.

6. Кучинська О. П. Рівність перед законом і судом. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2020. Т. 19 : Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін. С. 508-510.

7. Кучинська О. П. Недоторканність права власності. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2020. Т. 19 : Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін. С. 508-510.

8. Кучинська О., Щиголь О. Тенденції розвитку практики Верховного Суду в кримінальних справах: процесуальний аспект. *Слово національної школи суддів України*. 2024. №3 (48). С.131-145. DOI 10.37566/2707-6849-2024-3(48)-11.

9. Кучинська О. П. Поняття принципів кримінального процесу та їх основні ознаки. *Вісник Львів. ун-ту*. 2011. Вип. 53. С. 383-388.

10. Кучинська О. П. Деякі аспекти втілення принципу свободи та особистої недоторканності у новому КПК України. *Адвокат.* 2013. № 5. С. 25-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2013_5_5.

11. Кучинська О. П. Принцип недоторканості житла чи іншого володіння особи у кримінальному процесі. Вісник Академії адвокатури України. 2012. Ч. 2. С. 125-129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2012_2_18.

12. Кучинська О.П., Фулей Т.І., Бараннік Р.В. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. 228 с.

13. Кучинська О.П. Принципи кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 288 с.

14. Кучинська О. П. Системність принципів кримінального провадження як визначальний фактор їх ефективного регуляторного впливу на кримінально-процесуальні відносини. *Адвокат*. 2012. № 1. С. 7-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_1_1.

Тема № 3. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження

Практичне заняття № 1

План

1. Поняття і класифікація учасників процесуальних правовідносин.

2. Поняття сторони кримінального провадження.

3. Суд (суддя), присяжний як учасники кримінально процесуальних правовідносин.

4. Законний склад суду у кримінальному провадженні.

5. Слідчий суддя та його повноваження у кримінальному провадженні.

6. Сторона обвинувачення у кримінальному провадженні.

Питання для самоконтролю:

1. Які учасники кримінального провадження належать до сторони обвинувачення?
2. Які повноваження прокурора у кримінальному провадженні?
3. Керівник органу досудового розслідування, дізнання та їх повноваження у кримінальному провадженні.
4. Які повноваження слідчого, дізнавача у кримінальному провадженні?
5. Оперативні підрозділи як учасники кримінального провадження.
6. Характеристика учасників кримінального провадження як суб'єктів права.

Практичне заняття № 2

План

1. Сторона захисту у кримінальному провадженні.

2. Потерпілий та його представник у кримінальному провадженні. Їхній процесуальний статус.

3. Свідок у кримінальному провадженні, його права, обов'язки та відповідальність.

4. Перекладач у кримінальному провадженні.

5. Експерт і спеціаліст у кримінальному провадженні.

6. Особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію).

7. Відводи (самовідводи) у кримінальному провадженні.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні.
2. Заявник, його процесуальні права та обов'язки.
3. Хто може бути представником (законним представником) у кримінальному провадженні?
4. Які права та обов'язки в цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному проваджені?
5. Хто може бути представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження?
6. Процесуальний статус третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт.
7. Представник персоналу органу пробації.
8. Секретар судового засідання, судовий розпорядник, їх права та обов'язки.
9. Викривач, понятий, заставодавець у кримінальному провадженні.

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Склад суду присяжних становить:

а) двоє професійних суддів та троє присяжних;

б) троє професійних суддів та двоє присяжних;

в) троє професійних суддів та чотири присяжних;

г) четверо професійних суддів та троє присяжних.

2. Прокурор, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України:

а) зобов'язаний погоджувати свою процесуальну позицію з прокурором вищого рівня;

б) є самостійним у своїй процесуальній діяльності;

в) повинен враховувати позицію сторони захисту;

г) повинен погоджувати процесуальне рішення із потерпілим.

3. Обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення в суді не може підтримувати:

а) прокурор;

б) представник потерпілого;

в) заявник;

г) потерпілий.

4. До органів, слідчі підрозділи яких здійснюють досудове розслідування (дізнання і досудове слідство), не належать:

а) органи Національної поліції;

б) органи безпеки;

в) органи Державного бюро розслідувань;

г) Національне агентство з питань запобігання корупції.

5. Під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями:

а) слідчого;

б) прокурора;

в) слідчого судді;

г) керівника органу досудового розслідування.

6. Не може бути стороною кримінального провадження з боку захисту:

а) представник потерпілого;

б) особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру;

в) представник підозрюваного;

г) особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів виховного характеру.

7. Обвинуваченим є особа:

а) обвинувальний акт щодо якої переданий до суду;

б) яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення;

в) щодо якої внесені відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань про вчинення кримінального правопорушення;

г) щодо якої винесено постанову про притягнення як обвинуваченого.

8. Захисником у кримінальному провадженні може бути:

а) фахівець у галузі права;

б) громадянин України, який має вищу юридичну освіту;

в) тільки адвокат, відомості про якого внесені до Єдиного реєстру адвокатів України;

г) законний представник підозрюваного, обвинуваченого.

9. Потерпілим не може бути:

а) фізична особа;

б) юридична особа;

в) особа, якій моральна шкода завдана як представнику юридичної особи;

г) неповнолітня особа.

10. Законний представник неповнолітнього потерпілого залучається до участі у процесуальній дії:

а) разом із потерпілим;

б) залежно від бажання потерпілого: разом з ним або замість нього;

в) замість потерпілого;

г) на розсуд слідчого чи прокурора: разом з потерпілим або замість нього.

Задачі:

1. В ході процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вивчаючи матеріали досудового розслідування, прокурор встановив, що в з 15.03.2024 р. по 10.05.2024 р. невстановлена особа, через віконо проникла до складського приміщення підприємства, звідки викрала будівельні матеріали, чим завдала підприємству матеріальну шкоду на загальну суму 15 000 грн.

10.05.2024 р. зазначений факт внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань для з'ясування обставин кримінального правопорушення.

Проте з моменту початку досудового розслідування станом на 30.06.2024 слідчим було проведено лише огляд місця, а інші слідчі дії не проводилися: зокрема, не допитано свідків; не встановлено документів, що підтверджують знаходження на балансі ТОВ «БудІнвест» будівельних матеріалів, їх асортимент; не визначене коло осіб, які мають доступ до приміщення складу, крім комірника; не призначено товарознавчу експертизу вартості викраденого майна тощо.

Враховуючи ці обставини, прокурором було надано слідчому П. В. Федоришину усну вказівку покращити якість досудового розслідування даного кримінального правопорушення та представити план його проведення. На це слідчий відповів, що питання організації досудового розслідування знаходяться у компетенції начальника слідчого відділу, а ним ніяких вказівок з приводу даного кримінального провадження не надавалося. Прокурор своєю постановою відсторонив слідчого П. В. Федоришина від подальшого розслідування за невиконання вказівок прокурора.

Чи допустив порушення слідчий і якщо так, то які?

Чи були у цій ситуації підстави для застосування прокурором наданих йому повноважень процесуального керівника стосовно слідчого та чи були вони використані в законний спосіб?

Чи мав право прокурор відсторонювати слідчого від досудового розслідування? В якому порядку вирішується це питання?

2. 01.03.2022 року А. Г. Павлова виїхала на постійне місце проживання до Німеччини. На випадок надзвичайних подій вона залишила ключі від власної квартири сусіду Н. П. Зінченку, повідомивши його, що повернеться в Україну після скасування воєнного стану.

01.07.2023 року, Н. П. Зінченко, повернувшись додому, виявив відкриті двері у квартирі А.Г. Павлової, які містили сліди пошкодження замків. Зайшовши у квартиру, Н. П. Зінченко побачив розкидані речі та зрозумів, що у квартирі відбулася крадіжка.

По приїзду співробітників поліції, Н. П. Зінченко звернувся до них із заявою про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 185 КК України. Слідчим проведено огляд зазначеної квартири, за результатами якого складено протокол огляду місця події.

Того ж дня, дану заяву зареєстровано у Журналі єдиного обліку, після чого, 02.07.2023 року, з метою перевірки зазначених обставин, заяву передано старшому дільничному офіцеру поліції.

Так, з метою перевірки обставин даної події, старшим дільничним офіцером поліції повторно опитано заявника Н. П. Зінченка, його сусідів, направлено запит до Державної прикордонної служби України, згідно з відповіддю на який відомості щодо прибуття А. Г. Павлової на територію України відсутні.

Враховуючи зазначені обставини та відсутність заяви А. Г. Павлової про вчинення кримінального правопорушення, старший дільничний офіцер поліції склав рапорт про непідтвердження факту крадіжки.

Чи мав право Н.П. Зінченко подати зазначену заяву про злочин?

Чи повинні співробітники поліції внести до ЄРДР відомості, які містяться у заяві Н.П. Зінченка?

Який процесуальний статус набуває Н.П. Зінченко та А.Г. Павлова? З якого моменту вони набувають процесуальні права?

3. Л. І. Симоненко викрав пальто, що належало І. С. Сірко. Її батьки, допитані як свідки, заявили, що заплатили за нього 5200 гривень але висновком товарознавчої експертизи вартість пальто була визначена в розмірі 2000 гривень.

Яке значення має правильне встановлення розміру шкоди?

Які види шкоди передбачені кримінальним процесуальним законом?

Кому може бути завдана шкода кримінальним правопорушенням?

4. Л. Д. Глобенко був визнаний підозрюваним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК України (хуліганство). Викликаний для допиту як свідок батько Л. Д. Глобенка надав показання про відомі йому обставини вчинення сином кримінального правопорушення.

Чи мав право батько відмовитися давати показання?

Як повинен діяти слідчий при зазначених обставинах, згідно з законом?

5. Процесуальний керівник досудового розслідування, за фактом вчинення злочину, передбаченого ч. 4 ст. 185 КК України, на підставі вивчення наданих слідчим матеріалів, встановив:

01.11.2024 року о 20 год. 40 хв. до чергової частини місцевого відділу поліції звернувся власник магазину Л. В. Прокопенко і повідомив, що невідомий чоловік, який перебував у приміщенні магазину як покупець, скориставшись тим, що ніхто з присутніх осіб не спостерігав за касою та за ним і його діями, відчинив шухляду каси та викрав з неї гроші в сумі 5000 гривень, з якими швидко втік з магазину на вулицю і зник.

Оперативний працівник поліції П. Р. Гришко прибув на місце події 01.11.2024 року о 21 год. 00 хв., і з'ясував, що у магазині ведеться відеоспостереження і вчинену крадіжку було зафіксовано. При цьому, відеодиск з записом з камер відеоспостереження був виданий заявником оперативному працівнику 01.11.2024 року о 21 год. 20 хв., про що з посиланням на Закон «Про Національну поліцію» і ст. ст. 104-106 КПК України був складений протокол добровільної видачі.

01.11.2024 року з 21.40 по 22.20 год. слідчим О.С. Громовиком був проведений огляд місця події, в ході якого було встановлено і зафіксовано обстановку та розташування предметів у приміщенні магазину й те, що у магазині ведеться відеоспостереження (однак нічого не було вилучено).

Отриманий оперативним працівником від потерпілого диск слідчий своєю постановою від 02.11.2024 року визнав речовим доказом і долучив до матеріалів провадження.

02.11.2024 року з 02 год. 05 хв. до 02 год. 30 хв. слідчий О. С. Громовик провів огляд диску як речового доказу і встановив, що на ньому міститься файл під назвою «12.avi», – відеозапис тривалістю 5 хв. 45 сек. з приміщення торгової зали магазину, перегляд даних якого описав у протоколі. Зокрема, що о 20:32:11 год. в зоні ведення відеозапису особа чоловічої статі, вдягнена в чорного кольору куртку з капюшоном на голові, який частково прикриває її обличчя, та штани темного кольору, протягує свою праву руку до шухляди каси, відчиняє її та дістає звідти грошові купюри, які ховає до правої кишені штанів й швидко направляється в напрямку виходу із магазину.

Надайте оцінку правомірності дій оперативного працівника.

Нормативні матеріали та судова практика:

1. Тертишник В.М. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2024. 486 с.

2. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 21-ше, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2024. 1060 с.

3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Науково-практичний коментар. 2-ге вид. зі змін. та доповн. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. М. А. Погорецького. Київ : Алерта, 2019. 346

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 лип. 2012 р. № 5076-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text.

5. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 2 черв. 2011 р. № 3460-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text.

6. Про Бюро економічної безпеки : Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text.

7. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text.

8. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text.

9. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text.

10. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text.

11. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text.

12. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text.

13. Про судову експертизу : Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text.

14. Про судоустрій і статус суддів : Закон від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text.

15. Огляд судової практики. URL: https://lpd.court.gov.ua/home/approve?key=je9a6ehi&page=1.

Додаткова спеціальна література:

1. Винокуров О. В., Кучинська О. П. Захист прав підозрюваного при затриманні та застосуванні запобіжного

заходу у вигляді тримання під вартою: теорія і практика : монографія. Київ : Алерта, 2020. 258 с.

2. Денисенко Г. В., Кучинська О. П. Імунітет свідка у кримінальному провадженні (порівняльно-правова характеристика) : монографія. Київ : Алерта, 2021. 222 с.

3. Єні О. В., Кучинська О. П., Циганюк Ю. В. Європейська прокуратура: взаємодія з державами-членами ЄС та перспективи взаємодії з Україною : монографія. Київ : Норма права, 2023. 346 с.

4. Закревська Т. О., Кучинська О. П., Циганюк Ю. В. Процесуальний статус свідка у кримінальному процесі України (теорія та практика): монографія. Одеса : Гельветика, 2022. 180 с.

5. Кримінальний процес: підручник / [Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. П. Письменний та ін.]; за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 780 с.

6. Середа Ю. М. Удосконалення процесуальної регламентації кримінального судочинства України в умовах інтеграції національного законодавства до європейських стандартів. Адаптація національного законодавства відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом : наукова : монографія / за ред. О. В. Кузьменко (спеціальне редагування: О. В. Кузьменко, В. Г. Чорна). Київ : Кафедра, 2019. С. 374 – 384.

7. Щиголь О. В. Гарантії прав потерпілого на досудовому розслідуванні : монографія / за наук. ред. О. П. Кучинської. Харків : Право, 2024. 302 с.

Тема № 4. Докази і доведення у кримінальному провадженні

Практичне заняття № 1: «Докази у кримінальному провадженні»

План

1. Поняття доказів у кримінальному провадженні.

2. Порівняльний аналіз ч. 2 ст. 23 і ч.1 ст. 84 КПК України.

3. Вплив гносеологічних, правових, логічних, психологічних і лінгвістичних чинників на формування доказів.

4. Юридична конструкція доказів.

5. Належність доказів та критерії їх визначення.

6. Допустимість доказів. Функції допустимості доказів у процедурі їх формування.

7. Вагомість і достовірність доказів.

8. Класифікація доказів.

Питання для самоконтролю:

1. Що слід розуміти під доказом в кримінальному процесі?
2. Які моделі доказів Вам відомі? Яка із них реалізована у кримінальному процесі України?
3. Які складові юридичної конструкції доказів у кримінальному процесі?
4. Назвіть властивості доказів.
5. Що таке належність доказів і критерії дляїї визначення?
6. Що таке допустимість доказів?
7. Які функції виконує інститут допустимості доказів у процедурі їх формування?
8. Які правила допустимості доказів?
9. Які концепції допустимості доказів реалізовані у чинному КПК України?
10. Які докази вважаються недопустими?
11. Порядок і наслідки визнання доказів недопустимими.
12. Які критерії для розмежування джерел доказів?
13. Первинні і похідні докази їх взаємозв'язок і розбіжності.
14. Доказове значення первинних і похідних доказів.
15. Критерії поділу доказів на прямі і непрямі.

16. Які правила використання непрямих доказів у кримінальному провадженні?

17. Які докази є обвинувальними, а які виправдувальними?

18. Що таке «джерело обізнаності», «джерело фактичних даних», «джерело доказів»?

19. В чому полягають відмінності між джерелами доказів у кримінальних провадженнях щодо злочинів і кримінальних проступків?

Тестові завдання:

У тестах оберіть УСІ правильні відповіді.

1. Назвіть процесуальні джерела доказів у кримінальному провадженні щодо злочину. Оберіть три правильні варіанти з наведених нижче:

а) документ;
б) заява експерта;
в) висновок спеціаліста;
г) пояснення;
ґ) речові докази;
д) висновок експерта;
е) результати медичного освідування.

2. Які існують властивості доказів? Оберіть три правильні варіанти з наведених нижче:

а) достовірність;
б) очевидність;
в) належність;
г) незамінність;
ґ) обґрунтованість;
д) допустимість;
е) логічність.

3. Які властивості доказів суд оцінює у кримінальному провадженні:

а) сила доказів;

б) допустимість доказів;
в) обґрунтованість доказів;
г) значимість доказів.

4. Що є способами фіксування доказів? Оберіть три правильні варіанти з наведених нижче:

а) складання протоколів слідчих (розшукових) дій;
б) застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження (фотографування, звукозапис, аудіо - чи відеозапис);
в) подання до слідчого судді клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;
г) постановлення слідчим суддею ухвали про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;
ґ) складання повідомлення про підозру;
д) прийняття прокурором рішення про проведення контролю за вчиненням злочину;
е) виготовлення фототаблиць, схем, зліпків, відбитків.

5. Що із наведеного належить до критеріїв (або умов) допустимості доказів? Оберіть три правильні варіанти з наведених нижче:

а) належне процесуальне джерело;
б) належна стадія кримінального провадження;
в) належний суб'єкт оцінки фактичних даних;
г) належний суб'єкт отримання фактичних даних;
ґ) належні спеціальні методи отримання фактичних даних;
д) належна процесуальна форма;
е) належний етап стадії кримінального провадження.

Задачі:

1. У кримінальному провадженні за підозрою Ф. Ф. Шапошникова у вбивстві з метою пограбування громадянки І. І. Лимаренко були такі матеріали:

1) показання свідка В. В. Петрушина в яких свідок стверджував, що у день вбивства він бачив, як підозрюваний виходив з будинку, в якому проживала І. І. Лимаренко.

2) протокол огляду речового доказу, в якому було зафіксовано, що на рукаві піджака Ф. Ф. Шапошникова є бурі плями, схожі на кров.

3) висновок біологічної експертизи про те, що бурі плями є плямами крові, і що кров на рукаві відноситься до тієї ж групи, що й кров громадянки І. І. Лимаренко.

4) протокол особистого обшуку Ф. Ф. Шапошникова з якого видно, що в нього був вилучений золотий годинник, котрий належав потерпілій.

5) протокол пред'явлення предмету (годинника) для впізнання, в якому вказувалося, що син загиблої Данило впізнав годинник як такий, що належав матері.

6) показання свідка А. А. Гавриленка, в яких він стверджував, що його син товаришував з сином Ф. Ф. Шапошникова. Якось син сказав, що чув від сина Ф. Ф. Шапошникова про те, що його батько має гарний фінський ніж.

7) висновок судово-медичної експертизи, в якому вказувалось: «не виключено, що проникаючі в грудну клітку рани нанесені фінським ножем».

8) Ф. Ф. Шапошников у своїх показаннях заперечував наявність у нього фінського ножа. В дім, де проживала І. І. Лимаренко він дійсно заходив, але не до неї, а до знайомого П. П. Зурабова. Появу крові на рукаві пояснив тим, що порізав руку. Годинник він придбав на ринку за кілька днів до вбивства у А. О. Лихваря.

9) свідок П. П. Зурабов підтвердив показання Ф. Ф. Шапошникова, але під час одночасного допиту з останнім, який проводився з метою усунення протиріч в їхніх показаннях, заявив, що одного разу бачив у Ф. Ф. Шапошникова фінський ніж.

Проаналізуйте перелічені джерела інформації та з'ясуйте їх доказове значення відповідно до кримінального процесуального закону.

2. Слідчим слідчого відділу Галицького райвідділу поліції м. Львова О. А. Мушлею було розпочато кримінальне провадження за фактом вбивства в ніч з 10 на 11 жовтня пострілом з пістолета громадянина І. І. Карпенка. Допитаний як свідок А. Г. Костенко зазначив, що увечері 10 жовтня він разом з Д. А. Суровікіним і знайомою останнього Наталею (прізвища він її не знав) та І. І. Карпенком були в кафе «Під Левом». Там між І. І. Карпенком і Д. А. Суровікіним і знайомою останнього Наталею (прізвища він її не знав) виникла сварка.

На думку свідка, сварка виникла внаслідок того, що І. І. Карпенко нетактовно повівся з Наталею, сказавши на її адресу образливі слова. Після цього Д. А. Суровікін з Наталею вийшли. Виходячи, Д. А. Суровікін сказав до Карпенка: «Ти дорого мені за це заплатиш».

Д. А. Суровікін свою причетність до вбивства І. І. Карпенка категорично заперечував, але під час обшуку в його квартирі був знайдений пістолет.

З'ясуйте, що в даному провадженні є джерелами доказів.

Які докази є в даному провадженні? Класифікуйте їх.

Які правила користування непрямими доказами виробила наука про докази і доказування (теорія доказів)?

3. Згідно обвинувального акту чоловіка визнано винуватим у тому, що він, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, у ході сварки на ґрунті раптово виниклих особистих неприязних стосунків завдав потерпілій декількох ударів у ділянку голови та тулуба, чим заподіяв їй легкі тілесні ушкодження. Після цього в засудженого виник злочинний умисел на умисне протиправне заподіяння смерті потерпілій, реалізуючи який, він взяв кухонний ніж, що знаходився у квартирі, та з метою вбивства завдав потерпілій одного удару в ділянку грудної клітки з правої сторони, заподіявши потерпілій тілесне ушкодження, внаслідок якого вона померла.

За вироком місцевого суду особу засуджено за ч. 1 ст. 115 КК України до покарання у виді позбавлення волі на строк 12 років.

Апеляційний суд вирок місцевого суду залишив без змін.

Позиція сторони захисту. Захисник в касацій скарзі, зокрема вказував, що місцевий суд безпідставно взяв до уваги досліджений у судовому засіданні запис телефонної розмови, зробленої на диктофон мобільного телефону засудженого, оскільки стороною обвинувачення не було надано жодних доказів, які б свідчили про автентичність голосу засудженого на аудіозапису, а тому такий доказ є недопустимим.

Позиція сторони обвинувачення. Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, в ході судового розгляду в суді першої інстанції було відтворено запис телефонної розмови, зробленої на диктофон мобільного телефону засудженого, який він добровільно видав після його затримання.

Разом із тим, у ході дослідження вказаного доказу місцевим судом встановлено, що засуджений під час розмови зі свідком повідомив, що саме він вбив потерпілу. При цьому сама свідок у судовому засіданні підтвердила обставини телефонної розмови із засудженим і її зміст.

Засуджений не заперечував, що виданий ним телефон належить саме йому і він особисто використовував програму для запису телефонної розмови на диктофон.

Клопотання про призначення та проведення фоноскопічної експертизи щодо ідентифікації голосів осіб, між якими відбулася розмова, стороною захисту заявлено не було. Телефон, на який зроблено запис, належить засудженому, а свідок підтвердила факт телефонної розмови з засудженим, під час якої останній особисто повідомив їй, що вбив потерпілу. Тому підстави які б вказували на неналежність цього запису як доказу, відсутні.

Чи є підстави для визнання недопустимим в якості доказу запис телефонної розмови, зробленої на диктофон мобільного телефону, що належить засудженому?

До якого виду доказів відноситься запис телефонної розмови, зробленої на диктофон мобільного телефону?

4. Суд першої інстанції своїм вироком засудив особу за ч. 1 ст. 115 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі на строк 8 років 6 місяців.

Суд визнав доведеним, що вночі за місцем свого проживання у квартирі, під час вживання алкогольних напоїв між співмешканцями виникла сварка, яка переросла в шарпанину та бійку, в ході якої засуджена сталевою виделкою умисно завдала особі одного удару в лоб. Пізніше в ході сварки вона завдала одного удару кулаком в обличчя, подолавши в такий спосіб опір потерпілого, та умисно завдала потерпілому удару кухонним ножом у верхню передню ліву частину грудей та шиї, заподіявши смерть.

Апеляційний суд за скаргою захисника залишив вирок без змін.

Позиція сторони захисту. У касаційній скарзі захисник стверджує, що зібрані у справі докази не підтверджують винуватості засудженої у вчиненні умисного вбивства, а її дії належало кваліфікувати за статтею 118 КК України як вбивство при перевищенні меж необхідної оборони. Також він зазначає, що суди неправильно врахували як обставину, що обтяжує покарання, вчинення злочину у стані алкогольного сп'яніння, оскільки засуджена стверджувала, що не вживала алкоголю, а лише пила заспокійливі, які місять алкоголь. Оскільки у матеріалах кримінального провадження відсутній протокол відібрання зразків крові, захисник наполягає, що висновок судово-токсикологічної експертизи зразка крові засудженої є недопустимим доказом.

Захисник також стверджує, що протокол огляду місця події є недопустимим доказом, оскільки такий огляд житла проведений без рішення слідчого судді, а батько засудженої, який дав дозвіл на проведення огляду, перебуває на обліку в наркологічному диспансері і не міг дати дозволу на огляд житла, що йому належить.

Виходячи з вищевикладеного, сторона захисту наполягає на недопустимості висновку судово-токсикологічної експертизи, оскільки відсутній протокол відібрання зразків крові у засудженої. Захист також вважає недопустимість як доказу протоколу огляду місця події, оскільки власник помешкання, який перебуває на обліку в наркологічному диспансері надав письмовий дозвіл на огляд квартири.

Позиція сторони обвинувачення. Прокурор стверджує , що зразки крові засудженої та токсикологічне дослідження були проведені персоналом Центральної районної лікарні у зв'язку із госпіталізацією засудженої з приводу отруєння, а не у зв`язку з розслідуванням. Про це свідчить лист головного лікаря на запит слідчого. За таких обставин відсутність протоколу відібрання зразків крові у засудженої не може свідчити про порушення процедури, а тому не може зумовити визнання висновку експерта недопустимим доказом.

Крім того, факт алкогольного сп'яніння засудженої, крім висновку судово-токсикологічної експертизи, підтверджується також іншими доказами, а саме довідкою про результати токсикологічного дослідження Центральної районної лікарні та показаннями свідків. Прокурор також відхиляє твердження захисника про недопустимість як доказу протоколу огляду місця події, оскільки власник помешкання надав письмовий дозвіл на огляд квартири, що також підтвердив під час допиту в судовому засіданні. Та обставина, що цей свідок перебуває на обліку в наркологічному диспансері, не виключає того факту, що правоохоронні органи діяли на підставі згоди власника житла. За наявності такої згоди звернення до слідчого судді за відповідним дозволом (ч. 1 ст. 233 КПК України) закон не вимагає.

Обґрунтуйте чи є законні підстави для визнання недопустимими у якості доказів висновок судово-токсикологічної експертизи і протоколу огляду місця події?

5. Згідно обвинувального акту О. Г. Перетятько обвинувачується в тому, що вона, працюючи на посаді завідуючої стоматологічним відділенням комунального некомерційного підприємства з метою уникнення наслідків несвоєчасного подання документів, що підтверджують проходження нею атестації та присвоєння (підтвердження) кваліфікації лікаря, надала до відділу кадрів підприємства завідомо підроблений документ, а саме — посвідчення про проходження підвищення кваліфікації, видане на її ім'я, в якому містилися дані про проходження нею атестації в атестаційній комісії при управлінні охорони здоров'я облдержадміністрації та присвоєння наказом

по управлінню охорони здоров'я їй першої категорії лікаря стоматолога. У подальшому О. Г. Перетятько залишилася працювати на зазначеній посаді та з 01. 11. 2013 року почала отримувати нарахування до заробітної плати за категорією.

Вироком суду першої інстанції О. Г. Перетятько засуджено за ч. 4 ст. 358 КК України до покарання у вигляді штрафу в розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 850 грн.

Ухвалено стягнути з О. Г. Перетятько на користь держави 859,32 грн. процесуальних витрат за проведення судової експертизи.

Прийнято рішення щодо речових доказів.

Ухвалою апеляційного суду зазначений вирок суду першої інстанції за апеляційною скаргою захисника О. Г. Перетятько скасовано, а кримінальне провадження щодо О. Г. Перетятько закрито на підставі п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України у зв'язку з недоведеністю винуватості О. Г. Перетятько у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК України.

Постановлено процесуальні витрати в сумі 859,32 грн. віднести за рахунок держави.

Позиція сторони обвинувачення. У касаційній скарзі прокурор, посилаючись на істотне порушення вимог кримінального процесуального закону та неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність, просить скасувати ухвалу апеляційного суду щодо О. Г. Перетятько і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що апеляційний суд з порушенням вимог ст. 94 КПК України дав неправильну та необґрунтовану оцінку доказам, покладеним судом першої інстанції в основу обвинувального вироку, визнавши їх недопустимими через відсутність належних даних про повноваження прокурорів у кримінальному провадженні, та вважає, що зазначені докази одержані законним шляхом без порушення вимог КПК України, які б могли бути підставою для їх визнання недопустимими. Указує на те, що в матеріалах кримінального провадження наявні постанови про призначення та зміну групи прокурорів, які містять підписи заступника

прокурора району, а також у витягу з ЄРДР зазначені прізвища прокурорів, що уповноважені здійснювати процесуальне керівництво в кримінальному провадженні, які були безпосередньо досліджені судом першої інстанції. Звертає увагу на те, що фотознімки постанов без підпису про призначення та зміну групи прокурорів містяться лише на електронному носії, наданому стороною захисту, вміст якого безпосередньо апеляційний суд не досліджував.

Заперечень на касаційну скаргу прокурора від учасників судового провадження не надходило.

Колегія суддів третьої судової палати ККС кримінальне провадження щодо О. Г. Перетятько за вказаною касаційною скаргою прокурора на підставі ч. 2 ст. 434-1 КПК України передала на розгляд ОП ККС.

Таке рішення колегія суддів прийняла у зв'язку з тим, що у ВС існують різні позиції щодо правозастосування ст. ст. 36, 37 КПК України, зокрема в питанні наділення повноваженнями прокурора (групи прокурорів) у конкретному кримінальному провадженні, та вважала за необхідне відступити від висновку про застосування норми права в подібних правовідносинах.

Так, колегія суддів не погодилася з тим, що відсутність постанови про визначення певного слідчого або прокурора сама по собі означає, що цей слідчий або прокурор не мав відповідних повноважень. На думку колегії, КПК України не вимагає, щоб кожне рішення, яке приймається у зв'язку з розслідуванням кримінальної справи, викладалось у формі постанови, визначення слідчого чи прокурора не є тим випадком, для якого КПК України вимагає винесення постанови, та дійшла висновку про необов'язковість такої постанови для визначення конкретного слідчого або прокурора, яким доручається виконання відповідних повноважень у певній справі.

Натомість колегія суддів другої судової палати дійшла протилежного висновку про те, що постанова про призначення прокурора, якою надаються конкретному прокурору (групі прокурорів) передбачені ст.36 КПК України повноваження в кримінальному провадженні, є обов'язковою, як і підписання відповідною особою, що її винесла. Зауважила, що витяг з ЄРДР

за відсутності процесуального рішення керівника органу прокуратури не наділяє прокурора повноваженнями здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

З огляду на викладене, виходячи з необхідності забезпечення додержання принципу правової (юридичної) визначеності, є передбачені законом підстави для здійснення касаційного розгляду цього провадження ОП ККС.

Позиції учасників судового провадження.

Прокурор у судовому засіданні вважав касаційну скаргу прокурора, який брав участь у розгляді кримінального провадження судом апеляційної інстанції, обґрунтованою та просив її задовольнити, скасувати ухвалу апеляційного суду щодо О. Г. Перетятько і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

О. Г. Перетятько та захисник у судовому засіданні вважали касаційну скаргу прокурора необґрунтованою та просили залишити її без задоволення.

Чи були дотримані вимоги належної процедури при визначенні прокурора або групи прокурорів, які здійснювали повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні?

Чи можуть бути наслідки недотримання належної процедури визначення прокурора або групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному підставою для визнання недопустимими докази, зібрані органами досудового розслідування?

Чи є підстави для визнання обґрунтованими доводи касаційної скарги прокурора в кримінальному провадженні щодо О. Г. Перетятькопро істотне порушення вимог кримінального процесуального закону та неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність?

Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував, що суди при оцінці доказів керуються критерієм доведення «поза розумним сумнівом». У яких рішеннях ЄСПЛ проти України дається роз'яснення, що слід розуміти під розумним сумнівом.

6. Вироком районного суду м. Харкова В. О. Петрова засуджено до покарання у виді позбавлення волі за: ч. 1 ст. 110 КК України строком на 3 роки, без конфіскації майна; ч. 2 ст. 110 КК України строком на 5 років 6 місяців, без конфіскації майна.

Відповідно до вироку суду першої інстанції В. О. Петрова 5 квітня 2014 року приблизно о 17:00, перебуваючи у приміщенні Харківської обласної державної адміністрації в присутності невизначеного кола осіб, діючи умисно, виступив з публічним закликом до зміни меж території України, шляхом створення в адміністративних межах Харківської області суверенної держави «Харківської ї народної республіки». Крім того, В. О. Петров закликав присутніх осіб проголосувати за проголошення «декларації про суверенітет Харківської народної республіки», тобто до зменшення території України, шляхом створення на її території іншої суверенної держави.

Ухвалою апеляційного суду року вирок суду першої інстанції залишено без зміни.

Позиція сторони захисту. У касаційній скарзі захисник порушує питання про скасування судових рішень та призначення нового судового розгляду в суді першої інстанції у зв`язку з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону як підставою для визнання доказів недопустимими. При цьому вказує про недопустимість доказу - DVD дисків із записом відеофайлів, оскільки вони отримані співробітниками УСБ України в Харківській області до внесення відомостей про вчинення злочину до ЄРДР.В подальшому на підставі вказаного недопустимого доказу було проведено комплексну судову криміналістичну експертизу матеріалів та засобів відео, - звукозапису та судової - авторознавчої експертизи, а тому вказаний висновок також вважає недопустимим доказом. Крім того, захисник стверджує, що в основу обвинувального вироку, всупереч вимогам закону були покладені показання свідка М. П. Кудрі, який був допитаний на підставі ст. 225 КПК України під час досудового засідання за відсутності сторони захисту, що є підставою для визнання вказаного доказу в силу вимог п. 5 ч. 2 ст. 87 КПК України недопустимим доказом.

Чи є підстави визнати докази недопустимими? Яке рішення має ухвалити Верховний Суд?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар. [редкол.: Р.О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін..; вступ. слов. В.О. Зеленського] ; за заг. ред. Р.О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац.акад. прав. наук України; Конст. Суд України. Харків : Право. 2024. с. 1176.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р. : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text.

4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. №2135-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text.

5. Постанова колегії суддів ККС ВС від 29 верес. 2020 р. у справі№ 418/801/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/92065935.

6. Постанова колегії суддів ККС ВС від 08 жовт. 2019 р. у справі № 639/8329/14-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/85238893.

7. Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26 груд. 2019 р. у справі №243/10386/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/86755073.

8. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 02 верес. 2020 р. у справі № 591/4742/16-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/91338049.

9. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11 берез. 2020 р. у справі № 149/745/14. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/88265263.

10. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 02 верес. 2020 р. у справі № 750/10813/15-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/91367200.

11. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 30 верес. 2020 р. у справі № 563/1118/16-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/91998609.

12. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01 листоп. 1996 р. №9. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text.

13. Про практику застосування судами України законодавства, що регулює повернення кримінальних справ на додаткове розслідування : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 11 лют. 2005 р. №2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va002700-05#Text.

14. Про додержання судами України процесуального законодавства,яке регламентує судовий розгляд кримінальних справ : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 груд. 1985 р. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-85#Text.

15. Про виконання судами України законодавства і постановПленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29 черв. 1990 р. № 5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-90#Text.

16. Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 трав. 1997 р. № 7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-97#Text.

17. Про судову практику в справах про відшкодуванняморальної (немайнової) шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 берез. 1995 р. №4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text.

18. Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину,та судових витрат : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07 лип. 1995 № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-95#Text.

19. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо визнання доказів недопустимими. URL:https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_2021_07_19.pdf.

20. Рішення ЄСПЛ «Allan v UnitedKingdom» (заява № 48539/99) від 5 листоп. 2002 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-140664&filename=CASE%20OF%20ALLEN%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20-%20%5BUkrainian%20Translation%5D%20legal%20summary%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf&logEvent=False.

21. Рішення ЄСПЛ «P G і J H проти Сполученого Королівства» (заява № 44787/98) від 25 верес. 2001 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-117767&filename=001-117767.pdf&TID=ihgdqbxnfi.

22. Рішення ЄСПЛ Худобін проти Росії (заява № 59696/00) від 26 жовт. 2006 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2259696/00%22],%22itemid%22:[%22001-77692%22]}.

23. Рішення ЄСПЛ «Яллог проти Німеччини» (заява №54810/00) від 11 лип. 2006 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-125204&filename=CASE%20OF%20JALLOH%20v.%20GERMANY%20-%20%5BUkrainian%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Lviv%20Laboratory%20of%20Human%20Rights.pdf&logEvent=False.

24. Рішення ЄСПЛ «Арутюнян проти Вірменії» (заява №36549/03) від 28 черв. 2007 р. URL:

https://policehumanrightsresources.org/harutyunyan-v-armenia-application-no-36549-03.

25. Рішення ЄСПЛ «Мілінієнє проти Литви» (заява № 74355/01) від 24 черв. 2008 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-87142%22]}.

26. Рішення ЄСПЛ «Раманаускас проти Литви» (заява № 74420/01) від05 лют. 2008 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-126069&filename=CASE%20OF%20RAMANAUSKAS%20v.%20LITHUANIA%20-%20%5BUkrainian%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Lviv%20Laboratory%20of%20Human%20Rights.pdf&logEvent=False.

27. Рішення ЄСПЛ « ременко проти України» (заява № 32092/02) від 12 черв. 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_405#Text.

28. Рішення ЄСПЛ «Свєтіна проти Словенії» (заява № 38059/13)від 22 трав. 2018 р. URL: https://www.echr.com.ua/translation/sprava-svyetina-proti-sloveni%D1%97-povnij-tekst-rishennya/.

Додаткова спеціальна література:

1. Антонюк Н. О. Новаковська І. Ю. Правові висновки об’єднаної та Великої палати у кримінальній юрисдикції. Київ : Алерта, 2024. 212 с.

2. Бентам Ієремія. Про судові докази. Київ, 1876. 421 с.

3. Гродзинський М. Докази в радянському кримінальному процесі. Харків, 1933. 86 с.

4. Гмирко В. П. Ґенеза теорії доказів вітчизняного кримінального процесу: методологічна рефлексія. *Часопис Нац. ун-ту «Острозька академія»*. 2015. № 2 (12). С. 1-60. URL: https://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n2/15hvppmr.pdf.

5. Гмирко В. П. Кримінально-судові докази: юридичне поняття чи дефініція? *Право України*. 2014. № 10. С. 26-35.URL:

http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2146/1/%D0%93%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BA%D0%B0_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B8.PDF.

6. Панова А. В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні. Харків : Право, 2017. 256 с.

7. Погорецький М. А. Докази у кримінальному процесі: проблемні питання. *Часопис Національного університету «Острозька академія».* 2011. №1(3). С. 1-53. URL: https://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n1/11pmappp.pdf.

7. Сергєєва Д. Б. Щодо співвідношення понять «судові докази», «досудові докази» й «процесуальні докази» у кримінальному процесі України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2013. № 2-2. С. 337-341. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2013/2-2_2013/49.pdf.

8. Сергєєва Д. Б. Належність доказів за новим КПК України. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 3 (31). С. 234-239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2013_3%28spets.__28.

9. Сергєєва Д. Б. Проблеми визначення достовірності доказу як його властивості за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Юрист України*. 2014. № 4 (25). С. 106-111.URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uy_2013_4_18.

10. Шумило М. Є. Поняття «докази» у Кримінальному процесуальному кодексі України: спроба критичного переосмислення ідеології нормативної моделі. *Вісник Верховного Суду України*. 2013. № 2. С. 40-48.URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvsu_2013_2_10.

11. Шумило М. Є. Докази досудового і судового провадження в КПК України: співвідношення та їх функціональне призначення. *Право України.* 2013. № 11. С. 206-215.URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/article-ShumyloNE.pdf.

12. Шумило М. Є., Тугарова О. К. Непрямі докази в кримінальному процесі України. Харків, 2012. 206 с

13. Сучасні концепції доказування і доказів у юридичному процесі країн ближнього зарубіжжя та їх вплив на формування єдиної судової практики: матеріали науково-методологічного семінару (м. Київ, 16 листопада 2018 р.) / упоряд. М.Є. Шумило. Харків : Право, 2020. 150 с.

14. Фігурський В. Суть та система засобів доказування у кримінальному провадженні : навчальний посібник. Львів-Дрогобич : Посвіт, 2024. 144.

15. Скрипник Д.О. Правові позиції Верховного Суду в кримінально му провадженні : монографія / за наук. ред. В. К. Волошина. Київ : Алерта, 2024. 232 с.

Практичне заняття № 2: «Характеристика джерел доказів у кримінальному провадженні»

План

1. Джерела доказів у кримінальному процесі та критерії їх розмежування.

2. Показання осіб як джерело доказів у кримінальному процесі: їх види та процесуальні умови отримання.

3. Речові докази: види та процесуальні умови отримання.

4. Документи: характеристика їх видів та процесуальні умови їх отримання.

5. Висновок експерта та його зміст.

6. Джерела доказів у кримінальних провадженнях щодо кримінальних проступків та їх загальна характеристика.

Питання для самоконтролю:

1. Як формуються показання осіб (відчуття, сприйняття, запам'ятовування, відтворення, фіксація відомостей)?
2. Які чинники можуть впливати на повноту, правдоподібність показань?
3. Хто може бути свідком у кримінальному провадженні?
4. Який предмет свідоцьких показань?
5. Які показання свідка являються достовірними?
6. Чи має право адвокат приймати участь у допиті свідка?
7. Які особливості допиту неповнолітнього свідка?
8. Який предмет показань потерпілого?
9. В чому полягають особливості оцінки показань потерпілого?
10. В чому полягають особливості оцінки показань обвинуваченого і підозрюваного?
11. Що є підставами для допиту експерта?
12. Якими показаннями суд може обґрунтовувати свої рішення?
13. Що таке показання з чужих слів?
14. Чим відрізняються пояснення від показань?
15. Яке значення мають пояснення спеціаліста?
16. Дайте визначення речових доказів.
17. Які види слідів кримінального правопорушення являються фактичною основою речових доказів?
18. Чи існують переваги речових доказів над іншими доказами?
19. Які види речових доказів передбачені у ст. 98 КПК України?
20. Що слід розуміти під «похідними» речовими доказами?
21. Яка послідовність проведення процесуальних дій, направлених на формування речових доказів?
22. Що слід розуміти під «документом», як джерелом доказових відомостей у кримінальному процесі?
23. Яким ознакам має відповідати документ, щоб вважатися джерелом доказів?

24. Які є види документів?

25. Які реквізити містять офіційні документи?

26. Що собою становлять «електронні документи»?

27. Які правила залучення документів до провадження?

28. Що розуміють під «спеціальними знаннями»?

29. Які є форми використання спеціальних знань називає КПК України?

30. Як класифікують форми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві?

31. Пригадайте, які вимоги закон ставить до рівня спеціальних знань судового експерта та спеціаліста.

32. Що таке експертиза?

33. Назвіть найхарактерніші ознаки судової експертизи як форми використання спеціальних знань.

34. Які є види експертиз? За якими критеріями їх класифікують

Тестові завдання:

У тестах оберіть УСІ правильні відповіді.

1. Установіть правильну послідовність отримання показань від свідка при проведенні допиту:

1. Встановлення особи допитуваного → попередження свідка про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань → роз'яснення порядку проведення допиту → надання свідку права викласти свої показання у формі вільної розповіді.

2. Роз'яснення порядку проведення допиту → встановлення особи допитуваного → попередження свідка про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань → надання свідку права викласти свої показання у формі вільної розповіді.

3. Попередження свідка про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань → роз'яснення порядку проведення допиту → встановлення особи допитуваного→ надання свідку права викласти свої показання у формі вільної розповіді.

4. Роз’яснення порядку проведення допиту → попередження свідка про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань → встановлення особи допитуваного → надання свідку права викласти свої показання у формі вільної розповіді.

2. Що із наведеного належить до речових доказів? Оберіть три правильні варіанти відповідей:

а) матеріальні об’єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення;

б) матеріальні об’єкти, які зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження;

в) зразки для проведення експертизи, відібрані стороною обвинувачення;

г) протоколи слідчих (розшукових) дій;

ґ) фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп’ютерних даних;

д) стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії;

е) гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом.

3. У кримінальному провадженні про звинувачення громадянина А. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 276 КК України, разом з іншими документами були:

а) протокол огляду дорожньо-транспортної події;

б) протокол освідування гр. А, що засвідчує у нього легку ступінь сп’яніння;

в) протокол допиту гр. А як підозрюваного;

г) протокол допиту як потерпілої дружини загиблого О. О. Пензля;

ґ) посвідчення водія на ім’я гр. А;

д) паспорт на прізвище гр. А.

Які з перерахованих документів є джерелами доказів?

4. Для проведення експертизи слідчий передав експерту на дослідження патрони калібру 7,62х51 мм (7.62

NATO) з кулею зі свинцевим осереддям та трасуючою кулею у кількості 67 штук, які були отримані з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону. Яка з властивостей доказів буде відсутня у висновку експерта, який складено за результатами дослідження вказаних вище речових доказів:

а) допустимість;

б) належність;

в) достовірність;

г) достатність.

5. Що із наведеного є вірною характеристикою патронів калібру 7,62х51 мм (7.62 NATO) з кулею зі свинцевим осереддям та трасуючою кулею у кількості 67 штук як доказів у кримінальному провадженні:

а) особистісний, прямий, первинний, обвинувальний доказ;

б) предметний, прямий, первинний, обвинувальний доказ;

в) предметний, прямий, похідний, обвинувальний доказ.

6. Вкажіть правильну послідовність дій у випадку виявлення слідчим патронів калібру 7,62х51 мм (7.62 NATO) з кулею зі свинцевим осереддям та трасуючою кулею у кількості 67 штук.

Варіанти послідовності:

1. Проведення слідчим огляду місця події → вилучення патронів → складення слідчим протоколу огляду місця події → внесення відомостей в ЄРДР за ч. 1 ст. 263 КК України.

2. Надання підозрюваним патронів слідчому → складання слідчим протоколу добровільної видачі патронів → огляд місця події → внесення відомостей в ЄРДР.

3. Огляд місця події → внесення відомостей в ЄРДР → отримання слідчим від підозрюваного патронів → складання протоколу добровільної видачі патронів.

4. Огляд місця події → надання підозрюваним патронів му працівнику → складання оперативним працівником протоколу добровільної видачі патронів → внесення відомостей в ЄРДР.

7. Як повинен діяти експерт у разі неможливості проведення експертизи через відсутність у нього необхідних знань:

а) самостійно залучити інших експертів;

б) провести експертизу в об'єктивно можливому обсязі;

в) невідкладно повідомити особу, яка його залучила, чи суд, що доручив проведення експертизи, про це;

г) звернутися із заявою про самовідвід до слідчого судді або суду.

Задачі:

1. У провадженні про нанесення тяжких тілесних пошкоджень А. О. Кривенкові останній повідомив слідчому, що очевидцями події злочину були 6-ти річний І. І. Макогон, перестарілий А. Г. Паламар, глухонімий Д. Ж. Гарасим і сестра підозрюваного І. О. Костюченко. Він просив викликати і допитати їх як свідків. Слідчий клопотання потерпілого задовольнив лише частково, відмовивши у допиті малолітнього і сестри підозрюваного, пославшись на те, що «такі малі діти» свідками не можуть бути. Що ж стосується сестри підозрюваного, то вона є зацікавленою особою, і дуже сумнівно, що дасть правдиві показання.

Чи правильне рішення слідчого?

Чи можуть і з приводу яких обставин бути допитані названі потерпілим Кривенком особи?

Чи допитуватимуться вони в однаковому процесуальному порядку?

2. Підозрюваний Р. А. Когут - співучасник злочину, передбаченого ч. 2 ст. 142 КК України - ухилився від слідства. Розслідування щодо нього було виділено в окреме провадження і після проведення всіх необхідних і можливих у відсутності підозрюваного слідчих (розшукових) дій, було зупинене (зупинене провадження). Після розшуку Р. А. Когута і

відновлення провадження, слідчий викликав на допит засудженого співучасника цього злочину Г. Г. Михайлишина.

В якому процесуальному статусі і з приводу яких обставин може бути допитаний Г. Г. Михайлишин?

Які роз'яснення з цього приводу дав Пленум Верховного Суду України у постанові від 27 грудня 1985р. №11?

3. А. А. Горбачов неодноразово сварився зі своїм сусідом І. І. Макітрою через межу, що розділяла їх присадибні ділянки. Останній під час чергової сварки пообіцяв А. А. Горбачову «знести голову», якщо він ще раз переоре їх спільну межу. 29 квітня, коли І. І. Макітра розпочав знову сварку, А. А. Горбачов взяв мисливську рушницю і двічі прицільно вистрілив у І. І. Макітру, заподіявши йому тяжкі тілесні пошкодження. Після цього він зник з села, залишивши дружині записку такого змісту: «Я більше не зміг терпіти. Пробач і не тримай на мене образи і гніву. Може, дасть Бог, колись ще побачимось».

Під час огляду місця події слідчий виявив паперовий пиж, виготовлений з аркуша учнівського зошита, а дружина А. А. Горбачова передала йому згадану записку.

Допитуючи дружину як свідка з приводу обставин провадження та залишеної записки, слідчий поцікавився, чи немає, часом, вдома зошита, з якого міг би бути вирваний аркуш для записки. Свідок підтвердила, що такий зошит вдома є. Він лежить у книжковій шафі, але чи з нього був вирваний листок для записки, вона не знає і до хати нікого не пустить. Одержавши таку інформацію, слідчий сам прийняв рішення про проведення обшуку і вилучення зошита, винісши про це відповідну постанову, і провів обшук.

Про проведення обшуку і вилучення згаданого учнівського зашита в лінійку слідчий склав протокол. У результаті проведеної за дорученням слідчого криміналістичної експертизи було встановлено, що знайдений на місці вчинення злочину паперовий пиж, записка і учнівський зошит, вилучений з будинку А. А. Горбачова, раніше складали одне ціле.

Проаналізуйте одержану слідчим доказову інформацію і дайте відповідь: з яких джерел вона одержана?

Протоколи яких процесуальних дій виступають як джерело доказів?

Чи у відповідності з законом діяв слідчий?

4. Оперативна група по боротьбі з кишеньковими злодіями з метою одержання доказової інформації використала фотографування. Один з членів цієї групи прихованою камерою зробив декілька знімків дій групи злодіїв на трамвайній зупинці. На одержаних фотографіях було чітко видно, як один із злодіїв (А. А. Павленко) витягає гаманець з господарської сумки громадянки, як він передає його іншому злодію – Р. А. Федоренку, як вони втрьох (А. А. Павленко, Р. А. Федоренко та Ф. О. Власенко) про щось весело домовляються між собою після вчинення крадіжки.

Після затримання цієї злочинної групи у Ф. О. Федоренка був вилучений гаманець з грошима та документами, зокрема, паспортом громадянина України на ім'я Коваленко Тетяни Федорівни; листком непрацездатності, виданим на її ім'я; квитанцією на ім'я її чоловіка про сплату мита. Про особистий обшук та його результати був складений відповідний протокол. На допитах як підозрюваних всі троє затриманих категорично заперечували свою причетність до вчинення крадіжки індивідуального майна громадян, а також знайомство між собою.

Які докази є в даному провадженні?

Чи мають доказове значення одержані фотографії та до якого виду джерел доказів вони можуть належати?

Чи можуть використовуватись матеріали -розшукової діяльності як докази в кримінальному провадженні?

5. О. Е. Авдеев, І. І. Лукашенко і Г. Г. Шароватов підозрювались у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 199 КК України. Слідством було встановлено, що виготовлення і збут підроблених грошей та цінних паперів підозрювані здійснювали в будинку, де мешкав О. Е. Авдеев.

Підозрюваний І. І. Лукашенко під час допитів неодноразово заявляв про свою непричетність до злочинної діяльності, стверджуючи, що жодного разу в будинку О. Е. Авдеева не був.

Під час обшуку в квартирі Г. Г. Шароватова було виявлено фотознімок, на якому зображено веселу компанію за столом у кімнаті будинку О. Е. Авдеева, в якій був І. І. Лукашенко. Крім того, було вилучено магнітофонну касету із записом пісні у виконанні І. І. Лукашенка.

Чи можуть бути використані названі предмети в процесі доказування?

До яких джерел доказів вони належать?

6. О. Е. Авдеев, І. І. Лукашенко і Г. Г. Шароватов підозрювались у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 199 КК України. Слідством було встановлено, що виготовлення і збут підроблених грошей та цінних паперів підозрювані здійснювали в будинку, де мешкав О. Е. Авдеев.

Підозрюваний І. І. Лукашенко під час допитів неодноразово заявляв про свою непричетність до злочинної діяльності, стверджуючи, що жодного разу в будинку О. Е. Авдеева не був.

Під час обшуку в квартирі Г. Г. Шароватова було виявлено фотознімок, на якому зображено веселу компанію за столом у кімнаті будинку О. Е. Авдеева, в якій був І. І. Лукашенко. Крім того, було вилучено магнітофонну касету із записом пісні у виконанні І. І. Лукашенка.

Чи можуть бути використані названі предмети в процесі доказування?

До яких джерел доказів вони належать?

7. Адвокат О. Л. Булава - сусід В. П. Захарченка, підозрюваного у вчиненні злочину, передбаченого ст. 157 КК України, був викликаний на допит як свідок. З'явившись на виклик, він заявив, що показань давати не буде, оскільки до нього звертався за порадою В. П. Захарченко і він дав свою згоду бути його захисником.

Чи підставна заява адвоката?

З приводу яких обставин захисник підозрюваного не може допитуватись як свідок?

7. Адвокат О. О. Гримайло, який представляв інтереси потерпілого впровадженні про підозру І. А. Злобенка у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 296 КК України, був викликаний до слідчого як свідок. З'явившись на виклик слідчого, він заявив, що свідком в даному провадженні бути не може, оскільки про обставини останнього йому стало відомо в зв'язку з виконанням функцій представника потерпілого.

Чи підставна заява адвоката?

Чи можуть бути допитані як свідки представники потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача і за яких обставин?

В яких випадках допускається суміщення статусу представника (кого?) і свідка?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар. [редкол.: Р.О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін..; вступ. слов. В.О. Зеленського] ; за заг. ред. Р.О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац.акад. прав. Наук України; Конст. Суд України. Харків : Право. 2024. с. 1176.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільнимх та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р. : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 груд. 1985 р. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-85#Text.

4. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 02 лип. 2004 р. № 13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-04#Text.

5. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01 листоп. 1996 р. № 9.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text.

6. Про затвердження та введення в дію Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна, органами дізнання, досудового слідства і суду (в новій редакції) : наказом Генеральної прокуратури України, Державної податкової адміністрації України, Верховного Суду України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної судової адміністрації України від 27 серп. 2010 р. № 51/401/649/471/23/125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051900-10#Text.

7. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України : Постанова КМУ від 19 листоп. 2012 р. № 1104. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF#Text.

8. Про судову практику у справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму ВСУ від 06листоп. 2009 р. №10. URL: https://ips.ligazakon.net/document/vs090693?an=109.

9. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 3. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text.

10. Про практику застосування судами України законодавства про відшкодування матеріальної шкоди, завданої злочином і стягнення безпідставно нажитого майна : Постанова Пленуму ВСУ від 31 берез. 1989 р. №3. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-89#Text.

11. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 трав. 2003 р. № 851-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text.

12. Рішення Конституційного Суду України від 20 жовт. 2011 р. № 12-рп/2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11#Text.

13. Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 19 трав. 2020 р. у справі № 683/2848/15-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/89519144.

14. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 08 лип. 2020 р. у справі № 718/1433/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/90306338.

15. Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 24 верес. 2020 року у справі №306/2629/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/91855177.

16. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11 берез. 2020 р. у справі №149/745/14. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/88168769.

Додаткова спеціальна література:

1. Мазур М. Р. Особливості формування показань свідка у кримінальному проваджені. *Науково-інформаційний вісник*. 2015. №12. С.141-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2015_12_22.

2.Лозинська Ю. І., Шеховцов Р.М. Достовірність показань свідка та її з'ясування у кримінальному провадженні: монографія. Львів, 2020. 212 с.

3. Фастовець В. Співвідношення понять «показань» та «пояснення» у Кримінальному процесуальному кодексі України. *Вісник Національної академії прокуратури України.* 2014. №2. С. 79-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2014_2_151.

4. Вапнярчук В. Щодо сутності речових доказів і впливу їх специфіки на забезпечення допустимості в кримінальному процесуальному доказуванні. *Jumalul juridicnational: teorie §i practice*. 2015. № 4/2 (14). С. 124-128.URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13432/1/Vapnyarchuk_124-128.pdf.

5. Глобенко Г. І. Речові докази у кримінальному процесі: окремі питання теорії і практики. *Київський часопис права*. 2022. Вип. 4. С. 208-212.URL:

https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/aa0f1a1c-3af2-49f5-9943-d9b4548de241/content.

6. Ковальчук С.О. Вчення про речові докази у кримінальному процесі теоретико-правові та практичні основи: монографія. Івано-Франківськ : Супрун В.П. 2017. 618 с.

7. Крицька І. О. Речові докази у кримінальному провадженні : монографія. Харків : Право. 2018.280 с.

8. Шеховцов Р. М., Кудінов С.С. Особливості визнання окремих матеріальних об'єктів, вилучених в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій,як речових доказів у кримінальному провадженні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. № 2. С. 217-222.URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2015_12_2_29.

9. Павлюк В. В. Процесуальне значення та розмежування понять «документ-доказ» і «документ-речовий доказ». *Митна справа*. 2013. № 5. С.122-126.URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2013_5%282.1%29__23.

10. Полюхович О. І. До питання використання як доказів матеріалів, отриманих за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій (за матеріалами судової практики). Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2016. №3. С. 97-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2016_3_8.

11. Ратнова А. В. Електронний документ та його місце у системі доказів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Вип. 3. С. 231-241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ Nvlduvs_2018_3_26.

12. Рогатиська Н. З. Значення документа як джерела доказів у кримінальному судочинстві. *Університетські наукові записки*. 2012. №3. С. 349-350. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2012_3_52.

13. Слободзян А. Документ як джерело доказів у кримінальному провадженні. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 1. С. 184-190. URL: http://www. chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/1-2014/184-slobodzan.pdf

14. Авдеева Г. К. Місце судової експертизи у науково-технічному забезпеченні слідчої діяльності в умовах змагального кримінального провадження. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2021. Вип.41. С. 88-93.DOI: https://doi.org/10.31359/2079-6242-2021-41-88.

15. Авдеева Г. К. Проблеми використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) /за заг.Ред. С. В. Ківалова. Одеса : Гельветика, 2022. Т. 2. С. 566-569. URL: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/20070.

16. Авдеева Г. К. Проблеми реалізації прав учасників кримінального провадження на використання спеціальних знань в умовах змагального судочинства. *Криміналістика і судова експертиза*. 2019. Вип. 64. С. 223-232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2019_64_23.

17. Авдеева Г. К., Прохоров-Лукін Г. Регламентація та використання спеціальних знань у судочинстві. *Юридичний вісник України*. 2013. № 46. С. 14-15.

18. Волобуєв А., Чуйко Є. Право самостійного залучення експерта стороною захисту: реальність чи декларація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. № 71. С. 309-314. URL: http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/263477.

19. Воробчак А. Р. Висновок експерта як джерело доказів у кримінальному провадженні : монографія. Чернівці : Технодрук, 2020.231с

Практичне заняття № 3: «Доведення у кримінальному провадженні»

План

1. Процесуальні умови застосування процедури доведення в кримінальному провадженні.

2. Доведення як аргументаційна діяльність сторони обвинувачення в суді з обстоювання своєї правової позиції.

3. Правові позиції сторін та їх значення для процедури доведення.

4. Обов'язок і тягар доведення.

5. Суб'єкт і адресат доведення.

6. Предмет, мета, межі і засоби доведення.

8. Процес доведення та його структура.

9. Версії, презумпції та преюдиції у доказуванні.

10. Стандарт доведення «поза розумним сумнівом».

11. Використання у доведенні результатів негласних слідчих (розшукових) дій.

12. Взаємозв'язок і розбіжності реконструктивної діяльності на досудовому розслідуванні і доведення в судовому провадженні.

Питання для самоконтролю:

1. Яке нормативне визначення доказування у чинному КПК України?
2. Як на Вашу думку, дане визначення доказування має спільні ознаки з досудовим розслідуванням?

3. Чому в ст. ст. 62, 129 Конституції України, ст. ст. 17, 373, 374 КПК України йдеться про доведення, а не доказування у кримінальному провадженні?

4. Хто є суб'єктом доведення у кримінальному провадженні?

5. Яка роль суду у процедурі доведення?

6. Які є способи збирання доказового матеріалу у кримінальному провадженні?

7. Яким способом здійснюється збирання доказового матеріалу стороною захисту ?

8. Чим відрізняються способи збирання доказів стороною захисту в редакції п.3 ст. 93 КПК України від професійного права адвоката передбаченого п. 7 ст. 20 ЗУ «Про адвокатуру і адвокатську діяльність»?

9. Що таке перевірка доказів? Які існують способи перевірки доказів?

10. В чому полягає принцип вільної оцінка доказів ?

11. Яка роль презумпції у процесі доведення?

12. Яка роль преюдицій у процедурі доведення?

13. Яка роль фікцій як засобів процесуального?

14. Яка роль наторних фактів у процедурі доведення?

15. Яку функцію виконують фідуціарні факти і обставини у процедурі доведення?

16. Що таке стандарт доведення?

17. Які стандарти доведення Вам відомі?

18. На кому лежить публічно-правовий обов'язок доведення винуватості обвинуваченого?

Тестові завдання:

У тестах оберіть УСІ правильні відповіді.

1. Хто у кримінальному провадженні здійснює збирання доказових матеріалів:

а) суд;

б) слідчий суддя;

в) тільки сторона обвинувачення;

г) сторони обвинувачення і захисту.

2. Хто є належним суб'єктом збирання доказових матеріалів зі сторони обвинувачення на стадії досудового розслідування? Оберіть три правильні варіанти з наведених нижче:

а) слідчий, який працює у відповідному органі досудового розслідування;

б) слідчий, якому керівником органу досудового розслідування доручено здійснення досудового слідства у конкретному кримінальному провадженні;

в) прокурор, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні;

г) співробітник го підрозділу, який діє як за письмовим дорученням слідчого, прокурора, так і без такого доручення;

ґ) потерпілий, його представник, законний представник;

д) дізнавач, який працює у відповідному органі досудового розслідування;

е) дізнавач, якому керівником органу дізнання доручено здійснення дізнання у конкретному кримінальному провадженні.

3. У який спосіб сторона обвинувачення може здійснювати збирання доказових матеріалів? Оберіть три правильні варіанти з наведених нижче:

а) здійснення анкетування щодо вдосконалення процедури збирання доказових матеріалів у кримінальному провадженні;

б) проведення опитування щодо обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні;

в) витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок;

г) проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;

ґ) складання узгоджених планів проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;

д) здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження;

е) проведення координаційних нарад щодо порядку проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

4. Які способи збирання доказових матеріалів стороною обвинувачення регламентовані КПК України:

а) витребування від юридичних або фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок;

б) ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій;

в) здійснення процесуальних дій, які здатні забезпечити подання до суду належних і допустимих доказів;

г) здійснення розшукової діяльності відповідними підрозділами.

5. Які способи збирання доказових матеріалів потерпілим регламентовані КПК України:

а) ініціювання здійснення розшукової діяльності відповідними підрозділами;

б) ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій;

в) витребування від сторони обвинувачення висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок;

г) отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, документів.

6. Вкажіть правильну послідовність дій щодо збирання такого доказу, як відеодиск із записом з камер відеоспостереження магазину. Варіанти послідовності:

1. Надання потерпілим відеодиску му працівнику → складання оперативним працівником протоколу добровільної видачі відеодиску → огляд місця події → внесення відомостей до ЄРДР.

2. Надання потерпілим відеодиску слідчому → складання слідчим протоколу добровільної видачі відеодиску → огляд місця події → внесення відомостей до ЄРДР.

3. Огляд місця події → внесення відомостей до ЄРДР → отримання слідчим від потерпілого відеодиску → складання протоколу добровільної видачі відеодиску.

4. Огляд місця події → надання потерпілим відеодиску му працівнику → складання оперативним працівником протоколу добровільної видачі відеодиску.

7. Що із наведеного належить до обставин, які підлягають доведенню у кримінальному провадженні? Оберіть три правильні варіанти:

а) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);

б) обставини щодо належності та допустимості доказів, поданих стороною захисту;

в) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;

г) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;

ґ) будь-які обставини, які стосуються кримінального провадження;

д) обставини, що дозволяють укласти угоду про примирення у кримінальному провадженні;

е) обставини, що дозволяють примиритися потерпілому із підозрюваним.

Задачі:

1. Старший слідчий слідчого відділу Шевченківського райвідділу нацполіції м. Львова О. О. Мисан закінчив досудове розслідування у кримінальному провадженні за підозрою І. І. Іванова у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, і надіслав матеріали

провадження прокуророві місцевої прокуратури Г. Г. Чорному для затвердження обвинувального акта та направлення його до суду.

Перевіривши матеріали провадження, прокурор Г. Г. Чорний відмовився затвердити обвинувальний акт. Він повернув матеріали провадження слідчому зі своїми письмовими вказівками для проведення додаткового розслідування.

При цьому він дав такі вказівки слідчому: 1) встановити мотив вчинення злочину, оскільки ця обставина залишилась у провадженні нез'ясованою; 2) витребувати з лікарні довідку про те, скільки часу знаходився на лікуванні потерпілий, і які витрати понесла лікарня на його лікування; 3) оскільки злочин вчинений способом, що має характер мучення, перевірити, чи підозрюваний не хворіє психічним захворюванням; 4) зібрати дані, які характеризують підозрюваного в побуті і на роботі.

Слідчий оскаржив це рішення прокуророві області О. О. Сидорові. У своїй скарзі він вказав, що для кваліфікації дій за ст. 121 КК України мотив не має жодного значення. Що торкається даних, які характеризують підозрюваного як виробничника, то вони також до провадження не належать. Що ж стосується психічного стану підозрюваного, то в провадженні є показання, з яких вбачається, що хоч він часом і «впадає в нерви», але психічним захворюванням ніколи не хворів. На закінчення своєї скарги слідчий О. О. Мисан вказав, що своє завдання він вбачає у «безкомпромісній боротьбі із злочинністю, а не захисті прав та інтересів злочинців, чим мають займатись адвокати, а не слідчі».

Зробіть аналіз ситуації, з'ясувавши при цьому такі питання:

Які обставини необхідно встановити у кримінальному провадженні?

Чи були вони встановлені уданому провадженні?

Чи законними були вказівки прокурора?

Яке рішення повинен прийняти прокурор за результатами розгляду скарги?

2. У процесі розслідування кримінального провадження за фактом нанесення умисних середньої тяжкості тілесних ушкоджень громадянинові О. О. Гичці, слідчий А. А. Галабут встановив, що потерпілий виписався з лікарні і поїхав на санаторно-курортне лікування. Щоб не допустити порушення встановленого строку досудового слідства у даному провадженні, слідчий вислав на адресу О. О. Гички чистий бланк протоколу допиту і на підставі ч. 7 ст. 224 КПК України просив його написати власноручні показання. Одночасно він запросив у потерпілого лікарську довідку про стан його здоров'я. Вказані документи були одержані і приєднані до матеріалів провадження.

Керуючись ст. 93 КПК України, слідчий скерував підозрюваному в даному провадженні І. І. Артеменку письмову вимогу про представлення слідству знаряддя злочину - стамески, якою були завдані тілесні ушкодження О. О. Гичці. І. І. Артеменко приніс стамеску, і слідчий своєю постановою приєднав її до матеріалів провадження як речовий доказ.

Під час допиту І. І. Артеменко не заперечував факту нанесення цією стамескою тілесних ушкоджень потерпілому, але заявив, що останній першим напав на нього і він змушений був оборонятись.

Зробіть правовий аналіз ситуації і з'ясуйте такі питання:

Які етапи проходить процес доказування у кримінальному провадженні?

Якими способами (шляхами) сторона обвинувачення збирає докази?

В чому полягає суть процесуальної форми доказування?

Дайте правову оцінку діям слідчого та оцініть доказове значення отриманих останнім відомостей.

3. П. П. Рудій було повідомлено про підозру у привласненні 5000 грн. -вартості проданих нею за день товарів у магазині.

Під час допиту як підозрюваної вона заявила, що гроші були в неї викрадені у трамваї, коли вона везла їх у банк. Факт крадіжки вона виявила вже у трамваї і просила пасажирів, а також водія допомогти знайти злодія, але це не дало жодних

результатів. Слідчий запропонував підозрюваній знайти присутніх під час інциденту громадян, а також виявити водія трамваю і дати йому їх адреси або самій запросити їх до слідчого. Підозрювана відмовилась шукати свідків.

На кому лежить обов'язок доказування вини підозрюваного (обвинуваченого) у вчиненні кримінального правопорушення?

У чому полягає такий обов'язок?

Дайте правову оцінку діям слідчого і підозрюваної.

Що таке версія? Яких видів вони бувають?

За поданими обставинами сформулюйте загальні версії і змоделюйте способи їх перевірки.

4. А. А. Крамаренко, обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, винуватим себе не визнав. Під час судового розгляду і у своєму останньому слові він клопотав про виклик і допит як свідка Д. Д. Левошка, який може підтвердити його «алібі», однак суд відмовив у цьому.

У вироку суду рішення про відмову в допиті свідка мотивоване таким чином: «Д. Д. Левошко є товаришем по службі обвинуваченого А. А. Крамаренка, і тому його свідчення не заслуговують на довіру. В той же час, суд вважає показання свідка Ж. Ж. Коляди, який заперечував алібі А. А. Крамаренка, у провадженні достовірними, оскільки він має вищу юридичну освіту, раніше працював в адвокатурі».

Що таке оцінка доказів?

Які існують принципи оцінки доказів?

Чи дотримався суд принципів оцінки доказів за наведених обставин?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар. [редкол.: Р.О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін..; вступ. слов. В.О. Зеленського]

; за заг. ред. Р.О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац.акад. прав. наук України; Конст. Суд України. Харків : Право. 2024. с. 1176.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р. : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.

3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text.

4. Антонюк Н.О., Новаковська І.Ю. Правові висновки об'єднаної та великої палат у кримінальній юрисдикції. Київ: Алерта. 2024. 212 с.

5. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01 листоп. 1996 р. № 9. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text.

6. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 трав. 1997 р. № 7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-97#Text.

7. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 берез. 1995 р. № 4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text.

8. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07 лип. 1995 р. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-95#Text.

9. Постанова колегії суддів ККС ВС від 08 жовт. 2019 р. у справі № 639/8329/14-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/85238893.

10. Постанова колегії суддів ККС ВС від 29 верес. 2020 р. у справі № 418/801/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/92065935.

11. Ухвала Колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду ВС від 14 груд. 2021 р. у справі № 756/10060/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/102551354.

12. Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26 груд. 2019 р. у справі № 243/10386/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/86755073.

Додаткова спеціальна література:

1. Сучасні концепції доказування і доказів у юридичному процесі країн ближнього зарубіжжя та їх вплив на формування єдиної судової практики: *матеріали науково-методологічного семінару* (м. Київ, 16 листоп. 2018 р.) (Упорядник М.Є Шумило).Харків: Право. 2020, 150 с.

2. Гмирко В. П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація : монографія. Дніпропетровськ : Акад. митн. служби України, 2010. 314 с.

3. Погорецький М. А. Нова концепція кримінального процесуального доказування. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. №. 3. С. 63-79.URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2015_Pogoretskyi.pdf.

4. Попелюшко В. О. Предмет захисту та його доказування в кримінальній справі. Київ : Прецедент, 2005. 228 с.

5. Михеєнко М. М. Доказування у радянському кримінальному процесі: монографія. Київ : Вища школа, 1984.134 с.

Тема № 5. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення, строки, витрати. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу

Практичне заняття

План

1. Форми фіксування кримінального провадження.

2. Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження. Журнал судового засідання. Реєстр матеріалів досудового розслідування (ЄРДР).

3. Поняття процесуальних рішень у кримінальному процес. Види процесуальних рішень.

4. Процесуальні строки та їх значення у кримінальному процесі.

5. Процесуальні витрати та їх види.

6. Поняття та види шкоди, що підлягає відшкодуванню в кримінальному провадженні. Поняття, значення, предмет та підстави цивільного позову про відшкодування (компенсацію) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

7. Винагорода викривачу. Порядок виплати винагороди викривачу.

Питання для самоконтролю:

1. Форми фіксування кримінального провадження.
2. Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження.
3. Журнал судового засідання.
4. Реєстр матеріалів досудового розслідування (ЄРДР).
5. Поняття процесуальних рішень у кримінальному процес.
6. Види процесуальних рішень.
7. Повідомлення.
8. Процесуальні строки та їх значення у кримінальному процесі.
9. Яка існує класифікація строків у кримінальному процесі?

10. Який порядок встановлення процесуальних строків прокурором, слідчим суддею, судом.?

11. Який порядок обчислення процесуальних строків?

12. У яких випадках процесуальні строки не вважаються пропущеними?

13. Які наслідки порушення процесуальних строків?

14. Який порядок поновлення процесуальних строків?

15. Що таке процесуальні витрати?

16. Які є види процесуальних витрат?

17. Який порядок зменшення розміру процесуальних витрат або звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення процесуальних витрат.

18. Який процесуальний порядок розподілу процесуальних витрат?

19. Які витрати, що покладаються на державу?

20. Визначте поняття та види шкоди, що підлягає відшкодуванню в кримінальному провадженні.

21. Визначте поняття, значення, предмет та підстави цивільного позову про відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

22. Порядок відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.

Тести та завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Строки у кримінальному судочинстві обчислюються:

а) хвилинами, годинами, днями;

б) годинами, днями, місяцями, роками;

в) годинами, днями, місяцями;

г) днями, місяцями, роками.

2. Розумними вважаються строки, які:

а) є необхідними для завершення кримінального провадження;

б) є необхідними для забезпечення процесуальної діяльності прокурора, слідчого судді, суду;

в) дають достатньо часу для вчинення відповідних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень;

г) є об'єктивно необхідними для надання міжнародної правової допомоги.

3. Коли закінчується строк, якщо відповідну дію належить вчинити в суді або органах досудового розслідування:

а) у встановлений час закінчення робочого дня в цих установах;

б) у встановлений час закінчення наступного робочого дня в цих установах;

в) у встановлений час закінчення попереднього робочого дня в цих установах;

г) у встановлений цими установами час і день.

4. До процесуальних витрат не належать:

а) витрати на правову допомогу;

б) витрати, пов'язані із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження;

в) витрати, пов'язані із забезпеченням процесуальної діяльності слідчого, прокурора, слідчого судді і суду;

г) витрати, пов'язані із зберіганням і пересиланням речей.

5. Коли закінчується строк, який обчислюється днями або місяцями, якщо його закінчення припадає на неробочий день?

а) у цей же день, оскільки посадова особа повинна провести необхідні дії або прийняти рішення і у неробочий день;

б) у наступний робочий день;

в) у попередній робочий день;

г) завчасно треба прийняти процесуальне рішення.

6. Зменшити розмір процесуальних витрат або звільнити від їх сплати має право:

а) слідчий;
б) прокурор;
в) слідчий суддя;
г) суд.

7. Потерпілим, цивільним позивачам, свідкам не оплачується :

а) проїзд;
б) наймання житла та добові (у разі переїзду до іншого населеного пункту);
в) харчування;
г) компенсація за втрачений заробіток чи відрив від звичайних занять.

8. Граничний розмір компенсації витрат, пов'язаних із зберіганням і пересиланням речей і документів, встановлюється:

а) Президентом України;
б) Верховною Радою України;
в) Кабінетом Міністрів України;
г) МВС України.

9. Охарактеризуйте інститут процесуальних строків, заповнивши таблицю:

ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ			
Поняття	Правила обчислення строків годинами	Правила обчислення строків днями	Правила обчислення строків місяцями

Задачі:

1. 20 травня 2023 року приблизно з 13:00 год. до 14:00 год. в гуртожитку університету у В. Д. Павленка були вкрадені особисті речі: мобільний телефон та куртку. В. Д. Павленко

звернувся до відділення поліції. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий А. І. Смирнов вніс відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань 21 травня о 19-й год. 00 хв. Під час розслідування було встановлено, що кримінальне правопорушення вчинив Н. П. Марченко, якому 8 червня 2023 року було повідомлено про підозру.

Оцініть ситуацію. Визначте дату закінчення строку досудового розслідування.

2. 15 січня 2023 року о 20:00 год. С. Б. Кобець звернувся до поліції із заявою про викрадення з його квартири грошей сумою 11 тис. гривень. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий зобов'язаний не пізніше 24 год. після подання заяви внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Враховуючи цю вимогу закону, відомості були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 16 січня 2023 року о 20-й год. 50 хв.

Чи відбулося в цьому разі порушення норм кримінального процесуального законодавства?

3. 08 лютого 2023 року о 11:00 год. І. І. Павлов був затриманий на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України. Одинадцятого лютого о 10-й год. 50 хв. відповідно до вимог ст. 211 КПК України І. І. Павлов був доставлений до суду для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу. За результатом розгляду клопотання слідчий суддя А. Т. Муженко постановив ухвалу про обрання щодо І. І. Павлова запобіжного заходу у вигляді застави і він був звільнений з-під варти 11 лютого об 11-й год. 20 хв.

Чи відбулося в описаній ситуації порушення закону? Якщо так, то яке саме.

4. 10 березня 2023 року о 14-й год. 00 хв. Ю. Т. Кравченка було затримано на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України. 12 березня о 10-й год. 10 хв. щодо нього слідчий суддя О. С. Третяк виніс ухвалу про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком 60 днів.

Визначити дату закінчення дії ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою?

Чи зміниться ця дата, якщо вона буде припадати на неробочий день?

5. За підозрою у вчиненні кримінального правопорушення 18 квітня 2023 року о 18-й год. 30 хв. очевидцями був затриманий Б. Б. Кудря, який доставлений до уповноваженої службової особи П. Р. Брус о 18-й год. 40 хв. того ж дня. Протокол про затримання Б. Б. Кудрі складений слідчим П. Р. Брус о 18-й год. 55 хв. Відповідно до ч. 1 ст. 211 КПК України строк затримання не може перевищувати 72 годин із моменту затримання, який визначається згідно з вимогами ст. 209 КПК України.

Визначте, коли сплине строк затримання Б. Б. Кудрі?

Чи були допущенні порушення закону в цій ситуації?

6. Під час прогулянки в парку В. Н. Руденко завдали тяжких тілесних ушкоджень два невідомих чоловіків, унаслідок чого в нього був пошкоджений хребет і він втратив можливість самостійно пересуватися (пожиттєво встановлена перша група інвалідності). У процесі досудового розслідування не вдалося встановити коло осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

Чи має право В. Н. Руденко на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням? Якщо так, то хто повинен її відшкодовувати та якими нормами це регламентовано?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

3. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань : наказ Генеральної прокуратури України від 6 квіт. 2016 р. № 139. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16.

4. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 8 лют. 2019 р. № 100. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#n7.

5. Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 черв. 2017 р. № 480. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-17#n7.

6. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 лип. 2017 р. № 570. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#n9.

7. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16 лют. 2018 р. № 111. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18#n7.

8. Про узагальнення судової практики розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07 лют. 2014 року № 4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14.

9. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав. свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження : інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квіт. 2013 р. №223–558/0/4–13. Новий Кримінальний процесуальний кодекс України: коментарі, роз'яснення, документи. Київ : Юрінком Інтер, 2013. С. 174–184.

10. Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальній рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу : постанова Кабінету Міністрів України від 11 січ. 2012 р. № 15. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-%D0%BF.

11. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03 жовт. 2012 р. № 223-1430/0/4-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1430740-12.

Додаткова спеціальна література:

1. Азаров Ю. І., Письменний Д. П., Хабло О. Ю. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні за рахунок держави. Юридична наука. 2014. № 5. С. 49–56.

2. Бубир Ю. В. Запобіжні заходи у кримінальному провадженні : навч. посіб. / Ю. В. Бубир, Г. І. Глобенко, О. О. Юхно. Харків : НікаНова, 2015. 192 с.

3. Верхогляд-Герасименко О. В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу : монографія. Харків : Юрайт, 2012. 216 с.

4. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : навч. посіб. / С. Є. Абламський, О. О. Юхно, Т. Г. Фоміна та ін. Вид. друге, доп. і перероб. Харків : ФОП Панов А. М., 2019. 209 с.

5. Дрозд В. Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики : монографія / В. Г. Дрозд. Одесса : Гельветика, 2018. 448 с.

6. Затримання у кримінальному провадженні : навч. посіб. / А.В. Захарко, В.В. Рогальська, О.А. Солдатенко та ін. Одеса : Гельветика, 2021. 224 с.

7. Конюшенко Я. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : Факт, 2020. 476 с.

8. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

9. Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2019. 584 с.

10. Кримінальний процес : підручник : у 2 ч. / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів : ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

11. Кримінальний процес : підручник : у 2 ч. / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів : ЛьвДУВС, 2019. Ч. 2. 616 с.

12. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях: навч. посіб. / Л. Д. Удалова, М. А. Макаров, Ю.І. Азаров, С. О. Заїка, О. В. Кубарєва, О. В. Римарчук, В. В. Рожнова, Д. О. Савицький, А. В. Форостяний, О. Ю. Хабло. Видання 5-те, переробл. і доповн.Київ, 2020. 497 с.

13. Кримінальний процес України : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер. 2022. 448 с.

14. Кримінальний процес України : підручник / В. М. Тертишник. 7-ме вид. Харків : Правова Єдність, 2017. 840 с.

15. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

16. Кримінальний процес: підручник / [Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. П. Письменний та ін.]; за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ : «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

17. Кримінальний процес: підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. В.М. Федченко. 3-є вид., доп. і перероб. У 2-х ч. Ч. 1. Досудове провадження. Дніпро : ДДУВС, 2022. 544 с.

18. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду

України, Верховного Суду України та Верховного Суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Станом на 20 березня 2020 р. : наук.-практ. посіб. / уклад.: А. В. Столітній, С. В. Шмаленя, М. С. Туркот, М. І. Снігар ; за заг. ред. А. В. Столітнього. Друге вид. Київ : Норма права, 2020. 1504 с.

19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. Копотуна І. М. Київ: «К Н Т», 2023. 932 с.

20. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України / за ред. С. В. Ківалова, С. І. Кравченко. Одеса : Фенікс, 2020. 924 с.

21. Організаційно-правові засади діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : монографія / В. Г. Дрозд, А. В. Пономаренко, В. П. Климчук та ін. Херсон : Гельветика, 2020. 348 с.

22. Тертишник В. М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

23. Ткачук О. М. Кримінальний та кримінальний процесуальний кодекси: постатейний покажчик правових позицій Верховного Суду – Великої Палати та Касаційного кримінального суду (практика 2020 року). Харків : Право, 2021. 378 с.

24. Фаринник В. І. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2017. 548 с.

25. Фоміна Т. Г. Застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : Панов А. М., 2020. 576 с.

26. Цуцкірідзе М. С. Кримінальна процесуальна діяльність слідчого: теорія та практика : монографія. Київ : Правова єдність ; Алерта, 2020. 559 с.

Тема № 6. Заходи забезпечення кримінального провадження

Практичне заняття

План

1. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження.

2. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

3. Підстави та процесуальний порядок застосування виклику слідчим, прокурором, судового виклику і приводу. Накладення грошового стягнення.

4. Тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом. Відсторонення від посади. Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя.

5. Тимчасовий доступ до речей і документів. Тимчасове вилучення майна. Арешт майна.

Питання для самоконтролю:

1. Які заходи забезпечення кримінального провадження передбачені КПК?
2. З якою метою застосовується кожний із заходів забезпечення кримінального провадження?
3. Охарактеризуйте загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
4. Які підстави та процесуальний порядок застосування виклику слідчим, дізнавачем, прокурором, слідчим суддею та судом?

5. Які підстави та процесуальний порядок застосування приводу?

6. Які підстави та процесуальний порядок застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом?

7. Які підстави та процесуальний порядок застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей і документів?

8. Які підстави та процесуальний порядок застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді відсторонення особи від посади?

9. Які підстави та процесуальний порядок застосування заходу забезпечення кримінального провадження у накладення грошового стягнення?

10. Які підстави та процесуальний порядок застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя?

11. Який процесуальний порядок тимчасового вилучення майна?

12. Розкрийте підстави та порядок застосування арешту майна.

13. Охарактеризуйте підстави та процесуальний порядок затримання особи.

14. Охарактеризуйте підстави та процесуальний порядок застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання.

15. Охарактеризуйте підстави та процесуальний порядок застосування запобіжного заходу у вигляді особистої поруки.

16. Охарактеризуйте підстави та процесуальний порядок застосування запобіжного заходу у вигляді застави.

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Який із перелічених заходів належить до заходів забезпечення кримінального провадження, передбачених КПК України:

а) допит свідка, потерпілого;

б) нерозголошення відомостей про факт та методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій;

в) тимчасове вилучення майна;

г) дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього.

2. Який із заходів не належить до запобіжних заходів, передбачених КПК України:

а) відсторонення від посади;

б) затримання особи;

в) поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають небезпечну поведінку особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру;

г) домашній арешт.

3. У який термін повинне бути розглянуте клопотання про застосування або зміну запобіжного заходу після затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення:

а) 24 години;

б) 3 доби;

в) до 72 годин;

г) до 60 годин.

4. У якому випадку слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має право не визначити розмір застави:

а) щодо особи, яка має судимість;

б) під час оголошення особі про підозру у вчиненні кількох кримінальних правопорушень;

в) щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування;

г) щодо будь-якого злочину.

5. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування щодо тяжких або особливо тяжких злочинів не може перевищувати:

а) 2 місяці;

б) 6 місяців;

в) 12 місяців;

г) 18 місяців.

6. До кого може бути застосований привід:

а) до всіх учасників кримінального провадження;

б) до свідка, який одноосібно виховує дітей віком до шести років;

в) до підозрюваного, обвинуваченого, свідка;

г) до неповнолітнього свідка.

7. Хто приймає рішення про застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні:

а) слідчий;

б) слідчий суддя, суд;

в) прокурор;

г) слідчий за погодженням із прокурором.

8. У разі вчинення якого кримінального правопорушення можна обирати домашній арешт як запобіжний захід:

а) у разі вчинення злочину, за яке законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі;

б) у разі вчинення кримінального проступку;

в) у разі вчинення будь-якого кримінального правопорушення;

г) у разі вчинення злочину.

9. Чи може суд звернути заставу на виконання вироку в частині майнових стягнень:

а) може у будь-якому випадку;

б) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим;

в) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим та за наявності його згоди на це;

г) ні, не може.

10. З якого моменту обчислюється строк затримання?

а) з моменту юридичного затримання особи;

б) з моменту, коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд з уповноваженою службовою особою;

в) з моменту доставлення затриманої особи до слідчого, прокурора;

г) з моменту складання протоколу затримання.

Задачі:

1. Б. О. Лазар, який працює водієм таксі, керуючи власним автомобілем, порушив правила дорожнього руху, внаслідок чого здійснив наїзд на пішохода та завдав йому тяжкі тілесні ушкодження. Б. О. Лазару було оголошено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України. Слідчий П. П. Махов, враховуючи обставини вчиненого та особу підозрюваного, за погодженням з прокурором А. М. Гунько, звернувся до суду з клопотанням про відсторонення Б. О. Лазара від посади.

Який захід забезпечення кримінального провадження варто застосувати в описаній ситуації?

2. Свідок Т. М. Ільківа була викликана для проведення одночасного допиту зі свідком І. В. Потапенком. Вказані особи були завчасно повідомленні про виклик (було підтвердження отримання ними повістки про виклик).

Проте ані Т. М. Ільківа, яка самостійно виховувала п’ятирічного сина, ані І. В. Потапенко на допит не з’явилися. При цьому Т. М. Ільківа не повідомила слідчого М. Ф. Вакуленко про причини свого неприбуття, а І. В. Потапенко зателефонував і

сказав, що не прибуде у вказаний час, так як в цей день він має бути на екзамені в інституті.

Які заходи забезпечення кримінального провадження можуть бути застосовані до Т. М. Ільківої та І. В. Потапенка через неприбуття на виклик?

3. Директора ТОВ «Альтек» В. М. Іванова було затримано та доставлено до слідчого судді А. С. Підгайного для розгляду клопотання про обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Напередодні слідчим міського управління Національної поліції України П. М. Сунько було розпочато досудове розслідування за фактом привласнення В. М. Івановим майна ТОВ «Альтек», яке було йому ввірене, розміром більше ніж п'ятсот прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 5 ст. 191 КК України). Під час судового засідання захисник П. М. Юр'єв заявив клопотання про застосування застави як альтернативи триманню під вартою. Як гарантії внесення застави подав на розгляд гарантійний лист, підписаний головою регіональної філії Ощадбанку України. Слідчий суддя А. С. Підгайний відмовив у застосуванні застави щодо В. М. Іванова, пославшись на те, що підозрюваний вчинив особливо тяжкий злочин – завдав шкоди ТОВ «Альтек», що підпадає під категорію «особливо великий розмір», а санкція статті КК України передбачає конфіскацію майна.

Дайте правову оцінку дій слідчого П. М. Сунько та слідчого судді А. С. Підгайного.

Охарактеризуйте процесуальний порядок застосування застави як запобіжного заходу.

4. На трасі Суми – Харків сталася дорожньо-транспортна пригода, внаслідок якої деякі пасажири автобуса, що належав на праві власності ТОВ «Автоекспрес», зазнали тяжких тілесних ушкоджень. Під час спілкування з водієм В. М. Тарасенком слідчим С. В. Манько були виявлені ознаки перебування останнього в стані сп'яніння. Про неадекватність поведінки водія В. М. Тарасенка заявили і пасажири автобуса. Це припущення

підтвердилося після направлення водія для огляду на стан сп'яніння до закладу охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів.

За фактом дорожньо-транспортної пригоди слідчим С. В. Манько було розпочато досудове розслідування кримінального правопорушення за ознаками ч. 2 ст. 286, ст. 287 КК України.

Через один місяць після початку досудового розслідування слідчий С. В. Манько звернувся до слідчого судді М. В. Пака з клопотанням про тимчасове вилучення посвідчення водія, що дає право на керування автобусом, дозволу на перевезення пасажирів на міжобласних маршрутах загального користування, виданого Міністерством інфраструктури України ТОВ «Автоекспрес», та клопотанням про тимчасове обмеження ТОВ «Автоекспрес» займатися перевезенням пасажирів.

Оцініть дії слідчого С. В. Манька. Яке рішення повинен ухвалити слідчий суддя М. В. Пак?

Розкрийте загальні положення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та тимчасового вилучення документів, що посвідчують користування спеціальним правом.

5. За підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, 15 квітня 2024 року був затриманий А. А. Волошко. Слідчий С. С. Жарко 19 квітня 2024 року направив до слідчого судді А. В. Слободи клопотання про застосування до А. А. Волошко запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, посилаючись на тяжкість вчиненого ним злочину.

У процесі судового розгляду клопотання А. А. Волошко показав, що його затримання є незаконним, а підозра необґрунтованою, і просив суд перевірити доведеність його вини. Захисником С. С. Кислим були надані позитивні характеристики А. А. Волошка за місцем роботи, проживання, довідки про сімейний стан, наявність на утриманні неповнолітньої дитини, батьків пенсійного віку та їх стан здоров'я. Також була надана довідка про незадовільний стан здоров'я самого А. А. Волошка з діагнозом – вегетосудинна дистонія за змішаним типом, що, на думку захисника С. С. Кислого, виключає можливість перебування його під вартою.

Прокурор Т. О. Санько наполягав на обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, оскільки, по-перше, під час затримання А. А. Волошко намагався сховатися від працівників поліції; по-друге, він погрожував потерпілій розправою за давання нею правдивих показань.

Зважуючи на наведені обставини обґрунтуйте рішення слідчого судді А. В. Слободи щодо обрання запобіжного заходу.

6. Під час розслідування злочину, передбаченого ст. 209 КК України (легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом), було повідомлено про підозру у вчиненні цього злочину власнику фірми «Марія» П. М. Астахову, директору В. Н. Буленку та бухгалтеру А. С. Василенко. Захисник підозрюваного П. М. Астахова С. П. Палій під час бесіди з прибиральницею фірми О. П. Мухою дізнався, що за годину до проведення в офісі фірми обшуку її директор В. Н. Буленко передав своїй знайомій І. Є. Тарасенко три загальних зошити. У захисника С. П. Палія з'явилися підстави вважати, що в цих зошитах можуть міститися дані про так звану «чорну бухгалтерію», про яку власник фірми П. М. Астахов жодного разу не зазначив, і це допоможе спростувати підозру у вчиненні ним злочину. У задоволенні клопотання захисника С. П. Палія про виклик і допит прибиральниці О. П. Мухи як свідка та проведенні обшуку в квартирі І. Є. Тарасенко було відмовлено.

Проаналізувавши положення КПК України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», визначте, яким чином захисник С. П. Палій може отримати ці зошити?

7. М. М. Моргунов, який є директором АТП-1076 м. Львова, підозрюється у розкраданні чужого майна шляхом зловживання службовим становищем. Слідчий В. Ф. Цибенко, виходячи з цієї обставини, склав клопотання до слідчого судді М. С. Рубана та звернувся за погодженням його до прокурора А. А. Веселки щодо відсторонення М. М. Моргунова від посади директора АТП-1076.

Чи є достатні підстави у слідчого В. Ф. Цибенка звертатися до слідчого судді М. С. Рубана із клопотанням щодо відсторонення М. М. Моргунова від посади?

Який процесуальний порядок та підстави відсторонення підозрюваного від посади?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.
3. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань : наказ Генеральної прокуратури України від 6 квіт. 2016 р. № 139. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16.
4. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 8 лют. 2019 р. № 100. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#n7.
5. Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 черв. 2017 р. № 480. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-17#n7.
6. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 лип. 2017 р. № 570. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#n9.
7. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ

Міністерства внутрішніх справ України від 16 лют. 2018 р. № 111. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18#n7.

8. Про узагальнення судової практики розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07 лют. 2014 року № 4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14.

9. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав. свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження : інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квіт. 2013 р. №223–558/0/4–13. Новий Кримінальний процесуальний кодекс України: коментарі, роз'яснення, документи. Київ : Юрінком Інтер, 2013. С. 174–184.

10. Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальній рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу : постанова Кабінету Міністрів України від 11 січ. 2012 р. № 15. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-%D0%BF.

11. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03 жовт. 2012 р. № 223-1430/0/4-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1430740-12.

Додаткова спеціальна література:

1. Азаров Ю. І., Письменний Д. П., Хабло О. Ю. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні за рахунок держави. *Юридична наука*. 2014. № 5. С. 49–56.

2. Бубир Ю. В. Запобіжні заходи у кримінальному провадженні : навч. посіб. / Ю. В. Бубир, Г. І. Глобенко, О. О. Юхно. Харків : НікаНова, 2015. 192 с.

3. Верхогляд-Герасименко О. В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу : монографія. Харків : Юрайт, 2012. 216 с.

4. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : навч. посіб. / С. Є. Абламський, О. О. Юхно, Т. Г. Фоміна та ін. Вид. друге, доп. і перероб. Харків : ФОП Панов А. М., 2019. 209 с.

5. Дрозд В. Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики : монографія / В. Г. Дрозд. Одесса : Гельветика, 2018. 448 с.

6. Затримання у кримінальному провадженні : навч. посіб. / А.В. Захарко, В.В. Рогальська, О.А. Солдатенко та ін. Одеса : Видавничий дім Гельветика, 2021. 224 с.

7. Конюшенко Я. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : Факт, 2020. 476 с.

8. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

9. Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2019. 584 с.

10. Кримінальний процес : підручник : у 2 ч. / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів : ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

11. Кримінальний процес : підручник : у 2 ч. / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів : ЛьвДУВС, 2019. Ч. 2. 616 с.

12. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях: навч. посіб. / Л. Д. Удалова, М. А. Макаров, Ю.І. Азаров, С. О. Заїка, О. В. Кубарєва, О. В. Римарчук, В. В. Рожнова, Д. О. Савицький, А. В. Форостяний, О. Ю. Хабло. Видання 5-те, переробл. і доповн.Київ, 2020. 497 с.

13. Кримінальний процес України : навчальний посібник. / Кучинська О.П., Циганюк Ю.В. Київ : Юрінком Інтер. 2022. 448 с.

14. Кримінальний процес України : підручник / В. М. Тертишник. 7-ме вид. Харків : Правова Єдність, 2017. 840 с.

15. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

16. Кримінальний процес: підручник / [Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. П. Письменний та ін.]; за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ : «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

17. Кримінальний процес: підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. В.М. Федченко. 3-є вид., доп. і перероб. У 2-х ч. Ч. 1. Досудове провадження. Дніпро : ДДУВС, 2022. 544 с.

18. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Станом на 20 березня 2020 р. : наук.-практ. посіб. / уклад.: А. В. Столітній, С. В. Шмаленя, М. С. Туркот, М. І. Снігар ; за заг. ред. А. В. Столітнього. Друге вид. Київ : Норма права, 2020. 1504 с.

19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. Копотуна І. М. Київ: «К Н Т», 2023. 932 с.

20. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України / за ред. С. В. Ківалова, С. І. Кравченко. Одеса : Фенікс, 2020. 924 с.

21. Організаційно-правові засади діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : монографія / В. Г. Дрозд, А. В. Пономаренко, В. П. Климчук та ін. Херсон : Гельветика, 2020. 348 с.

22. Тертишник В. М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

23. Ткачук О. М. Кримінальний та кримінальний процесуальний кодекси: постатейний покажчик правових позицій Верховного Суду – Великої Палати та Касаційного кримінального суду (практика 2020 року). Харків : Право, 2021. 378 с.

24. Фаринник В. І. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2017. 548 с.

25. Фоміна Т. Г. Застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : Панов А. М., 2020. 576 с.

26. Цуцкірідзе М. С. Кримінальна процесуальна діяльність слідчого: теорія та практика : монографія. Київ : Правова єдність ; Алерта, 2020. 559 с.

Тема № 6.1. Запобіжні заходи

Практичне заняття

План

1. Запобіжні заходи: поняття та види.

2. Мета, підстави та умови застосування запобіжних заходів.

3. Порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.

4. Підстави застосування запобіжних заходів стосовно окремої категорії осіб.

5. Затримання особи як тимчасовий запобіжний захід та особливості його застосування.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення запобіжним заходам?

2. Які запобіжні заходи передбачені у КПК України?

3. Які класифікації запобіжних заходів пропонуються у теорії кримінального процесу?

4. Яка мета застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?

5. Що є підставами для застосування запобіжних заходів?

6. Які умови застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?

7. Які обставини враховуються під час обрання запобіжного заходу?

8. Хто приймає рішення про застосування запобіжних заходів?

9. Які обов'язки можуть покладатися на особу, до якої застосовано запобіжний захід?

10. Який порядок застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?

11. Який порядок зміни запобіжних заходів у кримінальному провадженні?

12. Який порядок скасування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?

13. Які особливості застосування запобіжних заходів передбачені КПК України щодо окремої категорії осіб?

14. Підстави та порядок застосування у кримінальному провадженні запобіжного заходу у вигляді затримання особи?

15. Які в КПК України передбачені особливості застосування затримання стосовно окремої категорії осіб?

16. Які обов'язки судді передбачені в КПК України щодо захисту прав людини?

Тестові завдання:

У тестах оберіть УСІ правильні відповіді.

1. Запобіжними заходами є:

а) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід;

б) особисте зобов'язання;

в) особиста порука;

г) накладення грошового стягнення;

г) відсторонення від посади;

д) застава;

е) тримання під вартою.

2. Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

а) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;

б) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;

в) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;

г) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

ґ) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується;

д) уникнення укладання угоди про визнання винуватості;

е) уникнення укладання угоди про примирення.

3. При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК України, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

а) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;

б) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;

в) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;

г) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;

г) думку потерпілого;

д) наявність у підозрюваного чи обвинуваченого громадянства країни-агресора;

е) застосуванню до підозрюваного чи обвинуваченого певного виду санкцій, передбачених положеннями Закону України «Про санкції».

4. Ким застосовуються запобіжні заходи під час досудового розслідування:

а) прокурором;

б) слідчим;

в) судом;

г) слідчим суддею.

5. Ким застосовуються запобіжні заходи під час судового провадження:

а) прокурором;

б) слідчим;

в) судом;

г) слідчим суддею.

6. Строк дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або продовження строку тримання під вартою не може перевищувати:

а) п’ятнадцяти діб;

б) тридцяти днів;

в) одного місяця;

г) шістдесяти днів;

ґ) двох місяців.

7. Яким може бути сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо нетяжкого злочину:

а) такий строк не повинен перевищувати двох місяців;

б) такий строк не повинен перевищувати трьох місяців;

в) такий строк не повинен перевищувати чотирьох місяців;

г) такий строк не повинен перевищувати п’яти місяців;

ґ) такий строк не повинен перевищувати шести місяців;

д) такий строк не повинен перевищувати дванадцяти місяців.

8. Яким може бути сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо у кримінальному провадженні щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину:

а) такий строк не повинен перевищувати двох місяців;

б) такий строк не повинен перевищувати трьох місяців;

в) такий строк не повинен перевищувати чотирьох місяців;

г) такий строк не повинен перевищувати п’яти місяців;

ґ) такий строк не повинен перевищувати шести місяців;

д) такий строк не повинен перевищувати дванадцяти місяців.

Задачі:

1. В. В. Польовий був затриманий на місці вчинення кримінального правопорушення та доставлений до органу досудового розслідування. Слідчий склав протокол про затримання, копію якого негайно вручив затриманому та повідомив його, що письмове повідомлення про підозру йому буде вручено після обрання слідчим суддею запобіжного заходу.

Чи вірно вчинив слідчий? Якщо не вірно, то як саме він мав вчинити?

2. 5 січня 2025 року о 10 годині 00 хвилин П. П. Петренко був затриманий на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України. 8 січня 2025 року о 09 годині 50 хвилин його було доставлено до суду для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу і за результатами розгляду якого слідчий суддя постановив ухвалу про

обрання запобіжного заходу у вигляді застави. П. П. Петренко був звільнений від затримання 8 січня 2025 року об 11 годині 00 хвилин.

Чи відбулося в описаній ситуації порушення закону? Якщо так, то яке саме?

3. Слідчий за погодженням з прокурором звернувся до місцевого суду із клопотанням про застосування до М. М. Марченка, якого було затримано за підозрою у вчиненні особливо тяжкого злочину, запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання, мотивуючи своє рішення тим, що до клопотання не було долучено переліку свідків, яких слідчий вважає за необхідне допитати під час обрання запобіжного заходу.

Чи відповідає постановлена ухвала слідчого судді вимогам КПК України?

4. 24 січня 2023 року громадянин України М. В. Зінченко, 1985 року народження, був затриманий працівниками залізничної станції в момент закладання ним вибухового пристрою під залізничну колію безпосередньо перед проходженням великовагового потягу з нафтопродуктами.

Які були підстави для затримання М. В. Зінченка?

Чи мали право це робити працівники залізничної станції?

Хто і яким чином має процесуально оформляти затримання М. В. Зінченка?

5. 13 лютого 2023 року на словацько-українському кордоні співробітниками Державної митної служби України було затримано громадянина Словацької Республіки Р. П. Ріцо, у якого під час митного огляду було вилучено не задекларовані і не пред'явлені до митного огляду 2 пістолета «ТТ» та 20 набоїв до них. Під час допиту у якості підозрюваного Р. П. Ріцо показав, що вилучену у нього вогнепальну зброю і бойові припаси до неї він віз в Україну з метою їх продажу.

Дайте правову оцінку дій гр-на Р. П. Ріцо?

Чи законні були дії ДМС України по затриманню Р. П. Ріцо?

Хто уповноважений процесуально оформлювати затримання Р. П. Ріцо?

6. Під час досудового розслідування слідчий звернувся до суду з поданням про застосування до підозрюваного Д. Д. Дмитрука запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Слідчий суддя задовольнив подання слідчого і виніс постанову про застосування домашнього арешту до підозрюваного.

Чи були порушення належної правової процедури і які саме?

7. Під час судового розгляду кримінального провадження за обвинуваченням В. В. Дрозденка у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК України, у Дніпровському районному суді м. Києва прокурором П. О. Лановецьким було подано клопотання про зміну запобіжного заходу – із особистого зобов'язання на заставу. У клопотанні було вказано, що обвинувачений порушив умови особистого зобов'язання, визначені у відповідній ухвалі судді, неодноразово запізнювався на судові засідання і не виконував інші обов'язки. Прокурором було запропоновано визначити розмір застави: 62 132 грн. оскільки, згідно пред'явленого обвинувачення, В. В. Дрозденко завдав потерпілій матеріальний збиток на загальну суму 62 132 гривень.

В. В. Дрозденко заперечив проти поданого клопотання, вказавши, що дана сума є для нього непомірною і попросив призначити заставу у розмірі 20 мінімальних заробітних плат. Суддя, заслухавши доводи сторін, задовольнив клопотання прокурора повністю, застосував запобіжний захід у вигляді застави в розмірі 62 132 грн. і зобов'язав В. В. Дрозденка внести дану суму на депозитний рахунок суду протягом 3-х днів, попередивши обвинуваченого про негативні наслідки у випадку не вчинення таких дій, зокрема можливості застосування більш тяжкого запобіжного заходу.

Через 20 днів В. В. Дрозденка було визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК України, а застава, яка була ним внесена – звернена на виконання вироку суду в частині майнових зобов'язань.

Примітка: Під час кримінального провадження за обвинуваченням В. В. Дрозденка мінімальна заробітна плата була встановлена у розмірі 1 218 грн.

Яким чином визначається розмір застави?

Чи є правомірним розмір застави, визначений в клопотанні прокурора?

Чи залежить розмір застави від суми збитків, завданих кримінальним правопорушенням?

Дайте оцінку діям головуючого при застосуванні запобіжного заходу – застави.

Чи має право суддя зменшити чи збільшити розмір застави, передбачений в КПК України?

В яких випадках застава може бути звернена судом до виконання вироку в частині майнових зобов'язань?

8. Слідчий В. С. Павленко, за погодженням з прокурором І. О. Івашко, подав клопотання до слідчого судді про обрання до підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 193 КК України (незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї) Л. К. Арзуманова запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Серед підстав застосування такого запобіжного заходу було вказано на можливі відрядження підозрюваного, який працює актором театру, що могли б тягнути за собою ускладнення у здійсненні кримінального провадження.

Слідчий суддя погодився з аргументами обвинувачення і виніс ухвалу про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, зазначивши, що дана ухвала діє до завершення досудового розслідування. Ухвала була передана для виконання органу Національної поліції за місцем проживання Л. К. Арзуманова.

Через три дні після винесення ухвали слідчий В. С. Павленко відвідав місце проживання Л. К. Арзуманова о 6-й

години ранку та провів там його допит, мотивуючи свої дії тим, що підозрюваний перебуває під домашнім арештом, а тому правоохоронні органи мають право входити в його житло без отримання згоди та рішення суду.

Дайте оцінку правовій ситуації.

Чи правомірне рішення слідчого судді?

Чи законне застосування обраного до Л. К. Арзуманова запобіжного заходу?

Чи були допущені порушення процесуального закону з боку слідчого?

9. 30 листопада 2023 року Н. А. Кухарчук наніс О. Л. Мірошнику побої. Згідно із заявою про вчинене кримінальне правопорушення заявник – О. Л. Мірошник, – є рідним братом судді районного суду, в якому був задоволений позов проти Н. А. Кухарчука.

3 грудня 2023 року слідчим Відділу поліції №1 Одеського районного управління поліції № 1 ГУНП в Одеській області до ЄРДР були внесені відомості про вчинене кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 377 КК України – погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного і повідомлено про підозру Н. А. Кухарчуку.

7 грудня 2023 року слідчим суддею Малиновського районного суду міста Одеси було розглянуто клопотання щодо обрання до Н. А. Кухарчука запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, без його участі останнього. Слідчий суддя задовольнив клопотання прокурора і обрав запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, зазначивши, що Н. А. Кухарчук не з'являється на виклик слідчого, а отже, таке рішення може бути прийняте і за його відсутності.

15 грудня 2023 року Н. А. Кухарчук з'явився до слідчого, після чого був доставлений до слідчого судді. У судовому засідання підозрюваний пояснив, що не міг з'явитися до слідчого раніше, бо перебував на стаціонарному лікуванні, а засоби зв'язку у нього були відсутні.

Які подальші дії слід здійснити слідчому судді? Чи має право він скасувати або змінити запобіжний захід на більш м'який?

Чи мав право слідчий суддя приймати рішення про застосування запобіжного заходу без присутності підозрюваного? Якщо так, то в яких випадках?

До яких осіб може бути застосований запобіжний захід у вигляді тримання під вартою? Які критерії враховуються під час його обрання?

10. 18 липня 2024 року об 11 годині в м. Одеса сержант Національної поліції К. П. Мурашко затримав громадянина В. Д. Данькевича за підозрою у вчиненні дій, передбачених ч. 3 ст. 296 КК України – хуліганство, пов'язане з опором представникові влади. О 13 годині 18 липня 2024 року В. Д. Данькевич був доставлений до найближчого підрозділу органу досудового розслідування – Відділу поліції №3 Одеського районного управління поліції №1 ГУНП в Одеській області. Під час затримання у В. Д. Данькевича був вилучений пістолет для відстрілу гумовими кулями, а також наступні документи:

1) дозвіл на експлуатацію радіоелектронних засобів;

2) дозвіл на носіння травматичної зброї;

3) дозвіл на право користування вогнепальною мисливською зброєю;

4) посвідчення водія категорії «В».

Через 60 годин після затримання слідчим Н. Р. Конюхом було подано клопотання до слідчого судді про застосування щодо В.Д. Данькевича запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, в якому одним із пунктів містилося клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальними правами.

Чи правомірні дії слідчого?

Дайте правову оцінку ситуації?

Користування якими спеціальними правами може бути тимчасово обмежуватися?

Який порядок подання клопотань про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом?

11. За згодою Генерального прокурора слідчими Національної поліції було затримано суддю місцевого суду за вчинення тяжкого злочину, до якого надалі місцевим судом було обрано запобіжний захід – тримання під вартою.

Чи були допущені порушення закону в цій ситуації? Якщо так, то які саме?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р.№ 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Конституція України : науково-практичний коментар / за заг. ред. Р. О. Стефанчука та О.В. Петришина. Харків, 2024. 1176 с.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 04 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ, 2024. 1404 с.

5. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3352-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підстав та порядку звільнення осіб з-під варти : Закон України від 20 січ. 2005 р. № 2376-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2376-15#Text.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову

допомогу, захист : Закон України від 12 січ. 2005 р. № 2322-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-15#Text.

8. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Оніщенка Руслана Ілліча, Гаврилюка Дмитра Михайловича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини шостої статті 615 Кримінального процесуального кодексу України (справа про гарантії судового контролю за дотриманням прав осіб, яких утримують під вартою) справа від 18 лип. 2024 р. № 8-р(II)/2024, справа №3-88/2022(205/22, 114/24). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-24#Text .

9. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Бичкова Сергія Андрійовича, Бая Анатолія Анатолійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини шостої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України, справа від 19 черв. 2024 р. №7-р(II)/2024, справа №3-111/2023(207/23, 315/23). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-24#Text.

10. Рішення за конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частин першої, третьої статті 80 Конституції України, частини першої статті 26, частин першої, другої, третьої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» та за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України про офіційне тлумачення положення частини третьої статті 80 Конституції України стосовно затримання народного депутата України (справа про гарантії депутатської недоторканності) (справа № 1–15/2003) : Рішення Конституційного Суду України від 26 черв. 2003 р. № 12-рп/2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-03#Text.

11. Рішення за конституційним поданням 50 народних депутатів України що відповідності Конституції України (конституційності) положення статті 150 Кримінально-процесуального кодексу України стосовно тяжкості злочину (справа про врахування тяжкості злочину при застосуванні запобіжного заходу) (справа № 1–23/2003) : Рішення Конституційного Суду України від 8 лип/ 2003 року № 14-

рп/2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-11#Text/.

12. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листоп. 1996 р. №9. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text.

13. Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 8 жовт. 2004 р. № 16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-04#Text.

14. Про деякі питання застосування судами України законодавства про дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 берез. 2008 р. №2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-08.

15. Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квіт. 2003 р. № 4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-03.

16. Про практику застосування судами застави як запобіжного заходу : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 берез. 1999 р. № 6. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-99.

17. Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 4 квіт. 2013 року. № 511-550/0/4-13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13#Text.

18. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення

кримінального провадження : Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квіт. 2013 р. №223-559/0/4-13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Ахтирська Н. Застосування запобіжних заходів, альтернативних взяттю під варту у кримінальному судочинстві України : посібник викладача. Київ : Конус-Ю, 2009. 236 с.

2. Бабіч Л. М. Процесуальні особливості обрання запобіжного заходу «застава». *Вісн. Луган. ун-ту внутр. справ.* 2013. № 3. С. 93–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2013_3_66.

3. Білоусов О. І. Затримання підозрюваного у кримінальному процесі України. Одеса, 2009. 112 с.

4. Вапнярчук В. В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування : монографія. Харків : Юрайт, 2017. 408 с.

5. Верхогляд-Герасименко О. В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу. Харків : Юрайт, 2012. 216 с.

6. Гончар О. В. Застосування запобіжних заходів, які частково обмежують конституційне право особи на свободу пересування у кримінальному процесі України. *Юрид. часопис Нац. акад. внутр. Справ*. 2013. № 2. С. 90–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_2_18.

7. Грошевий Ю. М., Шило О. Г. Проблемні питання застосування КПК України при обранні запобіжних заходів у кримінальному провадженні. *Право України*. 2013. № 1. С. 216–224.

8. Коваленко Є. Г. Кримінально-процесуальні строки при застосуванні заходів процесуального примусу : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 192 с.

9. Кримінальний процес : підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ : ЦУЛ, 2022. 780 с.

10. Ляш А. О. Застосування примусу під час провадження слідчих дій : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Освіта України 2010. 190 с.

11. Назаров В. В. Конституційні права людини та їх обмеження у кримінальному процесі України. Харків : Золота миля, 2009. 400 с.

12. Омельченко О. Є. Заходи процесуального примусу щодо неповнолітніх в кримінальному процесі України : навч. посіб. Київ : Скіф, 2013. 181 с.

13. Погорецький М. А. Затримання підозрюваного: проблеми обґрунтування рішення. *Юрид. радник*. 2007. № 6(20). С. 92–97.

14. Погорецький М. А. Проблеми використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності в кримінальному процесі : монографія. Київ : НА СБ України, 2004. 236 с.

15. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія. Харків : Арсіс, ЛТД, 2007. 576 с.

16. Розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності : навч. посібн. / за ред. проф. М. А. Погорецького. Київ : Алерта, 2025. 376 с.

17. Сергєєва Д. Б. Законодавче регулювання тимчасового доступу до речей і документів за новим КПК України. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 1 (29). С. 249–256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2013_1_30.

18. Сергєєва Д. Б. Застава як вид запобіжного заходу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2012. № 3 (60). С. 255–261.

19. Сергєєва Д. Б. Новації КПК України щодо альтернативних запобіжних заходів (не пов'язаних із позбавленням волі). *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2 (59). С. 280–286.

20. Смоков С. М. Гарантії застосування заходів кримінально-процесуального примусу у кримінальному судочинстві України : монографія. Одеса : Астропринт, 2012. 152 с.

21. Соколов С. Кримінально-процесуальні гарантії при застосуванні запобіжного заходу у вигляді особистої поруки. *Право України*. 2013. № 11. С. 242–249.

22. Татаров О. Ю. Заходи забезпечення кримінального провадження: перший досвід застосування. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 7. С. 113–123.

23. Тищенко О. І. Запобіжний захід у вигляді взяття під варту: проблеми обрання та оскарження в досудовому провадженні по кримінальній справ і: монографія. Харків : Фінн, 2008. 176 с.

24. Удалова Л. Д. Накладення арешту на вклади, цінності та інше майно обвинуваченого : навчальний посібник. Київ : КНТ, 2012. 168 с.

25. Фулей Т.І. Затримання та взяття під варту: особливості застосування: навч.-метод. посіб. / Т.І. Фулей, М.В. Сіроткіна. Київ : АДЕФ-Україна, 2011. 158 с.

26. Шемшученко Ю. С. Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). Київ : Атіка, 2010. 437 с.

27. Штогун С., Банах С. В. Особливості повноважень слідчого судді щодо захисту прав людини. *Юридичний вісник України*. 2013. № 32. С. 12–15. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/7494/1/Vnapu_2013_4_13.pdf.

28. Шумило М. Є. Реабілітація у кримінальному процесі України : монографія. Харків : Арсіс, 2001. 320 с.

29.Шумило М. Є. Десятиріччя дії Кримінального процесуального кодексу України 2012 як нагода для осмислення нового і переосмислення старого. *Право України*. 2023. № 2. С. 111-132. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001430699.

Тема № 7. Загальні положення досудового розслідування

Практичне заняття № 1

План

1. Поняття і завдання досудового розслідування.

2. Форми досудового розслідування.

3. Початок досудового розслідування.

4. Поняття і види загальних положень досудового розслідування.

5. Поняття та види підслідності.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте досудове розслідування як стадію кримінального провадження.
2. Які є форми досудового розслідування?
3. Які особливості здійснення досудового розслідування у формі дізнання?
4. Дайте визначення приводам та підставам до початку досудового розслідування, які приводи і підстави є в чинному КПК України?
5. Який процесуальний порядок початку досудового розслідування. Відомості, що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань.
6. Особливості початку досудового розслідування під час воєнного стану.
7. Назвіть види загальних положень досудового розслідування.
8. Дайте визначення підслідності кримінальних проваджень, охарактеризуйте види підслідності.
9. Який порядок визначення підслідності кримінальних проваджень?

Практичне заняття № 2

План

1. Взаємодія органів досудового розслідування.

2. Строки досудового розслідування.

3. Об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування.

4. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

5. Загальні положення досудового розслідування, які стосуються забезпечення прав і законних інтересів учасників досудового розслідування.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть процесуальні форми взаємодії органів досудового розслідування.
2. Які є непроцесуальні, організаційні форми взаємодії органів досудового розслідування і в яких джерелах вони закріплені?
3. Який процесуальний порядок визначення місця проведення досудового розслідування?
4. Що є підставою та метою об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування?
5. Охарактеризуйте порядок виділення та об'єднання матеріалів досудового розслідування.
6. Назвіть строки, які передбачені чинним КПК України для проведення досудового розслідування.
7. Які підстави та порядок продовження строків досудового розслідування?
8. Дайте характеристику такому загальному положенню досудового розслідування, як недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

9. Який процесуальний порядок розгляду клопотань під час досудового розслідування?

10. Охарактеризуйте порядок ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його закінчення.

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Що є підставою для початку досудового розслідування:

а) заява про злочин;

б) повідомлення про кримінальне правопорушення;

в) самостійне виявлення дізнавачем, слідчим, прокурором з будь-яких обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

г) всі відповіді вірні.

2. Які положення відносяться до загальних положень досудового розслідування:

а) забезпечення прав учасників провадження;

б) регулювання роботи прокуратури;

в) правила судового провадження;

г) порядок виконання вироків.

3. Який вид підслідності визначається за характером кримінального правопорушення:

а) територіальна підслідність;

б) предметна підслідність;

в) альтернативна підслідність;

г) функціональна підслідність.

4. Ким визначається місце проведення досудового розслідування у випадках, коли злочин було вчинено в кількох адміністративних районах:

а) слідчим;

б) прокурором;

в) судом;

г) керівником органу досудового розслідування.

5. Хто має право ознайомитися з матеріалами кримінального провадження до його закінчення:

а) тільки потерпілий;

б) підозрюваний, його захисник і потерпілий, представник юридично особи, щодо якої здійснюється провадження;

в) лише прокурор;

г) усі учасники кримінального провадження.

6. За яких обставин матеріали досудового розслідування можуть бути виділені в окреме провадження:

а) якщо злочин має інший правовий характер;

б) коли один із підозрюваних переховується від слідства;

в) у разі, якщо розгляд справи потребує прискорення;

г) усі зазначені обставини.

7. У якій формі здійснюється досудове розслідування у кримінальних проступках:

а) у формі досудового слідства;

б) у формі дізнання;

в) у формі судового слідства;

г) у формі оперативно-розшукової діяльності.

8. Який строк досудового розслідування встановлений законодавством після повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину:

а) 1 місяць;

б) 2 місяці;

в) 6 місяців;

г) 1 рік.

9. Після повідомлення особі про підозру у вчиненні нетяжкого злочину строк досудового розслідування може бути продовжений максимально до:

а) 3 місяців;

б) 6 місяців;

в) 8 місяців;
г) 18 місяців.

Задачі:

1. Громадянину Д. Д. Петренку повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 336 КК України. Слідчий у цьому кримінальному провадженні, враховуючи особливу складність справи, не зміг завершити досудове розслідування у визначений КПК України строк. З метою продовження строку досудового розслідування він звернувся до прокурора, який здійснює процесуальне керівництво у цьому провадженні. Прокурор, розглянувши клопотання слідчого, виніс постанову про продовження строку досудового розслідування до 6 місяців.

За результатами судового розгляду справи у суді першої інстанції було ухвалено виправдувальний вирок. Суд мотивував своє рішення тим, що докази, зібрані після продовження строків досудового розслідування, є недопустимими, посилаючись на ч. 3 ст. 87 КПК України, визнав, що дії прокурора порушили порядок продовження строків, визначений ч. 2 ст. 294 КПК України.

Надайте оцінку рішенню суду.

Чи має право прокурор продовжувати строк досудового розслідування?

Який порядок продовження строків досудового розслідування?

2. Слідчим Служби безпеки України внесено відомості до ЄРДР за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 111 КК України, чинним народним депутатом України. У ході досудового розслідування виникла необхідність проведення стосовно народного депутату негласної слідчої (розшукової) дії, передбаченої ст. 263 КПК України.

З метою отримання дозволу на проведення зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії, слідчий звернувся з відповідним клопотанням, погодженим із прокурором, до суду апеляційної інстанції. За результатами розгляду цього клопотання

слідчий суддя апеляційного суду відмовив у його задоволенні, посилаючись на порушення слідчим вимог КПК України.

Надайте оцінку рішенню слідчого судді.

Чи відбулась реєстрація кримінального провадження відповідно до норма КПК України та чи вірно визначено підслідність?

Які дії має вчинити слідчий, якщо йому стало відомо про обставини, які можуть свідчити про кримінальне правопорушення, розслідування якого не віднесене до його компетенції?

3. Після початку досудового розслідування у кримінальному провадженні за фактом умисного вбивства громадянки А. А. Степаненко, керівником місцевої прокуратури було утворено слідчу групу зі слідчих слідчого відділу районного управління поліції, а також визначено старшого групи слідчих.

У ході досудового розслідування адвокат, який представляє інтереси потерпілого у цьому кримінальному провадженні, подав скаргу керівнику обласної прокуратури. У своїй скарзі адвокат зазначив, що створення слідчої групи є незаконним та постанова керівника місцевої прокуратури підлягає скасуванню. За результатами розгляду скарги керівник місцевої прокуратури задовольнив її та скасував рішення про створення слідчої групи.

Чи мав право керівник місцевої прокуратури скасувати рішення про створення слідчої групи?

Який порядок такого скасування?

Який порядок створення слідчої групи?

4. Слідчий Слідчого управління Головного управління Національної поліції у м. Києві проводить досудове розслідування за фактом вчинення громадянином Д. Д. Петренком кримінального проступку, передбаченого ч. 1 ст. 172 КК України. У ході досудового розслідування громадянину Д. Д. Петренку було повідомлено про підозру за ч. 1 ст. 172 КК України. Після цього слідчий, за погодженням із прокурором, звернувся до слідчого судді з клопотанням про обрання

запобіжного заходу у вигляді цілодобового домашнього арешту. За результатом розгляду вказаного клопотання слідчий суддя відмовив у його задоволенні, посилаючись на порушення вимог КПК України.

Надайте оцінку діям слідчого судді.

Які вимоги КПК України були порушені у цій ситуації?

Хто має право проводити досудове розслідування у кримінальних проступках.

Які види запобіжних заходів застосовуються під час розслідування кримінальних проступків.

5. Оперативним підрозділом виконувалося письмове доручення слідчого Національної поліції у кримінальному провадженні за фактом вчинення розбою стосовно громадянина Г. Г. Іванова. У ході досудового розслідування потерпілий письмово звернувся до керівника оперативного підрозділу з проханням повідомити, які слідчі (розшукові) дії у цьому кримінальному провадженні було проведено працівниками підрозділу, та які їх результати. Керівник оперативного підрозділу, розглянувши звернення потерпілого, надав йому письмову відповідь, у якій зазначив усі слідчі (розшукові) дії, проведені працівниками підрозділу та їх результати. Водночас керівник оперативного підрозділу не повідомив про це слідчого або прокурора, які здійснюють досудове розслідування і процесуальне керівництво ним.

Надайте оцінку діям керівника оперативного підрозділу?

Чи мав право керівник оперативного підрозділу надавати інформацію у кримінальному провадженні? Які дії він мав вчинити?

Хто має право розголошувати відомості досудового розслідування?

6. Детективом НАБУ прийнято рішення та винесено відповідну постанову про об’єднання матеріалів досудового розслідування за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України та

фактом вчинення кримінального проступку, передбаченого ч.1 ст. 172 КК України громадянином М. М. Петровим. В описовій частині постанови про об'єднання вище вказаних матеріалів досудових розслідувань детективом зазначено, що здійснення розслідування у цих кримінальних провадженнях окремо не буде мати перспективного впливу на повноту досудового розслідування та судовий розгляд. У подальшому прокурор, який здійснює нагляд у формі процесуального керівництва даному кримінальному провадженні, скасував вказану постанову детектива як незаконну.

Чи законне рішення прокурора?

Надайте оцінку діям слідчого?

Чи можуть бути об'єднані матеріали досудового розслідування кримінальних проступків та злочинів? Який порядок об'єднання матеріалів досудового розслідування.

7. Дізнавачем РУНП 27.12.2024 року повідомлено про підозру громадянину Д. Д. Петренку у вчиненні кримінального проступку, передбаченого ч. 1 ст. 162 КК України. Після повідомлення про підозру Д. Д. Петренко визнав свою вину у повному обсязі. Обставини кримінального провадження не потребували проведення експертиз, і сам підозрюваний не заявляв клопотань щодо їх призначення. 29.12.2024 року процесуальний керівник надав письмову вказівку дізнавачу про призначення дактилоскопічної експертизи слідів рук підозрюваного Д. Д. Петренка на місці події. 30.12.2024 року дізнавач виніс постанову про призначення дактилоскопічної експертизи.

Чи є правомірними дії прокурора та дізнавача?

Чи є підстави для призначення експертизи та для продовження строку дізнання.

Який строк досудового розслідування кримінального проступку?

8. Прокурором місцевої прокуратури здійснюється процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, досудове розслідування у якому проводиться слідчим СВ РУНП

за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 187 КК України. За результатами вивчення стану досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні прокурором встановлено, що слідчий не проводить усі слідчі (розшукові) дії, необхідні для забезпечення повного та швидкого досудового розслідування. З метою активізації стану слідства прокурором надано письмові вказівки слідчому щодо проведення ряду слідчих дій. Проте, у встановлений строк слідчий жодної з цих вказівок не виконав. У зв'язку з цим прокурором повторно надано письмові вказівки, однак слідчий знову їх не виконав, так як вважав, що вони не є обов'язковими та він має право їх не виконувати. Беручи до уваги бездіяльність слідчого, прокурор на підставі п. 8 ч. 2 ст. 36 КПК України звернувся до керівника слідчого відділу з клопотанням про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування у зв'язку з його неефективним проведенням. Керівник слідчого відділу, розглянувши клопотання прокурора, відмовив у відстороненні слідчого, мотивуючи своє рішення відсутністю підстав для відсторонення. У результаті неефективного досудового розслідування особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, не було встановлено та жодної особи не притягнуто до кримінальної відповідальності.

Чи порушив слідчий вимоги КПК України? Якщо так, то які?

Як повинен був діяти прокурор після відмови керівника слідчого відділу у відстороненні слідчого?

9. Дізнавачем Голосіївського РУГУ НП у м. Києві внесено відомості до ЄРДР за фактом вчинення суддею Голосіївського районного суду кримінального правопорушення, передбаченого частиною 3 ст. 368 КК України та розпочато дізнання по даному кримінальному провадженню. У свою чергу, керівником місцевої прокуратури визначено групу процесуальних керівників у вказаному кримінальному провадженні. Старшим групою прокурорів надано письмові вказівки дізнавачу, на виконання яких він почав проводити слідчі дії. В подальшому, заступником Генерального прокурора у зв'язку з тим, що злочин вчинено

суддею, винесено постанову про доручення здійснення дізнання підрозділу дізнання управління ГУНП у м. Києва.

Надайте оцінку законності дій дізнавача, старшого групи прокурорів, керівнику місцевої прокуратури, заступнику Генерального прокурора.

Хто визначає підслідність і які наслідки порушення правила про підслідність? Яке рішення мав прийняти прокурор?

10. До чергової частини Дніпровського РУНП ГУНП у м. Києві надійшло повідомлення про те, що за місцем проживання по вул. Григоренка, 9, кв. 5, було виявлено труп громадянина Г. Г. Заболотного з ознаками насильницької смерті. На місце події виїхала слідчо-оперативна група, слідчим було проведено огляд місця події. Слідчий також допитав сестру та матір загиблого Петренка Д. Після завершення огляду місця події та допиту свідків слідчий вніс відомості до ЄРДР та розпочав досудове розслідування за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України. Наступного дня було встановлено особу, яка під час спільного вживання алкогольних напоїв із потерпілим Петренком Д. завдала йому ножового поранення в серце, що призвело до його смерті. На підставі зібраних доказів громадянину А. А. Степаненку було повідомлено про підозру за ч. 1 ст. 115 КК України.

А. А. Степаненко не визнав своєї вини та відмовився співпрацювати зі слідством. Прокурор у межах своїх повноважень надав письмове доручення слідчому, відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 219 КПК України, завершити досудове розслідування у строк до 20 діб.

Після спливу 20-денного строку слідчий ініціював перед прокурором питання про повідомлення підозрюваному А. А. Степаненку про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів досудового розслідування. При цьому слідчим не було зібрано всі необхідні докази у справі через обмежені строки розслідування.

Надайте оцінку діям слідчого та прокурора.

Які слідчі дії можуть проводитись до внесення відомостей у ЄРДР?

Чи може прокурор встановлювати строки досудового розслідування?

Чи правильно вчинив слідчий?

Як має вчинити прокурор у вказаній ситуації?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар. [редкол.: Р.О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін..; вступ. слов. В.О. Зеленського] ; за заг. редю. Р.О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац.акад. прав. Наук України; Конст. Суд України. Харків : Право. 2024. с. 1176.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільнимх та кримінальних справ. Станом на 10 січ. 2024 р. : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text.
4. Про Бюро економічної безпеки : Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text.
5. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text.
6. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text.
7. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text.

8. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text.

9. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text.

10. Інструкція про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : затв. наказом МВС України від 06 лип. 2017 р. № 570. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text.

11. Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України : затв. наказом МВС України від 20 трав. 2020 р. № 405. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text.

12. Інструкція з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 27 квіт. 2020 р. № 357. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n7.

13. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07 лип. 2017 р. № 575. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text.

14. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 08 лют. 2019 р. № 100. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text.

15. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : затвр. наказом Генерального прокурора від 30 черв. 2020 р. № 298. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Кримінальний процес України : навч. посіб., 2-ге видання, доповнене; за заг. ред. О. П. Кучинської, Ю. В. Циганюк. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 476 с.

2. Погорецький М. А., Волкотруб С. Г. Удосокналення кримінального процесуального законодавства щодо підслідності органів досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 71–80. URL: https://old.univer.km.ua/statti/Pogoretskyi_Volkotrub_Udoskonalenia%20crimanalno_procesualnogo%20zakodavstva%20shchodo%20pidslidnosti.pdf.

3. Погорецький М. А., Гринюк В. О. Науковий висновок щодо тлумачення окремих положень Кримінального процесуального кодексу України. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 186–192.

4. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування / Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків : Право, 2016 Т.19: Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В.Т.Нор (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2020. С.507-508.

5. Шумило М. Є. Десятиріччя дії Кримінального процесуального кодексу України 2012 як нагода для осмислення нового і переосмислення старого. *Право України*. 2023. № 2. С. 111-132. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001430699.

6. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монографія. Донецьк : ПРОМІНЬ, 2012. 640 с.

7. Татаров О. Ю. Концептуальні засади досудового провадження слідчими органів внутрішніх справ : монографія. Одеса : ОДУВС, 2012. 470 с.

8. Шибіко В. П. Ознайомлення з матеріалами кримінальної справи як важлива умова забезпечення доступу особи до правосуддя. *Вісник Київського національного університету імені*

Тараса Шевченка. 2012. № 91. С. 24–30. (Серія «Юридичні науки»).

Тема № 8. Слідчі (розшукові) дії

Практичне заняття

План

1. Поняття та класифікація слідчих (розшукові) дії.

2. Загальні умови проведення слідчих(розшукових) дій.

3. Загальні вимоги та підстави проведення слідчих (розшукових) дій.

4. Нормативна структура інституту слідчих(розшукових) дій.

5. Допит під час досудового розслідування.

6. Пред'явлення для впізнання: поняття, мета, види та порядок проведення.

7. Обшук: поняття, види, підстави та порядок проведення.

8. Огляд: поняття, види, підстави та порядок проведення.

9. Слідчий експеримент: підстави та порядок проведення.

10. Підстави та порядок залучення експерта для проведення експертизи.

11. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення слідчих (розшукових) дій.
2. Що є підставами для прийняття рішення щодо проведення слідчих (розшукових) дій?
3. Що є правовими підставами для проведення слідчих (розшукових) дій?
4. З якою метою проводиться одночасний допит двох чи більше раніше допитаних осіб?
5. На які питання особа має право не відповідати під час допиту?
6. У яких випадках проводиться допит під час досудового розслідування в судовому засіданні?
7. Які особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи?
8. У яких випадках проводиться допит осіб, впізнання осіб чи речей у режимі відеоконференції під час досудового розслідування?
9. З якою метою проводиться обшук?
10. Який процесуальний порядок проведення обшуку житла чи іншого володіння особи?
11. Що визнається «житлом» у кримінальному процесі?
12. Що визнається «іншим володінням особи» у кримінальному процесі?
13. У яких випадках дозволяється проведення обшуку з 22 години до 6 години?
14. У яких випадках дозволяється проведення обшуку без судового дозволу?
15. Які правила фіксації в протоколі обшуку факту вилучення предметів за результатами його проведення?
16. Який процесуальний порядок проведення огляду трупа, пов'язаного з ексгумацією?
17. З якою метою проводиться освідування особи?
18. Який порядок залучення експерта?
19. У яких випадках слідчий або прокурор зобов'язані забезпечити проведення експертизи?

20. Який порядок отримання зразків для проведення експертизи?

Тестові завдання:

У тестах оберіть УСІ правильні відповіді.

1. Продовжіть визначення: «Слідчі (розшукові) дії є діями, ...»:

а) спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні;

б) спрямованими на отримання (збирання) доказів;

в) спрямованими на перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні;

г) спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні;

ґ) спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у кримінальному провадженні;

д) спрямованими на отримання (збирання) будь яких доказів або перевірку вже отриманих доказів у кримінальному провадженні;

е) спрямованими на отримання (збирання) будь яких доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

2. В який час не допускається проведення слідчих (розшукових) дій:

а) у нічний час з 22 години до 6 години;

б) у нічний час з 23 години до 6 години;

в) у нічний час з 23 години до 7 години;

г) у нічний час з 22 години до 5 години;

ґ) у нічний час з 22 години до 7 години;

д) у нічний час з 23 години до 5 години.

3. У якому з наведених випадків слідчий, прокурор має право провести одночасний допит:

а) двох раніше допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях;

б) двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях;

в) двох раніше допитаних свідків для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях;

г) підозрюваного і потерпілого для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях.

4. У якому з наведених випадків не може бути проведений за участю малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого разом з підозрюваним одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей в їхніх показаннях:

а) у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також щодо злочинів, вчинених із застосуванням насильства або погрозою його застосування;

б) у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи;

в) у кримінальних провадженнях щодо злочинів, вчинених із застосуванням насильства або погрозою його застосування;

г) у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої свободи особи;

ґ) у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої недоторканості особи.

5. Огляд трупа слідчим, прокурором проводиться за обов'язкової участі:

а) судово-медичного експерта та лікаря;

б) лікаря;

в) судово-медичного експерта;

г) судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта.

6. Огляд трупа, пов'язаного з ексгумацією проводиться за присутності:

а) судово-медичного експерта та лікаря;

б) лікаря;

в) судово-медичного експерта;

г) судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта.

7. На підставі якого документа здійснюється ексгумація трупа:

а) постанови судді;

б) постанови прокурора;

в) ухвали слідчого судді;

г) ухвали суду;

ґ) клопотання слідчого;

д) клопотання прокурора.

8. Чи вправі дізнавач, слідчий, прокурор бути присутнім при освідуванні особи іншої статі, якщо це пов'язано з необхідністю оголювати особу, яка підлягає освідуванню:

а) так;

б) ні.

9. Чи вправі лікар здійснювати овідування особи іншої статі, якщо це пов'язано з необхідністю оголювати особу, яка підлягає освідуванню:

а) так;

б) ні.

10. За яких умов слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи:

а) лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення;

б) лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей;

в) лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна;

г) лише у невідкладних випадках, пов'язаних із безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення.

11. У яких випадках допит осіб, впізнання осіб чи речей під час досудового розслідування можуть бути проведені у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (дистанційне досудове розслідування):

а) неможливості безпосередньої участі певних осіб у досудовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин;

б) необхідності забезпечення безпеки осіб;

в) проведення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого;

г) необхідності вжиття таких заходів для забезпечення оперативності досудового розслідування;

ґ) наявності інших підстав, визначених слідчим, прокурором, слідчим суддею достатніми;

д) усі відповіді правильні.

12. З якою метою проводиться обшук:

а) для виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб;

б) для виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення;

в) для виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення;

г) для фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

13. На підставі якого документа проводиться обшук:

а) постанови судді;
б) постанови прокурора;
в) ухвали слідчого судді;
г) ухвали суду;
ґ) клопотання слідчого;
д) клопотання прокурора.

Задачі:

1. Досудовим розслідуванням було встановлено, що гр. І. І. Іванов, в лісовому масиві знайшов дикорослу коноплю та зірвав листя і декілька гілок цієї рослини, чим незаконно придбав наркотичний засіб «канабіс» для особистого вживання без мети збуту.

Вказані частини рослини гр. І. І. Іванов поклав до внутрішньої кишені куртки і поніс до себе додому для подальшого вживання без мети збуту. Поблизу свого власного будинку гр. І. І. Іванов був зупинений співробітниками поліції, які під час розмови запитали, чи є у нього при собі будь-які заборонені предмети, на що той відповів позитивно.

Гр. І. І. Іванов був доставлений співробітниками поліції до адміністративної будівлі відділу поліції, де у період часу з 20 год. 25 хв. до 21 год. 05 хв. слідчим органу Національної поліції було проведено огляд І. І. Іванова, під час якого було виявлено у лівій внутрішній кишені куртки І. І. Іванова та вилучено особливо небезпечний наркотичний засіб канабіс, масою 114 г. в перерахунку на суху речовину. Ці дії слідчого було оформлено протоколом огляду місця події, проведеного у приміщенні службового кабінету відділу поліції. Після цього до ЄРДР було внесено відомості про вчинення кримінального правопорушення,

передбаченого ч.2 ст.309 КК України. Надалі підозра і обвинувачення гр. І. І. Іванова за ч. 2 ст. 309 КК ґрунтувалися переважно на доказах, отриманих у результаті проведення зазначеного огляду місця події.

Оцініть законність і доказове значення дій слідчого.
Яка юридична природа фактично проведених ним дій?

2. Слідчий перед пред'явленням особи для впізнання у потерпілої попередньо з'ясував, чи може вона впізнати нападника, опитав про зовнішній вигляд і прикмети особи, яка вчинила напад, а також обставини, за яких потерпіла бачила цю особу. При цьому потерпіла зазначила, що може впізнати особу, яка шляхом нападу заволоділа її майном, за зовнішніми ознаками обличчя, а саме за формами носа, губ, очей. Цей факт зафіксовано в зазначеному протоколі та закріплено підписом потерпілої.

Пред'явлення особи для впізнання було проведено за фотознімками.

Захистником були надані доводи щодо недопустимості як доказу протоколу пред'явлення особи для впізнання за фотознімками, оскільки у вищевказаному протоколі відсутній запис про виконання слідчим положень ч. 1 ст. 228 КПК України та не вказано, за якими саме ознаками потерпіла впізнала особу, яка здійснила на неї напад. Крім того, захисник вказує, що слідчий належним чином не обґрунтував необхідності проведення впізнання саме за фотознімками.

Який процесуальний порядок пред'явлення особи для впізнання?

Чи є обґрунтованими доводи захистника щодо недопустимості як доказу протоколу пред'явлення особи для впізнання за фотознімками?

3. З матеріалів кримінального провадження відомо, що в під'їзді будинку гр. П. П. Петров застосував насильство щодо неповнолітнього, погрожував вбивством і забрав у нього мобільний телефон.

Працівники поліції, які одразу прибули за викликом на місце вчинення злочину та затримали гр. П. П. Петрова, на якого

вказав неповнолітній, як на особу яка застосувавши насильство щодо нього, та погрожуючи вбивством заволодів його мобільним телефоном.

За вироком суду першої інстанції гр. П. П. Петрова засуджено за ч.1 ст. 187 КК України. У касаційній скарзі захисник, серед іншого, посилається на те, що в основу вироку покладені недопустимі докази у кримінальному провадженні, зокрема, показання свідків – працівників поліції, через те, що вони є показаннями з чужих слів.

Чи є показання свідків – працівників поліції, показаннями з чужих слів?

Чи є підстави для визнання показаннь працівників поліції недопустимими доказами? Відповідь обгрунтуйте.

4. Біля кафе-бару І. І. Іванов під час сварки, спричинив П. П. Петрову тяжкі тілесні ушкодження. Для встановлення обставин провадження, за участю свідка С. С. Сидорова, було проведено пред'явлення підозрюваного для впізнання 19.12.2024 року та 23.12.2024 року де свідок серед інших осіб впізнав підозрюваного І. І. Іванова. Перед пред'явленням для впізнання слідчий показував свідкові С. С. Сидорову відео з камер спостереження кафе-бару за участю підозрюваного.

Дайте правову оцінку діям слідчого.

Чи порушив слідчий процесуальний порядок пред'явлення особи для впізнання? Відповідь обґрунтуйте.

5. Із матеріалів кримінального провадження убачається, що відбирання біологічних зразків у підозрюваного було здійснено відповідно до вимог ст. 245 КПК України на підставі постанови прокурора та за наявності добровільної згоди підозрюваного, що засвідчено його підписом у протоколі добровільного надання зразків для експертизи. Проте у ході судового розгляду захисник обвинуваченого заявив клопотання про визнання ряду судових експертиз недопустимими, вказуючи, що вони проведені на підставі біологічних зразків, відібраних з порушенням вимог ч. 7 ст. 223 КПК України, а саме без участі понятих.

Який процесуальний порядок отримання зразків для експертизи?

Чи обов'язкова участь понятих під час відібрання біологічних зразків для проведення експертизи? Відповідь обґрунтуйте.

6. За попередньою змовою двох осіб, в квартирі потерпілої особи, було вчинено розбійний напад, поєднаний з насильством, небезпечним для життя потерпілої, в ході якого завдали останній два удари металевим предметом по голові, від яких вона померла, та заволоділи її грошовими коштами.

З метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, слідчим було прийнято рішення провести слідчий експеримент. На час проведення слідчого експерименту квартира потерпілої особи, де було заплановано провести дану слідчу (розшукову) дію була зачинена, ключі знаходились у родички загиблої, а тому потрапити всередину квартири учасники експерименту не змогли. Слідчий експеримент було проведо слідчим за участю підозрюваного, його захисника та двох понятих перед дверима квартири (на які сам вказав підозрюваний), де підозрюваний розповів усім учасникам про обставини вчинення розбійного нападу, який був вчинений ним у вказаній квартирі. При цьому підозрюваний розкрив такі деталі та подробиці вчиненого, які могли бути відомі тільки безпосередньому виконавцю.

За результаттами проведення слідчої (розшукової) дії було складено протокол, де не було описано усієї послідовності проведення слідчого експерименту та його результатів. Результати експерименту було зафіксовано на відеокамеру та у подальшому записано на диск, який долучений до протоколу, про що заначено у протоколі.

Дайте правову оцінку діям слідчого.

Який процесуальний порядок проведення слідчого експерименту?

Чи є підставою для визнання недопустимим доказом відсутність у протоколі відомостей про повну послідовність

проведення слідчого експерименту та його результати у тих випадках, коли до протоколу було долучено відеозапис, на якому ці дані зафіксовано, та які підтверджено обвинуваченим?

7. На думку захисника вилучені під час обшуку пістолети, як і інші предмети, не були належним чином ідентифіковані із зазначенням їх назви, марки, моделі, номерів, інших індивідуальних ознак, та відповідно упаковані, що викликає обґрунтований сумнів у тому, що саме ті пістолети, які знайдені і вилучені під час обшуку у квартирі, були передані на судово-балістичну експертизу. Також захисник вважає, що визнання протоколу обшуку недопустимим доказом має своїм наслідком визнання недопустимими також висновку судово-балістичної експертизи зазначених пістолетів та постанови слідчого про визнання їх речовими доказами, оскільки ці предмети отриманні під час слідчої (розшукової) дії, проведеної з порушенням порядку, встановленого КПК України.

Чи є підстави для визнання протоколу обшуку та висновку експерта недопустимими доказами? Відповідь обґрунтуйте.

7. Слідчий проводив одночасний допит двох раніше допитаних підозрюваних – Д. Б. Іванова та М. А. Карцева, з метою з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях. На початку допиту слідчий встановив, чи знають викликані особи один одного і в яких стосунках вони перебувають між собою. Після цього слідчий задав запитання Д. Б. Іванову – чи підтверджує він раніше дані ним показання та зчитав їх з протоколу його попереднього допиту. Д. Б. Іванов підтвердив їх, це було внесено в протокол допиту та підписано ним. На аналогічне запитання М. А. Карцев відповів, що він частково підтверджує свої показання, це було внесено в протокол допиту та підписано ним. Щодо іншої частини М. А. Карцев дав розгорнуті показання, які не збігалися з його показаннями на попередньому допиті. Слідчий намагався з'ясувати причину зміни показань, але М. А. Карцев відмовився це пояснити. Також М. А. Карцев відмовився підписати другу частину своїх показань.

Дайте правову оцінку діям слідчого.

Який процесуальний порядок проведення слідчим одночасного допиту кількох осіб?

9. Під час розслідування злочину, передбаченого ч. 1 ст. 156 КК України, слідчий прийняв рішення про проведення одночасного допиту раніше допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях. На допит було викликано 17-літню потерпілу Н. Р. Касатонову та 19-літнього підозрюваного О. Б. Безуса. На початку допиту слідчий встановив, чи знають викликані особи один одного і в яких стосунках перебувають між собою. Потерпілу було попереджено про кримінальну відповідальність за давання завідомо неправдивих показань. Викликані особи по черзі давали показання про ті обставини кримінального провадження, для з'ясування яких проводився допит, після чого слідчий поставив уточнюючі запитання. Потім особи, які брали участь у допиті, ставили один одному запитання, що стосувалися предмету допиту.

Дайте правову оцінку діям слідчого.

10. 10 січня 2024 року до приміщення бізнес-центру «Краєвид» прибув слідчий з ухвалою слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку на 18-му поверсі. Представники адміністрації бізнес-центру, ознайомившись з ухвалою, зробили заяву, яка була занесена до протоколу обшуку, про те, що зазначена ухвала не відповідає вимогам закону, оскільки не містить відомостей щодо конкретного приміщення, в якому слід проводити обшук, а лише номер поверху, а також в ній відсутнє найменування особи, яка є орендарем відповідного приміщення, в якому буде проводитися обшук, тоді як на зазначеному поверсі приміщення одночасно орендують декілька юридичних та фізичних осіб.

Чи можуть речі та документи, вилучені в результаті обшуку, проведеного на підставі зазначеної ухвали, визнані допустимими доказами?

Чи має право адміністрація бізнес-центру оскаржити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку?

11. Допит С. І. Клопотенка, підозрюваного у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 140 КК України, було розпочато о 9 год. 15 хв. Перед допитом слідчий встановив особу підозрюваного, роз'яснив йому процесуальні права, а також порядок проведення допиту. За бажанням С. І. Клопотенка показання були викладені ним у протоколі допиту власноручно. Слідчий за письмовими показаннями поставив низку додаткових запитань, зокрема запитання, які стосувалися лікарської таємниці (причин перебування його на обліку у лікаря-психіатра тощо), на які підозрюваний дав відповіді. Допит підозрюваного С. І. Клопотенка було закінчено об 11 год. 35 хв.

Чи було дотримано слідчим процесуальний порядок допиту підозрюваного?

12. Під час огляду трупа, виявленого на місці події, залучений слідчим до огляду місця події судово-медичний експерт встановив, що смерть настала внаслідок падіння з висоти. Опитані очевидці підтвердили, що ця особа, сидячи на підвіконні 12-го поверху, виявляла намір стрибнути вниз. На підставі зібраних даних слідчий висунув версію, що потерпілий вчинив самогубство, та передав труп рідним для захоронення.

Чи правильно вчинив слідчий?

Як діяли б Ви на місці слідчого у цій ситуації?

13. Протокол допиту свідка О. О. Дячука містить інформацію про підозрюваного у вчиненні вбивства неповнолітньої Н. С. Кузіної. Свідок О. О. Дячук повідомив, що за декілька годин до смерті неповнолітньої Н. С. Кузіної він бачив її з невідомим чоловіком, зовнішність якого він запам»ятав і детально описав. Оскільки свідок О. О. Дячук є професійним художником, то намалював портрет цього чоловіка і передав слідчому.

Чи може портрет підозрюваного долучатися до матеріалів кримінального провадження? Якщо так, то яке процесуальне значення він може мати?

Чи будуть мати доказове значення результати пред'явлення для впізнання підозрюваного за цим портретом?

14. Під час розслідування крадіжки виникла необхідність провести обшук житла підозрюваної В. І. Матвієнко. Для забезпечення присутності підозрюваної під час проведення обшуку слідчий вирішив розпочати його 5 червня 2021 року о 5 годині ранку. До участі в проведенні обшуку було залучено потерпілого та спеціаліста-криміналіста. У присутності В. І. Матвієнко слідчий разом із запрошеними особами провів обшук. Під час обшуку житла також провів обшук підозрюваної В. І. Матвієнко.

Який процесуальний порядок передбачений для отримання дозволу на проведення обшуку житла?

Чи має право слідчий провести обшук житла лише за добровільною згодою особи, яка ним володіє?

Які порушення КПК України були допущені в наведеній ситуації?

15. З урахуванням обставин кримінального провадження слідчий дійшов висновку про необхідність проведення повторної судово-медичної експертизи трупа. Близькі родичі загиблого повідомили слідчого, що вони заперечують проти ексгумації трупа.

Як має діяти слідчий у цій ситуації?

Що може бути законною підставою для проведення ексгумації трупа?

16. Захисник підозрюваного у вчиненні вбивства громадянки Ю. С. Воронцової адвокат Б. Т. Горовий зустрівся із співробітницею потерпілої, яка повідомила, що в день вбивства її колега була дуже стурбована та чимось пригнічена, на запитання про те, що сталося, не відповідала. Захисник запитав, чи можна йому оглянути робоче місце загиблої, на що отримав згоду. В присутності безпосереднього керівника та підлеглих загиблої захисник оглянув її робочий стіл та кабінет, в результаті чого знайшов щоденник, в якому було записано, що у день вбивства о

19.00 потерпіла запланувала зустріч з В. І. Іванюком біля станції метро та записала номер телефону. Після закінчення огляду робочого місця захисник забрав щоденник громадянки Ю. С. Воронцової і повідомив її співробітникам, що після вивчення його змісту передасть щоденник слідчому.

Дайте правову оцінку діям захисника.

Які правила збирання доказів стороною захисту передбачені КПК України?

17. Під час проведення огляду місця події, де був виявлений труп невідомої жінки з ознаками насильницької смерті, гр. С. П. Гарань, який випадково опинився біля місця події, заявив, що впізнав у потерпілій свою сусідку гр. О. С. Соколовську. Слідчий, уточнивши у гр. С. П. Гараня ознаки, за якими він впізнав свою сусідку, на місці події негайно оформив, крім протоколу огляду місця події, також протокол пред'явлення трупа для впізнання в присутності двох понятих.

Чи правомірно діяв слідчий?

Який процесуальний порядок огляду трупа?

Який процесуальний порядок пред'явлення трупа для впізнання, зокрема до початку досудового розслідування?

Чи можна пред'являти труп для впізнання на місці його виявлення?

Які порушення норм КПК України були допущені в зазначеній ситуації?

18. З метою перевірки зібраних доказів у кримінальному провадженні виникла необхідність провести слідчий експеримент для встановлення наявності спеціальних злочинних навичок у підозрюваного О. П. Потапа. Враховуючи доцільність проведення слідчого експерименту в умовах, максимально наближених до тих, за яких відбулася подія, слідчий вирішив проводити слідчий експеримент в житлі підозрюваного О. П. Потапа. До участі в слідчій (розшуковій) дії були залучені поняті, підозрюваний, свідок, спеціаліст. В ході проведення слідчого експерименту підозрюваний О. П. Потап відмовився брати участь у дослідних

діях. Слідчий вирішив, що технічним виконавцем слідчого експерименту буде понятий.

Дайте правову оцінку діям слідчого.

Які процесуальні підстави проведення слідчого експерименту в житлі особи?

Чи має право особа, для перевірки показань якої проводиться слідчий експеримент (свідок, потерпілий, підозрюваний), відмовитися від участі (чи подальшої участі) в слідчому експерименті?

19. Слідчий провів огляд трупа за участі судово-медичного експерта Б. І. Ємця та двох понятих. У цьому ж кримінальному провадженні слідчий звернувся до судово-медичного експерта Б. І. Ємця для проведення судово-медичної експертизи щодо встановлення причин настання смерті потерпілого.

Чи може судово-медичний експерт проводити судово-медичну експертизу, якщо раніше він оглядав цей труп на місці події? Відповідь обґрунтуйте.

20. У кримінальному провадженні щодо зґвалтування В. В. Зайцевої прокурор виніс постанову про освідування потерпілої. В. В. Зайцева через свою сором'язливість відмовилася від освідування, яке передбачає її оголення. Після того, як слідчий повідомив потерпілій про можливість примусового освідування, В. В. Зайцева погодилася, за умови, що огляд її тіла буде проводити лише лікар жіночої статі. Про проведене освідування зі слів лікаря К. С. Бучинської було складено протокол, який підписали слідчий, лікар та поняті. Крім того, потерпіла попросила зазначити в протоколі, що освідування було проведено примусово.

Чи можливе проведення примусового освідування особи?

Чи було у даному випадку дотримано процесуальний порядок проведення освідування?

Чи правильно оформлені результати освідування?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України : науково-практичний коментар. [редкол.: Р.О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін.; вступ. слов. В.О. Зеленського] за заг. редю. Р.О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац.акад. прав. Наук України; Конст. Суд України. Харків: Право. 2024. с. 1176.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільнимх та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р.: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ: Норма права, 2024. 1404 с.

3. Про судову експертизу: Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text.

4. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08 січ. 1998 р. № 53. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Конюшенко Я. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : Факт, 2020. 476 с.

2. Лазарєв А. П. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні: теорія та механізм реалізації. Харків : Право, 2019. 212 с.

3. Котюк О. І. Методологічні аспекти умов визначення і засобів забезпечення правомірності слідчих (розшукових) дій : монографія / за ред. д-ра юрид. наук, проф. І. І. Котюка. Чернівці: Технодрук, 2020. 269 с.

4. Молдован В. В., Молдован А. В. Слідчі (розшукові) дії : навчально-практичний посібник. Київ : Алерта, 2019. 310 с.

5. Салманов, О. В. Слідчі (розшукові) дії, що обмежують недоторканність житла чи іншого володіння особи: загальна характеристика та процесуальний порядок проведення : монографія. Харків : Факт, 2021. 318 с.

6. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні [навч. наочн. посіб. у схемах і таблицях] / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 140 с.

7. Бажанюк В. В. Правові та організаційно-тактичні основи проведення експертиз у кримінальному провадженні : дис. … д-ра філософії за спеціальністю 081 «Право» / Донец. держ. ун-т внутр. справ. Кропивницький, 2023. 256 с.

8. Дрозд В. Г., Пономаренко А. В., Абламський С. Є. Забезпечення прав свобод і законних інтересів особи на стадії досудового розслідування : монографія. Херсон : Гельветика, 2019. 498 с.

9. Мельниченко А. В. Забезпечення прав особи на досудовому розслідуванні : дис. … канд. юрид. Наук : 12.00.09. Київ, 2018. 294 с.

10. Смірнов О. С., Тетерятник Г. К. Обшук у кримінальному провадженні : монографія. Одеса : ДДУВС, 2023. 208 с.

11. Тарасюк С. М. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення конституційних прав особи при проведенні в її житлі чи іншому володінні слідчих (розшукових) дій : монографія. Київ : 7БЦ, 2021. 226 с.

12. Цилюрик І. І. Гарантії прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій : дис. … канд. юрид. Наук : 12.00.09. Львів, 2020. 256 с.

Тема № 9. Негласні слідчі (розшукові) дії

Практичне заняття

План

1. Негласні слідчі (розшукові) дії: поняття та види.

2. Підстави та порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

3. Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій.

4. Заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

5. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні або в інших цілях та порядок передання інформації.

6. Негласні слідчі (розшукові) дії, пов'язані із втручанням у приватне спілкування, їх види і характеристика.

7. Форма та зміст клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та ухвали слідчого судді про надання (або про відмову в наданні) такого дозволу.

8. Інші негласні слідчі (розшукові) дії, їх види і характеристика.

9. Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

10. Повідомлення осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте поняття негласних слідчих (розшукових) дій.
2. Назвіть ознаки негласних слідчих (розшукових) дій.
3. Які є види негласних слідчих (розшукових) дій?

4. Що є підставами для проведення негласних слідчих (розшукових) дій?

5. Який порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій?

6. Хто має право проводити негласні слідчі (розшукові) дії?

7. Які правила фіксації негласних слідчих (розшукових) дій?

8. Як легалізуються результати негласних слідчих (розшукових) дій?

9. Які вживаються заходи щодо збереження інформації, отриманої в результаті негласних слідчих (розшукових) дій?

10. Як результати негласних слідчих (розшукових) дій використовуються у доказуванні?

11. Чи можуть результати негласних слідчих (розшукових) дій використовуватись в інших цілях?

12. Які є види негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування?

13. Назвіть вимоги до ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії або про відмову в її наданні?

14. Які вимоги до постанови прокурора, слідчого про проведення негласної слідчої (розшукової) дії?

15. Охарактеризуйте загальні положення про втручання у приватне спілкування.

16. Охарактеризуйте аудіо-, відеоконтроль особи та місця. Які між ними відмінності?

17. Який порядок накладення арешту та проведення огляду і виїмки кореспонденції?

18. На кого покладається зняття інформації з електронних комунікаційних мереж?

19. Назвіть інші види негласних слідчих (розшукових) дій?

20. Які є форми контролю за вчиненням злочину?

21. На кого покладається обов'язок та які строки повідомлення осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Які ознаки характеризують негласні слідчі (розшукові) дії:

а) вони є різновидом слідчих (розшукових) дій;

б) факт та результати проведення становлять державну таємницю;

в) особа, стосовно якої проводились негласні слідчі (розшукові) дії має право бути повідомленою про це;

г) всі відповіді вірні.

2. Хто має право проводити негласні слідчі (розшукові) дії:

а) лише прокурор;

б) виключно оперативний співробітник за дорученням слідчого, прокурора;

в) дізнавач;

г) слідчий, оперативні підрозділи за його дорученням.

3. Хто має право розглядати клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, у випадках, коли цього вимагає закон:

а) голова апеляційного суду;

б) суддя апеляційної палати ВАКС;

в) слідчий суддя місцевого суду;

г) голова місцевого суду.

4. В який строк слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії:

а) невідкладно;

б) протягом 24 годин з моменту його отримання;

в) не пізніше 72 годин з моменту його отримання;

г) протягом 6 годин з моменту його отримання.

5. Чи підлягає оскарженню ухвала про надання або відмову у наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії:

а) підлягає протягом 3 діб з моменту винесення;

б) не підлягає;

в) не підлягає, але відмова в наданні дозволу не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу.

6. Який строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії:

а) строк визначається в ухвалі на розсуд суду;

б) не може перевищувати 1 місяць;

в) не може перевищувати 2 місяці;

г) не може перевищувати 18 місяців.

7. Хто має право отримувати дозвіл на проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як моніторинг банківських рахунків:

а) слідчі всіх органів досудового розслідування;

б) виключно прокурори САП;

в) виключно детективи НАБУ;

г) детективи БЕБУ та детективи НАБУ.

Задачі:

1. Слідчий СВ НП Д. Д. Петренко здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні за фактом систематичної крадіжки з продуктового магазину за ч. 2 ст. 185 КК України. У зв'язку з неможливістю встановлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, слідчим було прийнято рішення про проведення щодо працівників магазину негласної слідчої розшукової дії, передбаченої ст. 263 КПК України. З цією метою слідчий, за погодженням з прокурором, звернувся до слідчого судді місцевого суду з клопотанням про надання дозволу на проведення вказаної негласної слідчої (розшукової) дії.

Чи відповідають дії слідчого та прокурора вимогам КПК України?

Яке рішення має прийняти слідчий суддя за результатом розгляду вказаного клопотання?

2. Під час досудового розслідування за фактом можливого вимагання неправомірної вимоги суддею Господарського суду міста Києва у сумі 20 тис. доларів США за ч. 3 ст. 368 КК України у детектива НАБУ виникла необхідність у проведенні негласної слідчої (розшукової) дії, передбаченої ст. 271 КПК України. З метою проведення вищевказаної негласної слідчої (розшукової) дії детектив НАБУ склав клопотання, яке погодив Директор НАБУ, та після чого почав проводити таку негласну слідчу (розшукову) дію. У подальшому під час судового розгляду у ВАКС обвинувального акту, головуючим суддею у справі визнано докази, отримані за результатом проведення детективом контролю за вчиненням злочину, недопустимими.

Дайте оцінку рішення суду.

Чи правомірно було проведено контроль за вчиненням злочину?

3. Слідчим ТУ ДБР у м. Києві розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні за фактом вимагання неправомірної вигоди слідчим СВ Печерського РУ НП у місті Києві А. А. Степаненком, який діяв за попередньою змовою з адвокатом Д. Д. Петренком. У ході розслідування у слідчого ДБР виникла необхідність у проведенні щодо слідчого поліції та адвоката негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених ст. ст. 260, 263 КПК України. З цією метою слідчий підготував клопотання до слідчого судді Житомирського апеляційного суду про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, яке було погоджено прокурором Офісу Генерального прокурора, який здійснює процесуальне керівництво у цьому кримінальному провадженні. Після цього слідчий ДБР звернувся із зазначеним клопотанням до слідчого судді Житомирського апеляційного суду.

За результатами розгляду клопотання слідчий суддя Житомирського апеляційного суду відмовив у задоволенні клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії щодо адвоката. Свою позицію слідчий суддя обґрунтував тим, що клопотання погоджено неналежним суб'єктом і подано до суду, який не має відповідної юрисдикції.

Водночас слідчий суддя задовольнив клопотання слідчого, погоджене з прокурором, і надав дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії щодо слідчого поліції Печерського РУ НП у місті Києві.

Дайте оцінку правильності та законності дій слідчого судді.

Який порядок розгляду клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій слідчим суддею?

4. У громадянки О. О. Маматової було таємно викрадено мобільний телефон моделі Samsung, у зв'язку з чим вона звернулася до слідчого відділу Подільського РУНП у місті Києві. Слідчим було розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні за ч. 1 ст. 185 КК України, визнано О. О. Маматову потерпілою та допитано її в цьому статусі, а також отримано її письмову згоду на встановлення місцезнаходження мобільного телефону.

У ході досудового розслідування слідчим було проведено негласну слідчу (розшукову) дію, передбачену статтею 268 КПК України. За результатами цієї дії встановлено, що телефон громадянки О. О. Маматової перебуває у громадянина Л. Л. Вавриша, який таємно його викрав. У результаті громадянину Л. Л. Вавришу було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України, а після завершення досудового розслідування складено обвинувальний акт, який направлено до суду для розгляду по суті.

Проте, в суді докази, отримані в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, передбаченої статтею 268 КПК України, були визнані недопустимими.

Дайте оцінку рішенню судді та діям слідчого при проведенні негласної слідчої (розшукової) дії.

5. Слідчим СВ ГУНП було отримано дозвіл слідчого судді на тимчасовий доступ до банківських рахунків підозрюваного В. В. Дубенка у кримінальному провадженні за підозрою останнього у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст.189 КК України.

Під час розгляду обвинувального акта в суді судом було визнано вказані докази недопустимими, оскільки слідчим було отримано дозвіл на моніторинг банківських рахунків, який є різновидом негласних слідчих (розшукових) дій, який не має право проводити слідчий НП, і такий вид негласних слідчих (розшукових) дій має проводитися на підставі рішення слідчого судді апеляційного суду.

Яка відмінність між тимчасовим доступом до банківських рахунків і моніторингом рахунків, як НСРД?

Чи були дотримані слідчим процесуальні вимоги щодо отримання тимчасового доступу до речей і документів?

6. Слідчим СУ ГУНП у м. Києві проводиться досудове розслідування у кримінальному провадженні за заявою громадянина П. П. Сергієнка, який заявив, що посадовець Державної інспекції архітектури та містобудування України Ф. Ф. Марченко вимагає у нього хабар у розмірі 100 тис. грн. за сприяння у вирішенні питання щодо видачі дозволу на будівництво. Слідчим, за погодженням із прокурором отримано ухвалу суду про дозвіл на проведення аудіо- та відеоконтролю місця. Під час передачі грошей Ф. Ф. Марченка було затримано на місці вчинення кримінального правопорушення. Під час судового розгляду захисник просив визнати результати негласної слідчої (розшукової) дії недопустими у зв'язку із провокацією з боку слідчого.

Надайте оцінку діям сторони обвинувачення.

Як слід відмежовувати провокацію злочину від законної діяльності правоохоронців?

Які вимоги щодо допустимості доказів у таких справах?

Чи достатньо вказаного НСРД для доказування чи ефективніше обрати інший вид НСРД?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар. [редкол.: Р.О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін..; вступ. слов. В.О. Зеленського] ; за заг. редю. Р.О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац.акад. прав. Наук України; Конст. Суд України. Харків : Право. 2024. с. 1176.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільнимх та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р.: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.

3. Про державну таємницю : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text.

4. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text.

5. Рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» (заява № 74420/01) від 05 лют. 2008 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:[%22001-126069%22]}.

Додаткова спеціальна література:

1. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навч. – практ. посіб. / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Харків : Оберіг, 2013. 344 с.

2. Глава 21 КПК України «Негласні слідчі (розшукові) дії». Науково-практичний коментар, практика Європейського суду з прав людини, окремі дімки суддів, національна судова практика, листи та узагальнення, міжнародні документи, законодавство України, зразви процесуальних документів, схеми та таблиці / Станом на 1 липня 2024 р. : наук.-практ. посіб. / автори: Столітній А. В., Шмаленя С. В., Членов М. В., Ліллемяе А, А.; Київ: Норма права, 2024. 932 с.

3. Ковальчук С. О., Крет Г. Р. Науково-практичний коментар до Глави 21 Кримінального процесуального кодексу України «Негласні слідчі (розшукові) дії». Київ: Прецедент, 2024. 244 с.

4. Погорецький М. А. Впровадження інституту негласних (розшукових)слідчих дій в правову практику. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією*. 2012. № 2 (28). С. 56–63.

5. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 270–277. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_48.

Соколов О. В. Виконання оперативними підрозділами доручені слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій : монографія / О. В. Соколов. – Харків : 2019. – 256 с.

6. Сергєєва Д. Б. Окремі положення нового КПК України щодо провадження негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник ДДУВС*. 2013. № 3. С. 116-124.

7. Сергєєва Д. Б. Терміни провадження негласних слідчих (розшукових) дій за новим КПК України. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2013. Вип. 3. С. 149–152. (Серія «Юридичні науки»).

8. Сергєєва Д. Б. Щодо питання удосконалення норм нового КПК України щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник ДДУВС*. 2013. № 4. С. 308-315.

9. Сергєєва Д. Б. Правові та криміналістичні засади зняття інформації з каналів зв’язку : монографія. Харків : Арсіс ЛТД, 2009. 203 с.

10. Сергєєва Д. Б. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій для організаційно-тактичного забезпечення досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 1. С. 95–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2016_1_15.

11. Шумило М. Є., Рудей В. С. Реалізація конституційного принципу таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції у досудових стадіях кримінального процесу України : монографія. Харків : СПДФО Бровін О. В., 2012. 208 с.

Тема № 10. Повідомлення про підозру. Допит підозрюваного

Практичне заняття

План

1. Суть (юридична природа) і значення повідомлення про підозру у кримінальному провадженні.

2. Підстави для повідомлення особі про підозру.

3. Форма та зміст письмового повідомлення про підозру.

4. Особи, які мають право повідомити про підозру і вручити повідомлення про підозру.

5. Строк і порядок вручення особі повідомлення про підозру.

6. Особливості повідомлення про підозру окремій категорії осіб, у спеціальному досудовому розслідуванні, а також в умовах воєнного стану.

7. Підстави та порядок зміни і доповнення повідомлення про підозру.

8. Підстави, порядок і строки оскарження повідомлення про підозру.

9. Процесуальний порядок допиту особи, якій вручено повідомлення про підозру.

10. Порядок фіксування показань підозрюваного в протоколі допиту та технічними засобами.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття повідомлення про підозру як процесуального рішення і як процесуальної процедури.
2. Яке процесуальне значення має повідомлення про підозру для стадії досудового розслідування і для кримінального провадження в цілому?
3. Яким є співвідношення понять «повідомлення про підозру» і «притягнення до кримінальної відповідальності»?
4. Які відомості мають бути внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань у зв'язку з повідомленням особі про підозру?
5. З якого моменту особа стає підозрюваним – з моменту складення щодо неї повідомлення про підозру чи з моменту вручення їй цього повідомлення?
6. З якого моменту особа, яка переховується від органів досудового слідства та суду, стає підозрюваним у спеціальному досудовому розслідуванні (in absentia)?
7. Чи передбачає закон зазначення в повідомленні про підозру доказів, на яких ґрунтується підозра?
8. Як має діяти слідчий, якщо особа, якій вручається повідомлення про підозру, заявила, що вона бажає ознайомитися з тими доказами, на яких ґрунтується висунута щодо неї підозра?
9. Чи можна в одному повідомленні про підозру одночасно викладати зміст підозри у вчиненні і злочину, і кримінального проступку?

10. Чи можуть фактичні обставини вчинення кримінального правопорушення і кваліфікація дій підозрюваного в обвинувальному акті відрізнятися від тих, які були наведені у повідомленні про підозру?

11. Що конкретно може бути підставами для зміни або доповнення повідомлення про підозру?

12. Який процесуальний порядок допиту підозрюваного?

13. У чому полягають особливості допиту підозрюваного в режимі відео конференції?

14. Які правила оформлення протоколу допиту підозрюваного?

15. Яке процесуальне значення мають показання підозрюваного для прийняття рішень слідчим, прокурором?

16. Чи має право суд обґрунтовувати своє рішення показаннями підозрюваного, наданими ним слідчому або прокурору на допиті під час досудового розслідування? Чи змінилося щось у відповіді на це запитання з внесенням змін до КПК України стосовно особливостей досудового розслідування в умовах воєнного стану?

Тести та завдання:

1. Як співвідносяться повідомлення про підозру у випадку затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення і повідомлення про підозру у випадку наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення (*виберіть одну правильну відповідь*):

а) ці поняття є рівноцінними;

б) повідомлення про підозру у випадку затримання можливе лише щодо злочинів, а повідомлення про підозру у випадку наявності достатніх доказів – як щодо злочинів, так і щодо кримінальних проступків;

в) повідомлення про підозру у випадку затримання можливе лише щодо кримінальних проступків, а повідомлення про підозру за наявності достатніх доказів – як щодо злочинів, так і щодо кримінальних проступків;

г) повідомлення про підозру у випадку затримання може лише передувати, але не замінювати у кримінальному провадженні повідомлення про підозру у випадку наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

2. За чинним КПК України не має права вручати особі письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (*виберіть дві правильні відповіді*):

а) слідчий;
б) детектив;
в) дізнавач;
г) керівник слідчої групи;
ґ) керівник органу досудового розслідування;
д) керівник органу дізнання;
е) співробітник оперативного підрозділу;
є) слідчий суддя;
ж) керівник органу прокуратури.

3. Хто з учасників кримінального провадження має право оскаржити повідомлення про підозру (*виберіть три правильні відповіді*):

а) підозрюваний;
б) законний представник підозрюваного;
в) захисник підозрюваного;
г) потерпілий;
ґ) законний представник потерпілого;
д) представник потерпілого;
е) заявник;
є) жоден з учасників кримінального провадження, бо повідомлення про підозру не підлягає оскарженню.

4. Хто з учасників кримінального провадження має право оскаржити ухвалу слідчого судді про скасування повідомлення про підозру *(виберіть чотири правильні відповіді із семи):*

а) підозрюваний;
б) законний представник підозрюваного;
в) захисник підозрюваного;
г) потерпілий;
ґ) законний представник потерпілого;
д) представник потерпілого;
е) прокурор.

5. Які правові наслідки тягне за собою невнесення слідчим, прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань дати, часу повідомлення про підозру, правової кваліфікації кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа:

а) повідомлення про підозру втрачає свою чинність;

б) невнесення зазначених відомостей до ЄРДР не тягне за собою жодних правових наслідків для повідомлення про підозру, воно зберігає свою чинність.

6. Скласти (від свого імені) письмове повідомлення про підозру.

Задачі:

1. Слідчий розпочав досудове розслідування після внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) відомостей про вчинення С. Т. Соколенком кримінального правопорушення, яке містить ознаки умисного вбивства з хуліганських мотивів (п. 7 ч. 2 ст. 115 КК України). Проте у ході подальшого розслідування було встановлено, що умисне вбивство С. Т. Соколенком було вчинено не з хуліганських, а з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України).

Чи має право слідчий або прокурор у порядку, передбаченому ст. 276-278 КПК України, повідомити С. Т. Соколенку про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України, без попереднього внесення до ЄРДР відомостей про зміну кваліфікації діяння С. Т. Соколенка?

Що змінилося б у відповіді, якби у ході подальшого розслідування було встановлено, що С. Т. Соколенком вчинено не умисне вбивство, а умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК України)?

2. Під час досудового розслідування слідчим було зібрано достатньо доказів для підозри Я. Я. Ковальчука і О. С. Самусєва у вчиненні за попередньою змовою розбійного нападу на громадянку М. С. Лідневську (ч. 2 ст. 187 КК України). Він за згодою прокурора склав спільне письмове повідомлення про підозру щодо обох співучасників і вручив кожному з них по одному примірнику повідомлення.

Чи не суперечить положенням КПК України стосовно письмового повідомлення про підозру складання слідчим чи прокурором повідомлення, спільного для співучасників вчинення кримінального правопорушення?

Оцініть дії слідчого і прокурора.

Як діяли б Ви на місці слідчого, прокурора у цій ситуації?

3. Після повідомлення про підозру у вчиненні 9 квартирних крадіжок у м. Києві П. М. Мішина було допитано слідчим як підозрюваного. Під час допиту він визнав себе винним у вчиненні всіх інкримінованих йому крадіжок. Водночас він повідомив, що вчинив ще 5 квартирних крадіжок в інших містах України – у Черкасах, Вінниці і Львові.

Як має діяти слідчий у цій ситуації?

Чи є підстави для зміни повідомлення П. М. Мішину про підозру? Якщо є, то як це має бути здійснено відповідно до вимог КПК України?

Чи не виникають тут підстави для зміни підслідності у даному кримінальному провадженні?

4. Під час здійснення процедури вручення письмового повідомлення про підозру у вчиненні грабежу, поєднаного з проникненням у житло (ч. 3 ст. 186 КК України), підозрюваний О. О. Удалов, ознайомившись із текстом повідомлення про підозру, повернув повідомлення слідчому і заявив, що це

повідомлення є необґрунтованим, голослівним, бо в ньому не наведені докази, на яких ґрунтується підозра, а це порушує його конституційне право на захист від висунутої підозри у вчиненні кримінального правопорушення.

Чи відповідає заява підозрюваного О. О. Удалова вимогам КПК України до змісту письмового повідомлення про підозру стосовно наведення в ньому доказів, на яких ґрунтується підозра?

З якого моменту письмове повідомлення про підозру слід вважати врученим?

Чи відбулося в даному випадку передбачене законом вручення підозрюваному О. О. Удалову письмового повідомлення про підозру?

Як посвідчується факт вручення підозрюваному письмового повідомлення про підозру?

Як має діяти слідчий у цій ситуації?

5. 17 січня 2022 року слідчий за погодженням з прокурором склав письмове повідомлення І. М. Чайковському про підозру в службовій недбалості (ч. 1 ст. 367 КК України) і повідомив підозрюваного та його захисника адвоката О. П. Світоліну, що письмове вручення повідомлення про підозру відбудеться 18 січня 2022 року о 12 годині. Адвокат і підозрюваний звернулися до слідчого з клопотанням про перенесення часу вручення письмового повідомлення на 21 січня 2022 року у зв'язку з тим, що адвокат до 21 січня 2022 року буде зайнятий у судовому розгляді в іншому кримінальному провадженні.

Як необхідно вирішити це клопотання?

6. 19 січня 2022 року слідчий, вручивши підозрюваному Ю. С. Пригожину письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 171 КК України, вирішив одразу ж перейти до допиту підозрюваного. Підозрюваний Ю. С. Пригожин категорично заперечував проти негайного допиту, зазначивши, що йому необхідно підготуватися

до давання показань, тому просив призначити допит на наступний день, 20 січня 2022 року.

Як бути слідчому в цій ситуації?

Чи передбачає КПК України вимоги щодо обов'язковості проведення слідчим допиту підозрюваного та його строків?

7. А. А. Митрофанов, раніше неодноразово засуджений за крадіжки державного майна та приватного майна громадян, ознайомившись із протоколом допиту його як підозрюваного у вчиненні чергової квартирної крадіжки, заявив слідчому, що його показання записані неточно, оскільки він говорив зовсім не такою мовою (часто вживав вирази із злодійського жаргону), і поки відповідні поправки не буде внесено до протоколу, він його не підписуватиме.

Як бути слідчому в цій ситуації?

Як має діяти слідчий, коли підозрюваний не хоче або не може підписати протокол допиту?

Як бути слідчому, якщо підозрюваний А. А. Митрофанов після ознайомлення з протоколом допиту відмовився підписати його і заявив клопотання викласти в протоколі свої показання власноручно?

8. З. З. Серебрякова було затримано в порядку ст. 208 КПК України за підозрою у вчиненні умисного вбивства (ч. 1 ст. 115 КК України). Письмове повідомлення про підозру було вручене йому слідчим через сорок вісім годин з моменту його затримання.

В які строки має бути вручено повідомлення про підозру особі, затриманій за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення?

Які наслідки для кримінального провадження тягне за собою порушення строку вручення повідомлення про підозру?

Чи може таке порушення тягнути за собою недійсність вручення повідомлення про підозру і набуття особою статусу підозрюваного?

9. Слідчим було вручено М. М. Козаку письмове повідомлення про підозру. На прохання підозрюваного роз'яснити його процесуальні права слідчий зазначив, що права

підозрюваного досить повно і зрозуміло викладені у змісті врученого йому письмового повідомлення про підозру.

Дайте правову оцінку поясненням слідчого.

10. 20 вересня 2024 року прокурором З. З. Куропаткіну було повідомлено про підозру в умисному заподіянні тяжкого тілесного ушкодження І. І. Сивоплясу за ч. 1 ст. 121 КК України. Під час подальшого досудового розслідування злочину було встановлено, що заподіяні І. І. Сивоплясу тілесні ушкодження належать до середньої тяжкості тілесних ушкоджень (ч. 1 ст. 122 КК України), у зв'язку з чим виникла необхідність зміни повідомлення про підозру. Слідчий склав і вручив підозрюваному З. З. Куропаткіну письмове повідомлення про зміну підозри.

Дайте правову оцінку діям слідчого.

11. Під час судового розгляду прокурор, отримавши відомості про можливе вчинення обвинуваченим іншого кримінального правопорушення, щодо якого обвинувачення не висувалось і яке тісно пов'язане з первісним та окремий їх розгляд неможливий, звернувся до суду з клопотанням про розгляд додаткового обвинувачення в одному провадженні з первісним обвинуваченням. Суд своєю ухвалою задовольнив клопотання прокурора.

Чи передбачає чинний КПК України при висуненні додаткового обвинувачення обов'язок прокурора повідомляти про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення шляхом складання і вручення особі нового повідомлення про підозру чи він може обмежитися відповідним доповненням обвинувального акта щодо такої особи?

12. Після повідомлення І. С. Хромову про підозру у вчиненні хуліганства, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК України, дізнавачем було встановлено, що це діяння той вчинив у співучасті з Р. Р. Охріменком. У зв'язку з цим він склав нове повідомлення про підозру у вчиненні хуліганства групою осіб (ч. 2 ст. 296 КК України) і звернувся до прокурора за погодженням і

переданням провадження до відповідного органу досудового слідства за підслідністю.

Оцініть дії і рішення дізнавача.

Яке рішення має прийняти прокурор у цій ситуації?

13. Керівник обласної прокуратури доручив прокурору місцевої прокуратури В. С. Несміяну здійснити письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 364 КК України, депутату районної ради О. Р. Завадському. Прокурор В. С. Несміян не є прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час провадження досудового розслідування у формі процесуального керівництва у кримінальному провадженні щодо О. Р. Завадського відповідно до ч. 1 ст. 37 КПК України.

Які правові наслідки матиме письмове повідомлення про підозру депутату районної ради прокурором В. С. Несміяном?

Який порядок повідомлення про підозру депутатам місцевих рад?

В чому полягають особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення окремим категоріям осіб?

14. 12 жовтня 2024 року Ю.Ф. Казанцеву було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК України. 3 грудня 2024 року, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, слідчий за дорученням прокурора повідомив підозрюваному Ю. Ф. Казанцеву і його захиснику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. 10 грудня 2024 року, ознайомившись згідно з ст. 290 КПК України з матеріалами досудового розслідування, підозрюваний Ю. Ф. Казанцев подав до слідчого судді скаргу на повідомлення про підозру, в якій просив його скасувати, вважаючи, що зібрані матеріали досудового розслідування не дають підстав для підозри і обвинувачення його у вчиненні злочину.

Чи передбачає КПК України можливість оскарження повідомлення про підозру? Якщо так, то ким, за якими підставами, в які строки і до якого органу воно може бути оскаржене?

Яке рішення може бути прийняте за такою скаргою слідчим суддею? Які правові наслідки воно матиме для даного кримінального провадження і, зокрема, для підозрюваного?

15. 17 січня 2025 року А. В. Морозкіну було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 191 КК України. 19 січня 2025 року захисником підозрюваного П. П. Матросовим було подано скаргу на це повідомлення про підозру до слідчого судді. 21 січня 2025 року прокурор виніс постанову про скасування зазначеного повідомлення про підозру.

Чи передбачає КПК України можливість оскарження учасниками кримінального провадження повідомлення про підозру, якщо так, то ким, за якими підставами, в якому порядку, в який строк і до якого органу?

Чи має право прокурор скасувати процесуальне рішення, яке оскаржене до слідчого судді, до розгляду скарги слідчим суддею?

Які правові наслідки тягнуть за собою зазначені рішення слідчого судді і прокурора стосовно повідомлення про підозру?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 2 черв. 2011 р. № 3460-VI. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб : Закон України від 23 трав. 2013 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-18#Text.

4. Рішення ЄСПЛ «Нечипорук і Йонкало проти України» (заява № 42310/04) від 21 квіт. 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683#Text.

5. Рішення ЄСПЛ у справі «Мюррей проти Сполученого Королівства» (заява № 300-А) від 28 жовт. 1994 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-113045&filename=CASE%20OF%20JOHN%20MURRAY%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20-%20%5BUkrainian%20Translation%5D.pdf.

6. Постанова ККС ВС від 4 жовт. 2021 р. у справі №756/10189/20. URL: https://lpd.court.gov.ua/adjudication/7225.

Додаткова спеціальна література:

1. Аленін Ю. П., Гловюк І. В. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 161-169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2014_1_18.

2. Гринюк В. О. Окремі питання повідомлення особи про підозру як початок реалізації функції обвинувачення. *Право України*. 2013. № 11. С. 120-126.

3. Гринюк В. О. Функція обвинувачення в кримінальному провадженні України: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2016. 358 с

4. Гринюк В. О. Повідомлення про підозру як форма здійснення первинного обвинувачення у кримінальному провадженні. *Форум права*. 2017. № 1. С. 20–25. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_ index.htm_2017_1_6.pdf.

5. Капліна О. В. Підозра у кримінальному провадженні: поняття, ознаки, сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. №1 (5). С. 238-242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_43.

6. Капліна О. В. Повідомлення про підозру: протистояння правових позицій сторін обвинувачення та захисту. *Право України*.

2017. № 12. С. 74-81. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001432266.

7. Меркулов С. М. Обвинувачення в контексті положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 2. С.1-6.

8. Повзик Є. В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження) : монографія. Харків : Право, 2014. 224 с.

9. Рогатюк Р. В. Повідомлення про підозру: значення інституту та проблеми правозастосування. *Наук. вісник нац. акад. внутр. справ*. 2015. № 3. С. 115-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2015_3_16.

10. Чистякова А. Повідомлення про підозру : наук.-практ.посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 212 с.

Тема № 11. Зупинення і закінчення досудового розслідування

Практичне заняття

План

1. Підстави та процесуальний порядок зупинення і відновлення досудового розслідування. Оголошення розшуку підозрюваного.

2. Форми закінчення досудового розслідування.

3. Підстави та процесуальний порядок закриття кримінального провадження. Постанова прокурора, слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження, її значення, і зміст. Порядок оскарження цієї постанови.

4. Закінчення досудового розслідування зверненням прокурора до суду з клопотанням про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності.

5. Процесуальний порядок закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акта. Відкриття матеріалів іншій стороні.

6. Обвинувальний акт, його значення, форма та зміст. Додатки до обвинувального акта.

7. Звернення прокурора до суду з обвинувальним актом. Вручення копії обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування.

8. Звернення прокурора до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

9. Особливості закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у спеціальному порядку (глава 37-1 розділу VI КПК України). Акт про застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, його форма, зміст і процесуальне значення.

Запитання для самоконтролю:

1. Що таке зупинення досудового розслідування, які його підстави?
2. Яким є процесуальний порядок зупинення досудового розслідування?

3. Якими є підстави та порядок оголошення розшуку підозрюваного?

4. Які підстави та порядок відновлення досудового розслідування передбачає процесуальний закон?

5. Чи передбачає закон особливості зупинення досудового розслідування в умовах воєнного статну?

6. Як співвідносяться поняття «завершення досудового розслідування» і «закінчення досудового розслідування»?

7. Які є форми закінчення досудового розслідування?

8. Що таке реабілітуючі і нереабілітуючі підстави для закриття кримінального провадження?

9. Як співвідносяться повноваження слідчого і прокурора щодо закриття кримінального провадження?

10. Яким є процесуальний порядок закриття кримінального провадження?

11. Хто і в якому порядку має право оскаржити постанову дізнавача, слідчого(детектива), прокурора про закриття кримінального провадження?

12. Якими є підстави та процесуальний порядок звернення прокурора до суду з клопотанням про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності?

13. Що являє собою процедура відкриття матеріалів іншій стороні, чи передбачає закон певні строки для її здійснення?

14. В чому полягає процесуальний порядок закінчення досудового розслідування зверненням прокурора до суду з обвинувальним актом?

15. Що таке обвинувальний акт, які його процесуальне значення, форма та зміст?

16. Що є підставами для закінчення досудового розслідування зверненням прокурора до суду з клопотаннм про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру?

17. Яким є процесуальний порядок закінчення досудового розслідування зверненням прокурора до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру?

18. У чому полягають особливості закінчення досудового

розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування до юридичної соби заходів кримінально-правового характеру у спеціальному порядку?

19. Якими є вимоги закону до форми та змісту акта про застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у спеціальному порядку?

20. У чому полягають особливості закінчення досудового розслідування в умовах воєнного стану?

Тести та завдання:

1. Які з наступних обставин не є підставами для зупинення досудового розслідування (*виберіть три правильні відповіді із семи*):

а) тяжка хвороба підозрюваного, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні;

б) оголошення підозрюваного в розшук;

в) відмова слідчого судді у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування;

г) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва;

ґ) тяжка хвороба потерпілого(єдиного очевидця вчинення насильницького злочину), яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні;

д) тяжка хвороба слідчого, яка перешкоджає йому продовжити і закінчити досудове розслідування;

е) тяжка хвороба адвоката-захисника, залученого підозрюваним, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні.

2. Проведення яких слідчих (розшукових) дій допускається законом після зупинення досудового розслідування (*виберіть одну правильну відповідь із чотирьох):*

а) тільки слідчих (розшукових) дій, спрямованих на встановлення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні (ст. 91 КПК України);

б) тільки слідчих (розшукових) дій, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного;

в) тільки невідкладних слідчих (розшукових) дій, зволікання з проведенням яких спричинить втрату доказів;

г) після зупинення досудового розслідування і до його відновлення законом не допускається проведення будь-яких слідчих (розшукових) дій.

3. Якщо після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 КПК України, а обвинувальний акт, складений до закінчення цього строку, було передано до суду після його закінчення, то які наслідки це матиме для цього кримінального провадження (*виберіть одну правильну відповідь):*

а) суд має винести ухвалу про закриття кримінального провадження;

б) суд має винести ухвалу про призначення судового розгляду у цьому кримінальному провадженні, виходячи з того, що подання обвинувального акта після закінчення строку досудового розслідування не є перешкодою для судового розгляду;

в) суд має своєю ухвалою повернути обвинувальний акт прокурору у зв'язку з пропуском строку на його подання до суду.

4. В якому з наступних підсумкових процесуальних документів досудового розслідування мають бути наведені докази, які підтверджують факт вчинення особою кримінального правопорушення:

а) в обвинувальному акті;

б) у клопотанні про звільнення від кримінальної відповідальності;

в) у клопотанні про застосування примусових заходів медичного характеру;

г) у клопотанні про застосування примусових заходів виховного характеру.

5. Хто має право на стадії досудового розслідування закрити кримінальне провадження, в якому особі було повідомлено про підозру (*виберіть одну правильну відповідь):*

а) слідчий;

б) керівник органу досудового розслідування;

в) прокурор;

г) слідчий суддя.

6. Скласти (від свого імені) процесуальні документи:

а) постанову слідчого (або прокурора) про закриття кримінального провадження;

б) обвинувальний акт (з додатками);

в) акт про застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у спеціальному порядку(з додатками).

Задачі:

1. Досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо К. С. Сомова, підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України, було зупинено слідчим за погодженням з прокурором у зв'язку з невстановленням його місцезнаходження і оголошенням його в розшук (п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України). У період дії постанови про зупинення досудового розслідування закінчився строк давності притягнення до кримінальної відповідальності за зазначене кримінальне правопорушення.

Як мають діяти в цій ситуації слідчий, прокурор, виходячи з відповідних положень кримінального та кримінального процесуального законів?

Чи мають вони право (обов'язок) закрити кримінальне провадження за цією підставою?

2. М. С. Макарову знайшли у лісосмузі з численними ножовими ранами і доставили в тяжкому стані до лікарні. У непритомному стані вона перебувала ще п'ять діб. Лікарі заборонили слідчому будь-який контакт з із потерпілою ще

протягом одного місяця. Проте і через місяць стан потерпілої залишався тяжким і не давав можливості провести допит чи інші процесуальні дії за її участю. Оскільки осіб, які б дали конкретні показання про обставини вчиненого щодо М. С. Макарової кримінального правопорушення, під час досудового розслідування не було встановлено, слідчий склав постанову про зупинення досудового розслідування до одужання потерпілої. Але прокурор відмовив слідчому у наданні згоди на прийняття такого рішення.

Оцініть рішення слідчого і прокурора.

Як діяли б Ви за цих обставин на місці слідчого?

Чи можливе закінчення досудового розслідування у цьому кримінальному провадженні без проведення допиту потерпілої?

3. 24 листопада мешканець одного із міст Чернігівської області С. С. Морозов та троє його друзів – М. П. Карпюк, С. В. Волянський і К.Р. Кротова – вирушили на полювання, прихопивши з собою дві рушниці, які належали С. С. Морозову. Їхали на автомобілі «Жигулі»: спереду, біля водія, сидів С. С. Морозов, ззаду – К. Р. Кротова і С. В. Волянський. Проїхавши певну відстань, С. В. Волянський вистрелив С. С. Морозову у спину, внаслідок чого сталася смерть потерпілого. Для того, щоб приховати сліди злочину, М. П. Карпюк, С. В. Волянський і К. Р. Кротова викинули труп С. С. Морозова і рушниці в річку Десну і повернулися додому, нікому не повідомивши про цю трагічну подію.

Під час досудового розслідування С. В. Волянський наполягав у своїх показаннях на версії необережного вбивства, мовляв, він випадково натиснув на спусковий гачок, розглядаючи зброю і сліпа (випадкова) куля, пробивши сидіння, влучила в Морозова. Проте слідчий перевіряв і версію про навмисне вбивство С. С.Морозова.

У зв’язку з тим, що Десна через сильні морози замерзла, покрившись товстим шаром льоду, а це унеможливлювало пошуки у річці трупа С. С. Морозова та рушниці, з якої було зроблено постріл, без яких неможливо провести низку експертиз і прийняти остаточне рішення за результатами досудового

розслідування, слідчий виніс постанову про зупинення досудового розслідування до відповідної зміни погодних умов, коли буде можливість залучити водолазів для пошуків і вилучення з дна річки трупа і рушниці, і звернувся за погодженням такого рішення до прокурора.

Оцініть рішення слідчого.

Як має діяти прокурор у цій ситуації?

4. Під час досудового розслідування було встановлено, що підозрюваний у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України, К. В. Вітюк, який тричі не прибув за викликом слідчого без поважної причини, перебуває на тимчасово окупованій території України (у Донецьку). У зв'язку з цим, керуючись положеннями ч. 5 ст. 139 та статей 297-1 і 297-2 КПК України, слідчий за погодженням з прокурором звернувся до слідчого судді з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування. Проте слідчий суддя відмовив у задоволенні цього клопотання.

Що має робити у цій ситуації слідчий, якщо у цьому кримінальному провадженні вже виконані всі можливі за відсутності підозрюваного слідчі(розшукові) та інші процесуальні дії?

Чи може бути закінчено досудове розслідування у цьому кримінальному провадженні складанням обвинувального акта щодо К. В. Вітюка і зверненням прокурора до суду з цим обвинувальним актом?

5. Під час досудового розслідування у кримінальному провадженні про розбій (ч. 2 ст. 187 КК України) було встановлено, що свідками-очевидцями вчинення даного злочину В. В. Катраником були громадяни Аргентини Хорхе Мессі і Педро Мораєс, які перебували в Києві як туристи, але вже повернулися до своєї країни. Для належного з'ясування обставин вчинення даного злочину виникла необхідність в отриманні показань зазначених свідків. У зв'язку з цим у порядку, передбаченому статтями 551, 552 КПК України, через Офіс Генерального прокурора України до уповноваженого органу

Аргентини було направлено запит (доручення) про надання правової допомоги шляхом допиту як свідків громадян Хорхе Мессі і Педра Мораєса. Проте на час, коли всі можливі і необхідні процесуальні дії у цьому кримінальному провадженні вже були виконані, матеріали з Аргентини про виконані процесуальні дії ще не надійшли і за повідомленням представника уповноваженого органу Аргентини такі матеріали можуть надійти після того, як зазначені громадяни повернуться в Аргентину і будуть допитані, бо вони знову перебувають за межами країни і мають повернутися лише через місяць.

Як має діяти слідчий у цій ситуації, які процесуальні дії повинен виконати і які процесуальні рішення прийняти?

6. Слідчий, зібравши достатні докази вчинення кримінального правопорушення громадянином Н. Р. Ярошенком, надіслав йому повістку про виклик для повідомлення про підозру у порядку, передбаченому статтями 276-278 КПК України. Проте Н. Р. Ярошенко на виклик не з'явився. Як з'ясувалося, у зв'язку з раптовим тяжким захворюванням одного із членів полярної експедиції Н. Р. Ярошенка, як висококваліфікованого спеціаліста, який перебував у резерві до цієї експедиції, було введено до складу експедиції і нині він перебуває на полярній станції «Академік Вернадський» в Антарктиді і повернеться не раніше як через шість місяців.

Слідчий, за погодженням з прокурором, виніс постанову про зупинення досудового розслідування до повернення Н. Р. Ярошенка з полярної експедиції.

Оцініть рішення слідчого і прокурора.

Як діяли б Ви у цій ситуації на місці слідчого?

7. Дружина підозрюваного А. А. Москаленка Ю. А. Москаленко, яка працює лікарем-терапевтом у поліклініці за місцем проживання сім'ї Москаленків, зателефонувала слідчому і повідомила про те, що її чоловік отримав виклик для участі у проведенні слідчого експерименту, проте з'явитися не зможе, бо тяжко захворів грипом. Йому рекомендовано постільний режим і у зв'язку з побоюванням ускладнень захворювання він не зможе з'являтися до слідчого ще упродовж не менше трьох тижнів.

Оскільки подальше провадження щодо А. А. Москаленка, на думку слідчого, залежало від результатів слідчого експерименту за його участю, він оформив повідомлення дружини підозрюваного як телефонограму, приєднав її до матеріалів провадження і виніс постанову про зупинення досудового розслідування до одужання підозрюваного А. А. Москаленка. Проте прокурор відмовив слідчому у наданні згоди на зупинення кримінального провадження щодо А. А. Москаленка.

Оцініть рішення слідчого і прокурора.

Як діяли б Ви у цій ситуації на місці слідчого?

8. Під час вчинення квартирної крадіжки було затримано Ю. Ю. Єфіменка і С. О. Колотовкіна, А. А. Васильєву вдалося втекти. Слідчим за погодженням з прокурором було складено письмові повідомлення про підозру щодо всіх трьох співучасників, Ю. Ю. Єфіменку і С. О. Колотовкіну було повідомлено про підозру з врученням повідомлень у порядку, передбаченому ст. 276-278 КПК України. Досудовим розслідуванням було зібрано докази, які повністю викривали всіх трьох зазначених осіб у вчиненні кримінального правопорушення. Проте до закінчення строку досудового розслідування місцезнаходження А. А. Васильєва так і не було встановлено.

Які процесуальні рішення у цій ситуації мають прийняти слідчий і прокурор?

9. За постановою слідчого, погодженою з прокурором, було зупинено досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо громадянина В. Л. Яковченка, підозрюваного у вчиненні кількох крадіжок майна громадян за ч. 2 ст. 185 КК України, у зв'язку з оголошенням в розшук підозрюваного (п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України). Через 5 місяців після прийняття цього рішення до слідчого надійшла інформація про те, що в сараї підозрюваного захована частина викраденого майна. Слідчий за участю двох понятих негайно після отримання інформації провів обшук сараю, виявив і вилучив зазначене майно.

Оцініть законність дій слідчого і доказове значення протоколу проведеного ним обшуку.

Чи можна проводити слідчі (розшукові) дії у зупиненому провадженні?

Як обчислюються строки досудового розслідування при його зупиненні та після його відновлення?

10. Мисливці Р. М. Василюк і О. А. Чорний, повертаючись надвечір із полювання після невдалих пошуків дикого кабана, почувши в лісі за 20 метрів від себе тріск сухих гілок, одночасно вистрелили в тому напрямі, вважаючи, як вони показали згодом на допитах, що то був кабан. Але замість кабана вони виявили там людину, ще одного мисливця К. М. Невинного, смертельно пораненого. Доставивши потерпілого до лікарні, де лікарі констатували його смерть, Р. М. Василюк і О. А. Чорний повідомили про те, що сталося, в поліцію.

Досудовим розслідуванням було встановлено, що смерть К. М. Невинного настала від того, що одна з куль потрапила в голову потерпілого, а друга влучила в дерево, біля якого опинився К. М. Невинний в момент, коли пролунали постріли. Проте ні огляд місця події, ні слідчий експеримент, ні проведені експертизи не дозволили впевнено відповісти на питання про те, від чийого ж пострілу – Р. М. Василюка чи О. А. Чорного – загинув К. М. Невинний.

Яке рішення, на якій підставі і хто саме – слідчий, прокурор чи суд – має прийняти за цих обставин?

11. Здійснюючи досудове розслідування, слідчий дійшов висновку, що умисне тяжке тілесне ушкодження К. К. Карапетяну заподіяв не М. С. Малюк, а його рідний брат Ю. С. Малюк. М. С. Малюк обмовив себе, зізнавшись під час допиту його як підозрюваного у вчиненні зазначеного злочину, щоб брата не було притягнуто до кримінальної відповідальності й він залишився зі своєю сім'єю, становище якої було надзвичайно складним через тяжку хворобу дружини і наявність двох малолітніх дітей.

Як бути слідчому у цій ситуації? Хто і які рішення має прийняти?

Чи має бути М. С. Малюк притягнутий до кримінальної відповідальності за завідомо неправдиві показання?

12. Під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо Ю. Ю. Криковця, підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, до слідчого надійшло прийняте на загальних зборах колективу підприємства, на якому працював Ю. Ю. Криковець, клопотання про звільнення Ю. Ю. Криковця від кримінальної відповідальності з передачею його на поруки цьому колективу. Слідчий склав постанову про закриття кримінального провадження у зв'язку з передачею особи на поруки і звернувся до прокурора за згодою на таке рішення. Прокурор відмовив у наданні згоди. Натомість, беручи до уваги наявність доказів, які повністю викривають Ю. Ю. Криковця у вчиненні зазначеного правопорушення, дав слідчому вказівку про закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акта.

Яке процесуальне рішення і ким приймається за результатами досудового розслідування за наявності підстав для звільнення особи від кримінальної відповідальності?

Які підстави та порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки передбачає закон? Яка роль при цьому належить слідчому, прокурору, суду?

Як повинен діяти слідчий у цій ситуації? Чи має він право оскаржити: а) відмову прокурора в наданні згоди на закриття кримінального провадження у зв'язку з передачею Ю. Ю. Криковця на поруки; б) вказівку прокурора про необхідність закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акта?

13. 25 грудня 2024 року І. В. Привітна подала до прокуратури заяву про притягнення до кримінальної відповідальності С. М. Попенка, який того дня її зґвалтував. 26 грудня 2021 року прокурор вніс до Єдиного реєстру досудових розслідувань необхідні відомості про вчинене кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 152 КК України.

10 січня 2025 року потерпіла звернулась до слідчого, який розпочав досудове розслідування, із заявою про закриття кримінального провадження щодо С. М. Попенка у зв'язку з тим, що вони одружуються.

Як має діяти слідчий у цій ситуації? Чи має він право закрити кримінальне провадження щодо С. М. Попенка? Якщо так, то за якою підставою і в якому порядку?

14. На підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України слідчий закрив кримінальне провадження щодо І. В. Івасюка, якому в порядку, передбаченому ст. 276-278 КПК України, було повідомлено про підозру у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 274 КК України, за відсутністю в його діянні складу кримінального правопорушення. Потерпілий В. В. Горобець не погодився з таким рішенням і заявив клопотання про надання йому для ознайомлення матеріалів закритого провадження.

Чи передбачає чинний КПК України обмеження повноважень слідчого щодо закриття кримінального провадження порівняно з відповідними повноваженнями прокурора?

Оцініть законність постанови слідчого про закриття кримінального провадження щодо І. В. Івасюка.

Чи має право потерпілий на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження до закінчення досудового розслідування?

Чи має право потерпілий на ознайомлення з матеріалами закритого кримінального провадження?

15. На автотрасі Київ-Чернігів внаслідок зіткнення автомобілів «Хонда» під керуванням В. О. Яроцького та «Тойота», за кермом якого перебував О. В. Заваров, загинув В. О. Яроцький, отримав тяжкі тілесні ушкодження О. В. Заваров, якому через сім днів після цієї події ампутували обидві ноги. Досудовим розслідуванням було встановлено, що обидва водії порушили Правила дорожнього руху: В. О. Яроцький значно перевищив допустиму на цій ділянці дороги швидкість, а О. В.

Заваров – порушив правила обгону. Автомобілі відновленню не підлягають.

Які рішення має прийняти слідчий за цих обставин? Відповідь обґрунтуйте.

16. С. С. Агрусов, підозрюваний у вчиненні у Києві 15 крадіжок особистого майна громадян з проникненням до їхнього житла, під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування за процедурою відкриття матеріалів іншій стороні (ст. 290 КПК України) заявив слідчому, що він учинив ще дві такі крадіжки із квартир на вулиці Голосіївській та на проспекті Науки у Києві.

Як має бути процесуально оформлено ознайомлення підозрюваного з матеріалами закінченого досудового розслідування?

Як повинен діяти слідчий, отримавши таку заяву підозрюваного?

17. Після ознайомлення з матеріалами закінченого досудового розслідування за процедурою відкриття матеріалів іншій стороні (ст. 290 КПК України) захисник підозрюваного О. С. Карамазова, О. Р. Харченко заявив клопотання про доповнення досудового розслідування шляхом проведення допитів свідків В. В. Петрова і П. К. Осьового. Слідчий відмовив у задоволенні клопотання захисника, мотивуючи це тим, що КПК України 2012 року, на відміну від КПК України 1960 року (ст. 221), не передбачає можливості заявлення клопотань про доповнення досудового розслідування на цьому етапі кримінального провадження. Як пояснив слідчий, такі клопотання треба було заявляти на більш ранньому етапі досудового розслідування, а тепер вони можуть бути заявлені лише в суді після того, як прокурор передасть обвинувальний акт з реєстром матеріалів досудового розслідування до відповідного суду.

Оцініть рішення слідчого про відмову в задоволенні клопотання захисника і його пояснення з точки зору положень КПК України 2012 року, які визначають зміст закінчення досудового розслідування.

18. Виконавши вимоги ст. 290 КПК України щодо відкриття матеріалів іншій стороні, слідчий склав обвинувальний акт з наведенням доказів, на яких ґрунтується сформульоване в ньому обвинувачення. Прокурор затвердив обвинувальний акт і передав його разом з реєстром матеріалів досудового розслідування та іншими додатками (ч. 4 ст. 291 КПК України) до місцевого суду для судового розгляду.

Проте суд у підготовчому судовому засіданні прийняв ухвалу, якою обвинувальний акт повернув прокурору у зв'язку з порушенням вимог КПК України до змісту обвинувального акта, які не передбачають наведення в обвинувальному акті доказів обвинувачення.

Оцініть дії і рішення слідчого, прокурора та суду.

Чи є наведення в обвинувальному акті доказів, на яких ґрунтується обвинувачення, таким порушенням кримінального процесуального закону, щоб бути перешкодою для призначення судового розгляду і підставою для повернення обвинувального акта прокурору?

19. Завершивши досудове розслідування і надавши учасникам кримінального провадження доступ до його матеріалів, слідчий склав обвинувальний акт і передав прокурору для затвердження. Прокурор передав обвинувальний акт з додатками до нього до місцевого суду для судового розгляду.

Під час підготовчого судового засідання (ст. 314 КПК України) суд виявив, що обвинувальний акт підписаний слідчим, але не затверджений прокурором.

Як має діяти суд у цій ситуації:

а) продовжити провадження і призначити судовий розгляд з незатвердженим обвинувальним актом;

б) запропонувати прокурору (якщо в підготовчому судовому засіданні бере участь прокурор, який мав затвердити обвинувальний акт) зробити запис про затвердження обвинувального акта і продовжити провадження;

в) у всіх випадках повернути обвинувальний акт прокурору для виконання ним вимог до обвинувального акта, з яким прокурор звертається до суду (ст. 291 КПК України)?

Відповідь обґрунтуйте.

20. Вироком місцевого суду В. С. Хомишина було засуджено за ч. 3 ст. 307 КК України до покарання у виді позбавлення волі строком на 11 років із конфіскацією усього належного йому майна. Апеляційний суд своєю ухвалою залишив вирок без змін. Захисник С. С. Купрій звернувся до Верховного Суду з касаційною скаргою в інтересах засудженого В. С. Хомишина, в якій просив скасувати судові рішення щодо нього та призначити новий розгляд у суді першої інстанції зі стадії підготовчого судового провадження. Серед підстав для скасування судових рішень захисник у скарзі зазначає, зокрема, те, що ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі - НСРД), матеріали за результатами проведення яких покладені в основу вироку, не були відкриті стороні захисту в порядку статті 290 КПК України, - ці ухвали в матеріалах справи були відсутні і були надані прокурором лише в судовому засіданні. Оскільки НСРД проводяться під час досудового розслідування за ініціативою сторони обвинувачення, то ця сторона (зокрема, прокурор - процесуальний керівник досудового розслідування) повинен був мати їх у своєму розпорядженні на час виконання вимог статті 290 КПК України. Наведені порушення, на думку захисника, залишились поза увагою суду апеляційної інстанції, який безпідставно відмовив у задоволенні його апеляційної скарги.

Прокурор касаційну скаргу не підтримав, просив залишити її без задоволення. При цьому він наголошував на тому, що на момент відкриття матеріалів стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України він ще не мав у своєму розпорядженні зазначених документів, оскільки вони ще не пройшли процедуру розсекречення. Гриф секретності з таких матеріалів, у т.ч. ухвал слідчого судді про надання дозволу на проведення НСРД, було офіційно знято, коли справа перебувала на стадії судового провадження, де прокурор отримав можливість долучити такі

документи на підтвердження допустимості результатів проведення НСРД.

Яке рішення має прийняти Верховний Суд?

Чи повинен суд, оцінюючи докази, отримані в результаті НСРД, у разі невідкриття стороною обвинувачення стороні захисту процесуальних документів, які стали підставою для їх проведення, автоматично визнавати такі докази недопустимими?

Відповідь обґрунтуйте з врахуванням положень чинного КПК України і відповідних позицій ЄСПЛ та Верховного Суду з цього питання.

21. 29.08.2019 С. Г. Парамонову С.Г. було повідомлено про підозру в одержанні неправомірної вигоди для себе за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави (ч. 3 ст. 369-2 КК України), а 21.02.2020 повідомлено про зміну підозри у вчиненні злочину з ч. 3 на ч. 2 ст. 369-2 КК України.

Строк досудового розслідування у кримінальному провадженні, востаннє було продовжено ухвалою слідчого судді від 24.01.2020 до 27.02.2020 включно. 21.02.2020 прокурором САП повідомлено про завершення досудового розслідування та надано стороні захисту доступ до матеріалів досудового розслідування. 27.03.2020 сторона захисту підтвердила факт ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, про що свідчить протокол про надання доступу до матеріалів досудового розслідування, підписаний підозрюваним та трьома його захисниками.

Обвинувальний акт стосовно С. Г. Парамонова, був складений та підписаний прокурором 02.04.2020, а направлений до суду 05.04.2020 згідно зі штемпелем на поштовому конверті та отриманий судом 09.04.2020.

Вироком ВАКС С. Г. Парамонова було визнано винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369-2 КК України. Апеляційна палата ВАКС залишила цей вирок без зміни.

У касаційній скарзі захисник С. Г. Парамонова стверджував, що прокурор у своїх діях допустив такі порушення

вимог кримінального процесуального закону щодо строків досудового розслідування, які повинні були б мати своїм наслідком закриття кримінального провадження судом, проте ні суд першої інстанції, ні суд апеляційної інстанції такого рішення не прийняли, тому він просив суд касаційної інстанції скасувати ці судові рішення і закрити кримінальне провадження.

Про які порушення вимог кримінального процесуального закону може йти мова у даному випадку?

Яке число у даному кримінальному провадженні є днем закінчення досудового розслідування?

Чи входить до загального строку досудового розслідування час ознайомлення сторони захисту з відкритими їй матеріалами досудового розслідування?

Чи не вийшов прокурор за межі строку досудового розслідування, направивши обвинувальний акт до суду?

Яке процесуальне значення має дотримання прокурором цього строку?

Які правові наслідки має направлення прокурором обвинувального акта до суду після закінчення строку досудового розслідування?

Яке рішення і за якою підставою має прийняти Верховний Суд за касаційною скаргою захисника?

Відповідь обґрунтуйте з наведенням відповідних положень кримінального процесуального закону і позицій Верховного Суду.

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text.

3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів

притягнення юридичних осіб до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав : Закон України від 4 груд. 2024 р. № 4111-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4111-IX#Text.

4. Рішення Конституційного Суду України від 18 січ. 2012 р. № 1-рп/2012 у справі № 1-4/2012 щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин шостої, сьомої статті 218 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-12#Text.

5. Рішення ККС Верховного Суду від 15 лют. 2023 р. у справі № 354/1129/20. URL: https://lpd.court.gov.ua/home/search/8590.

6. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 груд. 2005 р. № 12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05#Text.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду, Вищого спеціалхованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Станом на 20 березня 2020 р. : наук.-практ. посіб. / уклад.: А. В. Столітній, С. В. Шмаленя, М. С. Туркот, М. І. Снігар ; за ред. д. ю. н., проф. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2020. 1594 с.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини. Станом на 14 січня 2021 р. : нак.-практ. посіб. / уклад. : Столітній А. В., Сапін О. В. та ін..; за заг. ред. Столітнього А. В.; видання третє, оновлене та перероблене. Київ : Норма права, 2021. 1102 с.

Додаткова спеціальна література:

1. Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Київ : Логос, 2019. 576 с.

2. Главюк І. В. Дистанційне ознайомлення з матеріалами кримінального провадження: національний контекст і зарубіжний досвід. *Перспективні напрями розвитку кримінальної юстиції в цифрову еру* : мате-ріали Всеукр. заоч. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 лип. 2023 р.) : електрон. наук. вид. / редкол.: В. С. Батиргареєва (голова), Н. В. Глинська, Д. П. Євтєєва ; [уклад.: Н. В. Глинська, Д. І. Клепка]. ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України, Від. дослідж. проблем кримін. процесу та судоустрою. Харків : Право, 2023. С.68-72.

3. Главюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану : науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 3. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. 78 с. URL:

4. Боржецька Н. Л. Форми закінчення досудового розслідування: правові, теоретичні та прикладні проблеми : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 19 с.

5. Глиняний О.В. Обвинувальний акт в системі процесуальних рішень досудового рослідування : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2021. 20 с.

6. Жовтан Ю. В. Доступ до матеріалів досудового розслідування: теорія і практика : монографія. Одеса : Юридична література, 2024. 300 с.

7. Криворучко Д. В. Зловживання правом під час досудового розслідування у кримінальному провадженні : монографія. Одеса : Юридика, 2024. 280 с.

8. Куц В. М. Відмова від застосування кримінальної відповідальності (матеріально-правові та процесуальні аспекти) : монографія. Київ : Норма права, 2023. 118 с.

9. Леоненко І. В. Процесуальний порядок звільнення від кримінальної відповідальності на підставах, передбачених

Особливою частиною Кримінального кодексу України : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.

10. Лукашкіна Т. В. Деякі проблеми визначення підстав для зупинення досудового розслідування в кримінальному провадженні України: ідеологія та практика правозастосування : колективна монографія / за заг. ред. Ю. П. *Алєніна. Одеса : Гельветика, 2018. С. 702–729.*

11. Михайленко В. Співвідношення понять «завершення» і «закінчення» досудового розслідування в контексті реалізації прав учасників кримінального провадження: проблеми правової регламентації. *Юридичний вісник України*. 2020. № 13-15. С.6-7.

12. Наливайко Є. Проблемні питання повідомлення особі про підозру та зупинення досудового розслідування. *Публічне право*. 2013. № 1. С. 375-380. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2013_1_53.

13. Неділько В. Повноваження прокурора під час закриття кримінального провадження. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 2. С. 60-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2013_2_13.

14. Погорецький М. А., Старенький О. С. Оголошення особи в міжнародний розшук: проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. №4. С. 71-88. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2018_pohoretskyi_starenkyi.pdf.

15. Процесуальні документи досудового розслідування (слідчого, прокурора, адвоката та слідчого судді) : наук.-практ. посіб. / за ред. пофесорів М. А. Погорецького та О. П. Кучинської. Київ : Алерта, 2018. 254 с.

16. Торбас О. О. Розсуд в кримінальному процесі України: теоретичне обґрунтування та практика реалізації : монографія. Одеса : Юридична література, 2020. 284 с.

17. Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. 168 с.

18. Шибіко В. П. Ознайомлення з матеріалами кримінальної справи як важлива умова забезпечення доступу

особи до правосуддя. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2012. № 91. С. 24-30.

19. Шилова Д. В. Захист прав та законних інтересів учасників кримінального провадження при його закритті на стадії досудового розслідування : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2014. 20 с.

20. Шумейко Д. О. Здійснення спеціального кримінального провадження в Україні: теорія і практика : монографія. Київ : Алерта, 2020. 438 с.

Тема № 12. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень

Практичне заняття

План

1. Загальні положення спеціального досудового розслідування.

2. Підстави та умови здійснення спеціального досудового розслідування.

3. Клопотання слідчого/прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування та його розгляд.

4. Порядок надання особі інформації про здійснення стосовно неї спеціального досудового розслідування.

5. Порядок вручення процесуальних документів підозрюваному при здійсненні спеціального досудового розслідування.

6. Забезпечення права на захист на стадії досудового розслідування за відсутності підозрюваного.

7. Проблеми формування та визначення правової позиції захисника за призначенням.

Питання до самоконтролю:

1. При наявності підозри у вчиненні яких саме злочинів може бути ініційовано клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування?

2. Чи зобов'язаний слідчий суддя під час розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування перевіряти набуття особою, стосовно якого подане клопотання, статусу підозрюваного?

3. Яким критеріям має відповідати підозрюваний для того, щоб стосовно нього було ініційовано клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування?

4. Чим підтверджується факт «оголошення підозрюваного у міжнародний розшук»?

5. Які складові процедури оголошення особи у міжнародний розшук?

6. Чим підтверджується / може підтверджуватись факт перебування особи на території держави, визнаної Верховною Радою України державою – агресором або на тимчасово окупованій території України? Чи є предметом судового контролю місцезнаходження особи?

7. У чому полягає особливості передачі процесуальних документів, які підлягають врученню підозрюваному та здійснення повідомлень під час здійснення спеціального досудового розслідування?

8. Які рішення можуть бути прийняті суддею за результатами розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування?

9. Які особливості забезпечення права на захист при здійсненні спеціального досудового розслідування?

10. Чи підлягає апеляційному /касаційному оскарженню ухвала про відмову у здійсненні спеціального досудового

розслідування та /чи ухвала про здійснення спеціального досудового розслідування?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Як відповідно до КПК України врегульовано питання участі захисника при розгляді клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування:

а) обов'язкова за умови, якщо підозрюваний є неповнолітнім;

б) не обов'язкова;

в) обов'язкова, якщо санкція статті кримінального закону передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк більше 10 років;

г) обов'язкова.

2. Як відповідно до КПК України вирішується питання стосовно повістки про виклик підозрюваного у разі здійснення спеціального судового провадження:

а) надсилаються за останнім місцем його реєстрації;

б) надсилаються за останнім відомим місцем його проживання чи перебування;

в) надсилаються захиснику;

г) надсилаються за останнім відомим місцем його проживання чи перебування та обов'язково публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному сайті Офісу Генерального прокурора.

3. З якого моменту відповідно до КПК України у разі здійснення спеціального судового провадження підозрюваний вважається належним чином повідомлений про зміст повістки:

а) з моменту вручення такої повістки безпосередньо особі чи його близьким особам;

б) з моменту публікації у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному веб сайті Офісу Генерального прокурора;

в) з моменту публікації на офіційному веб сайті Офісу Генерального прокурора;

г) з моменту отримання такої повістки захиснику підозрюваного.

4. До кого з перелічених осіб НЕ може бути застосоване спеціальне досудове розслідування:

а) до особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ст. 368 КК України та який перебуває на тимчасово окупованій території;

б) до особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ст. 112 КК та перебуває на території країни – агресора;

в) до неповнолітньої особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України;

г) до особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ст. 438 КК України та яка не перебуває на тимчасово окупованих територіях України або на території держави – агресора але яка була оголошена в міжнародний розшук.

5. Що саме має перевірити слідчий суддя під час розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування:

а) наявність у особи статусу підозрюваного;

б) відповідність поданого клопотання вимогам КПК України;

в) перебування особи в міжнародному розшуку або її знаходження на території держави – агресора чи на тимчасово окупованій території України;

г) всі варіанти є правильними.

Задачі:

1. У процесі розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування сторони доводили наявність / відсутність у особи статусу підозрюваного. Так, за твердженням сторони обвинувачення, детективом НАБУ за погодженням з прокурором САП складено повідомлення про підозру В. В. Зваричу у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України (заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, вчиненому повторно, за попередньою змовою групою осіб, в особливо великих розмірах). Конкретне місце перебування В. В. Зварича на день складання та підписання повідомлення йому про підозру від 01.10.2022 у кримінальному провадженні стороні обвинувачення було невідоме. У зв'язку із цим уповноважені детективи на виконання вимог ч. 1 ст. 278, ч. 1 ст. 42, ч. 3 ст. 111, ч. 1, 2 ст. 135 КПК України вжили заходів для вручення В. В. Зваричу повідомлення про підозру у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень. А саме: повідомлення про підозру вручено В. В. Зваричу наступним способом: 01.10.2022 у період з 13 год. 57 хв до 14 год. 03 хв. за адресою: м. Київ, вул. Сагайдачного, 18 на проїжджій частині, дружині В. В. Зварича – Ю. О. Зварич, запропонували отримати процесуальні документи, а саме повідомлення про підозру. Ю. О. Зварич відмовилась отримувати будь-які процесуальні документи. Тоді повідомлення про підозру було залишено детективами у поштовому ящику будинку – за останнім відомим місцем проживання В. В. Зварича.

За твердженням захисника В. В. Зварича - адвоката Ю. Ю. Василенка, В. В. Зварич не набув статусу підозрюваного оскільки він тривалий час проживає у Польщі, має там постійне місце проживання та перебуває там на тимчасовому консульському обліку, тобто, повідомлення про підозру йому мало здійснюватися в порядку ч. 7 ст. 135 КПК України тобто в порядку міжнародної правової допомоги. З урахуванням викладеного, слідчий суддя не має право розглядати клопотання

про здійснення спеціального досудового розслідування стосовно особи, яка статусу підозрюваного не набула.

Чи набув В. В. Зварич статус підозрюваного?

Чи може слідчий суддя розглядати клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування стосовно В. В. Зварича?

Яке рішення може бути прийнято слідчим суддею у цій ситуації?

Обґрунтуйте свою позицію.

2. Детектив звернувся до слідчого судді із клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування щодо А. А. Полюховича з підстав оголошення його міжнародного розшуку. Однак у процесі розгляду клопотання сторони почали спір щодо наявності / відсутності факту «оголошення А. А. Полюховича у міжнародний розшук». Так, сторона обвинувачення вважає, що А. А. Полюхович у міжнародний розшук оголошений відповідно до постанови детектива НАБУ О. О. Іваненка від 15.12.2022. Факт прийняття постанови про оголошення розшуку являє собою підставу для його здійснення, а положення ч. 1 ст. 297-4 КПК України покладають на сторону обвинувачення обов'язок надати докази на підтвердження саме оголошення підозрюваного у міжнародний розшук. За таких обставин постанова про оголошення особи в міжнародний розшук є належним доказом та достатньою підставою вважати підозрювану особу такою, що оголошена в міжнародний розшук в розумінні вимог ст. 281, ч. 1 ст. 297-4 КПК України. У той же час положенням ч. 7 ст. 110 КПК України визначено, що постанова слідчого, дізнавача, прокурора, прийнята в межах компетенції згідно із законом, є обов'язковою для виконання фізичними та юридичними особами, прав, свобод чи інтересів яких вона стосується.

Сторона захисту натомість зазначає, що «обов'язок доведення оголошення підозрюваного у міжнародний розшук покладається на слідчого, прокурора, який подав клопотання та підтверджується відповідними відомостями (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо). Підозрюваним, якого оголошено у

міжнародний розшук (у розумінні ч. 6 ст. 193 КПК України) слід вважати виключно особу, яка перебуває у міжнародному розшуку і це підтверджується відповідними довідками та витягами із бази даних Інтерполу. Постанова про оголошення міжнародного розшуку підозрюваного разом із супровідним листом про її направлення робочому апарату Укрбюро Інтерполу свідчить про факт учинення детективом НАБУ тільки окремих незавершених дій, спрямованих на оголошення особи в міжнародний розшук».

Чи перебуває А. А. Полюхович у міжнародному розшуку?

Чи може слідчий суддя розглядати клопотання про здійснення стосовно нього спеціального досудового розслідування?

Яке рішення може бути прийнято слідчим суддею у цій ситуації?

Обґрунтуйте свою позицію.

3. До Вищого антикорупційного суду надійшло клопотання детектива Національного антикорупційного бюро України (далі - НАБУ) О. О. Вовка, погоджене прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Офісу Генерального прокурора (далі - САП) О. О. Боровиком, про здійснення спеціального досудового розслідування стосовно підозрюваного П. П. Данкевича у кримінальному провадженні № 62019000000001278 від 08.08.2019, зокрема за підозрою П. П. Данкевича у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191, ч. 2 ст. 209 КК України.

Клопотання мотивовано тим, що «відповідно до статей 42, 135, 278 КПК України, П. П. Данкевича повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191, ч. 2 ст. 209 КК України. Повісткою від 19.01.2023 П. П. Данкевич викликався до НАБУ для проведення його допиту як підозрюваного на 27.01.2023, однак підозрюваний не з'явився, шляхом направлення листа електронною поштою повідомив, що йому не повідомлено про підозру, на даний час він перебуває за кордоном у Об'єднаному Королівстві Великобританії і Північної Ірландії і не прибуде на виклик по повістці, посилаючись на обставини непереборної сили, а саме військові події, у зв'язку з

чим, поставною детектива НАБУ від 02.02.2023 оголошено міжнародний розшук підозрюваного П. П. Данкевича, що, відповідно до 297-1 КПК України, є підставою для здійснення щодо підозрюваного спеціального досудового розслідування.

В судовому засіданні прокурор САП О. О. Боровик доводи клопотання підтримав, просив задовольнити з викладених у ньому підстав.

Захисник підозрюваного П. П. Данкевича адвокат О. П. Римар заперечувала проти доводів клопотання, посилаючись на необґрунтованість повідомленої П. П. Данкевичу підозри, відсутність доказів ухилення від кримінальної відповідальності та направлення органом досудового розслідування П. П. Данкевичу лише однієї повістки про виклик, що суперечить вимогам ч. 5 ст. 139 КПК України, просила відмовити у задоволенні клопотання. Як звернула увагу захисник, частиною 5 ст. 139 КПК України встановлено, що, ухилення від явки на виклик слідчого, прокурора чи судовий виклик слідчого судді, суду (неприбуття на виклик без поважної причини більш як два рази) підозрюваним, обвинуваченим, який оголошений у міжнародний розшук, та/або який виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, є підставою для здійснення спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження. В даному випадку підзахисного П. П. Данкевича викликали повісткою тільки раз, що прокурором в суді не оспорюється.

Керуючись статтями ч. 5 ст. 139, 297-1, 297-3, 297-4, 309, 369-372, 376 КПК України яке рішення постановив слідчий суддя?

Обґрунтуйте свою позицію.

4. Вищий антикорупційний суд розглядає клопотання детектива Національного антикорупційного бюро України О. О. Тарасова про здійснення спеціального досудового розслідування у межах кримінального провадження, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 42019110350000055 від 13.02.2019, відносно В. В. Коротуна, громадянина України, який

підозрюється у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 209 КК України.

Детектив, мотивуючи своє клопотання стверджує, що В. В. Коротун перетнув лінію розмежування з тимчасово окупованою територією АР Крим у пункті перетину «КПВВ Каланчак», покинувши територію України та виїхав до АР Крим та станом на дату складання повідомлення про підозру (23.02.2024) на підконтрольну Україні територію не повертався. Таким чином існують достатні підстави вважати, що В. В. Коротун 29.08.2021 виїхав та по цей час перебуває на тимчасово окупованій території України.

З огляду на існування достатніх підстав вважати, що В. В. Коротун перебуває на тимчасово окупованій території України та обґрунтованою неможливістю вручення йому повідомлення про підозру у порядку, передбаченому ч. 1, 2, 4-7 ст. 135 КПК України, повідомлено про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбаченого ч. 5 ст. 27 ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 290 КК України, у спосіб, передбачений ч. 8 ст. 135 КПК України, а саме опубліковане в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження (випуск № 42 за 27.02.2024 газети Кабінету Міністрів України «Урядовий кур'єр») та на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора (опубліковано 23.02.2024).

Захисник стверджував, що детективом не додані до клопотання докази, що станом на день подання клопотання В. В. Коротун перебуває на тимчасово окупованій території України. Захисник також стверджує, що детективом не встановлено місце перебування В. В. Коротуна, а тому був порушений порядок повідомлення про підозру В. В. Коротуна. Крім того, захисник стверджує, що В. В. Коротун опинився на тимчасово окупованій території України без мети ухилення від правоохоронних органів чи суду, бо на момент перетину лінії розмежування (29.08.2021) у В. В. Коротуна не було жодних претензій кримінально-правового характеру, тому він правомірно реалізував свої свободи вибору місця проживання та місця перебування.

Чи мають до клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування додаватися документи, які

підтверджують факт перебування особи на тимчасово окупованій території України чи на території держави-агресора?

Чи мають бути додані до клопотання докази того, що особа переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності?

Якщо так то які докази можуть підтверджувати вказаний факт?

Яке рішення може прийняти слідчий суддя стосовно В. В. Коротуна?

5. Ухвалою слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 13 січня 2023 року задоволено клопотання детектива Національного антикорупційного бюро України П. П. Іванова, погоджене з прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Офісу Генерального прокурора В. В. Петренком та надано дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування стосовно підозрюваного В. В. Костіна, у кримінальному провадженні № 49018000000000955 від 11 травня 2016 року.

Не погоджуючись із вказаним рішенням, захисник Ю. Ю. Самойленко оскаржив його в апеляційному порядку.

Суддя-доповідач Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду ухвалою від 14 лютого 2023 року на підставі ч. 4 ст. 399 КПК України відмовив у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою захисника підозрюваного В. В. Костіна - адвоката Ю. Ю. Самойленка на ухвалу слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 13 січня 2023 року, мотивуючи своє рішення тим, що апеляційну скаргу було подано на рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку.

Захисник Ю. Ю. Самойленко не погодившись із рішенням суду апеляційної інстанції, звернувся з касаційною скаргою, в якій ставить питання про скасування ухвали Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 14 лютого 2023 року та призначення нового розгляду у суді апеляційної інстанції.

На думку захисника суд апеляційної інстанції, керуючись ст. 129 Конституції України та ст. 6 Конвенції про захист прав і основоположних свобод та дотримуючись загальних засад кримінального провадження, встановлених статтями 7, 8, 9, 21, 22, 24 КПК України, мав відкрити апеляційне провадження та розглянути апеляційну скаргу захисника. Захисник також вказує на можливі зловживання органу досудового розслідування та вважає, що надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування надасть право органу досудового розслідування надавати копії процесуальних документів не захиснику, якого залучив В. В. Костін, а захиснику, якого буде залучено у порядку ст. 49 КПК України, що і було вчинено слідчим суддею під час розгляду вказано клопотання детектива, а залучені В. В. Костіним захисники не будуть знати про прийняті процесуальні рішення у даному кримінальному провадженні і не зможуть належним чином захищати останнього.

Яке рішення має прийняти Верховний Суд колегією суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду за результатами розгляду касаційної скарги захисника підозрюваного В. В. Костіна – Ю. Ю. Самойленко на ухвалу Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 14 лютого 2023 року?

Чи підлягає апеляційному та /чи касаційному оскарженню ухвала про надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування?

Під час підготовки до відповіді на питання рекомендуємо ознайомитись з судовою практикою Верховного Суду, яка представлена в ухвалах від 4 липня 2018 року в справі № 757/43480/16-к (провадження № 51- 7170 ск 18), від 13 грудня 2021 року в справі № 991/5135/21 (провадження № 51-5797 ск 21), від 19 вересня 2022 року в справі № 991/2958/22 (провадження № 51-2755 ск 22), від 19 жовтня 2022 року в справі № 752/22349/19 (провадження № 51-3144 ск 22).

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків : міжнар. док. від 28 трав. 1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_341#Text.

2. Про ратифікацію Європейської конвенції про міжнародну дійсність кримінальних вироків : Закон України від 26 верес. 2002 р. № 172- IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/172-15#Text.

3. Рекомендація № 6 R (87) 18 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Стосовно спрощення кримінального правосуддя» : міжнар. док. від 17 верес. 1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_339#Text.

4. Постанова Верховного Суду України від 19.03.2015 р. у справі № 5-1кс15.

5. Рішення ЄСПЛ «Кромбах проти Франції» (заява № 29731/96) від 13 лют. 2001 р. URL: http://www.rrpoi.narod.ru/echr/another_2/krombach.htm

6. Рішення ЄСПЛ «Джон Мюррей проти Сполученого Королівства» (заява № 18731/91) від 28 жовт. 1994р. URL:https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001- 113045&filename=001-113045.pdf

6. Рішення ЄСПЛ «Ердагоз проти Туреччини» (заява № 127/1996/945/746) від 21 жовт. 2008 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-3555&filename=ERDAG%C3%96Z%20v.%20TURKEY.pdf&logEvent=False

7. Рішення ЄСПЛ «Фокс, Кемпбелл і Гартлі проти Сполученого Королівства» (заяви № № 12244/86, 12245/86 та 12383/86) від 30 серп. 1990 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-112953&filename=CASE%20OF%20FOX%2C%20CAMPBELL%20AND%20HARTLEY%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20(ARTICLE%2050)%20-%20%5BUkrainian%20Translation%5D.pdf

8. Рішення ЄСПЛ «К.-Ф. проти Німеччини від 27 листоп. 1997 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-105942&filename=CASE%20OF%20K.-F.%20%20v.%20GERMANY%20-%20%5BUkrainian%20Translation%5D.pdf.

9. Рішення ЄСПЛ «О'Хара проти Сполученого Королівства» (заява № 37555/97) від 16 листоп. 2001 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/SO2317.

10. Рішення ЄСПЛ «Нечипорук і Йонкало проти України» (заява № 42310/04) від 21 квіт. 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683#Text.

11. Рішення ЄСПЛ «Кавала проти Туреччини» (заява № 28749/18) від 10 груд. 2019 р. URL: https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2020/01/kavala-proti-turechchini-rishennia-espl.pdf.

12. Рішення ЄСПЛ «Єлоєв проти України» (заява № 17283/02) від 06 листоп. 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_433#Text.

13. Рішення ЄСПЛ «Екле проти Німеччини» (заява № 8130/78) від 15 лип. 1982 р. URL: https://precedent.in.ua/2016/04/08/ekle-protyv-federatyvnoj-respublyky.

14. Рішення ЄСПЛ «Вемгоф проти Німеччини» (заява № 2122/64) від 06 квіт. 2000 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-57595&filename=CASE%20OF%20WEMHOFF%20v.%20GERMANY.pdf.

15. Рішення ЄСПЛ «Рінгайзен проти Австрії» від 16 лип. 1971 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-57566&filename=CASE%20OF%20RINGEISEN%20v.%20AUSTRIA%20.

16. Рішення ЄСПЛ «Шомоді проти Італії» від 18 трав. 2004 р. URL: https://rd.ua/storage/articles/CASE%20OF%20SOMOGYI%20v.%2

0ITALY%20%20%5BRussian%20translation%5D%20summary%20by%20Development%20of%20
Legal%20Systems%20Publ.%20Co%20.docx

17. Про затвердження роз'яснення щодо участі адвокатів у кримінальних провадженнях за відсутності підозрюваного, обвинуваченого : рішення Ради адвокатів України від 27 груд. 2022 р. № 183. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-12-27-r-shennya-rau-183_63d129b90a174.pdf.

18. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17 серп. 2020 р. № 613/380/93/228/414/510/2801/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#:~:text=Про%20затвердження%20Інструкції%20про%20порядок%20використання%20правоохоронними%20органами,інформаційної%20системи%20Міжнародної%20організації%20кримінальної%20поліції%20-%20Інтерпол.

19. СТАТУТ Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол : міжнар. док. від 13 черв. 1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Верещак О. І. Спеціальне досудове розслідування у кримінальному провадженні : дис. … д-ра філософії, PhD : 081 ; 08. Київ, 2023. 224 с.

2. Калінніков О. В. Досудове розслідування у кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного (in absentia) в Україні та країнах Європи (порівняльно-правове дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 314 с.

3. Коперсак Д. В. Спеціальне досудове розслідування кримінальних правопорушень : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2021. 314 с.

4. Маленко О. В. Інститут заочного провадження в кримінальному судочинстві України : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 21 с.

5. Матвієвська Г. В. Заочне провадження у кримінальному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2013. 226 с.

6. Пєсцов Р. Г. Заочне провадження в кримінальному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2012. 191 с.

7. Погорецький М. А., Старенький О. С. Оголошення особи в міжнародний розшук: проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства.* 2018. № 4. С. 71–88. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2018_pohoretskyi_starenkyi.pdf.

8. Погорецький М. А., Старенький О. С. Науковий висновок щодо оголошення особи в міжнародний розшук. *Вісник кримінального судочинства.* 2019. № 3. С. 249–265.

9. Сачко О.В. Забезпечення верховенства права при застосуванні особливих форм, порядків та режимів кримінального провадження : дис. … доктора юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2019, 488 с. URL: https://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Dis-Сачко.pdf.

10. Сачко О. В. Проблеми реалізації верховенства права при застосуванні особливих форм та режимів кримінального провадження : монографія. Дніпро, 2018. 382 с.

11. Чистякова А. Повідомлення про підозру : наук.-практ. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 212 с.

12. Чистякова А. С. Проблеми захисту у провадженнях in absentia». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С. 384-388. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/88.

13. Шумейко Д. О. Здійснення спеціального кримінального провадження в Україні: теорія і практика : монографія. Київ : Алерта, 2020. 438 с.

Тема № 13. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків

Практичне заняття

План

1. Загальні положення провадження щодо кримінальних проступків як вид спрощеного кримінального провадження.

2. Особливості початку досудового розслідування у формі дізнання. Суб'єкти, уповноважені здійснювати розслідування кримінальних проступків (дізнання).

3. Процесуальні джерела доказів у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків.

4. Особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку.

5. Запобіжні заходи під час досудового розслідування кримінальних проступків.

6. Строки досудового розслідування кримінальних проступків. Порядок продовження строків дізнання.

7. Клопотання прокурора про розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні.

Питання до самоконтролю:

1. Як закон про кримінальну відповідальність визначає проступок?
2. Які дії можуть бути вчинені до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку?

3. Які запобіжні заходи можна застосовувати до особи під час досудового розслідування кримінальних проступків?

4. Які повноваження має дізнавач? Чи є дізнавач самостійним у своїй процесуальній діяльності?

5. Які особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку?

6. За яких умов без ухвали слідчого судді, суду уповноважена особа має право затримати особу, підозрювану у вчиненні кримінального проступку?

7. Які обов'язкові дії має вчинити уповноважена службова особа, яка здійснила затримання? Які маркери законності затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального проступку?

8. Чи передбачені КПК граничні терміни, на які особу, що підозрюється у вчиненні кримінального проступку може бути затримано?

9. Які строки досудового розслідування кримінальних проступків?

10. Чи можуть бути строки дізнання бути продовжені чи зупинені? Який порядок прийняття рішень стосовно продовження чи зупинення строків дізнання?

11. Які дії можуть бути здійснені прокурором після отримання матеріалів дізнання?

12. Чи може прокурор повернути дізнавачу кримінальне провадження з вказівками про проведення процесуальних дій?

13. Які слідчі (розшукові) дозволяються виконувати для досудового розслідування кримінальних проступків?

14. Чи дозволяється виконувати негласні слідчі дії для досудового розслідування кримінальних проступків?

15. За яких умов прокурор має право надіслати до суду обвинувальний акт про розгляд у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні?

16. Які документи обов'язково додаються до обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Чи можуть бути об'єднані в одне провадження матеріали досудових розслідувань щодо кримінального проступку та щодо злочину:

а) так, можуть, у будь-якому випадку;

б) так, можуть якщо слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження надав дозвіл на це;

в) так, можуть, у разі коли розслідування за цими матеріалами в межах окремих проваджень може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

2. У якій формі досудового розслідування здійснюється розслідування кримінальних проступків:

а) у формі досудового слідства;

б) у формі досудового слідства, дізнання;

в) у формі дізнання;

г) у формі досудового слідства, дізнання, спеціального провадження щодо кримінальних проступків за постановою прокурора.

3. У випадку об'єднання матеріалів досудових розслідувань щодо досудових розслідувань щодо кримінального проступку та щодо злочину в якій формі продовжується розслідування об'єднаного провадження:

а) у формі дізнання;

б) у формі, яка визначена постановою про об'єднання матеріалів кримінального провадження за рішенням прокурора;

в) у формі досудового слідства;

г) в жодній формі, адже об'єднання матеріалів досудових розслідувань щодо кримінального проступку та щодо злочину забороняється.

4. Протягом якого строку має бути завершене досудове розслідування у разі повідомлення особі про підозру у

вчиненні кримінального проступку у випадках, якщо підозрюваний не визнає вину або необхідності проведення додаткових слідчих (розшукових) дій, або вчинення кримінального проступку неповнолітнім:

а) протягом 10 діб з моменту повідомлення особі про підозру;

б) протягом одного місяця з моменту повідомлення особі про підозру;

в) протягом двадцяти діб з моменту повідомлення особі про підозру;

г) протягом двох місяців з моменту повідомлення особі про підозру.

5. Хто з учасників розгляду обвинувального акта про вчинення кримінального проступку у спрощеному провадженні надає згоду на такий розгляд:

а) захисник обвинуваченого;

б) обвинувачений;

в) потерпілий;

г) усі учасники.

Задачі:

1. Начальником СД Дністровського РВП ГУНП України в Чернівецькій області здійснювалося дізнання в кримінальному провадженні №12022263100000088 від 12.05.2022 року за ч. 1 ст. 129 КК України. В ході дізнання начальник сектору дізнання Т. Т. Богут дійшла висновку, що дане кримінальне провадження за ч. 1 ст. 129 КК України слід закрити та постановою від 09.11.2023 року закрила дане кримінальне провадження. Потерпіла О. О. Вереша не згодна з таким рішенням начальника сектору дізнання Т. Т. Богут та вважає його передчасним, оскільки на її думку орган дізнання не вчинив всіх необхідних слідчих та процесуальних дій в даному кримінальному проваджені, не дослідив всі докази та обставини, які вказують на наявність в діях М. М. Коргут складу кримінального правопорушення,

передбаченого ч. 1 ст. 129 КК України та не надав правильну оцінку доказам.

Надайте юридичну консультацію О. О. Вереші. У якій спосіб вона може захистити свої права та інтереси?

2. Під час проведення розслідування кримінального провадження про кримінальний проступок відділом дізнання Подільського УП ГУ НП у м. Києві було проведено ряд слідчих та процесуальних дій, в результаті чого здобуті наступні джерела доказів:

1) складено протокол затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок згідно ст. 298 КПК України за адресою: м. Київ, вул. Мостицька, 8 від 09.12.2022 року;

2) винесено постанову про призначення групи дізнавачів 09.12.2022;

3) винесено постанову про призначення судової експертизи матеріалів, речовин та виробів від 12.12.2022;

3) отримано висновок експерта № СЕ-19/111-22/53812-НЗПРАП від 20.12.2022;

4) винесено постанову про визнання речовим доказом та визначення місця зберігання від 27.12.2022 року;

5) зібрано характеризуючі матеріали відносно П. П. Березовенка.

Відомості про дане кримінальне правопорушення первинно були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12022105010001708 від 09.12.2022 року за ч. 1 ст. 309 КК України.

Однак у ході досудового розслідування встановлено, що причетний до даного кримінального правопорушення громадянин П. П. Березовенко засуджений вироком Подільського районного суду м. Києва від 15.08.2022 до покарання у виді штрафу в сумі 17 000 грн., та знятого з обліку 13.10.2022 у зв'язку із сплатою штрафу.

На підставі вказаних обставин, дії П. П. Березовенка в межах кримінального провадження №12022105070001708 від 09.12.2022 виникла необхідність у перекваліфікації з ч. 1 ст. 309 КК України на ч. 2 ст. 309 КК України, а кримінальне

провадження було передано за підслідністю до слідчого відділу Подільського УП ГУНП у місті Києві.

Чи можуть процесуальні джерела доказів у кримінальному провадженні про кримінальні проступки бути використані у кримінальному провадженні щодо злочину?

Які правові механізми з урахуванням змісту ст. ст. 38, 84, 215, 298-1 КПК України, має застосувати прокурор для використання процесуальних джерел доказів у матеріалах кримінального провадження щодо злочинів, які були здобуті у кримінальному провадженні про кримінальні проступки?

3. У результаті дізнання встановлено, що Р. О. Верес 01 квітня 2022 року о 16:30 год. на подвір'ї житлового будинку, що знаходиться за адресою: м. Київ, Богатирська 18 під час конфлікту із своїм братом Р. О. Вересом, застосовуючи психологічне насильство, що виразилося у словесних образах потерпілого, погрозах фізичною розправою, діючи умисно, з метою спричинення тілесних ушкоджень Р. О. Вересу, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачаючи настання суспільно небезпечних наслідків щодо здоров'я потерпілого та бажаючи їх настання, штовхнув Р. О. Вереса на землю й кулаками рук завдав декілька ударів у обличчя, грудну клітину та праву руку Р. О. Вереса, спричинивши потерпілому легкі тілесні ушкодження у вигляді синців в ділянках повік обох очей, синців в ділянках грудної клітини та правої руки, також штовхнув Р. О. Вереса на землю й кулаками рук завдав йому декілька ударів у різні частини голови та грудної клітини, спричинивши йому тілесні ушкодження у вигляді саден в лобній ділянці справа, в лобній ділянці зліва, в ділянці лівої щоки, в тім`яній ділянці посередині, синців на верхній та нижній повіках правого ока з переходом на підочну ділянку справа, в ділянці правої щоки з переходом на підборідну ділянку справа, у виличній ділянці зліва, в лобній ділянці посередині, на передній поверхні грудної клітки зліва, крововиливу в слизову оболонку нижньої губи, які відносяться до легких тілесних ушкоджень тобто вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 125 КК України.

Після підписання О. О. Вересом заяви щодо надання згоди зі встановленими досудовим розслідуванням обставинами, ознайомлення з обмеженням права апеляційного оскарження та згоди на розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні, прокурор повідомив його про відкриття матеріалів кримінального провадження, але не вручив йому копії матеріалів дізнання.

Чи є достатнім надання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України О. О. Вересу без надання копій матеріалів дізнання? Обґрунтуйте свою відповідь.

4. 04.06.2024 приблизно о 16 год.30 хв., М. І. Ільченко, яка зберігала при собі особливо небезпечну психотропну речовину, обіг якої заборонено- PVP та знаходилась за адресою м. Київ, просп. Берестейський (Перемоги), 82-Б, зупинено працівниками Шевченківського УП ГУ НП в м. Києві, які виявили у обвинуваченої особливо небезпечну психотропну речовину, обіг якої заборонено-PVP. Після чого на місце події викликано слідчо-оперативну групу, де в подальшому в цей же день у період часу з 18 год. 03 хв., по 18 год. 18 хв. за вищевказаною адресою під час особистого обшуку у обвинуваченої було вилучено особливо небезпечну психотропну речовину, обіг якої заборонено-PVP масою 0, 325 г. Таким чином, М. І. Ільченко незаконно придбала та зберігала психотропну речовину без мети збуту, тобто вчинила кримінальний проступок, передбачений ч. 1 ст. 309 КК України. Прокурор звернувся з клопотанням про розгляд кримінального проступку у порядку спрощеного провадження без проведення судового розгляду в судовому засіданні та без його участі.

М. І. Ільченко під час дізнання не оспорювала встановлені обставини і надала свою згоду на розгляд обвинувального акту за її відсутності, що підтверджується доданою до обвинувального акту заявою. Однак вказана заява була підписана нею без присутності захисника.

Чи є порушенням підписання заяви про визнання вини та про надання дозволу на розгляд обвинувального акту за відсутності особи без захисника?

Як має діяти суд у разі з'ясування вказаної обставини?

5. Відділом дізнання Печерського УП ГУНП у м. Києві здійснюється досудове розслідування кримінального провадженні №12022025180000157, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань 06.08.2022, за ознаками кримінального правопорушення (проступку), передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України. У процесі дізнання виникла необхідність у проведення обшуку території домогосподарства, розташованого за адресою Київ, Осокорки, вул. Садова, буд. 17, а саме подвір`я, будинку, прибудови, нежилих приміщень, господарських споруд та земельної ділянки, де проживає Вереша П.П., з метою відшукання та вилучення наркотичних речовин, предметів та засобів для їх виготовлення.

З яким клопотанням має звернутися дізнавач М. М. Боровенко до слідчого судді для реалізації запланованого дізнавачем заходу?

У разі якщо П. П. Вереша захворів на тяжку хворобу у процесі дізнання, які дії уповноважений вчинити дізнавач М. М. Боровенко?

Нормативні матеріал та судова практика:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листоп. 2018р. № 2617-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text.

3. Постанова Верховного Суду від 17 лип. 2023 р. у справі № 353/685/22. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/112315715.

4. Постанова Верховного Суду від 06 жовт. 2021 р. у справі № 185/7793/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/100292419.

5. Постанова Верховного Суду від 17 черв. 2021 р. № 397/784/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/97771993.

6. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України від 8 лют. 2019 р. № 100. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text.

7. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : наказ Офісу Генерального прокурора України від 30 черв. 2020 р. № 298. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Бойко О.П., Литвинов В. В. Окремі питання здійснення дізнання в кримінальному процесі України. *Національний юридичний журнал: Теорія і практика*. 2019. С. 100–104. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/100-104_14.pdf.

2. Гавриш А. Р. Досудове розслідування кримінальних проступків: основні аспекти. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 172-180. DOI https://doi.org/10.32850/sulj.2021.1.30.

3. Галян С. В. Дізнання по злочинах у сфері оподаткування: процесуальні та організаційні аспекти : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2012. 228 с.

4. Гуцуляк Ю. В. Нормативно-правова модель розслідування кримінальних проступків у формі дізнання : дис. … д-ра філософії, PhD : 081 ; 08 / Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів. 2024. 218 с.

5. Дідюх Б. М., Юхно О. О. Дізнання як новела форми досудового розслідування в діяльності правоохоронних органів сучасності. *Кримінальна юстиція сучасної України: виклики та перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присв. до 75-річчя д.ю.н., проф. Ю. П. Аленіна (м. Одеса, 20 лист. 2021 р.) / відп. ред.: Л. І. Аркуша, О. О. Торбас, В. А. Завтур ; НУ «ОЮА». Одеса, 2021. С. 92-97.

6. Дізнання в Національній поліції : навч. посіб. / кол. авт. ; за заг. ред. д.ю.н., доцента, заслуженого юриста України М. С. Цуцкірідзе. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Київ : Гол. слідч. управл. Нац. пол. України; ТОВ «7БЦ», 2022. 316 с.

7. Досудове розслідування кримінальних проступків : методичні рекомендації. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 160 с. URL: https://www.naiau.kiev.ua/files/zakon_ukr/metod_rek/metod_prostupky_18112019.pdf.

8. Камінська О. Л. Дізнання щодо неповнолітніх у кримінальному провадженні : дис. … д-ра філософії, PhD : 081 ; 08. Київ, 2022. 247 с.

9. Карпушин С. Ю. Проведення слідчих розшукових дій: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 210 с.

10. Коваленко Є. Г., Коваленко Г. Я. Кримінально-процесуальні строки при застосуванні заходів процесуального примусу : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 192 с.

11. Матвійчук В. О. Підстави та процесуальний порядок проведення дізнання у кримінальних провадженнях по кримінальним проступкам : дис. … д-ра філософії, PhD : 081 ; 08. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022. 244 с.

12. Маломуж С. І. Малозначність діяння в кримінальному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2017. 21 с.

13. Нестор Н. В. Спрощене кримінальне провадження щодо кримінальних проступків: вітчизняний та міжнародно-правовий аспекти. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 64-70, URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2017_Nestor.pdf.

14. Оцінка впровадженості кримінальних проступків в Україні / підгот. Євгеном Крапивіним, в рамках проєкту Ради Європи «Дотримання прав людини в системі кримінальної юстиції України». Київ, 2021. 59 с. URL: https://rm.coe.int/ukr-criminal-misdem-research-final-main-body/1680a1e989

15. Фаринник В. І. Як довго може тривати дізнання без вручення особі підозри. *Закон і Бізнес*. 2021. № 3. URL:

https://radako.com.ua/news/yak-dovgo-mozhe-trivati-diznannya-bez-vruchennya-osobi-pidozri

16. Фаринник В. І. Процедура дізнання спокушатиме до маніпуляцій з кваліфікацією та до затримань без санкції суду. *Закон і Бізнес*. 2020. № 30. URL:https://zib.com.ua/ua/143746procedura_diznannya_spokushatime_do_manipulyaciy_iz_kvalifik.

Тема № 14. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

Практичне заняття

План

1. Поняття та значення інституту оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.

2. Рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування.

3. Оскарження недотримання розумних строків під час досудового розслідування.

4. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.

5. Оскарження слідчим, дізнавачем рішень, дій чи бездіяльності прокурора.

Питання для самоконтролю:

1. Який порядок оскарження та розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора під час досудового розслідування?

2. Які правові наслідки подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора під час досудового розслідування?

3. Які ухвали слідчого судді підлягають оскарженню під час досудового розслідування та порядок їх оскарження?

4. Який порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності прокурора?

5. Який порядок вирішення скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Ким можуть бути оскаржені рішення слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження:

а) свідком;

б) представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;

в) заявником, потерпілим, його представником чи законним представником;

г) підозрюваним.

2. Правовими наслідками подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора під час досудового розслідування є:

а) зупинення виконання рішення чи дії слідчого, дізнавача або прокурора;

б) призупинення виконання рішення чи дії слідчого, дізнавача або прокурора;

в) відсторонення слідчого, дізнавача або прокурора, рішення чи дії яких оскаржуються;

г) скарга не зупиняє виконання рішення чи дію слідчого, дізнавача або прокурора.

3. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування здійснюється:

а) в порядку спеціального судового розгляду;

б) в апеляційному порядку;
в) в касаційному порядку;
г) в порядку окремого провадження.

4. У який строк прокурор вищого рівня зобов'язаний розглянути скаргу щодо недотримання розумних строків слідчим, дізнавачем, прокурором під час досудового розслідування:

а) протягом трьох днів після її подання;
б) протягом п'яти днів після її подання;
в) протягом семи днів після її подання;
г) невідкладно.

5. Рішення, дію чи бездіяльність прокурора у кримінальному провадженні може оскаржити:

а) співробітник оперативного підрозділу;
б) експерт;
в) слідчий, дізнавач, який здійснює розслідування певного кримінального правопорушення;
г) перекладач.

6. Скарга слідчого, дізнавача на рішення прокурора під час досудового розслідування подається:

а) слідчому судді місцевого суду;
б) прокурору вищого рівня щодо прокурора, рішення якого оскаржується;
в) судді апеляційного суду;
г) судді Верховного Суду.

Задачі:

1. До Голосіївського районного суду міста Києва надійшла скарга Д.П. Смирнова на бездіяльність прокурора щодо невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Скаржник просив суд зобов'язати прокурора внести відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за його заявою.

Прокурор в судовому засіданні вважав скаргу щодо невнесення заяви Д.П. Смирнова необґрунтованою і просив суд відмовити в її задоволені, посилаючись на те, що заявнику не було відмовлено у внесенні відомостей за вказаною заявою, а її було спрямовано до прокурора вищого рівня для визначення підслідності, після чого буде вирішено питання про внесення вказаних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Слідчий суддя задовольнив скаргу та зобов'язав прокурора внести відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесені не були, оскільки прокурор, який брав участь у розгляді скарги, оскаржив рішення слідчого судді в апеляційному порядку.

Запитання: чи була законною та обґрунтованою позиція прокурора під час розгляду слідчим суддею скарги? Які порушення КПК України допущені прокурором?

2. У провадженні старшого слідчого в ОВС Головного слідчого управління Національної поліції України О.В. Романенка перебуває кримінальне провадження за підозрою А.В. Коваля, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

А.В. Ковалю повідомлено про підозру у вчиненні привласнення чужого майна шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, вчиненому повторно, за попередньою змовою групою осіб, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

У подальшому підозрюваного А.В. Коваля було оголошено у розшук.

Слідчий О.В. Романенко звернувся із клопотанням до суду про надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні.

За результатами розгляду слідчим суддею клопотання слідчого повернуто у зв'язку з невідповідністю вимогам ст. 297-2 КПК України.

Прокурором в апеляційному порядку на підставі ст. 309 КПК України було оскаржено ухвалу слідчого судді.

Як повинен діяти прокурор після повернення клопотання про дозвіл на проведення спеціального досудового розслідування?

3. У провадженні старшого слідчого в ОВС Головного слідчого управління Національної поліції України А.В. Миколайчука перебуває кримінальне провадження за підозрою Г.В. Ковальчука, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України.

Під час досудового розслідування слідчий А.В. Миколайчук провів обшук у квартирі підозрюваного Г.В. Ковальчука, у ході якого вилучено комп'ютерну техніку на загальну суму 1 500 000 грн, яка, на думку слідчого, була викрадена підозрюваним. У подальшому слідчий за погодженням з прокурором – процесуальним керівником у кримінальному провадженні звернувся до слідчого судді про арешт цього майна.

Розглянувши вказане клопотання, слідчий суддя відмовив у його задоволенні, оскільки слідчий А.В. Миколайчук недостатньо обґрунтував своє клопотання, не довів необхідність застосування такого заходу забезпечення.

Не погодившись із вказаним рішенням, слідчий за погодженням з прокурором у кримінальному провадженні оскаржив його прокурору вищого рівня, залишивши вилучене майно до прийняття остаточного рішення.

Надайте оцінку діям слідчого та прокурора? Чи відповідають їх дії вимогам закону? Який порядок оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування?

4. 18.06.024 року адвокат І.Г. Кононець звернувся в інтересах Г.Г. Саркисяна до слідчого судді зі скаргою на повідомлення про підозру, яке здійснено 15.04.2024 року та просив суд скасувати відповідне повідомлення про підозру. Наразі досудове розслідування цього кримінального

правопорушення триває та строки досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні продовжено.

Скарга вмотивована тим, що повідомлення про підозру Г.Г. Саркисяну за ч. 4 ст. 185 КК України здійснено за відсутності достатніх доказів, дії кваліфіковано неправильно. Так, на думку захисника, у кримінальному провадженні не встановлено розмір завданої шкоди. У письмовому повідомленні про підозру не зазначено, вичерпний перелік викраденого майна, про яке повідомив потерпілий. Досудове розслідування проводилося з порушеннями вимог кримінального процесуального законодавства: в порушення ч. 7 ст. 223 КПК України обшук проведений за участю лише одного понятого, а в порушення ч.1, ч. 7 ст. 224 КПК України допит свідка проводився понад 4 години без перерви та їй було заборонено використовувати власні документи і нотатки. Клопотання захисника, подані в порядку ст. 220 КПК України, залишилися слідчим без розгляду. Також захисник у своїй скарзі зазначив, що у письмовому повідомленні про підозру в порушення п. 7 ст. 277 КПК України не зазначені права підозрюваного. Повідомлення про підозру вручено лише на українській мові, проте Г.Г. Саркисян є грузином за національністю та не володіє української мовою. В порушення п. 18 ч. 3 ст. 42 КПК України копію письмового повідомлення про підозру рідною мовою (грузинською) Г.Г. Саркисян стороною обвинувачення не надано, що не спростовано прокурором.

Крім того, у скарзі зазначено, що повідомлення про підозру підписано неуповноваженою на те особою, а саме заступником керівника окружної прокуратури, який не входив до групи прокурорів, які здійснюють процесуальне керівництво у вказаному кримінальному провадженні. При цьому у ході судового розгляду скарги прокурор – процесуальний керівник у цьому кримінальному провадженні суду пояснив, що дійсно підозра підписана заступником керівника місцевої прокуратури, він не входив до складу групи, проте він має такі повноваження в силу закону.

Хто є суб'єктом оскарження повідомлення про підозру? За яких умов настає право на оскарження повідомлення про

підозру? Чи має право захисник за наведених у завданні умов оскаржити повідомлення про підозру?

5. Прокурор Голосіївської окружної прокуратури м. Києва, при ознайомленні з матеріалами досудового розслідування, за підозрою Л.В. Чорного, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 185 КК України, встановив, що в обвинувальному акті, який складений слідчим О.В. Петренком, не враховані два епізоди крадіжки майна. Прокурор відмовив слідчому у затвердженні обвинувального акту та надавав вказівки щодо усунення зазначених недоліків. Слідчий не погодився з рішенням прокурора.

Оцініть дії прокурора. Який порядок оскарження слідчим дій прокурора? Як повинен діяти слідчий в цієї ситуації?

Нормативні матеріали та судова практика:

1. Тертишник В. М. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2024. 486 с.

2. Тертишник В. М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 21-ше, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2024. 1060 с.

3. Огляд судової практики. URL: https://lpd.court.gov.ua/home/approve?key=je9a6ehi&page=1

Додаткова спеціальна література:

1. Адвокат при здійсненні судового контролю в досудовому розслідуванні : навч.-практ компендіум / авт.-уклад.: І. В. Гловюк, Т. В. Лукашкіна, М. М. Стоянов, О. В. Малахова. Херсон : Гельветика, 2020. 361 с.

2. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми. Харків : Право, 2020. 1304 с.

3. Попелюшко В. О. Оскарження захисником рішень, дій чи бездіяльності

органів досудового розслідування та прокурора. *Адвокат*. 2012. № 10. С. 12–15.

4. Савенко М. Є. Апеляційне оскарження та перегляд ухвал слідчого судді, постановлених під час досудового розслідування : монографія. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2021. 255 с.

5. Середа Ю. М. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану. *Міжнародно-правові та гуманітарні питання забезпечення державного та економічного суверенітету в умовах регіональних та глобальних конфліктів* : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (5 листоп. 2022 р.) / ред. кол. : Кузьменко О.В., Чорна В.Г. Київ : Кафедра, 2022. С. 207 – 209.

6. Середа Ю. М. Повноваження прокурора при застосуванні запобіжних заходів в умовах воєнного стану потребують уточнення. *Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (5 трав. 2023 р.). Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. С. 589 – 590.

Тема № 15. Підсудність. Підготовче провадження

Практичне заняття № 1: «Підсудність»

План

1. Поняття, значення, види підсудності.

2. Територіальна, інстанційна, предметна підсудність.

3. Порядок та підстави направлення кримінального провадження з одного суду до іншого.

Питання для самоконтролю:

1. Які правила визначення територіальної підсудності кримінальних проваджень у разі вчинення кількох кримінальних правопорушень?
2. Який суд має здійснювати кримінальне провадження стосовно обвинуваченого, якщо він обіймає чи обіймав посаду судді?
3. Якому суду підсудне кримінальне провадження у разі якщо обвинувачений чи потерпілий є або був суддею чи працівником апарату Вищого антикорупційного суду?
4. Які суди здійснюють кримінальне провадження у першій / апеляційній / касаційній інстанціях?
5. Який суд здійснює кримінальне провадження за нововиявленими обставинами?
6. Які кримінальні правопорушення підсудні Вищому антикорупційному суду?
7. За наявності яких умов кримінальне провадження передається на розгляд іншого суду?
8. Який порядок прийняття рішення про направлення кримінального провадження з Вищого антикорупційного суду до іншого суду?
9. У яких випадках та в якому порядку кримінального провадження передається іншому суду для забезпечення оперативності та ефективності?
10. Перелічить ситуації, які в порядку ст. 34 КПК, можуть бути оцінені як «неможливість здійснення відповідним судом правосуддя»?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Яким судом здійснюється кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення:

а) судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді;

б) судом, що визначений Великою Палатою Верховного Суду;

в) судом, найбільш територіально наближеним до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, іншої адміністративно -територіальної одиниці;

г) судом, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено останнє за часом кримінальне правопорушення.

2. Ким вирішується питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних судів апеляційної інстанції:

а) Головою апеляційної інстанції;

б) Великою палатою Верховного Суду;

в) Колегією суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду;

г) колегіями суддів відповідних апеляційних судів.

3. Який суд буде розглядати кримінальне провадження, якщо було вчинено декілька однакових за тяжкістю кримінальних правопорушень:

а) суд, у межах територіальної юрисдикції якого проживає більша кількість свідків;

б) суд у межах територіальної юрисдикції якого зареєстрований та (або) проживає обвинувачений;

в) суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено останнє за часом кримінальне правопорушення;

г) суд, у межах територіальної юрисдикції знаходиться орган досудового розслідування як юридична особа.

4. Який суд вправі розглядати кримінальне провадження, досудове розслідування якого проводило територіальне управління НАБУ за місцем вчинення правопорушення і у межах територіальної юрисдикції місцевого суду:

а) за визначенням прокурора спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

б) у межах територіальної юрисдикції якого вчинено кримінальне правопорушення;

в) найбільш територіально наближений до суду за місцем знаходженням відповідного територіального управління НАБУ, іншої адміністративно-територіальної одиниці;

г) у межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування кримінального провадження.

5. Як повинен діяти суд, якому направлено кримінальне провадження з іншого суду:

а) продовжує розгляд провадження з моменту, коли було оголошено перерву іншим судом;

б) повертає обвинувальний акт прокурору;

в) розпочинає судове провадження зі стадії підготовчого провадження;

г) розпочинає судове провадження зі стадії судового слідства.

Задачі:

1. До слідчої судді Вищого антикорупційного суду надійшло клопотання прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (про направлення клопотання за підсудністю), заявлене під час розгляду клопотання адвоката К. К. Мелешко, що діє в інтересах О. О. Бобенич, про встановлення процесуальних строків у кримінальному провадженні № 52019000000000670 від 31.10.2019 року.

Прокурор зазначив, що у цьому кримінальному провадженні 23.06.2020 року О. О. Бобенич було повідомлено про зміну раніше повідомленої підозри, на підставі чого її дії було перекваліфіковано з ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 190, ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 27, ч. 3 ст. 369 КК України (повідомлено про підозру 21.02.2020 року) на закінчений замах на шахрайство, тобто заволодіння чужим майном шляхом обману за попередньою змовою групою осіб в особливо великому розмірі, тобто на кваліфікацію злочину, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 190 КК України. Він надав копію повідомлення про підозру, яке містить підпис О. О. Бобенич,

вчинений 23.06.2020 року, що підтверджує отримання нею повідомлення про підозру. Прокурор зазначив, що враховуючи зміну кваліфікації, це кримінальне провадження більше не підсудне Вищому антикорупційному суду. Відповідно, з урахуванням територіальної підсудності справ, які розслідуються НАБУ, клопотання адвоката К. К. Мелешко про встановлення процесуальних строків має бути передане у Солом'янський районний суд міста Києва за підсудністю.

Адвокат К. К. Мелешко, який подав клопотання про встановлення процесуальних строків, заперечив проти даного клопотання прокурора. Він вказав на те, що клопотання було подане до моменту зміни підозри у кримінальному провадженні, а тому воно має розглядатись Вищим антикорупційним судом. Також адвокат заявив, що кримінальний процесуальний закон містить єдиний порядок передачі справи на розгляд іншому суду, передбачений ст. 34 КПК України. Кримінальне провадження передається на розгляд іншого суду, якщо до початку судового розгляду виявилося, що кримінальне провадження надійшло до суду з порушенням правил підсудності (п. 1 ч. 1 ст. 34 КПК України). Крім того, адвокат стверджує, що механізм направлення з одного суду до іншого не застосовується на стадії досудового розслідування.

Ознайомтесь зі змістом ухвал: Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 15 березня 2018 у справі № 571/196/18-к (провадження № 51-4493впс18), Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 11.11.2019 року, справа № 760/7677/19, провадження № 11-п/991/148/19) та надайте відповідь на питання: яке рішення може бути прийняте слідчим суддею Вищого антикорупційного суду? Чи може / має бути застосований на стадії досудового розслідування механізм направлення кримінального провадження з одного суду до іншого?

2. Слідчий суддя Святошинського районного суду м. Києва розглянув у відкритому судовому засіданні в залі суду в м. Києві клопотання представника власника майна адвоката А. А. Коротун про направлення клопотання старшого слідчого відділу

розслідування особливо тяжких злочинів слідчого управління Головного управління Національної поліції в Київській області капітана поліції В. В. Бортко про арешт майна за підсудністю.

В обґрунтування клопотання вказав, що клопотання про застосування заходів забезпечення подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться виключно орган досудового розслідування, а не його окремі підрозділи чи слідчі, їх групи, і аж ніяк не за місцем проведення досудового розслідування.

Слідчий Р. Р. Варан заперечував проти задоволення клопотання. Вказав, що досудове розслідування кримінального провадження № 12023110000001058 від 12.12.2023 здійснюється відділом розслідування особливо тяжких злочинів СУ ГУНП в Київській області. У свою чергу, згідно наказу «Про визначення адреси місця знаходження відділу розслідування особливо тяжких злочинів слідчого управління» № 12118 від 12.06.20218, визначено місце знаходження відділу розслідування особливо тяжких злочинів слідчого управління, а саме за адресою: місто Київ, вул. Святошинська, 2-а (Святошинський район).

Постановою заступника начальника ГУНП в Київській області М. М. Лебідь від 29.05.2024 про зміну визначення групи слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування у кримінальному провадженні та старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих у кримінальному провадженні № 12023110000001058 від 12.12.2023 визначено місце проведення досудового розслідування за місцезнаходження відділу розслідування особливо тяжких злочинів СУ ГУНП - Святошинський район міста Києва, а саме: місто Київ, вул. Святошинська, 2-а.

Чи є з урахуванням приписів ст. ст. 34, 132, 184, 192, 369-372, 376 КПК підстави для задоволення клопотання адвоката та направлення клопотання старшого слідчого відділу розслідування особливо тяжких злочинів слідчого управління Головного управління Національної поліції в Київській області капітана поліції Варан Р.Р. про арешт майна за підсудністю? Обґрунтуйте свою позицію.

3. Касаційний кримінальний суд Верховного Суду в порядку ст. 34 КПК України розглянув подання голови Вінницького апеляційного суду про направлення матеріалів кримінального провадження № 62022240040000104 стосовно обвинуваченого В. В. Капелюшко, з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів.

Як слідує з подання, досудове розслідування кримінального провадження закінчене слідчими четвертого слідчого відділу (з дислокацією у м. Вінниці) територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у м. Хмельницькому, тому обвинувальний акт направлений для розгляду до Вінницького міського суду Вінницької області в межах територіальної юрисдикції.

Відповідно до обвинувального акту № 62022240040000104 органами досудового розслідування Капелюшко В.В. обвинувачується у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 408 КК України та ч. 1 ст. 111 КК України, які були вчинено Капелюшко В.В. на території АР Крим, а саме в м. Севастополь (за місцем розташування військової частини, в якій проходив службу обвинувачений).

Ознайомтесь зі змістом: абзацу 7 ч. 1 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року № 1207-VII, ч. 7 ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», розпорядженням Голови Верховного Суду від 05 липня 2022 року № 36/0/9-22 «Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану (суди Автономної Республіки Крим та м. Севастополя)» і визначте до якого суду мають бути направлені матеріали кримінального провадження № 62022240040000104 стосовно обвинуваченого В. В. Капелюшка для розгляду по суті у разі задоволення подання голови Вінницького апеляційного суду?

4. 15.09.2023 до Печерського районного суду м. Києва надійшов обвинувальний акт у кримінальному провадженні № 12023100000000628 відомості про яке 08.06.2023 внесено до ЄРДР за обвинуваченням І. І. Ратанюк у вчиненні кримінального

правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України, у якому призначено підготовче судове засідання.

Прокурор П. П. Величко в підготовчому судовому засіданні клопотав про направлення обвинувального акта до Київського апеляційного суду для визначення підсудності.

Прокурор зазначив, що місце вчинення інкримінованого І. І. Ратанюком кримінального правопорушення досудовим розслідуванням не встановлено, а досудове розслідування у кримінальному провадженні № 12023100000000628 здійснювалось та закінчено слідчим управлінням Головного управління Національної поліції у місті Києві, яке знаходиться за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 15.

Захисник П. П. Тарасюк наполягав на розгляді клопотання про закриття кримінального провадження та про повернення обвинувального акта. Вважав неможливим призначення судового розгляду на підставі обвинувального акта. Обвинувачений І. І. Ратанюк підтримав думку захисника.

Суд, керуючись ст. ст. 2, 7, 32, 34, 38, 314-316, п. 6 ч. 2 ст. 412, ч. 9 ст. 615 КПК України прийняв ухвалу за результатами розгляду клопотання прокурора. Яке рішення прийняв суд? Обґрунтуйте свою позицію.

5. До Печерського районного суду м. Києва надійшов обвинувальний акт у кримінальному провадженні № 12024100060000443 відомості про яке 21.03.2024 внесено до ЄРДР за обвинуваченням О. О. Короткевича у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 367 КК України, у якому призначено підготовче судове засідання.

Захисник П. П. Величко в підготовчому судовому засіданні клопотав про направлення обвинувального акта за підсудністю до Фастівського міськрайонного суду Київської області. Клопотання захисник мотивував тим, що О. О. Короткевич інкриміновано вчинення службового кримінального правопорушення під час перебування на посаді товарознавця першої категорії відділу складського господарства міста Фастів філії «Центр забезпечення виробництва» акціонерного товариства «Українська залізниця». Інкриміноване О. О.

Короткевичу службове кримінальне правопорушення вчинене на території Фастівського району Київської області, що відноситься до територіальної юрисдикції Фастівського міськрайонного суду Київської області, де також проживає сама обвинувачена та більшість свідків.

Місцем знаходження відділу складського господарства міста Фастів філії «Центр забезпечення виробництва» акціонерного товариства «Українська залізниця», де на посаді товарознавця першої категорії перебував О. О. Короткевич на час вчинення інкримінованого йому службового кримінального правопорушення є вул. Волошкова 11, що на території Фастівського району Київської області.

Обвинувачений О. О. Короткевич підтримав клопотання захисника.

Прокурор Р. Р. Волосюк проти задоволення клопотання заперечував, зазначивши, що обвинувальний акт направлений до Печерського районного суду м. Києва за загальними правилами, визначеними ч. 1 ст. 32 КПК України, тобто за місцем знаходженням юридичної адреси філії «Центр забезпечення виробництва» акціонерного товариства «Українська залізниця». Прокурор вважав за можливе призначити судовий розгляд на підставі обвинувального акта.

Враховуючи зміст ст. ст. 2, 7, 32, 34, 314-316, 412, 615 КПК України який суд (Печерський районний суд м. Києва або Фастівський міськрайонний суд Київської області) має законні підстави для розгляду вказаного кримінального провадження? Обґрунтуйте свою позицію з посиланням на положення КПК України.

Практичне заняття № 2: «Підготовче провадження»

План

1. Поняття, суть і значення підготовчого провадження.

2. Завдання стадії підготовчого провадження.

3. Порядок і строки призначення підготовчого судового засідання.

4. Рішення, які можуть бути прийняті в підготовчому судовому засіданні.

5. Питання, які підлягають вирішенню при призначенні справи до судового розгляду.

Питання для самоконтролю:

1. Які строки є у суду для призначення підготовчого судового засідання?
2. Участь яких осіб є обов'язковою для проведення підготовчого судового засідання?
3. Які рішення можуть бути прийняті судом у підготовчому судовому засіданні?
4. Стосовно особи, обвинуваченої у вчиненні яких саме злочинів може бути складена досудова доповідь? Стосовно яких осіб досудова доповідь НЕ складається?
5. Які питання має вирішити суд при підготовці до судового розгляду?
6. Чи підлягає апеляційному чи/та касаційному оскарженню ухвала про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру?
7. У які строки суд зобов'язаний призначити судовий розгляд кримінального провадження?
8. Чи може бути надана учасникам судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження після призначення справи до судового розгляду?
9. Які скарги можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження?
10. Які можуть бути підстави для повернення обвинувального акту прокурору? Чи може суддя повернути обвинувальний акт прокурору у зв'язку з тим, що кваліфікація дій особи є необґрунтованою / неправильною?
11. У яких випадках кримінальне провадження може бути закрите у підготовчому судовому засіданні?

12. Чи може особа звільнена від кримінальної відповідальності в підготовчому судовому засіданні?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Який порядок вирішення питання під час підготовчого засідання про обрання, зміну чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження:

а) за заявою близьких родичів обвинуваченого;

б) під час підготовчого судового засідання такі питання суд вирішувати не вправі;

в) за клопотанням учасників судового провадження;

г) за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором.

2. Яке судове рішення підготовчого судового засідання може бути оскаржене в апеляційному порядку:

а) ухвала про відмову в затвердженні угоди про визнання винуватості;

б) ухвала про доручення представнику персоналу пробації скласти досудову доповідь;

в) ухвала про повернення обвинувального акта;

г) ухвала про призначення судового розгляду після відмови у затвердженні угоди про примирення.

3. Яке рішення може бути прийняте судом у підготовчому судовому засіданні:

а) про розгляд кримінального провадження без участі обвинуваченого;

б) про задоволення цивільного позову;

в) про повернення кримінального провадження прокурору у випадку відмови у затвердженні угоди;

г) про визнання доказів недопустимими.

4. Коли має бути призначене підготовче судове засідання:

а) не пізніше 5 днів з дня надходження обвинувального акту до суду;

б) не пізніше 10 днів з дня надходження обвинувального акту до суду;

в) не пізніше 30 днів з дня надходження обвинувального акту до суду;

г) не пізніше 15 днів з дня надходження обвинувального акту до суду.

5. З якої саме підстави кримінальне провадження НЕ може бути закрите на підготовчому засіданні:

а) у зв'язку із втратою чинності закону, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння;

б) у зв'язку зі смертю підозрюваного, обвинуваченого;

в) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню;

г) у зв'язку з тим, що потерпілий/ його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Задачі:

1. У підготовчому судовому засіданні в залі суду при розгляді кримінального провадження № 12023270300000133 відносно О. О. Паламарчук, обвинуваченої у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 185 КК України, суд констатував, що до суду надійшов обвинувальний акт з угодою про визнання винуватості у кримінальному провадженні від 28.02.2023 року, укладеної між прокурором П. П. Івасько та обвинуваченою О. О. Паламарчук, яка під час підготовчого засідання відмовилася від угоди про визнання винуватості, просила її не затверджувати. Захисник О. О. Паламарчук пояснила, що під час укладення угоди про визнання винуватості обвинувачена не в повній мірі розуміла наслідки укладення такої угоди, відсутні підстави для визнання винуватості та просила провести підготовче судове засідання в

загальному порядку. Прокурор пояснив, що враховуючи заяву обвинуваченої, відсутні підстави для затвердження судом угоди про визнання винуватості.

Яке (які) рішення може прийняти суд за таких обставин?

Що відбувається з розглядом кримінального провадження за таких умов?

Чи поновлюються строки досудового розслідування у разі НЕ затвердження угоди про визнання винуватості?

Обґрунтуйте свою позицію.

2. До Вищого антикорупційного суду надійшов обвинувальний акт у кримінальному провадженні № 52018000000000899 від 25.05.2018 за обвинувачення Ю. Ю. Тарасова у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 368 КК України та П. П. Юдіна у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 27 ч. 4 ст. 368 КК України.

У підготовчому судовому засіданні захисник В. В. Тютюнник подала клопотання про повернення обвинувального акта прокурору. У своєму клопотанні захисник вказала про те, що обвинувальний акт підлягає поверненню прокурору відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України оскільки він не відповідає вимогам кримінального процесуального закону. Такі твердження адвокат мотивувала тим, що долучений до обвинувального акта реєстр матеріалів досудового розслідування, усупереч вимог ч. 2 ст. 109 КПК України, містить не повні та недостовірні дані щодо проведених процесуальних дій, зокрема стосовно дати закінчення ознайомлення захисту з матеріалами досудового розслідування, дати прийняття постанови про визначення групи прокурорів, внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань всіх епізодів кримінальних правопорушень. Окрім того, у Реєстрі дублюються відомості про деякі ухвали слідчих суддів. За твердженнями захисника, неналежне оформлення реєстру матеріалів досудового розслідування перешкоджає їй обвинуваченому П. П. Юдіну сформувати ефективну позицію захисту.

Чи є реєстр матеріалів досудового розслідування предметом судового контролю під час підготовчого судового засідання?

Чи є наведені аргументи достатніми підставами для повернення обвинувального акту прокурору? Обґрунтуйте свою позицію.

3. Вищий антикорупційний суд у підготовчому судовому засіданні розглянув клопотання адвоката О. О. Кравченко про повернення обвинувального акта № 52020000000000552 від 28.07.2020 за обвинуваченням М. М. Лисак у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 27, ч. 4 ст. 369 КК України

За твердженням адвоката, на момент затвердження обвинувального акту наказом № 444-ц Генерального прокурора від 17.03.2022, прокурор, який затверджував обвинувальний акт був звільнений у зв`язку із вступом на військову службу за призовом під час мобілізації на особливий період із збереженням посади та середнього заробітку до фактичного звільнення (ст. 119 КЗпП України).

З візуального огляду підписів на обвинувальному акті та супровідному листі до нього, видається, що підписи не належать прокурору О. О. Лазаренку, а вказані документи підписані іншою особою. З огляду на вказану обставину захисниками М. М. Лисак було ініційовано питання проведення низки почеркознавчих експертиз, якими встановлено, що підпис на обвинувальному акті у кримінальному провадженні № 52020000000000552 від 28.07.2020 не належить прокурору О. О. Лазаренко О.О, а виконаний іншою особою.

Крім цього, як на підставу для повернення обвинувального акта адвокат послалася на те, що в обвинувальному акті невірно вказано місце проживання М. М. Лисак відсутність у ньому повних відомостей щодо громадянства М. М. Лисак, а також те, що він не містить викладу фактичних обставин кримінального правопорушення, в частині посилання на залегендовану особу, оскільки відсутні дані про викривача.

Прокурор В. В. Кухар проти задоволення клопотання заперечував. Обґрунтував, що вказані експертні висновки не спроможні стати підставою для беззаперечного твердження про неналежність підпису прокурору О. О. Лазаренку, сторона захисту на підставі оригіналу обвинувального акта може ініціювати перед судом питання про призначення експертизи під час судового розгляду (ч. 1 ст. 332 КПК України).

Чи достатні вказані підстави для повернення прокурору обвинувального акта у кримінальному провадженні № 52020000000000552 від 28.07.2020 за обвинуваченням М. М. Лисак у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 27, ч. 4 ст. 369 КК України?

4. В провадженні Печерського районного суду м. Києва на стадії підготовчого судового засідання перебуває кримінальне провадження по обвинуваченню О. О. Вересик, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 190 КК України.

Під час підготовчого судового засідання в Печерському районному суд м. Києва захисником П. П. Красько подано клопотання про закриття кримінального провадження відносно О. О. Вересик у зв'язку зі смертю підзахисного.

Потерпілий В. В. Колощенко в підготовчому засіданні заперечував проти закриття, посилаючись на те, що доказів смерті О. О. Вересик не надано.

Прокурор Р. Р. Дубко в підготовчому судовому засіданні заявив, що не володіє такою інформацією та просив оголосити перерву для перевірки фактів.

Чи може суд в підготовчому засіданні закрити дане кримінальне провадження?

Яка підстава для закриття може бути вказана судом (пункт / частина / стаття)?

Який саме доказ для підтвердження факту смерті О. О. Вересик має бути наданий суду?

Чи підлягає апеляційному та /чи касаційному оскарженню ухвала про закриття кримінального провадження

на стадії підготовчого судового засідання з цієї підстави та у які строки таке оскарження може бути реалізоване?

5. Вищий антикорупційний суд розглянув у відкритому підготовчому судовому засіданні обвинувальний акт з додатками та угоду про визнання винуватості у кримінальному провадженні № 52024000000000149 від 26.03.2024 за обвинуваченням І. І. Маленко у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 28 ч. 2 ст. 364 КК України. За результатами судового розгляду суд вироком затвердив угоду про визнання винуватості від 4 квітня 2024 року у кримінальному провадженні № 52024000000000149, укладену між прокурором другого відділу управління процесуального керівництва, підтримання публічного обвинувачення та представництва у суді Спеціалізованої антикорупційної прокуратури О. О. Коротуном та обвинуваченою у цьому провадженні І. І. Маленко за участю захисника - адвоката І. І. Боровик. За угодою обвинувачена І. І. Маленко крім іншого зобов'язувалась співпрацювати із прокурором у викритті кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 191, ч. 2 ст. 209, ч. 3 ст. 209, ч. 2 ст. 364, ч. 1 ст. 366 КК України, які розслідуються детективами Національного антикорупційного бюро України у кримінальному провадженні № 52017000000000149, шляхом надання під час судового розгляду вказаного кримінального провадження правдивих викривальних показань щодо осіб причетних до вчинення вказаних кримінальних правопорушень (підтвердження показань, наданих нею на досудовому розслідуванні). До того ж протягом 30 днів після затвердження угоди Вищим антикорупційним судом І. І. Маленко зобов'язувалась зробити внесок на офіційний рахунок, відкритий Національним банком України, на підтримку Збройних Сил України (Проєкт UNITED24 «Армія Дронів») у розмірі 600 000 (шістсот тисяч) грн. Однак І. І. Маленко ухилилась від співпраці із прокурором у викритті кримінальних правопорушень, не надала потрібну інформацію та не стала перераховувати кошти на підтримку ЗСУ, пославшись на істотну зміну матеріального стану своєї родини.

Чи може такий вирок бути оскаржений та яка процедура такого оскарження?

Якщо І. І. Маленко не виконує умови угоди про визнання винуватості то які дії можуть бути вчинені прокурором?

Які ще рішення стосовно угод про визнання винуватості можуть бути прийняті судом на підготовчому судовому засіданні?

Що у такій ситуації відбувається з даним кримінальним провадженням ? Обґрунтуйте свою позицію.

Нормативний матеріал та судова практика до практичних занять:

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text.

2. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квіт. 2014 р. № 1207-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text.

3. Про Вищу Раду правосуддя : Закон України від 21 груд. 2016 р. № 1798-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text.

4. Про затвердження Регламенту Вищої ради правосуддя : рішення Вищої Ради правосуддя від 24 січ. 2017 р. № 52/0/15-17. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr52_910-17?find=1&text=підсудн#Text.

5. Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану (суди Автономної Республіки Крим та м. Севастополя) : Розпорядження Верховного Суду від 05 лип. 2022 р. №36/0/9-22. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/rozporyadjennya/Rozpor_36_05_07_2022_ARK.pdf.

6. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі ВС від 03 лип. 2019 р. у справі № 273/1053/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/82858171.

7. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 10 берез. 2021 р. у справі № 648/1994/19. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439535.

8. Постанова Верховного Суду від 15 січ. 2024 р. у справі № 683/694/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/116446104.

9. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі ВС від 25 січ. 2024 р. № 450/3797/21.

10. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі ВС від 14 трав. 2024 р. № 991/7976/23.

11. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі ВС від 11 лип. 2024 р. у справі № 757/21858/22. URL: https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/120396015.

12. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі ВС від 29 серп. 2023 р. у справі № 757/16489/22. URL: http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=113204154&red=100003742e63c016b0f38a38d55b8452224561&d=5.

13. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі ВС від 30 берез. 2023 р. у справі № 484/4541/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/110023464.

14. Постанова Верховного Суду України від 24 листоп. 2016 р. у справі № 5-328кс16.

15. Ухвала Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 07 берез. 2023 р. № 991/6004/21. URL: http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=109413173&red=1000030e8a4f98ba808855ca999df7bab37cb5&d=5.

16. Ухвала Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 31 жовт. 2023 р. у справі № 991/392/23. URL: https://www.hsa.org.ua/blog/okrema-uxvala-vaks-porusennia-detektivom-nabu-principu-prezumpciyi-nevinuvatosti.

17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59

Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) від 16 листоп. 2000 р. № 13-рп/2000 у справі № 1-17/2000. URL: https://zakon. rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00#n54.

18. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : Лист ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03 жовт. 2012 р. № 223-1430/0/4-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1430740-12#Text.

Додаткова спеціальна література до практичних занять:

1. Бабаєва О.В. Підготовче провадження як самостійна стадія в системі кримінального судочинства України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2015. Вип. 35. Ч. II. Т. 3. С. 126–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35%282.3%29__34.

2. Бовнегра І. В. Процесуальна діяльність адвоката в стадії підготовчого судового провадження як механізм вирішення завдань кримінального провадження. *Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2022 № 60. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc60/15.pdf. (Серія «Юриспруденція»).

3. Дячук С. І., Галаган В. І., Галаган О. І. Застосування кримінального процесуального законодавства на підготовчому провадженні у суді першої інстанції. *Наукові записки. Юридичні науки.* 2013. С. 142–146. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/149240341.pdf.

4. Ємельянов Р. О. Правове регулювання участі адвоката-представника потерпілого в кримінальному провадженні. *Європейські перспективи.* 2020. № 3. С. 122–130.

5. Замкова Я. В. Виникнення та значення стадії підготовчого провадження в кримінальному процесі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*.

2016. Вип. 38. С. 103-106. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12319/1/ВИНИКНЕННЯ%20ТА%20ЗНАЧЕННЯ%20СТАДІЇ%20ПІДГОТОВЧОГО%20ПРОВАДЖЕННЯ.pd

6. Костюченко О. Ю. Щодо обов'язковості ухвалення судом у підготовчому судовому провадженні обґрунтованого рішення про продовження застосування чи скасування запобіжного заходу. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 42–49. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2017_Kostuchenko.pdf.

7. Кучевський П. В. Діяльність адвоката у кримінальному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2011. 205 с.

8. Мартинов Є. О. Генеза інституту закриття кримінального провадження судом на стадії підготовчого судового засідання. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2023. № 4. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/157.pdf.

9. Павич Х. М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2017. 291 с.

10. Пожар В. Г. Інститут підсудності у кримінальному провадженні: сутність, призначення та недоліки правової регламентації. *Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої до 70-річчя д. ю. н., професора Ю.П. Аленіна (м. Одеса, 21 квіт. 2017 р.) Одеса, 2017. С. 245–248.

11. Оверчук С. В. Реформування інституту підсудності в новому Кримінальному процесуальному кодексі України. *Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні* : матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 26 квіт. 2012 р.). Київ, 2012. С. 24–26.

12. Сиза Н. Підсудність та її види за Кримінальним процесуальним законодавством України. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2013. № 95. С. 47–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2013_95_15.

13. Тахтаров М. П. Прокурор у підготовчому судовому провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків,

2019. 20 с., URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16837/1/Takhtarov_2019.pdf.

14. Трофименко В. М. Особливості порядку підготовчого провадження за КПК України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 27. Т. 3. С. 138-142. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7321/1/ОСОБЛИВОСТІ%20ПОРЯДКУ%20ПІДГОТОВЧОГО%20ПРОВАДЖЕННЯ.pdf.

15. Шминдрук О. Ф. Підготовче провадження в кримінальному процесі України: дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 210 с.

Тема № 16. Загальні положення судового розгляду

Практичне заняття

План

1. Судовий розгляд в суді І інтанції та його призначення в структурі кримінального процессу.

2. Поняття загальних положень судового розгляду.

3. Предмет і межі судового розгляду.

4. Строки і загальний порядок судового розгляду.

5. Незмінність складу суду.

6. Безперервність і безпосередність судового розгляду.

7. Головуючий у судовому засіданні.

8. Наслідки неприбуття учасників судового розгляду

9. Обрання, скасування, зміна або продовження заходів забезпечення кримінального провадження.

10. Проведення експертизи за ухвалою суду.

11. Судові доручення про проведення слідчих (розшукові) дій.

12. Зупинення судового провадження.

Питання для самоконтролю:

1. Взаємозв'язок і відмінності досудового і судового провадження в суді 1 інстанції.
2. Яка мета і завдання судового розгляду в суді І інстанції?
3. Як співвідносяться засади кримінального провадження з загальними положеннями судового розгляду?
4. Назвіть місце проведення судового розгляду.
5. Яка мета та порядок здійснення судових доручень органу досудового розслідування провести певні слідчі (розшукові) дії?
6. Яка роль головуючого в судовому засіданні?
7. Які наслідки неприбуття учасників кримінального провадження?
8. Які заходи можуть бути застосовані до порушників порядку судового засідання?
9. Чи може суд вийти за межі обвинувачення?
10. Які критерії оцінки розумних строків судового провадження?
11. Які підстави для об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження?
12. З яких підстав судове провадження може бути проведене в режимі відеоконференції?
13. Які наслідки відкладення судового розгляду?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Який строк встановлено для проведення та завершення судового розгляду:

а) конкретний строк, визначений в КПК України;

б) максимально короткий строк;

в) розумний строк;

г) максимум 1 рік після відкриття провадження.

2. Для якого кримінального провадження обов'язково призначається запасний суддя:

а) для будь-якого кримінального провадження;

б) для кримінального провадження на проведення якого потрібен значний час;

в) для кримінального провадження, яке розглядається судом присяжних;

г) для кримінального провадження щодо особливо тяжких злочинів.

3. Що відбувається, якщо під час судового засідання основного суддю замінює запасний суддя:

а) судовий розгляд відкладається на невизначений час;

б) судовий розгляд може розпочинається спочатку;

в) судовий розгляд продовжується;

г) судовий розгляд обов’язково розпочинається спочатку.

4. У спеціальному судовому провадженні повістки про виклик обвинуваченого публікуються:

а) на дошці оголошення суду;

б) на офіційному Фейсбуці суду;

в) у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному веб-сайті суду;

г) у місцевих засобах масової інформації.

5. У спеціальному судовому провадженні участь:

а) обвинуваченого є обов’язковою;

б) потерпілого є обов'язковою;

в) захисника є обов'язковою;

г) прокурора є необов'язковою.

6. У випадку неприбуття прокурора в судове засідання:

а) суд розглядає справу без нього;

б) суд закриває кримінальне провадження;

в) суд відкладає судовий розгляд та вживає заходів до його прибуття;

г) суд призначає прокурора самостійно.

7. Як звертаються сторони та учасники кримінального провадження до суду:

а) «Пане суддя»;

б) «Поважний суде»;

в) «Ваша честь» або «Шановний суд»;

г) «Судова колегія».

8. Питання про притягнення особи до відповідальності за прояв неповаги до суду вирішується:

а) після закінчення судового розгляду;

б) на наступному судовому засіданні;

в) судом негайно після вчинення порушення, для чого в судовому засіданні оголошується перерва;

г) прокурором.

9. З чого починається судове засідання після виконання підготовчих дій:

а) з допиту першого свідка;

б) з оголошення складу суду;

в) з оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акту;

г) з роз'яснення обвинуваченому суті обвинувачення.

10. В якій черзі досліджуються докази в судовому розгляді:

а) в порядку їх подання сторонами;

б) за рішенням головуючого;

в) докази зі сторони обвинувачення досліджуються в першу чергу, зі сторони захисту - у другу;

г) докази зі сторони потерпілого досліджуються першими.

Задачі:

1. Під час судового розгляду кримінального провадження щодо обвинувачених у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених п. п. 4, 12 ч. 2 ст. 115 КК України, суд, беручи до уваги чисельні випадки відкладення судового розгляду, прийняв рішення про участь у складі суду запасного судді О. Г. Петровського, який приєднається до розгляду провадження з наступного судового засідання. Прокурор заперечував проти продовження судового розгляду без участі запасного судді та запропонував відкласти судове засідання. Головуючий відхилив пропозицію прокурора, зазначивши, що в даний час суддя О. Г. Петровський перебуває в нарадій кімнаті у зв'язку з постановленням вироку в іншому кримінальному провадженні, у зв'язку з чим, він зможе брати участь в розгляді не раніше як через два дні. Тому суд виніс ухвалу про відмову у задоволенні клопотання прокурора і продовжив судовий розгляд.

Дайте правову оцінку ситуації.

Який порядок заміни судді під час розгляду розгляду?

Чи було домущено в даному випадку порушення процедури заміни судді?

2. Під час судового розгляду кримінального провадження щодо вчинення розбою з'ясувалося, що потерпілий О. І. Петренко не з'явився у судове засідання, попередньо не попередивши про свою неявку.

Чи можливий в цьому випадку судовий розгляд без участі потерпілого?

Яке стягнення може застосувати щодо О. І. Петренка?

3. Під час оголошення складу суду, обвинувачений заявив відвід одному з суддів, мотивуючи своє рішення тим, що останній

був очевидцем кримінального правопорушення, яке є предметом судового розгляду. Прокурор заперечував проти такого відводу, звертаючи увагу на те, що, по-перше, відвід заявлено із запізненням, коли вже пройшла більша частина судового розгляду, по-друге суддя не був допитаний як свідок, яких і без нього достатньо.

Дайте правову оцінку ситуації?

За якими підставами здійснюється відвід судді?

4. Під час судового розгляду кримінального правопорушення потерпілий І. І. Гнатенко заявив клопотання про проведення повторної експертизи. Суд задовольнив дане клопотання та ухвалою доручив проведення повторної експертизи в іншій експертній установі.

Чи правомірними є дії суду?

Дайте правову оцінку ситуації.

5. Кримінальне провадження щодо колишнього судді Голосіївського районного суду м. Києва П. В. Хапуженко розглядалось 23 лютого 2024 року Дарницьким районним судом м. Києва. Обвинуваченого було засуджено за ч. 2 ст. 368 КК України.

Чи було в зазначеному випадку порушено правила підсудності?

6. Під час судового засідання щодо обвинуваення О. П. Парасюка за ч. 2 ст. 119 КК України суддя задовольнив клопотання захисника обвинуваченого про зміну запобіжного заходу з тримання під вартою на цілодобовий домашній арешт. Незадоволений таким рішенням суду прокурор почав звинувачувати суддю в необ'єктивності та упередженості щодо сторони обвинувачення.

Головуючий зробив прокурору зауваження про недопустимість такої поведінки, а також попередив його, що у випадку продовження порушення порядку судового засідання він усуне його від участі у розгляді провадження.

Охарактеризуйте неналежну поведінку в судовому засіданні. Як КПК України врегульовує поведінку учасників судового провадження?

Оцініть дії судді та учасників судового провадження.

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96- ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р.: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ: Норма права, 2024. 1404 с.
4. Інструкція щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання : Наказ Державно судової адміністрації України від 06 черв. 2022 р. № 156. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0156750-22#Text.
5. Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України : Наказ Державної судової адміністрації України від 20 серп. 2019 р. № 814. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text.
6. Постанова колегії суддів Верховного Суду від 24 листоп. 2020 р. у справ № 753/17740/16-к. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kks_vp_vid_30_11_2020_roku_u_spravi_753_17740_16_k/.

7. Справа «Созонов та інші проти України» (Заява № 29446/12) : рішення Європейського Суду з прав людини від 8

листоп. 2018 р. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c92#Text.

8. Справа «Салов проти України» (Заява №65518/01) : рішення Європейського Суду з прав людини від 6 верес. 2005 р. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_428#Text.

9. Постанова Об'єднаної палати ККС ВС від 22 квіт. 2019 року у справі № 213/1425/17 (провадження № 51-7003кмо18).

10. Постанова Об'єднаної палати ККС ВС від 23 верес. 2019 року у справі №728/2724/16-к (провадження № 51-7543кмо18).

Додаткова спеціальна література:

1. Кримінальний процес України: навч. посіб., за заг. ред. О.П. Кучинської та Ю. В. Циганюк. 3-є вид., доп. Київ, Юрінком Інтер, 2023. 652 с.

2. Антощук Д. І. Суть та значення загальних положень судового розгляду кримінального провадження. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 28. С. 127-130. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc28/33.pdf.

3. Білоконь Р. М. Відповідальність за порушення порядку в залі судового засідання. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 1. С. 214-218. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/1/41.pdf.

4. Бобечко Н.Р., Рафальонт С.Р. Проведення процесуальних дій із застосуванням відеоконференції під час судового провадження: проблеми правового регулювання і правозастосування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2023. № 62. С. 94-102. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc62/19.pdf.

5. Рафальонт С. Р. Загальні положення судового розгляду кримінального провадження : монографія. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2024. 380 с.

6. Гавриленко Т. Г. Призов під час мобілізації як підстава для зупинення судового провадження. *Кримінальне судочинство: права людини під час дії воєнного або надзвичайного стану*.

2022.С. 13 - 16. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/002071d7-7040-4db9-acf1-ae5fceb03ac4/content.

7. Гринюк В.О. Трансформація обвинувачення у судовому розгляді. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. №4. С. 189-191. URL: http://lsej.org.ua/4_2016/53.pdf.

8. Торбас О. Застосування розсуду прокурором у процесі істотної зміни обвинувачення в суді. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 7. С. 338-342.

9. Пасюк Т.В., Антонюк А.Б. Позитивні та негативні сторони використання відеоконференції під час кримінального провадження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 405-407.

10. Яновська О. Г. Судовий розгляд як інструмент виконання завдань кримінального судочинства. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/VAKS_2023_sud_rozglyad.pdf.

11. Оксюта Т. Г. Межі активності запасного судді в дослідженні доказів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 41. Т. 3. С. 244-248. (Серія «Право»).

12. Кучинська О., Щиголь О. Поняття та зміст доступу до правосуддя в кримінальному процесі України. *Вісник кримінального судочинств*а. 2019. № 3. С. 20–27.

13. Костюченко О. Ю. Електронне подання до суду та цифровізація судового процесу як елементи впровадження ефективного судочинства та гарантія достовірності доказів. Цифрова трансформація кримінального провадження в умовах воєнного стану : *матеріали круглого столу*, присвяч. Всеукр. тижню права (м. Харків, 23 груд. 2022 р.). С. 78-82.

Тема № 17. Судовий розгляд

Практичне заняття

План

1. Структура судового розгляду кримінального провадження.

2. Підготовчий етап судового розгляду та його завдання.

3. Початок судового розгляду.

4. Визначення обсягу доказів, які підлягають дослідженню. Вступні промови сторін. Скорочений судовий розгляд.

5. Судовий порядок з'ясування обставин кримінального правопорушення та перевірки їх доказами.

6. Розгляд судом клопотань.

7. Судові дебати.

8. Останнє слово обвинуваченого.

9. Вихід суду для ухвалення вироку. Таємниця наради суддів.

10. Питання, що вирішуються судом при ухваленні вироку.

Питання для самоконтролю:

1. На які складові можна поділити судовий розгляд в суді І інстанції?
2. Яка мета і завдання судового розгляду?
3. Якою процесуальною дією розпочинається судовий розгляд кримінального провадження?
4. Який зміст вступних промов сторін?
5. Яким рішенням встановлюється послідовність дослідження доказів у судовому розгляді?
6. Які процесуальні дії можуть бути проведені для з'ясування обставин та перевірки їх доказами?

7. Охарактеризуйте порядок пошагового, прямого та перехресного дипитів.

8. Яке значення має останнє слово обвинуваченого?

9. В яких випадках може бути призначена експертиза у судовому розгляді.

10. Які є винятки із засади безпосередності дослідження доказів під час судового розгляду?

11.Охарактеризуйте зміст правових позицій прокурора і захисника в їх промовах у судових дебатах ?

Задачі:

1. Кримінальне провадження щодо обвинувачення А. А. Онопрієнка у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, було призначено до розгляду 11 квітня 2025 року о 11 годині. На цей час у судове засідання був доставлений сам обвинувачений, який перебуває під вартою, а також з'явились два свідки, окрім потерпілого О. О. Збутого, який клопотав про розгляд справи за його відсутності.

О 10 год. 52 хв. головуючий відкрив судове засідання. Після цього він заслухав інформацію секретаря судового засідання, хто з учасників судового провадження з'явився. Надалі, суддя попередив присутніх свідків про відповідальність за відмову від давання показань та давання завідомо неправдивих показань, після чого головуючий видалив їх із зали засідання. Потім він встановив особу обвинуваченого та з'ясував у нього, чи визнає він свою вину у вчиненні кримінального правопорушення та чи бажає він заявити відвід судді. Не одержавши заперечень, головуючий оголосив про початок судового розгляду та запропонував прокурору й захиснику висловити свої міркування стосовно обвинувачення.

Дайте правову оцінку даній ситуації?

Чи були допущені процесуальні порушення з боку головуючого?

2. Під час судового розгляду після допиту потерпілої один з суддів (присяжний) поставив питання про необхідність огляду місця події, оскільки в її показаннях і показаннях обвинуваченого є істотні суперечності. Прокурор, захисник, потерпіла та її представник не заперечували проти огляду місця події судом. Обвинувачений також не заперечував. Оскільки спеціального транспорту для доставки обвинуваченого на місце події в цей час не було, суд прийняв рішення провести огляд місця події без участі обвинуваченого.

Які процесуальні дії вправі провести суд під час судового розгляду?

Який порядок огляду на місці?

Оцініть дії суду.

3. Суддя Печерського районного суду м. Києва, розглядаючи у відкритому судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням П. Р. Павлова у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України, висловив сумнів щодо належного рівня підготовки експерта, який провадив експертизу під час досудового розслідування. Не виходячи до нарадчої кімнати, суддя виніс ухвалу, якою доручив проведення повторної експертизи іншій експертній установі.

Чи правомірними є дії суду?

У яких випадках суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи незалежно від наявності клопотання?

4. Дніпровським районним судом м. Києва розглядалось кримінальне провадження щодо обвинувачення А. А. Усенка за ч. 1 ст. 286 КК України, який здійснив наїзд мотоциклом на 14-річного потерпілого І. І. Ігнатюка. Обвинувачений у залі судового засідання свою вину заперечував та зазначав про неможливість уникнення наїзду через раптовість виходу потерпілого на проїжджу частину. У зв'язку з необхідністю усунення суперечностей в показаннях обвинуваченого і потерпілого, суд направив Шевченківському управлінні поліції ГУНП у м. Києві

доручення в якому вказав на необхідності провести слідчий експеримент з метою встановлення можливості обвинуваченого уникнення наїзду на потерілого.

Дайте правову оцінку діям судді.

5. Під час обговорення питань, що вирішуються судом при ухваленні вироку, один із суддів помер. Оскільки у цьому провадженні упродовж усього судового розгляду у залі судового засідання був присутній запасний суддя, головуючий покликав його до нарадчої кімнати і той, ознайомившись із текстом вироку, підписав його. Після цього суд вийшов із нарадчої кімнати і головуючий проголосив вирок.

Оцініть законність вироку суду.

Як діяли б Ви у цій ситуації на місці головуючого?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

2. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 25 листоп. 2019 р. (справа № 420/1667/18, провадження № 51-10433кмо18). URL: https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/86070671.

3. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 1 березня 2018 р. справа № 184/2220/15-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/72525441.

4. Постанова Верховного Суду від 22 березня 2018 р. у справі № 521/11693/16-к (провадження № 51–380км17). URL: http://reyestr. court.gov.ua/Review/72970201.

5. Інструкція щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання : Наказ Державно судової адміністрації України від 06 черв. 2022 р. № 156. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0156750-22#Text.

6. Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України : Наказ Державної судової адміністрації України від 20 серп. 2019 р. № 814. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text.

7. Постанова Верховного Суду від 5 лют. 2020 року у справі № 362/2179/17 (провадження № 51-3635км19). URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87517468.

8. Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 13.06.2023 у справі № 461/5454/14-к https://reyestr.court.gov.ua/Review/111647922.

9. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 14.06.2023 у справі № 243/1294/21 https://reyestr.court.gov.ua/Review/111614197.

10. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.06.2023 у справі № 946/5793/21 https://reyestr.court.gov.ua/Review/111772585.

11. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.06.2023 у справі № 442/7570/17 https://reyestr.court.gov.ua/Review/111614233.

Додаткова спеціальна література:

1. Березюк В. В. Фіксування судового провадження як гарантія права на справедливий суд у кримінальному процесі: дис. ... докт. філософії: 081 «Право» / Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України. Харків, 2022. 257 с.

2. Бобечко Н. Р. Судові дебати у кримінальному провадженні: суть, завдання, значення, зміст. *Право і суспільство.* 2022. № 4.С. 378-386. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/4_2022/55.pdf.

3. Гловюк І. Подання сторонами доказів у судовому розгляді: проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства.* 2015. № 3. С. 28-33. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2015_Gloviuk.pdf.

4. Зейкан Я. П. Прямий і перехресний допит у суду : навч.-прак. посіб. Київ : Правова Єдність, 2017. 368 с.

5. Костюченко О. Ю. Вступна промова захисника у суді першої інстанції: процесуальні та етичні аспекти. Професійна правнича допомога: сучасний підхід: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (11 грудня 2019 р., м. Київ). Київ, 2019. С. 134 - 136.

6. Костюченко О. Ю. Процесуальні та етичні аспекти вступних промов сторін у суді першої інстанції. *Бюлетень Асоціації адвокатів України*. 2021. № 4. С. 28-29.

7. Костюченко О. Ю. Особливості проведення прямого та перехресного судового допиту свідків і потерпілих. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 66-73. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2015_Kostyuchenko.pdf.

8. Костюченко О.Ю., Ахтирська Н.М. Міжнародні стандарти правової регламентації судової експертизи та їх впровадження в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. Вип. 3 (122). – 2022. – С. 31-40.

9. Куцкір Г. М. Процесуальні особливості допиту експерта в суді. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2020. Вип. 60. С. 168-171. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/02/39.pdf.

10. Кучинська І. В., Малоок В. О. Допит експерта в суді (практичні поради). *Юридичний науковий електронний журнал.* 2021. № 11. С. 708-711. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2021/181.pdf.

11. Сиза Н. П. Реалізація змагальності сторін під час судового розгляду в кримінальному провадженні України. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2020. Вип. 2 (46). С. 70–76.

12. Рафальонт С. Р. Загальні положення судового розгляду кримінального провадження : дис. … д-ра філософії : 081 ; 08. Львів, 2024. 339 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/diss_Rafalont.pdf.

13. Стандарти розгляду справ in absentia і практика ВАКС щодо стягнення активів підсанкційних осіб у дохід держави.

URL: https://izi.institute/media/analysts/pdf/2024/11/04/standarty-rozglyadu-sprav-in-absentia-1-2.pdf.

14. Тимошук В. Є. Судовий огляд: процесуальне і криміналістичне дослідження: дис. … д-ра філософії : 081 ; 08. Львів, 2022. 264 с.

Тема № 18. Судові рішення

Практичне заняття

План

1. Правова природа та соціальне призначення рішень у кримінальному процесі.

2. Поняття, ознаки та види судових рішень.

3. Законність, обґрунтованість, вмотивованість та справедливість судових рішень.

4. Поняття і види вироків у кримінальному провадженні.

5. Структура та зміст вироку. Внутрішні й зовнішні властивості вироку.

6. Питання, що вирішуються судом при ухвалені вироку. Окрема думка судді.

7. Поняття та класифікація ухвал суду. Зміст ухвали.

8. Особливості структури побудови ухвал суду.

9. Проголошення судового рішення та роз'яснення його змісту.

10. Виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні.

Питання для самоконтролю:

1. Яка роль об'єктивних і суб'єктивних факторів у механізмі прийняття судового рішення?

2. Які є види вироків?

3. Якими внутрішніми і зовнішніми властивостям повинен відповідати вирок суду?

4. Охарактеризуйте зміст понять обґрунтування і обґрунтованість вироку?

5. Як співвідноситься обґрунтованість і вмотивованість вироку?

6. Як Ви роумієте зміст поняття «справедливий вирок»?

7. У чому полягає виключність, обов'язковість і преюдиційність вироку?

8. Яка структура ухвали суду?

9. Який зміст вступної частини вироку?

10. Який зміст мотивувальної частини вироку?

11. Який зміст резолютивної частини вироку?

12. В яких випадках суд постановляє ухвалу? Дайте її визначення.

13. Яка структура ухвали суду?

14. Чи дозволяє закон складання лише резолютивної частини судового рішення? Якщо ні - то чому, якщо так - то за яких умов?

15. Які особливості проголошення вироку в умовах дії воєнного стану?

Задачі:

1. Під час ухвалення вироку в нарадчій кімнаті один із трьох суддів зайняв окрему позицію спочатку щодо кваліфікації дій обвинуваченого, а потім і щодо міри покарання.

Як цю позицію оформити?

Скільки окремих думок може бути подано в одному провадженні одним суддею?

Скільки суддів можуть мати окремі думки з того самого питання при колегіальному судовому розгляді?

2. В мотивувальній частині обвинувального вироку щодо І. І. Ігнатенкау вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, суд зазначив:

«Обвинувачений І. І. Ігнатенко винним себе у вчиненні інкримінованого йому кримінального правопорушення не визнав. Проте вина його підтверджується показаннями свідків, які були вчиненого кримінального правопорушення. Ці обставини підтверджують також свідки й інші свідки, які хоч і не були допитані в судовому засіданні, але дали показання під час досудового розслідування. Ці показання обвинувачений, як і інші дані про його вину, не міг спростувати.

При визначені вини обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, крім перелічених доказів, суд враховує висновок судово-медичної експертизи щодо визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.

Виходячи з наведеного, суд,керуючись своїм внутрішнім переконанням, визнає І. І. Ігнатенка винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України».

Чи вірно складена мотивувальна частина вироку?

Дайте правову оцінку ситуації.

3. О. О. Трубов обвинувачувався в тому, що, їдучи на автомобілі по вулиці, де знаходилось багато пішоходів, проявив необачність - не зауважив, як з правого боку за ходом автомобіля до нього наблизився І. І. Артеменко. Була ожеледь і при гальмуванні автомобіль закинуло, через що задня частина кузова вдарила потерпілого. Від одержаних тілесних ушкоджень останній помер. Встановивши обставини кримінального правопорушення, суд дійшов висновку, що О. О. Трубов не порушив правил дорожнього руху, і ухвалив виправдувальний вирок з підстави недоведення вчинення обвинуваченим кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України. Суд також відмовив у задоволенні цивільного позову, заявленому дружиною померлого.

Дайте правову оцінку даній ситуації.

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Кримінальний процес України: навч. посіб., за заг. ред. О.П. Кучинської та Ю. В. Циганюк. 3-є вид., доп. Київ, Юрінком Інтер, 2023. 652 с.

2. Бісюк О. С. Суб'єкти та умови викладу окремої думки у кримінальному судочинстві України. *Часопис Київського університету права.* 2016. № 1. С. 265-269. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi

3. Глинська Н. Законність кримінальних процесуальних рішень (змістовий аспект). *Слово національної школи суддів України*. 2016. № 2 (15). С. 129-138. URL: https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2016_2_15/Glynska%20N.%20Zakonnist%20kryminalnyh.pdf.

4. Глинська Н. В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень : дис. ... д-ра юрид наук. Харків, 2015. 462 с.

5. Дяков В. С. Відсутність події кримінального правопорушення. *Митна справа*. 2015. No 2(2.1). С. 209-213.

6. Погорецький М. Концептуальні питання якості кримінальних процесуальних рішень. *Право України*. 2015. №3. С. 192-196.

Тема № 19. Провадження в суді апеляційної інстанції

Практичне заняття

План

1. Поняття та значення провадження в суді апеляційної інстанції. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в

апеляційному порядку. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень.

2. Суб'єкти права на подачу апеляційної скарги.

3. Процесуальний порядок подачі апеляційної скарги. Строки апеляційного оскарження. Вимоги, що ставляться до апеляційної скарги. Дії суду першої інстанції після одержання апеляційних скарг. Прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції.

4. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Апеляційний розгляд. Письмове апеляційне провадження.

5. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Зміна вироку або ухвали суду судом апеляційної інстанції.

6. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції. Неповнота судового розгляду. Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження. Істотні порушення вимог кримінального процесуального закону. Неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність. Невідповідність призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого.

7. Підстави для призначення нового розгляду в суді першої інстанції. Особливості нового розгляду судом першої інстанції.

Закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції.

8. Судові рішення суду апеляційної інстанції. Ухвала суду апеляційної інстанції. Вирок, ухвала про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру суду апеляційної інстанції.

9. Недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого.

10. Порядок перевірки ухвал слідчого судді. Порядок перевірки ухвал суду про обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, про зміну іншого запобіжного заходу на запобіжний захід у виді тримання під вартою, а також про продовження строку тримання під вартою, постановлених під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті.

11. Повернення матеріалів кримінального провадження.

Питання для самоконтролю:

1. В якому порядку оскаржуються хвали суду про обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, про зміну іншого запобіжного заходу на запобіжний захід у виді тримання під вартою або про продовження строку тримання під вартою, постановлені під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті?
2. В якій частині законний представник чи захисник обвинуваченого, стосовно якого ухвалено обвинувальний вирок мають право подати апеляційну скаргу?

3. Назвіть особливості оскарження вироку суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим в апеляційному порядку?

4. Зазначте порядок оскарження вирок суду першої інстанції на підставі угоди між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості в апеляційному порядку?

5. Протягом якого строку подається апеляційна скарга на вирок Вищого антикорупційного суду?

6. Що додається до апеляційної скарги захисника та представника потерпілого?

7. Що має зробити та у який строк суддя доповідач, отримавши апеляційну скаргу на вирок чи ухвалу суду першої інстанції?

8. Перелічите випадки, коли апеляційна скарга залишається без руху, підлягає поверненню або настає відмова у відкритті провадження.

9. У якій формі подається апеляційна скарга та що в ній зазначається?

10. До якого моменту можливо відмовитися від апеляційної скарги?

11. До якого моменту можливо змінити чи доповнити апеляційну скаргу?

12. В якому випадку суд апеляційної вправі вийти за межі апеляційної скарги?

13. Кому належить першочергове право висловлення доводів, якщо апеляційні скарги подали обидві сторони?

14. За яких умов суд апеляційної інстанції має право ухвалити судове рішення за результатами письмового провадження?

15. Які повноваження належать апеляційному суду за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на ухвали слідчого судді чи ухвали суду про обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, про зміну іншого запобіжного заходу на запобіжний захід у виді тримання під вартою, а також про продовження строку тримання під вартою, постановлені під час

судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті?

16. Назвіть випадки, коли суд апеляційної інстанції змінює вирок суду першої інстанції.

17. Охарактеризуйте підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції.

Тестові завдання:

У тестах оберіть УСІ правильні відповіді.

1. Апеляційну скаргу не мають права подати:

а) обвинувачений, стосовно якого ухвалено обвинувальний вирок, його законний представник чи захисник - в частині, що стосується інтересів обвинуваченого;

б) обвинувачений, стосовно якого ухвалено виправдувальний вирок, його законний представник чи захисник - в частині мотивів і підстав виправдання;

в) підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник;

г) законний представник, захисник неповнолітнього чи сам неповнолітній, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусового заходу виховного характеру, - в частині, що стосується інтересів неповнолітнього;

ґ) законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру;

д) законний представник, захисник малолітнього чи сам малолітній, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусового заходу виховного характеру, - в частині, що стосується інтересів малолітнього.

2. Ким не може бути оскаржений вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим в апеляційному порядку:

а) обвинуваченим, його захисником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання, суворішого ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених ч. ч. 5 - 7 ст. 474 КПК України, в тому числі нероз'яснення йому наслідків укладення угоди;

б) потерпілим, його представником, законним представником, виключно з підстав: призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; нероз'яснення йому наслідків укладення угоди; невиконання судом вимог, встановлених ч. ч. 6-7 ст. 474 КПК України;

в) прокурором виключно з підстав: призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з ч. 4 ст. 469 КПК України угода не може бути укладена;

г) прокурором виключно з підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з ч. 3 ст. 469 КПК України.

3. Апеляційна скарга на вирок або ухвалу про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру, якщо інше не передбачено КПК України, може бути подана:

а) протягом одного місяця з дня їх проголошення;

б) протягом тридцяти днів з дня їх проголошення;

в) протягом п'ятнадцяти днів з моменту вручення їх копій обвинуваченому, який тримається під вартою;

г) протягом п'ятнадцяти днів з дня їх проголошення.

4. Яку дію здійснює суд першої інстанції після одержання апеляційної скарги відповідно до ч. 1 ст. 397 КПК України:

а) суд першої інстанції через п'ять днів після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення надсилає

отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції;

б) суд першої інстанції через три дні після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення надсилає отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції;

в) суд першої інстанції через сім днів після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення надсилає отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції;

г) суд першої інстанції не пізніше наступного дня після надходження апеляційної скарги направляє її разом з матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції.

5. Апеляційна скарга повертається, якщо:

а) апеляційну скаргу подала особа, яка не має права подавати апеляційну скаргу;

б) апеляційна скарга не підлягає розгляду в цьому суді апеляційної інстанції;

в) апеляційна скарга подана після закінчення строку апеляційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд апеляційної інстанції за заявою особи не знайде підстав для його поновлення;

г) всі відповіді правильні.

6. Суддя-доповідач протягом десяти днів після відкриття апеляційного провадження за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції:

а) надсилає копії ухвали про відкриття апеляційного провадження учасникам судового провадження разом з копіями апеляційних скарг, інформацією про їхні права та обов’язки і встановлює строк, протягом якого можуть бути подані заперечення на апеляційну скаргу;

б) пропонує учасникам судового провадження подати нові докази, на які вони посилаються, або витребовує їх за клопотанням особи, яка подала апеляційну скаргу;

в) вирішує клопотання щодо проведення судового засідання в режимі відеоконференції;

г) всі відповіді правильні.

7. У яких випадках обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді:

а) обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо суд визнає обов'язковою його участь;

б) обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища;

в) обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища або якщо суд визнає обов'язковою його участь, а обвинувачений, який утримується під вартою, - також у разі, якщо про це надійшло його клопотання;

г) обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо про це надійшло його клопотання.

Задачі:

1. До Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду надійшла апеляційна скарга А. О. Пакова на ухвалу слідчого судді, якою зі слів апелянта його скаргу на бездіяльність уповноважених осіб Національного антикорупційного бюро України залишено без розгляду.

В апеляційній скарзі А. О. Паков просив скасувати оскаржувану ухвалу та повернути справу на новий розгляд іншим складом суду.

Дослідивши матеріали апеляційної скарги, суддя-доповідач встановив, що таку скаргу подано з дотриманням правил підсудності, на ухвалу, яка підлягає оскарженню в

апеляційному порядку, особою, яка має на це право, та з дотриманням строку на оскарження, встановленого ст. 395 КПК України.

Поруч із наведеним, А. О. Паковов, який в апеляційній скарзі зазначив адресу свого проживання у місті Києві, заявив клопотання про проведення судового розгляду у режимі відеоконференції за його участі з іншого приміщення із використанням програм «TrueConf» або «EASYCON». Клопотання мотивоване тим, що не має можливості безпосередньо приймати участь в судовому засіданні внаслідок таких поважних причин як карантин та стан здоров'я.

Чим має керуватися суддя-доповідач при вирішенні такого клопотання?

Чи призведе до порушень кримінального процесуального закону відмова у задоволені клопотання, якщо апеляційна скарга подана з дотриманням вимог КПК України?

2. Голова Корольовського районного суду міста Житомира Н. В. Пітенько звернувся до Житомирського апеляційного суду з поданням про направлення до іншого суду матеріалів провадження за скаргою Р. Б. Крамара на бездіяльність керівника Житомирської обласної прокуратури, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР за його заявою від 14. 10. 2022 року, для розгляду по суті.

В поданні зазначено, що необхідність передачі даних матеріалів провадження для розгляду до іншого суду зумовлена тим, що визначити слідчого суддю для розгляду даних матеріалів провадження Корольовським районним судом м. Житомира не можливо, оскільки не вистачає потрібної кількості слідчих суддів.

В якому порядку вирішується питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції.

Яке рішення має ухвалити апеляційний суд?

3. 17 січня 2023 року до Волинського апеляційного суду надійшло подання голови Володимир-Волинського міського суду Волинської області Т. М. Бровко про направлення матеріалів

кримінального провадження за клопотанням Володимирської окружної прокуратури про застосування примусових заходів медичного характеру щодо В. К. Болотного, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, на розгляд до іншого суду в межах юрисдикції апеляційної інстанції.

Подання обґрунтовується тим, що під час підготовчого судового засідання прокурор вказала на помилковість направлення клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру щодо В. К. Болотного до Володимир-Волинського міського суду, оскільки воно підсудне Локачинському районному суду Волинської області, у зв`язку з чим просить направити вказане клопотання до суду апеляційної інстанції для визначення підсудності. Інші учасники підготовчого судового засідання підтримали дану позицію прокурора.

Проте учасники провадження в судове засідання не з'явились, хоча про час та місце розгляду подання повідомлялись належним чином.

Чи перешкоджає в даному випадку неприбуття учасників провадження апеляційному розгляду?

Яке рішення має ухвалити апеляційний суд? Чи підлягатиме воно подальшому оскарженню?

4. Вироком Богодухівського районного суду Харківської області В. В. Момота, засуджено за ч. 2 ст.185 КК України у виді 2 роки позбавлення волі. На підставі ч. 1 ст. 71 КК України, до покарання за цим вироком частково приєднано невідбуте покарання за попереднім вироком Богодухівського районного суду Харківської області від 05. 04. 2017 та остаточно визначено В. В. Момота до відбування 6 років 4 місяці позбавлення волі.

За вироком суду, 06 травня 2021 приблизно о 10 годині 00 хвилин, знаходячись на території Свято-Духівського храму, який знаходиться за адресою: Харківська область м. Богодухів пл. Незалежності, 50, діючи повторно, маючи прямий умисел на таємне викрадення чужого майна, тобто усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи їх суспільно небезпечні наслідки і бажаючи їх настання, переслідуючи

корисливий мотив спрямований на незаконне збагачення за рахунок чужого майна, впевнившись, що її злочинні дії ніким помічені не будуть, шляхом вільного доступу скоїла крадіжку велосипеду «Україна» модель «15т» який знаходився біля однієї зі стін храму та належить П. І. Кірсанову, вартість якого складає 500 гривень, після чого разом з викраденим майном, лишила місце вчинення злочину та розпорядилася ним на власний розсуд, чим спричинила П. І. Кірсанову, матеріальну шкоду на вищевказану суму.

У поданій апеляційній скарзі прокурор, просить вирок стосовно В. В. Момота, скасувати, у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність, та невідповідності призначеного покарання особі винного внаслідок м`якості. Ухвалити новий вирок, яким В. В. Момоту призначити покарання за ч. 2 ст. 185 КК України - у виді 3 (трьох) років позбавлення волі.

Відповідно до ст. 71 КК України, шляхом часткового приєднання невідбутої частини покарання за попереднім вироком Богодухівського районного суду Харківської області від 05. 04. 2017, остаточне покарання за сукупністю вироків призначити В. В. Момоту у виді 7 (семи) років 4 (чотирьох) місяців позбавлення волі з конфіскацією майна, що належить йому на праві власності.

Охарактеризуйте підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції.

Складіть відповідне рішення суду апеляційної інстанції.

5. Старшим слідчим К. А. Селідовим 28. 04. 2017 було складено обвинувальний акт за результатами досудового розслідування, за фактом незаконного придбання, носіння та зберігання бойових припасів без передбаченого законом дозволу, а саме: трьох гранат РГД-5 з підривачами «Уніфіковані запали дистанційної дії, типу УЗРГМ-2», тридцяти бойових патронів калібру 5,45 мм та десяти бойових патронів калібру 9х18 мм, які були виявлені та вилучені 02. 02. 2017 під час обшуку у домоволодінні за адресою: вул. Бучми 25, яке перебуває у користуванні Н. М. Шлейко.

За результатами досудового розслідування даного кримінального провадження №42017020000000037 від 20. 01. 2017, обвинувачення пред'явлено Н. М. Шлейко за ч. 1 ст. 263 КК України, та 29. 03. 2017, обвинувальний акт скеровано до Вінницького районного суду Вінницької області.

Однак, під час досудового розслідування вище вказаного кримінального провадження 27.03.2017 стороною захисту було заявлено клопотання про допит у якості свідка О. Ю. Тітова, який раніше неодноразово судимий.

В подальшому, 28.03.2017 в ході допиту, який було проведено у слідчій кімнаті Вінницької установи виконання покарань №1, свідок О. Ю. Тітов надав неправдиві показання про належність йому бойових припасів, які були вилучені у помешканні Н. М. Шлейко, зазначивши місця схованки гранат та патронів на горищі господарської споруди, яке абсолютно не відповідає місцю їх фактичного виявлення та вилучення, також повідомив про інший вигляд упаковки бойових припасів, ніж та, у якій фактично знаходились гранати і патрони, також під час опису гранат, які він начебто заховав на горищі, зазначив, що гранати мали «ребристу» поверхню, що відповідає опису ручних протипіхотних оборонних гранат Ф-1, хоча під час обшуку у Н. М. Шлейко було виявлено та вилучено лише ручні протипіхотні уламкові гранати дистанційної дії РГД-5.

Таким чином, Н. М. Шлейко намагався ввести в оману орган досудового розслідування та суд, шляхом надання завідомо неправдивих показань, чим штучно створив докази захисту, для того, щоб О. Ю. Тітов міг уникнути кримінальної відповідальності, передбаченої ч. 1 ст. 263 КК України.

Вироком Вінницького міського суду Вінницької області від 10.11.2022 року О. Ю. Тітова визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 384 КК України та призначено йому покарання у виді 3 років позбавлення волі.

На підставі ч. 1 ст. 71 КК України за сукупністю вироків шляхом часткового приєднання до покарання призначеного за цим вироком невідбутої частини покарання, призначеного за вироком Тиврівського районного суду Вінницької області від 13.

10. 2015 року, призначено О. Ю. Тітова покарання у виді 5років позбавлення волі.

На підставі ч. 4 ст. 70 КК України за сукупністю кримінальних правопорушень шляхом часткового складання покарання призначеного за цим вироком, покарання за вироком Вінницького міського суду Вінницької області від 10. 09. 2021, призначено О. Ю. Тітову остаточне покарання у виді 6 років позбавлення волі, зарахувавши у строк відбуття покарання частково відбуте покарання за вироком Вінницького міського суду Вінницької області від 10. 09. 2021.

Яким вимогам має відповідати апеляційна скарга?

Складіть апеляційну скаргу прокурора.

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Висновок Консультативної ради європейських суддів «Судочинство та інформаційні технології» №14 (2011), Страсбург, 9 листоп. 2011 р. URL: https://court.gov.ua/inshe/mss/.

2. Висновок №6 (2004) Консультативної ради європейських судів «Щодо справедливого суду в розумний строк та ролі судді в судових процесах з урахуванням альтернативних способів вирішення спорів», Страсбург, 24 листоп. 2004 р. URL: https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents) /58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6.

3. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою : міжнар. док. від 29 листоп. 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_114#Text.

4. Про судоустрій і статус суддів : Закон від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text.

5. Концепція реформування системи судів із метою покращення доступу до правосуддя. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/law_judic_activ/concept_rz-pravsud/73711.html.

6. Концепція реформи системи правосуддя «Україна після перемоги». Бачення України 2030. Київ. 2023. URL:

https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Kontseptsiya-reformy-systemy-pravosuddya.pdf.

Додаткова спеціальна література:

1. Відшкодування для України: моделі, перспективи, виклики. Аналітична доповідь / І.М. Городиський, М.В. Бем, С. Р. Косаревич, С. О. Верланов, Н. В. Василечко, А. А. Слюсар. Львів : Центр Дністрянського, 2023. 103 с.

2. Бобечко Н. Р. Підстави для зміни або скасування судових рішень в апеляційному та касаційному порядку у кримінальному провадженні : монографія. Кив : Алерта, 2015. 234 с.

3. Бобечко Н. Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 686 с.

4. Кашка О. С. Повноваження суду апеляційної інстанції з перегляду судових рішень у кримінальному процесі України : монографія. Київ : Алерта, 2015. 630 с.

5. Костюченко О. Ю. Історія зародження та розвитку інституту апеляційного оскарження судових рішень на території України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2005. № 70 – 71. С. 27-34. (Серія «Юридичні науки»).

6. Костюченко О. Ю. Поняття та значення інституту апеляції у кримінальному процесі України. *Судова апеляція*. 2006. № 1. С. 30 – 44.

7. Костюченко О. Ю. Апеляційне оскарження судових рішень у кримінальному процесі України. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2006. 182 с.

8. Костюченко О. Ю. Форма та зміст апеляції у кримінальному судочинстві України. *Судова апеляція*. 2006. № 4. С. 50 – 59.

9. Костюченко О. Ю. Об’єкт і предмет апеляційного оскарження судових рішень у кримінальному процесі України. *Правничий вісник*. 2006. Вип. 1. С. 203 – 213.

10. Костюченко О. Ю. Про доцільність запровадження окремого оскарження і перегляду постанов судді та ухвал суду в кримінальному судочинстві України. *Судова апеляція*. 2007. № 1. С. 42 – 52.

11. Мірошников І. Ю. Судове слідство в апеляційній інстанції. Харків : Право, 2007. 192 с.

12. Фомін С. Б. Особливості кримінального провадження в суді апеляційної інстанції. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_11_01_Fomin_31.pdf.

13. Яновська О. Г. Особливості процесуального порядку оскарження ухвал слідчого судді в кримінальному провадженні. *Судова апеляція*. 2013. – № 1 (30). С. 63-69.

Тема № 20. Провадження в суді касаційної інстанції

Практичне заняття
План

1. Поняття та значення провадження в суді касаційної інстанції.

2. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку. Особи, які мають право подати касаційну скаргу.

3. Порядок та строки касаційного оскарження.

4. Вимоги до касаційної скарги. Заперечення на касаційну скаргу, відмова, зміна і доповнення касаційної скарги під час касаційного провадження.

5. Відкриття касаційного провадження. Підготовка касаційного розгляду.

6. Залишення касаційної скарги без руху або її повернення.

7. Процесуальний порядок касаційного розгляду. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Письмове касаційне провадження. Недопустимість погіршення правового становища засудженого та виправданого.

8. Процесуальні підстави та порядок для передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду.

9. Процесуальні підстави до скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції. Особливості нового розгляду справи після скасування судового рішення судом касаційної інстанції.

10. Судові рішення суду касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції.

Питання для самоконтролю:

1. Які судові рішення можуть бути оскаржені в касаційному порядку?
2. Назвіть суб'єктів права на касаційне оскарження.
3. Протягом якого строку може бути подана касаційна скарга?
4. Які вимоги до касаційної скарги передбачені чинним законодавством?
5. Розкрийте процедуру відкриття касаційного провадження.
6. В яких випадках касаційна скарга залишається без руху або підлягає поверненню?
7. Охарактеризуйте процедуру підготовки до касаційного розгляду.
8. Назвіть вимоги, що ставляться до заперечення на касаційну скаргу.

9. У яких межах суд касаційної інстанції переглядає судове рішення?

10. За якими правилами відбувається касаційний розгляд? Розкрийте його суть.

11. Охарактеризуйте особливості діяльності Великої Палати Верховного Суду.

12. Назвіть повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.

13. У чому полягає суть правила про недопустимість правого становища виправданого та засудженого?

14. Розкрийте зміст підстав для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.

15. Надайте змістовну характеристику судовим рішення суду касаційної інстанції.

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Вирок суду першої інстанції на підставі угоди після його перегляду в апеляційному порядку, а також судове рішення суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на такий вирок не можуть бути оскаржені в касаційному порядку:

а) засудженим, його захисником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без згоди засудженого на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених частинами четвертою - сьомою статті 474 КПК, у тому числі нероз'яснення засудженому наслідків укладення угоди;

б) цивільним позивачем, його представником законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без згоди потерпілого на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених частинами шостою чи сьомою статті 474 КПК; не роз'яснення потерпілому наслідків укладення угоди;

в) потерпілим, його представником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без згоди потерпілого на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених частинами шостою чи сьомою статті 474 КПК; не роз'яснення потерпілому наслідків укладення угоди;

г) прокурором виключно з підстав: призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з частиною четвертою статті 469 цього КПК угода не може бути укладена.

2. У який строк подається касаційна скарга:

а) касаційна скарга на судові рішення може бути подана протягом двох місяців з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції, а засудженим, який тримається під вартою, - в той самий строк з дня вручення йому копії судового рішення.

б) касаційна скарга на судові рішення може бути подана протягом 60 днів з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції, а засудженим, який тримається під вартою, - в той самий строк з дня вручення йому копії судового рішення.

в) касаційна скарга на судові рішення може бути подана протягом трьох місяців з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції, а засудженим, який тримається під вартою, - в той самий строк з дня вручення йому копії судового рішення;

г) касаційна скарга на судові рішення може бути подана протягом 90 днів з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції, а засудженим, який тримається під вартою, - в той самий строк з дня вручення йому копії судового рішення.

3. Касаційна скарга не підлягає поверненню, якщо:

а) якщо вона подана засудженим, його законним представником чи захисником - у частині, що стосується інтересів засудженого; виправданим, його законним представником чи

захисником - у частині мотивів і підстав виправдання; підозрюваним, обвинуваченим, його законним представником чи захисником; законним представником, захисником неповнолітнього чи самим неповнолітнім, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусових заходів виховного характеру, - в частині, що стосується інтересів неповнолітнього; законим представником чи захисником особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру; прокурором; потерпілим або його законним представником чи представником - у частині, що стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції; цивільним позивачем, його представником або законним представником - у частині, що стосується вирішення цивільного позову; цивільним відповідачем або його представником - у частині, що стосується вирішення цивільного позову; представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, - у частині, що стосується інтересів юридичної особи;

б) особа не усунула недоліки касаційної скарги, яку залишено без руху, в установлений строк;

в) її подала особа, яка не має права подавати касаційну скаргу;

г) вона подана після закінчення строку касаційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд касаційної інстанції за заявою такої особи не знайшов підстав для його поновлення.

4. Суд касаційної інстанції вправі вийти за межі касаційних вимог, якщо:

а) цим не погіршується становище потерпілого, цивільного позивача;

б) цим покращується становище засудженого, виправданого чи особи, стосовно якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. Якщо задоволення скарги дає підстави для прийняття рішення на користь інших засуджених, від яких не надійшли

скарги, суд касаційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення;

в) цим не змінюється становище засудженого, виправданого чи особи, стосовно якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. Якщо задоволення скарги дає підстави для прийняття рішення на користь інших засуджених, від яких не надійшли скарги, суд касаційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення.

г) цим не погіршується становище засудженого, виправданого чи особи, стосовно якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. Якщо задоволення скарги дає підстави для прийняття рішення на користь інших засуджених, від яких не надійшли скарги, суд касаційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення.

5. Що не належить до підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції:

а) неповнота апеляційного розгляду;

б) істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;

в) неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність;

г) невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого.

Задачі:

1. До Верховного Суду в порядку ст. 34 КПК України надійшло клопотання захисника про передачу матеріалів кримінального провадження з Октябрського районного суду м. Полтави до Московського районного суду м. Харкова. Клопотання мотивовано тим, що у зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя в Московському районному суді м. Харкова під час воєнного стану, підсудність справ було змінено та визначено Октябрському районному суду м. Полтави

(розпорядження Голови Верховного Суду від 08 березня 2022 року №2/0/9-22). У зв'язку з чим вказане вище кримінальне провадження було передано на розгляд Октябрського районного суду м. Полтави. Розпорядженням Голови Верховного Суду від 17 листопада 2022 року № 65 було відновлено територіальну підсудність судових справ у Московському районному суді м. Харкова. Захисник просив передати це кримінальне провадження до Московського районного суду м. Харкова з метою оперативності та ефективності судового розгляду, оскільки всі учасники судового провадження обвинувачений, потерпілий та свідки проживають на території м. Харкова. Учасникам судового провадження повідомлено про час та місце розгляду клопотання, проте, в судове засідання вони не з`явилися, що не перешкоджає його розгляду. Заперечень та клопотань про відкладення дати розгляду не надійшло.

Які судові рішення підлягають оскарженню в суді касаційної інстанції?

Чи підлягає задоволенню клопотання захисника про передачу матеріалів кримінального провадження?

2. Ухвалою Новозаводського районного суду м. Чернігова від 28 червня 2022 року залишено без задоволення заяву сторони захисту про перегляд за нововиявленими обставинами вироку Деснянського районного суду міста Чернігова від 21 жовтня 2019 року, яким З. Г. Катеринюка засуджено за п. 1 ч. 2 ст. 115 КК України до покарання у виді довічного позбавлення волі.

Не погоджуючись із вказаним рішенням місцевого суду сторона захисту оскаржила його до апеляційного суду.

Чернігівський апеляційний суд ухвалою від 17 жовтня 2022 року залишив апеляційну скаргу захисника С. С. Блажко без задоволення, а ухвалу Новозаводського районного суду м. Чернігова від 28 червня 2022 року - без змін.

У касаційній скарзі сторона захисту, посилаючись на невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження, неповноту судового розгляду та допущені, на її думку, істотні порушення вимог кримінального

процесуального закону, просить скасувати ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтовуючи свої вимоги, захисник указує на те, що місцевий суд не дав належної оцінки доводам її заяви про наявність нововиявлених обставин, які, на її думку, на час розгляду кримінального провадження не були відомі суду та вплинули на законність та обґрунтованість вироку місцевого суду. Нововиявленими обставинами вважає: незаконність проведення НСРД, наявність інформації щодо порушення порядку проведення огляду трупа та щодо неправильного висновку і пояснень експертів. Крім того, захисник указує на незаконність ухвал Чернігівського апеляційного суду про призначення засудженій захисника з числа адвокатів Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Чернігівській області та про відвід колегії суддів, яка здійснювала розгляд її апеляційної скарги.

Назвіть підстави для відкриття касаційного оскарження.
Чи обґрунтована касаційна скарга захисника?
Яке рішення має ухвалити суд касаційної інстанції?

3. Вироком Луцького міськрайонного суду Волинської області від 26 вересня 2017 року О. О. Чемериса засуджено: за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 190 КК України до покарання у виді штрафу в розмірі 60 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 1020 грн; за ч. 2 ст. 190 КК України до покарання у виді штрафу в розмірі 80 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 1360 грн; за ч. 1 ст. 358 КК України до покарання у виді штрафу в розмірі 800 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 13600 грн; за ч. 3 ст. 358 КК України із застосуванням ст. 69 КК України до покарання у виді штрафу в розмірі 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 17000 грн; за ч. 4 ст. 358 КК України до покарання у виді штрафу в розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 850 грн.

На підставі ч. 1 ст. 70 КК України О. О. Чемерису призначено остаточне покарання у виді штрафу в розмірі 1000

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 17000 грн.

Цим же вироком засуджено Г. Р. Думбу, щодо якого судові рішення не оскаржуються.

Ухвалою Апеляційного суду Волинської області від 06 грудня 2017 року зазначений вирок місцевого суду залишено без зміни.

Не погоджуючись із оскаржуваним судовим рішенням прокурор звернулася до касаційного суду з касаційною скаргою, яка не відповідала вимогам ст. 427 КПК України, а тому ухвалою Верховного Суду від 14 березня 2018 року її було залишено без руху та надано п`ятнадцятиденний строк на усунення недоліків.

У цій ухвалі касаційного суду зазначалося, що згідно з ч. 4 ст. 36 КПК України право на подання апеляційної чи касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами мають також незалежно від їх участі в судовому провадженні прокурори вищого рівня: Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники, керівник регіональної прокуратури, його перший заступник та заступники.

Тобто, виходячи з положень наведених норм процесуального закону, право на подачу касаційної скарги зі сторони обвинувачення має прокурор, який був учасником судового провадження, а також службові особи органів прокуратури вищого рівня.

Водночас, з копій судових рішень не вбачалось, чи брала участь прокурор К. О. Гасанова в судовому провадженні, а тому її скаргу було залишено без руху.

Звернувшись, у межах встановленого строку, з повторною касаційною скаргою прокурор К. О. Гасанова хоча й долучає постанову про те, що вона включена до групи прокурорів у даному кримінальному провадженні, проте підтверджень того чи вона брала участь у судовому провадженні або є прокурором вищого рівня, за змістом ч. 4 ст. 36 КПК України, не додала.

Визначте повноваження прокурорів щодо подання касаційної скарги.

Яке рішення має ухвалити суд касаційної інстанції за даних обставин?

4. До Верховного Суду надійшло клопотання адвоката Т. І. Маркова про розгляд справи № 199/2843/18 в касаційному порядку в режимі відеоконференції через Жовтневий районний суд м. Дніпропетровська.

Адвокат наголошував, що відповідно до вимог частин 1, 2 ст. 336 КПК України, судове провадження може здійснюватися у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення, у тому числі яке знаходиться за межами приміщення суду (дистанційне судове провадження), зокрема, у разі неможливості безпосередньої участі учасника кримінального провадження у судовому провадженні за станом здоров`я або з інших поважних причин. Суд ухвалює рішення про здійснення дистанційного судового провадження за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи інших учасників кримінального провадження.

Чи може буту здійснено касаційний розгляд в режимі відеоконференції?

Проаналізуйте процесуальний порядок касаційного розсліду.

Яке рішення має ухвалити суд касаційної інстанції?

5. А. Г. Керноса було визнано винним вироком Києво-Святошинського районного суду м. Києва за ч. 2 ст. 286 КК України та на підставі ст. 75 КК України звільнено від відбування призначеного покарання з випробуванням з іспитовим строком тривалістю 1 рік 6 місяців, без позбавлення права керувати транспортними засобами в тому, що 19.07.2019, близько 22 години 50 хвилин, водій А. Г. Кернос, керуючи автомобілем марки «AudiA6», реєстраційний номер «АЕ0077КА», рухаючись на 18 км + 200 м автомобільної дороги «Київ-Одеса», по території Києво-Святошинського району Київської області, в напрямку м. Одеса, проявив самовпевненість, не стежив за дорожньою обстановкою, створив своїми діями загрозу безпеці дорожнього руху, чим порушив вимоги пунктів 2.3 б), д) Правил дорожнього

руху України, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України № 1306 від 10.10.2001., в результаті чого допустив наїзд на пішоходів Ф. Ф. Стрілець та А. Д. Стрілець, які переходили проїзну частину даної дороги з права на ліво відносно напрямку руху вказаного вище автомобіля. У результаті дорожньо-транспортної пригоди пішоходи Ф. Ф. Стрілець та А. Д. Стрілець від отриманих тілесних ушкоджень загинули на місці пригоди.

Київським апеляційним судом вирок залишено без змін.

Чи відповідає призначене покарання тяжкості вчиненого кримінального правопорушення?

У чому полягає неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність?

Складіть касаційну скаргу прокурора.

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Антонюк Н. Забезпечення справедливого та ефективного правосуддя в Україні у справах про воєнні злочини є ключовим. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/aktyal_pytan1_kks/2024_06_12_trening.

2. Колабораційна діяльність та пособництво державі-агресору: розмежування кримінальних правопорушень і доказова база. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/aktyal_pytan1_kks/2024_06_12_online_marafon.

3. Воєнні злочини: стаття КК України щодо порушення законів та звичаїв війни крізь призму міжнародного гуманітарного права. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/aktyal_pytan1_kks/2024_06_11_online_konferencia.

4. Рішення ЄСПЛ «Богдан проти України» (заява № 3016/16) від 08 лют. 2024 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/
zakonodastvo/Bogdan_Ukraine.pdf.

5. Рішення ЄСПЛ «Шемет проти України» (заява № 17019/15) від 24 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_k22#Text.

6. Рішення ЄСПЛ «Мадзігон та інші проти України» (заява № 37778/23) від 16 листоп. 2024 р. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/zakonodavstvo/Madzigon_Ukraine.pdf.

7. Рішення ЄСПЛ «Іванчіков та інші проти України» (заява № 34046/23) від 28 листоп. 2024 р. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/zakonodavstvo/Ivanchikov_Ukraine.pdf.

Додаткова спеціальна література:

1. Бобечко Н. Р. Підстави для зміни або скасування судових рішень в апеляційному та касаційному порядку у кримінальному провадженні : монографія. Київ : Алерта, 2015. 234 с.

2. Бобечко Н. Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 686 с.

3. Бондаренко Я. С. Касаційна перевірка судових рішень, прийнятих під час досудового розслідування : автореф. дис. … канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2014. 19 с.

4. Кримінальний процес : підручник / за ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2019. 584 с.

5. Маляренко В. Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 511 с.

Тема № 21. Провадження за нововиявленими та виключними обставинами

Практичне заняття

План

1. Мета, завдання та процесуальні особливості провадження за нововиявленими та виключними обставинами.

2. Ознаки нововиявлених та виключних обставин у кримінальному провадженні.

3. Суб'єкти права подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

4. Строки і порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

5. Перевірка заяви про перегляд судакового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та рішення за її наслідками.

6. Строки та порядок перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

7. Рішення за наслідками провадження за нововиявленими обставинами.

Питання для самоконтролю:

1. Яке призначення провадження за нововиявленими або виключними обставинами у кримінальному судочинстві?
2. З яких частин складається провадження за нововиявленими або виключними обставинами?
3. Назвіть ознаки нововиявлених обставин.
4. Назвіть ознаки виключних обставин.
5. У чому полягає штучне створення або підроблення доказів?
6. У чому полягають завідомо неправдиві показання свідка та потерпілого як підстава для провадження за нововиявленими обставинами?

7. У чому полягають завідомо неправильний висновок експерта та завідомо неправильний переклад як підстава для провадження за нововиявленими обставинами?

8. У чому полягає встановлення Конституційним Судом України неконституційність, конституційність закону, іншого правового акту чи його окремого положення, застосованого судом при вирішені справи, як підстава для провадження за виключними обставинами?

9. У чому полягають зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду, вчинені під час провадження у справі, як підстава для провадження за виключними підставами?

10. У чому полягає встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішені даної справи, як підстава для провадження за виключними підставами?

11. Якими процесуальними актами встановлюються нововиявлені або виключні обставини?

12. Хто наділений правом подавати заяву про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами?

13. Який строк встановлений для подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

14. До якого суду подається заява про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами?

15. Чи можуть бути переглянуті за нововиявленими або виключними обставинами ухвали слідчих суддів?

16. Чи має засуджений у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі, право на розгляд кримінального провадження щодо нього за нововиявленими або виключними обставинами судом присяжних?

17. Чи уповноважений суддя за результатами перевірки заяви про перегляд судового рішення за нововиявленим або виключними обставинами залишити її без руху, або відмовити у відкритті відповідного провадження?

18. Чи допускається доповнення, зміна заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними підставами, а також подання на неї заперечень?

19. За якими правилами відбувається перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами?

20. Які рішення вправі ухвалити суд за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами?

21. Чи підлягає оскарженню судове рішення суд за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинам?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Хто має право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами:

а) особа, що має інтерес до даного рішення;

б) громадянин України;

в) прокурор, що здійснював процесуальне керівництво досудовим розслідуванням;

г) близькі родичі засудженого;

ґ) учасники судового провадження.

2. Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленим або виключними обставинами подається протягом:

а) місяця з моменту прийняття рішення;

б) трьох місяців з моменту прийняття рішення;

в) трьох місяців після того як особа, яка звернулась до суду дізналася або могла дізнатися про ці обставини;

г) будь-який час.

3. Заява про перегляд судового рішення за нововиявленим або виключними обставинами подається до:

а) Верховного Суду;

б) будь-якого суду апеляційної інстанції;

в) суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин;

г) Європейського суду з прав людини.

4. Заява про перегляд судового рішення за нововиявленим або виключними обставинами з дня її надходження розглядається судом протягом:

а) 15 днів;

б) місяця;

в) двох місяців;

г) трьох місяців.

5. Які із зазначених обставин не є підставою для перегляду судових рішень за нововиявленим обставинами:

а) зловживання слідчого;

б) завідомо неправдиві показання свідка;

в) акт амністії, що вступив в законну силу;

г) неправильність перекладу висновку і пояснень експерта.

Задачі:

1. Після першої лекції з кримінального процесу студент звернувся до професора з проханням надати йому консультацію - яким чином можна звільнити брата від подальшого відбування покарання, який був засуджений до 15 років позбавлення волі за вбивство, яке фактично не вчиняв. Професор з'ясував, що брат уклав угоду з реальними вбивцями про те, що вони щомісячно будуть йому виплачувати по одній тисячі доларів до кінця строку відбування покарання, якщо він «зізнається» у вчиненні злочину слідчому та в суді. Брат погодився з такими умовами і був визнаний «винуватим» у «вчиненні» злочину. Протягом восьми років дана угода виконувалася. В подальшому в односторонньому порядку вбивці припинили її дотримуватися.

Яку відповідь має дати професор на наступні питання?

Яким чином в законному порядку можна відновити справедливість у даному кримінальному провадженні?

Чи має право «засуджений» на відшкодування майнової шкоди і компенсації моральної шкоди та інші виплати у зв'язку з незаконними позбавленням свободи?

2. До суду першої інстанції із заявою звернувся засуджений І. І. Молочко, в які просить переглянути за нововиявленим обставинами вирок цього суду в частині помилкової кваліфікації його дій.

Чи є в даному випадку підстави для відкриття провадження за нововиявленими обставинами?

Яке рішення має прийняти суд в даному випадку?

3. Перед початком судового засідання в суді першої інстанції захисники А. А. Майдаченко і Н. Н. Цвік домовилися із суддею В. Т. Мокляком про те, що він виключить на свій розсуд низку «недопустимих доказів», які безсумнівно вказують на винуватість М. А. Михайленка у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України та ухвалить виправдувальний вирок. Від імені обвинуваченого вони передали судді неправомірну вигоду у розмірі 30 000 доларів США. Суддя ухвалив виправдувальний вирок. Про це стало відомо прокурору, який підтримував публічне обвинувачення.

Чи є в даному випадку підстави для провадження за виключними обставинами?

4. До слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва звернувся адвокат П. П. Боровик з заявою про перегляд за нововиявленими обставинами ухвали слідчого судді Голосіївського районного суду м. Києва від 16.05.2019 у справі № 752/9888/19, якою надано слідчим групи слідчих СУ ГУ Національної поліції в м. Києві у кримінальному провадженні № 42019100000000111, відомості щодо якого внесені 20.02.2019 до Єдиного реєстру досудових розслідувань, тимчасовий доступ до речей і документів, які знаходяться у володінні ЖБК «ІНФОРМ».

При цьому, в якості обгрунтувань представник зазначила, що на момент постановлення вказаної ухвали, слідчому судді не

було відомо про те, що документи для яких надано доступ, відсутні у володінні ЖБК «ІНФОРМ» та зберігаються у відповідних органах державної влади.

Чи передбачає глава 34 КПК України перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами, що були ухвалені на стадії досудового розслідування?

Чи містять норми КПК України вказівки щодо дій слідчого судді у разі звернення особою із заявою про перегляд за нововиявленими обставинами ухвали слідчого судді?

Яке рішення має постановити слідчий суддя Голосіївського районного суду м. Києва?

Обгрунтуйте свою позицію.

5. Захисник І. І. Романенко звернувся до суду із заявою про перегляд судового рішення вироку Святошинського районного суду м. Києва від 28.09.2018р. за нововиявленими обставинами, у зв'язку з тим, що на момент постановлення вироку, тобто станом на 28.09.2018р., вже існувала підстава для обов'язкового звільнення ОСОБА_4 від покарання, а саме наявність у ОСОБА_4 захворювання - ВІЛ-інфекції IV клінічної стадії, що мала місце ще станом на 07.09.2017 р. та продовжувала існувати до 02.09.2020р., що відповідає вимогам пункту г. ст.1 Закону України «Про амністію у 2016 році».

Які рішення можуть бути прийняті судом в результаті розгляду заяви захисника І. І, Романенко?

Чи є зазначена захисником обставина підставою для перегляду за нововиявленими обставинами вироку Святошинського районного суду м. Києва від 28.09.2018 року ?

Обгрунтуйте свою позицію.

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р. : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.

2. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 4 лист. 2019 р. у справі №496/4533/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/85582389.

3. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 3 лют. 2020 р. у справі № 522/14170/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/87365833.

4. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного Кримінального суду у складі Верховного Суду від 29 лип. 2021 р. у справі № 320/2582/19. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/98728751.

5. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного Кримінального суду у складі Верховного Суду від 7 верес. 2023 р. у справі №712/14455/16-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113536474.

6. Окрема думка судді Касаційного Кримінального суду у складі Верховного Суду від 7 верес. 2023 р. у справі №712/14455/16-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113536480.

7. Щодо перегляду справ і відновлення провадження справ на внутрішньому рівні у зв'язку з рішеннями Європейського суду з прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_175#Text.

Додаткова спеціальна література:

1. Бобечко Н. Р. Нововиявлені та виключні обставини Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2020. Т. 19 : Кримінальний процес, судоустрій,

прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін. С. 519-520.

2. Давиденко С. В. Резнікова О. І. Встановлення міжнародною судовою установою порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішені справи судом як підстава для перегляду судових рішень за виключними обставинами у кримінальному провадженні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. № 2. С. 55-71. DOI: 10.31359/1993-0909-2018-25-2-55.

3. Нор В. Т., Бобечко Н. Р. Порядок провадження за нововиявленими або виключними обставинами у кримінальному судочинстві. *Право України*. 2018. № 12. С. 150-172. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000976275.

4. Фігурський В. Окремі проблемні питання перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами у кримінальному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С.185-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_8_37.

Тема № 22. Особливі порядки кримінального провадження

Практичне заняття № 1

План

1. Сутність, ознаки, види та значення особливих порядків кримінального провадження.

2. Поняття та види угод у кримінальному провадженні. Інститут угод як договірний спосіб вирішення кримінально-правового конфлікту.

3. Угода про примирення: порядок ініціювання, суб'єкти укладення, форма та зміст угоди, процесуальний порядок, наслідки укладення та затвердження угоди.

4. Угода про визнання винуватості: порядок ініціювання, суб'єкти укладення, форма та зміст угоди, процесуальний порядок, наслідки укладення та затвердження угоди.

5. Правова природа, поняття та ознаки кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

6. Поняття та ознаки кримінального провадження щодо окремої категорії осіб.

7. Поняття, ознаки та загальна характеристика кримінального провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність.

Питання для самоконтролю:

1. Співвідношення понять «кримінальне провадження», «кримінальна процесуальна форма», «належна правова процедура», «особливий порядок кримінального провадження» та «окремий порядок кримінального провадження».
2. Яка мета запровадження інституту угод у кримінальному провадженні?
3. Які наслідки невиконання угод у кримінальному провадженні?
4. Які обставини враховуються прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості?
5. Назвіть особливості правової природи публічного та приватного обвинувачення
6. Які особливості початку та закінчення досудового розслідування кримінального провадження у формі приватного обвинувачення?
7. Які особливості провадження у формі приватного обвинувачення у стадії судового розгляду в суді першої інстанції?

8. Чи існують обмеження щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з відмовою потерпілого від приватного обвинувачення?

9. Який порядок зміни форми кримінального провадження у суді з приватного на публічне і навпаки?

10. Перелічіть рішення, які приймаються за результатами судового провадження у випадку втрати чинності законом, яким встановлювалась колись кримінальна протиправність діяння.

11. Щодо якої окремої категорії осіб здійснюється особливий порядок кримінального провадження?

12. Назвіть особливості початкового етапу досудового розслідування кримінального провадження щодо окремої категорії осіб.

13. Які особливості застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб?

14. Назвіть підстави та процесуальний порядок затримання судді у кримінальному провадженні.

15. Які особливості порядку притягнення до кримінальної відповідальності, затримання, обрання запобіжного заходу проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій щодо народного депутата України?

16. Охарактеризуйте підстави та особливості досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у спеціальному порядку.

Практичне заняття № 2

План

1. Загальна характеристика кримінального провадження щодо неповнолітніх. Форми кримінального провадження в залежності від віку неповнолітнього.

2. Особливості предмета доказування в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

3. Особливості досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень щодо неповнолітніх.

4. Застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності.

5. Підстави здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Особливості предмета доказування в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

6. Особливості здійснення досудового розслідування та судового розгляду у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

7. Особливості кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

8. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте міжнародні стандарти здійснення правосуддя щодо неповнолітніх.

2. Які особливості застосування заходів забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх?

3. В чому полягають особливості застосування до неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого запобіжного заходу?

4. Який порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру?

5. Назвіть характерні ознаки особливого порядку кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

6. До яких осіб застосовуються примусові заходи медичного характеру? Назвіть їх види.

7. Який процесуальний порядок застосування, продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру?

8. Які наслідки постановлення ухвали суду про припинення застосування примусових заходів медичного характеру?

9. Яка інформація відноситься до відомостей, що становлять державну таємницю?

10. Назвіть умови та порядок надання доступу до матеріалів кримінального провадження, що містить відомості, що становлять державну таємницю.

11. Який порядок ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю?

12. Які процесуальні дії можуть вчинятись уповноваженими службовими особами під час кримінального провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого а Україні?

13. Що слід розуміти під місцем проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на

території дипломатичних представництв, консульських установ, суден України?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Домовленість між потерпілим і підозрюваним про складення угоди про примирення не може проводитися:

а) самостійно;

б) за участю медіатора;

в) за участю прокурора;

г) за участю захисника.

2. Який орган надає згоду на затримання народного депутата:

а) Верховна Рада України;

б) Вища кваліфікаційна комісія суддів України;

в) Вища Рада Правосуддя;

г) Голова Верховного Суду.

3. Якому суду підсудне кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення:

а) суду, у якому обвинувачений обіймає посаду судді;

б) суду, у якому обвинувачений обіймав посаду судді;

в) Верховному Суду;

г) суду, найбільш територіально наближеному до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді.

4. До неповнолітнього затримання та тримання під вартою можуть застосовуватися лише у разі:

а) якщо він підозрюється чи обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину, за умови, що застосування іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання ризикам, які передбачені у ст. 177 КПК України;

б) якщо він підозрюється чи обвинувачується у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, за умови, що застосування

іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання ризикам, які передбачені у ст. 177 КПК України;

в) якщо він підозрюється чи обвинувачується у вчиненні особливо тяжкого злочину, за умови, що застосування іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання ризикам, які передбачені у ст. 177 КПК України;

г) якщо він підозрюється чи обвинувачується у вчиненні нетіжкого, тяжкого чи особливо тяжкого злочину, за умови, що застосування іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання ризикам, які передбачені у ст. 177 КПК України.

5. Поміщення неповнолітнього до приймальника-розподільника для дітей здійснюється на строк:

а) до десяти днів;

б) до двадцяти днів;

в) до тридцяти днів;

г) до одного місяця.

6. З метою проведення стаціонарної психіатричної експертизи особа направляється до відповідного медичного закладу на строк:

а) не більше 30 діб;

б) не більше 15 діб;

в) не більше одного місяця;

г) не більше двох місяців.

7. Ухвала суду про припинення застосування примусових заходів медичного характеру є підставою для:

а) закриття кримінального провадження та звільнення від кримінальної відповідальності;

б) звільнення особи від покарання;

в) проведення досудового розслідування чи судового провадження;

г) амністії чи помилування.

8. Якщо у кримінальному провадженні одночасно є підстави для звільнення особи від кримінальної

відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК України) та для затвердження вироком суду угоди про примирення потерпілого з підозрюваним, обвинуваченим, суд повинен:

а) затвердити вироком суду угоду про примирення;

б) відмовити в затвердження угоди про примирення та звільнити особу від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК України;

в) відмовити в затвердженні угоди та призначити судовий розгляд в загальному порядку;

г) звільнити особу від кримінальної відповідальності у зв'язку з примирення на підставі ст. 46 ККК України.

9. Письмове повідомлення про підозру адвокату здійснюється:

а) Генеральним прокурором, його заступником;

б) Генеральним прокурором, його заступником, керівником обласної прокуратури в межах його повноважень;

в) Генеральним прокурором, його заступником, керівником обласної прокуратури в межах його повноважень;

г) Генеральним прокурором, його заступником, керівником обласної прокуратури, його заступником в межах їх повноважень.

10. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення може бути розпочате:

а) потерпілим;

б) слідчим, прокурором;

в) слідчим суддею;

г) потерпілим, його представником чи законними представником.

Задачі:

1. У кримінальному провадженні між прокурором Київської окружної прокуратури м. Одеси та підозрюваним А. І. Свириденком в присутності захисника укладено угоду про визнання винуватості, відповідно до якої сторони дійшли згоди

щодо всіх істотних фактичних обставин та правової кваліфікації дій підозрюваного за ч. 1 ст. 369 КК України, який повністю визнав свою вину у вчиненні інкримінованого йому злочину і погодився з юридичною оцінкою його дій. Згідно із вказаною угодою про визнання винуватості сторони погодились на призначення А. І. Свириденку узгодженого покарання за ч. 1 ст. 369 КК України у виді позбавлення волі на строк 2 роки та звільнення його від відбування призначеного покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України з іспитовим строком 2 роки та покладенням відповідних обов'язків, передбачених ст. 76 КК України. Вироком Київського районного суду м. Одеси було затверджено зазначену угоду. Керівник Одеської обласної прокуратури подав апеляційну скаргу на вирок на підставі угоди, в якій зазначив, що судом першої інстанції не було дотримано вимог ч. 1 ст. 75, ст. 45 КК України, оскільки не було призначено міру покарання у виді позбавлення волі відповідно до санкції ч. 1 ст. 369 КК України без звільнення від його відбування за вчинення корупційного злочину. Також в апеляційні скарзі прокурора зазначалось про істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, що полягає у безпідставному та незаконному прийнятті рішення про затвердження угоди, оскільки, на думку апелянта, суд першої інстанції мав би перевірити угоду про визнання винуватості між прокурором та обвинуваченим на її відповідність вимогам КПК України та закону України про кримінальну відповідальність і відмовити у затвердженні угоди відповідно до положень п. 1 ч. 7 ст. 474 КПК України з підстав невідповідності узгодженого сторонами покарання вимогам ст. 45, ч. 1 ст. 75 КК України. Ухвалою апеляційного суду було відмовлено у відкритті провадження за апеляційною скаргою прокурора.

Чи є підстави для скасування рішення місцевого та апеляційного суду?

2. Вироком Кельменецького районного суду Чернівецької області від 27 серпня 2024 року П. О. Гнатовського визнано винуватим у заподіянні потерпілому М. П. Кравченку умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження на грунті неприязних

відносин. В обвинувальному акті було зазначено, що конфлікт між П. О. Гнатовським та М. П. Кравченко стався на грунті виниклих неприязних відносин. Відповідно до вироку суду П. О. Гнатовський 02 липня 2024 року приблизно о 13 годині, перебуваючи у житловому будинку за адресою: вул. Свободи 5 м. Кельменці, діячи умисно на грунті неприязних відносин завдав чотири удари кулаком по обличчю М. П. Кравченку, в результаті чого останньому було заподіяно тілесних ушкоджень середнього ступеня тяжкості. З матеріалів кримінального провадження вбачається, що 23 жовтня 2024 року потерпілий уклав з адвокатом В. О. Сухомлином договір про надання правничої допомоги, 26 жовтня 2024 року адвокат частково ознайомився з матеріалами справи. В подальшому адвокат В. О. Сухомлин подав до апеляційного суду клопотання від 26 жовтня 2024 року про відкладення розгляду справи у зв'язку з перебуванням потерпілого на стаціонарному лікуванні та неможливістю представника потерпілого брати участь у розгляді у зв'язку із зайнятістю в іншому кримінальному процесі, про що долучив повістку про виклик до суду. Суд апеляційної інстанції, переглянувши кримінальне провадження за апеляційними скаргами захисника П. О. Гнатовського, вказаний вирок залишив без змін, зазначивши у ньому, що було вчинено злочин, пов'язаний з домашнім насильством.

Чи є підстави для закриття кримінального провадження у зв'язку з відмовою потерпілого від обвинувачення?

Чи вийшов суд апеляційної інстанції за межі висунутого обвинувачення?

Чи можна було здійснити розгляд кримінального провадження в суді апеляційної інстанції без участі потерпілого та його представника?

3. Вироком Чутівського районного суду Полтавської області І. М. Петрова було визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України. Під час провадження в суді апеляційної інстанції було встановлено, що І. М. Петров вчинив злочин у віці 17 років 11 місяців. В процесі досудового розслідування після виповнення повноліття І. М. Петрова було

затримано за підозрою у вчиненні злочину та через 10 днів було здійснено письмове повідомлення про підозру. Захисник підозрюваного брав участь у провадженні з моменту повідомлення про підозру та під час судового розгляду у місцевому суді. Апеляційний розгляд відбувся за відсутності захисника. У рішенні суду апеляційної інстанції було зазначено, що обвинуваченому І.М. Петрову та його захиснику було належним чином повідомлено про дату, місце та час апеляційного розгляду, що підтверджується наявними у матеріалах кримінального провадження рекомендованими повідомленнями поштового відправлення, проте вони в судове засідання не з'явились, про поважні причини свого неприбуття не повідомили, клопотань про відкладення судового провадження не заявляли.

Чи були істотні порушення вимого КПК України?

Яке рішення повинен прийняти Полтавський апеляційний суд?

4. Під час досудового розслідування кримінального провадження про крадіжки, які були вчинені групою з п'яти осіб, слідчий прийняв рішення про виділення в окреме провадження матеріалів щодо неповнолітнього підозрюваного В. В. Дрибаса, який народився 12 лютого 2009 року. Досудовим розслідуванням було встановлено, що неповнолітній позитивно характеризується за місцем навчання, попав під вплив дорослих співучасників і щиро розкається у вчиненому. Слідчий виніс постанову про закриття кримінального провадження щодо В. В. Дрибаса та застосування до нього примусових заходів виховного характеру. З метою виконання зазначеної постанови, вона була направлена за місцем навчання неповнолітнього.

Дайте правову оцінку дій слідчого.

В яких випадках допускається виділення матеріалів досудового розслідування в окреме провадження, якщо кримінальне правопорушення було вчинено неповнолітнім?

5. Підозрюваний В. П. Кучменко захворів тимчасовим розладом психічної діяльності в формі реактивного стану. Відповідно до висновку експертів в момент вчинення злочину В.

П. Кучменко був здоровий, але під час досудового розслідування він потребує примусового лікування, оскільки є небезпечним для оточуючих. Після проведення усіх можливих процесуальних дій слідчий зупинив провадження та своєю постановою помістив для лікування В. П. Кучменка до психіатричної лікарні з посиленим наглядом.

Оцініть рішення слідчого.

6. Після вручення слідчим письмового повідомлення Р. А.Ткаченку та І. І. Ільченку про підозру у вчиненні умисного знищення майна Р. А. Ткаченко захворів на психічну хворобу. За результатами судового розгляду була постановлена ухвала про застосування до Р. А. Ткаченка примусових заходів медичного характеру та поміщення його до психіатричної лікарні з загальним наглядом. Після двох років лікування родичі Р. А. Ткаченка звернулись до лікаря-психіатра з клопотання про звільнення його з лікарні та передачу пацієнта під їхню опіку. В своєму клопотанні вони зазначили, що Р. А. Ткаченко повністю одужав і відпала необхідність у його ізоляції від суспільства.

Що слід зробити із зазначеним клопотанням родичів?

Який порядок зміни чи припинення застосування примусових заходів медичного характеру?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини ООН : міжнар. док. від 18 квіт. 1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text.

2. Віденська конвенція про консульські зносини ООН : міжнар. док від 24 квіт. 1963р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047#Text.

3. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна : міжнар. док. від 14 верес. 1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/ 995_244#Text.

4. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо

неповнолітніх : міжнар. док від 29 листоп. 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_211#Text.

5. Про державну таємницю : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-XII.URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text.

6. Правила застосування примусових заходів медичного характеру в спеціальному закладі з надання психіатричної допомоги : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31 серп. 2017 р. № 992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-17#Text.

7. Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод: інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 листоп. 2012 р. № 223-1679/0/4-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1679740-12#Text.

8. Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 №223-1679/0/4-12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод» : лист Вищ. спеціаліз. суду України з розгляду цив. і кримін. справ від 05 квітня 2013р. № 223-558/04-13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0223740-13#Text.

9. Про деякі питання здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх: інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 18.07.2013 № 223-1134/0/4-13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1134740-13#Text.

10. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: наказ СБУ від 12.08.2005 р. № 440. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05.

11. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015р. № 13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15#Text.

12. Про практику обрання неповнолітнім запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та забезпечення

першочергового судового розгляду кримінальних проваджень стосовно цієї категорії: інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 18.07.2017 № 223-1346/0/4-17. URL: https://zib.com.ua/ua/129705-obrannya_zapobizhnogo_zahodu_nepovnolitnim_rozyasniv_vss__do.html.

Додаткова спеціальна література:

1. Гловюк І. В., Гринюк В. О., Ковальчук С. О. Застосування примусової госпіталізації психічно хворих осіб у кримінальному провадженні України в контексті практики Європейського Суду з прав людини. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 524 – 528. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0390/2020.1.131.

2. Гринюк В. О. Реалізація функції обвинувачення щодо окремої категорії осіб. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2016. № 1-2. С. 245–248. URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2016/1/tom_2/54.pdf.

3. Гринюк В. О. Особливості реалізації функції обвинувачення у кримінальному провадженні на підставі угод. *Evropský politický a právní diskurz.* 2016. Svazek 1. 5. vydání. S. 176–180. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/5/40.pdf.

4. Давиденко С. В. Проблеми здійснення кримінального провадження на території дипломатичних представництв та консульських установ України за кордоном. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2016. Вип. 39(2). С. 79-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_39%282%29__20.

5. Зеленська М. І. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб: питання соціально-правової природи. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 25–31. URL: https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/240/214.

6. Капліна О. В., Кучинська О. П., Крукевич О. М. Допит малолітніх та неповнолітніх свідків у кримінальному провадженні: актуальний стан та перспективи удосконалення.

Вісник Національної академії правових наук України. 2021. № 3. С. 121–133. DOI: 10.37635/jnalsu.28(3).2021.268-276.

7. Кучинська О. П., Толокольніков С. В. Особливості процесуального статусу юридичних осіб у кримінальному процесі України: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2017. 168 с.

8. Особливі порядки кримінального провадження : підручник / [О. В. Капліна, О.І. Марочкін, М.І. Демура та ін.] ; за заг. ред. О.В. Капліної ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2024. – 366 с.

9. Панченко О. В. Кримінальне провадження щодо юридичної особи : монографія. Харків: Право, 2019. 184 с.

10. Перепелиця С. І. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення : монографія. Харків: Право, 2015. 184 с.

11. Повзик Є. В. Кримінальне провадження на підставі угоди про примирення та перспективи використання медіації у кримінальному процесі. *Слово Національної школи суддів України.* 2018. № 4. URL: https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2018_3_24/Povzyk%20E.%20Kryminalne%20provadzhennia.pdf.

12. Погорецький М. А., Гринюк В. О. Повідомлення судді про підозру: проблемні питання правового регулювання, теорії та практики. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 2. С. 58–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2018_2_9.

13. Повзик Є. В. Особливості судового розгляду кримінального провадження на підставі угоди про примирення. *Міжнародний науковий електронний журнал «Логос. ONLINE».* 2020. № 16. EOI 10.11232/2663-4139.16.10.

14. Саєнко Г. Ю. Провадження на підставі угод у кримінальному процесі України : монографія; [наук. ред. Д. П. Письменного]. Київ : Кафедра, 2019. 224 с.

15. Тищенко О. І., Тітко І. А. Особливості застосування запобіжних заходів щодо осіб, які страждають на психічні розлади: національний вимір. *Вісник Академії правових наук України*. 2020. № 1. С. 147-161. DOI: 10.37635/jnalsu.27(1).2020.147-161.

16. Трофименко В. М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві : монографія. Харків : Оберіг, 2016. 304 с.

17. Шумило М., Дунаєвська Л., Козерацька О. Проблема встановлення та розмежування психічних розладів та фізичних та психічних вад особи як окремих підстав для обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10. С. 184–189. DOI https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.31.

Тема № 23. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження

Практичне заняття № 1: «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження»

План

1. Поняття, предмет, система та завдання міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні.

2. Джерела міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні.

3. Суб'єкти міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні.

4. Запити про надання правової допомоги їх зміст та форма.

5. Порядок передачі, виконання та розгляду запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу.

6. Процесуальні дії, які можуть бути проведені в порядку надання міжнародної правової допомоги.

7. Поняття, види та принципи екстрадиції.

8. Нормативні акти, що регулюють порядок екстрадиції.

9. Особливості процедури екстрадиції.

10. Тимчасовий та екстрадиційний арешт.

11. Порядок і умови перейняття кримінального провадження від іноземних держав.

12. Порядок, умови та наслідки передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави.

13. Поняття та підстави для визнання і виконання в Україні вироків судів іноземних держав.

14. Процедура прийняття громадян України, засуджених судом іноземної держави, для відбування покарання.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження?
2. Які сторони беруть участь у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження?
3. Що має містити запит про міжнародне співробітництво (який його зміст)?
4. Як відбувається екстрадиція?
5. Які підстави для відмови у видачі особи (екстрадиції)?
6. Що таке перейняття кримінального провадження?
7. Назвіть підстави та розкрийте порядок виконання вироків судів іноземних держав?

Практичне заняття № 2: «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом»

План

1. Внутрішня організація Міжнародного кримінального суду.

2. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду.

3. Обсяг і порядок співробітництва з Міжнародним кримінальним судом.

4. Виконання прохання Міжнародного кримінального суду про надання допомоги.

5. Конфіденційність та захист відомостей, що стосуються національної безпеки України під час співробітництва з Міжнародним кримінальним судом.

6. Виконання Міжнародним кримінальним судом функцій на території України.

7. Тимчасова передача особи до Міжнародного кримінального суду для проведення процесуальних дій.

8. Запити (прохання) до Міжнародного кримінального суду.

9. Права особи, стосовно якої надійшло прохання Міжнародного кримінального суду про співробітництво.

10. Особливості затримання осіб, які розшукуються Міжнародним кримінальним судом або стосовно яких надійшло прохання Міжнародного кримінального суду про тимчасовий арешт або про арешт і передачу.

11. Застосування до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на прохання Міжнародного кримінального суду про тимчасовий арешт (тимчасового арешту).

12. Передача особи до Міжнародного кримінального суду у спрощеному порядку.

13. Виконання прохання Міжнародного кримінального суду про арешт і передачу.

14. Тимчасове звільнення особи, до якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

15. Особливості передачі та транзитного перевезення особи до Міжнародного кримінального суду.

Питання для самоконтролю:

1. Які є органи Міжнародного кримінального суду?
2. Поясніть предметну юрисдикцію Міжнародного кримінального суду.
3. Поясність просторову юрисдикцію Міжнародного кримінального суду.
4. Що таке персональна юрисдикція Міжнародного кримінального суду?
5. Як центральні органи України здійснюють співробітництво з Міжнародним кримінальним судом?
6. Як забезпечується збереження доказів на прохання Міжнародного кримінального суду?
7. Яка різниця між тимчасовим арештом та арештом і передачею особи?
8. Які особливості передачі особи до Міжнародного кримінального суду у спрощеному порядку?
9. Які особливості виконання прохання Міжнародного кримінального суду про арешт і передачу?

10. Які є підстави тимчасового звільнення особи, до якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на прохання Міжнародного кримінального суду?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Який орган є основним для розгляду запитів про міжнародну правову допомогу на стадії досудового розслідування в Україні:

а) Верховний Суд;

б) Міністерство закордонних справ України;

в) Офіс Генерального прокурора;

г) Національна поліція України.

2. Як визначається «уповноважений (центральний) орган» у контексті міжнародного співробітництва:

а) орган, який здійснює моніторинг кримінальних проваджень;

б) орган, уповноважений розглядати міжнародні запити та вживати
заходів для їх виконання;

в) орган, що контролює виконання внутрішніх кримінальних процедур;

г) орган, що здійснює контроль за міжнародними договорами.

3. Що означає «екстрадиційна перевірка»:

а) перевірка доказів для міжнародного судового розгляду;

б) перевірка обставин, що можуть завадити екстрадиції особи;

в) перевірка наявності правових підстав для проведення розслідування;

г) перевірка законності використання міжнародних договорів.

4. У яких випадках проводиться допит за запитом компетентного органу іноземної держави шляхом відео- або телефонної конференції:

а) для забезпечення безпеки осіб;

б) коли суддя ухвалює постанову;

в) коли особа відмовляється від участі у допиті;

г) коли суддя ухвалює рішення щодо виплати штрафу.

5. Що повинно бути надіслано до компетентного органу запитуючої сторони після допиту:

а) витяг з Кримінального кодексу;

б) протокол допиту та носії відео- або аудіоінформації;

в) відповіді на поставлені питання;

г) пояснення про недотримання прав.

6. Що повинно бути включено до клопотання про видачу особи (екстрадицію):

а) підтвердження права особи на судовий захист;

б) підтвердження, що особа згодна на екстрадицію;

в) дані про особу, обставини злочину та кваліфікація;

г) лише інформація про місце проживання особи.

7. Складіть письмовий запит про міжнародну правову допомогу компетентним органам іноземної держави (на вибір).

8. Що є метою співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом (МКС):

а) захист людей;

б) притягнення осіб до кримінальної відповідальності за злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС;

в) проведення консультацій з міжнародними організаціями;

г) укладання угод із міжнародними організаціями.

9. Хто є центральними органами України щодо співробітництва з МКС:

а) Верховна Рада України;

б) Міністерство закордонних справ;

в) Офіс Генерального прокурора та Міністерство юстиції України;

г) Національна поліція України.

10. Чи можуть центральні органи України відмовити у виконанні прохання МКС:

а) ні, всі прохання обов'язкові до виконання;

б) так, у випадку загрози національній безпеці;

в) ні, якщо прохання стосується громадян України;

г) так, за рішенням парламенту.

11. Який документ є основою для регулювання термінів співробітництва з МКС:

а) Конституція України;

б) Римський статут;

в) закон про міжнародне співробітництво;

г) Постанова Кабінету Міністрів України.

12. Що є підставою для затримання особи, яку розшукує МКС:

а) постанова прокурора;

б) ордер на арешт, виданий МКС;

в) вимога органів внутрішніх справ;

г)звернення дипломатичних представників.

13. Хто організовує фактичну передачу особи до МКС:

а) суд;

б) центральний орган України;

в) Національна поліція;

г) Верховний суд.

14. Чи потрібна згода особи для її тимчасової передачі до МКС:

в) так, письмова згода потрібна;
б) ні;
в) так, але лише для свідків;
г) ні, якщо це передбачено міжнародним договором.

15. Яке право має особа, стосовно якої надійшло прохання МКС про тимчасовий арешт:
а) ознайомитися з проханням;
б) вимагати припинення провадження;
в) залишити територію України;
г) вимагати компенсації.

16. Чи може МКС проводити процесуальні дії на території України:
а) ні, лише українські органи мають це право;
б) так, за умови погодження з Генеральним прокурором;
в) так, без будь-яких обмежень;
г) ні, якщо це суперечить національним законам.

17. Куди надсилаються відомості про штраф або конфіскацію, призначену МКС:
а) до суду за місцем проживання особи;
б) до Верховного Суду;
в) до міжнародної організації;
г) до Міністерства юстиції.

Задачі:

1. Громадянин А. Г. Турчик молотком завдав тяжких тілесних ушкоджень громадянинові Д. П. Глушкову. Свідком даного кримінального правопорушення був громадянин Республіки Молдова К. М. Яворський, який наступного дня виїхав з України до Молдови, у зв'язку з чим виникла необхідність у направленні міжнародного правового доручення до компетентних органів Молдови, з метою допиту як свідка зазначеної особи.

Який міжнародний договір регламентує направлення запиту (доручення)?

Який повинен бути зміст та форма запиту (доручення)?

2. У Печерське управління поліції УкрПоштою надійшов лист-доручення від компетентних органів Данії про надання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні. В даному листі зазначено, що Печерське УП повинно надати інформацію про наявність у громадянина України А. Г. Петренка банківських рахунків та суму коштів на цих рахунках.

Чи можливо виконати вказане доручення згідно Угоди між Україною та Данією про співробітництво у кримінальних справах?

Чи можливо виконати вказане доручення відповідно до КПК України?

3. Під час досудового розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України, виникла необхідність у допиті свідків А. П. Комірного та Джо Бернера, які є громадянами Сполучених Штатів Америки та проживають у штаті Кентуккі (США).

Чи можливо звернутися до компетентних органів США з запитом про надання міжнародної правової допомоги?

Якщо так, відповідно до якого міжнародного договору та який орган є центральним (уповноваженим) органом США у сфері міжнародного співробітництва під час кримінального провадження?

4. Громадянин Латвії О. О. Паляницький незаконно заволодів транспортним засобом громадянина України Л. Л. Орленка.

О. О. Паляницький на викраденому автомобілі перетнув державний кордон України з Республікою Польща.

Складіть план розслідування зазначеного кримінального правопорушення.

Які запити про міжнародну правову допомогу необхідно направити в Республіку Польща?

5. До Ірпінського міського суду Київської області, в рамках надання міжнародної правової допомоги, надійшло доручення 17-го кримінального суду першої інстанції м. Стамбул (Турецька Республіка) щодо отримання свідчень обвинуваченої О. Г. Кохановської.

13.06.2024, 11.07.2024, 07.08.2024 в судові засідання, призначені з метою виконання доручення, О.Г. Кохановська, не з`явилася.

В рамках якої угоди направлено даний запит?

Чи може Ірпінський міський суд Київської області доручити здійснити привід обвинуваченої О. Г. Кохановської? Якщо так, то якому органу необхідно це доручити?

6. Слідчий, виконуючи запит компетентних органів Королівства Нідерланди про проведення допиту у якості свідка О. П. Коцюбенка про обставини вчинення кримінального правопорушення, шляхом проведення відео-конференції, звернувся з клопотанням до слідчого судді Личаківського районного суду м. Львова про надання дозволу на проведення такого допиту.

Чи підлягає задоволенню таке клопотання?

Які процесуальні та тактичні особливості проведення допиту в режимі відеоконференції?

7. Від компетентного органу Польщі надійшов запит про екстрадицію громадянина Польщі О. Г. Бауліса. Постановою Генерального прокурора було задоволено таку екстрадицію. Адвокат О. Г. Бауліса звернувся зі скаргою до слідчого судді Печерського району про скасування постанови Генерального прокурора. Слідчий суддя Печерського району задовольнив таку скаргу. Однією з причин задоволення скарги було те, що О. Г. Бауліс перед подачою скарги в суд отримав статус біженця.

Чи правомірна ухвала слідчого судді Печерського району?

Чи є правовий статус біженця підставою для відмови в екстрадиції?

Чи може бути вказана ухвала слідчого судді оскарженою?

8. Міжнародний кримінальний суд (МКС) звернувся до центрального органу України з проханням передати громадянина іншої держави, який перебуває на території України, для розгляду справи про злочин, що підпадає під юрисдикцію МКС. Проте виконання цього прохання може загрожувати розголошенням інформації, яка стосується національної безпеки України.

Які дії має здійснити центральний орган України відповідно до законодавства?

9. Офіс Генерального прокурора України отримав від МКС прохання про тимчасовий арешт особи, яка підозрюється у вчиненні злочину. Прокурор звернувся до суду для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Ухвала суду була винесена, але через 60 днів МКС не надіслав ордер на арешт і передачу особи.

Що має зробити Україна в такій ситуації?

10. Міжнародний кримінальний суд звернувся до керівника Служби безпеки України з проханням надати документи, які містять конфіденційну інформацію, отриману від іноземної держави. Ця держава не є учасницею Римського статуту та відмовилася надати згоду на передачу таких відомостей.

Яким чином має діяти керівник Служби безпеки України?

11. Громадянин іншої країни О. А. Разбауман, якого розшукує Міжнародний кримінальний суд, був затриманий на території України у м. Житомир. Під час розгляду клопотання про застосування щодо О. А. Разбаумана запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, він повідомив, що вже був виправданий судом іншої держави за цей злочин, який зазначений у проханні Міжнародного кримінального суду.

Як повинен вчинити у даному випадку суд?

12. Міжнародний кримінальний суд звернувся з проханням про виконання рішення щодо штрафу та конфіскації майна А. О. Жигаловської, яка проживає на території України. Центральний орган України передав це рішення до відповідного суду.

Яким чином здійснюється виконання такого рішення, і що відбувається з отриманим майном або доходами від його продажу?

Нормативні матеріали та судова практика:

1. Додатковий Протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах : міжнар. док. від 17 берез. 1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_037#Text.
2. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників : міжнар. док. від 17 берез. 1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_035#Text.
3. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах : міжнар. док. від 20 квіт. 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text.
4. Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків : міжнар. док. від 28 трав. 1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_341#Text.
5. Римський Статут Міжнародного кримінального суду : міжнар. док. від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.
6. Рішення ЄСПЛ «Гарькавий проти України» (заява № 25978/07) від 18 лют. 2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_544#Text
7. Рішення ЄСПЛ «Доронін проти України» (заява № 16505/02) від 19 лют. 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_663#Text.
8. Рішення ЄСПЛ «Коктиш проти України» (заява № 43707/07) від 10 груд. 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_872#Text.

9. The Prosecutor v. Ahmad Al Faqi Al Mahdi. № ICC-01/12-01/15 (27 Septem. 2016). URL: https://www.internationalcrimesdatabase.org/Case/3321/Al-Mahdi-Case-/

10. The Prosecutor v. Bosco Ntaganda. № ICC-01/04-02/06. (7 Novem. 2019). URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CaseInformationSheets/NtagandaEng.pdf.

Додаткова спеціальна література:

1. Ахтирська Н. Костюченко О. Міжнародні стандарти правової регламентації судової експертизи та їх впровадження в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 3. С. 31-40. DOI: https://doi.org/10.17721/1728-2195/2022/3.122-6.

2. Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Київ : Логос, 2019. 576 с.

3. Ахтирська Н. М. Одержання доказів в електронній формі в світлі Другого Додаткового протоколу до Конвенції про кіберзлочинність. Криміналістика і судова експертиза. 2022. Вип. 6. С. 188-200. DOI: https://doi.org/10.33994/kndise.2022.67.21.

4. Ахтирська Н. М., Костюченко О. Ю. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження : навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2023. 335 с.

5. Ахтирська Н. М., Костюченко О. Ю. Процесуальні та організаційні аспекти збору електронних доказів під час міжнародного співробітництва. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. 2022. № 72. Ч. 2. С. 192-198. (Серія «Право»). DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.72.64.

6. Ахтирська Н. М. Імплементація положень Римського Статуту в національне законодавство України: політичні зобов'язання та правові шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2023. Вип. 4. С. 42-52. DOI https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2023-4-8.

7. Бехруз Х. Н., Мануїлова К. В. Міжнародне співробітництво держав та Міжнародного кримінального суду щодо міжнародних злочинів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 503-505. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/123.

Тема № 24. Особливості досудового розслідування та судового розгляду під час воєнного стану

Практичне заняття №1

План

1. Поняття воєнного стану і особливого режиму досудового розслідування і судового розгляду в умовах воєнного стану. Відступ України від міжнародних зобов'язань щодо забезпечення прав людини в кримінальному провадженні.

2. Особливості початку досудового розслідування в умовах воєнного стану.

3. Особливості проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану.

4. Делегування судових повноважень слідчого судді прокурору (керівнику органу прокуратури).

5. Особливості повідомлення особі про підозру в умовах воєнного стану.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке воєнний стан? Яким нормативним актом регулюється його введення?

2. Які відступи від положень Конвенції про захист прав людини дозволяються у період воєнного стану?

3. Як ЄСПЛ оцінює обмеження прав під час судового розгляду в умовах надзвичайного стану?

4. Як ст. 615 КПК України регулює початок досудового розслідування у воєнний час?

5. У яких випадках можна розпочати досудове розслідування без внесення відомостей до ЄРДР?

6. Які слідчі (розшукові) дії можуть проводитися без ухвали слідчого судді у воєнний час?

7. У яких випадках запобіжний захід може бути застосований без рішення суду?

8. Який максимальний строк тримання під вартою без ухвали суду під час воєнного стану?

Практичне заняття №2

План

1. Особливості застосування до підозрюваного (обвинуваченого) затримання і запобіжних заходів в умовах воєнного стану.

2. Підстави та порядок скасування щодо підозрюваного(обвинуваченого) запобіжного заходу для проходження військової служби.

3. Особливості зупинення і закінчення досудового розслідування в умовах воєнного стану.

4. Особливості визначення підсудності кримінальних проваджень (кримінальних справ) та суддів для їх розгляду в умовах воєнного стану.

5. Особливості судового розгляду кримінальних справ в умовах воєнного стану.

6. Підстави та порядок умовно-дострокового звільнення засудженого від відбування покарання для проходження військової служби.

Питання для самоконтролю:

1. Хто має право ухвалювати рішення, які зазвичай належать до компетенції слідчого судді, під час воєнного стану?
2. Які повноваження керівників органів прокуратури визначає ч. 3 ст. 615 КПК України?
3. Який максимальний строк тримання під вартою без ухвали суду під час воєнного стану?
4. Які права підозрюваного гарантуються навіть в умовах воєнного стану?
5. Які особливості повідомлення про підозру у воєнний час передбачає ст. 615 КПК України?
6. Яка особливість визначення підслідності в умовах воєнного стану?
7. Які процесуальні особливості передбачає КПК України для судового розгляду в умовах воєнного стану?
8. Як реалізується принцип рівності сторін у судовому провадженні під час воєнного стану?
9. Які зміни у строках судового розгляду допускаються в умовах воєнного стану?

Тестові завдання:

У тестах оберіть ОДНУ правильну відповідь.

1. Хто має право ухвалювати рішення, які відповідно до КПК України належать до компетенції слідчого судді, під час воєнного стану:

а) керівник органу прокуратури;

б) голова апеляційного суду;

в) керівник органу досудового розслідування;

г) прокурор.

2. Які слідчі (розшукові) дії можуть проводитися без ухвали слідчого судді відповідно до ст. 615 КПК України:

а) тимчасове вилучення майна;

б) обшук житла або іншого володіння особи;

в) проведення негласних слідчих дій;

г) усі перелічені дії.

3. Яким є максимальний строк тримання особи під вартою без ухвали слідчого судді у період воєнного стану:

а) 72 години;

б) 10 діб;

в) 30 діб;

г) 60 діб.

4. Хто має право, окрім слідчого судді, продовжувати строки досудового розслідування під час воєнного стану:

а) слідчий;

б) керівник органу прокуратури;

в) керівник органу досудового розслідування;

г) керівник військової адміністрації.

5. Які умови необхідні для делегування повноважень слідчого судді прокурору:

а) наявність наказу військового командування;

б) відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень;

в) рішення процесуального керівника;

г) розпорядження Генерального прокурора.

6. Які права підозрюваного мають бути гарантовані навіть під час воєнного стану:

а) право на захисника;

б) право на інформацію про затримання;

в) право оскарження запобіжного заходу;

г) усі перелічені права.

7. У яких випадках можливе затримання особи без ухвали слідчого судді під час воєнного стану:

а) виникли обґрунтовані обставини, які дають підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину;

б) за рішенням прокурора;

в) у разі наявності інформації про злочин;

г) якщо особа є підозрюваною у тяжкому злочині.

8. Як оскаржуються дії чи бездіяльність прокурора під час воєнного стану:

а) подання скарги до суду;

б) оскарження до керівника органу досудового розслідування;

в) оскарження до вищого прокурора;

г) скарги в умовах воєнного стану не розглядаються;

9. Як здійснюється фіксація слідчих (розшукових) дій під час воєнного стану:

а) за допомогою технічних засобів;

б) через складання протоколу вручну;

в) виключно через відеофіксацію;

г) усі перелічені способи.

10. Який строк має слідчий або прокурор для внесення відомостей до ЄРДР після початку досудового розслідування у воєнний час:

а) негайно;

б) протягом 24 годин;

в) протягом 48 годин;

г) досудове розслідування починається після внесення відомостей в ЄРДР або винесення постанови слідчого, дізнавача, прокурора про його початок.

Задачі:

1. Під час дії воєнного стану слідчий органу досудового розслідування, який розміщений в зоні бойових дій, не маючи технічної можливості внести відомості про вчинення кримінального правопорушення в ЄРДР, виніс постанову про початок досудового розслідування та розпочав проводити слідчі дії у даному кримінальному провадженні: огляд місця події, допит свідків, призначив експертизу.

Чи правомірні дії слідчого?

Які слідчі дії можна проводити до початку винесення постанови слідчого про початок досудового розслідування під час воєнного стану?

2. Під час дії воєнного стану слідчий органу до судового розслідування, який розміщений в зоні бойових дій, прийняв рішення затримати С. С. Гончара, підозрюваного у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 111 КК України без отримання ухвали слідчого судді у зв'язку із тим, що слідчому стало відомо про виникнення обґрунтованих обставини, які дають підстави вважати, що можлива втеча С. С. Гончара з метою ухилення від кримінальної відповідальності .

Надайте оцінку діям слідчого?

Які строки затримання особи без ухвали слідчого судді та подальший порядок обрання запобіжного заходу під час воєнного стану?

3. Керівник органу прокуратури за клопотанням слідчого, погодженим із процесуальним керівником, під час дії воєнного стану продовжив своєю постановою строк дії ухвали слідчого судді про тримання під вартою до 2 місяців підозрюваного Д. Д. Малишева.

Надайте оцінку діям керівника органу прокуратури. Який порядок та продовження строків тримання під вартою в умовах воєнного стану, якщо відсутня можливість виконання слідчим суддею повноважень?

4. Слідчий отримав оперативну інформацію про те, що у будинку громадянина Д. Д. Петренка незаконно зберігаються

боєприпаси, які планують бути використані для диверсійних дій. Після внесення відомостей до ЄРДР про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 113 КК України, слідчим було проведено невідкладний обшук без ухвали суду за погодженням із прокурором, після чого він склав протокол і передав матеріали до суду через 48 годин. Захисник Д. Д. Петренка наполягає на визнанні доказів недопустимими через порушення прав клієнта.

Чи відповідають дії слідчого положенням ч. 1 ст. 615 КПК України?

Чи є допустимими докази, отримані під час обшуку? Які вимоги до протоколу обшуку в умовах воєнного стану?

5. Слідчий затримав А. А. Сидоренка за підозрою у вчиненні державної зради (ч. 1 ст. 111 КК України). Підставою для затримання були свідчення очевидців, які бачили, як А. А. Сидоренко передавав військову інформацію представникам іншої держави. У зв'язку з активними бойовими діями звернутися до слідчого судді було неможливо. Затриманого доставили до ізолятора тимчасового тримання, і прокурор ухвалив рішення про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, посилаючись на п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України. Прокурор зазначив, що суд у цьому регіоні не функціонує через воєнний стан, а тримання під вартою є необхідним для запобігання втечі підозрюваного. Підозрюваний перебував під вартою 10 діб до його переведення у регіон, де функціонував суд. Проте підозру А. А. Сидоренку оголосили лише на третій день після затримання. Захисник підозрюваного подав скаргу, наполягаючи на незаконності тримання під вартою без ухвали суду та порушенні строку повідомлення про підозру.

Чи відповідає затримання А. А. Сидоренка положенням п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України?

Чи правомірно було застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою без рішення суду?

Чи є порушення строку повідомлення про підозру підставою для оскарження дій слідчого та прокурора?

Які права підозрюваного були порушені у цій ситуації, якщо такі є?

6. У зв'язку з активними бойовими діями місцевий суд тимчасово припинив роботу. Керівник органу прокуратури взяв на себе повноваження слідчого судді та виніс постанову про згоду на обшук у помешканні громадянина А. А. Степаненка, якому повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого с. 111-2 КК України. Захисник А. А. Степаненка оскаржив вказану постанову, наполягаючи, що такі дії є незаконними, оскільки згода на проведення обшуку мала бути надана слідчим суддею.

Чи мав право керівник органу прокуратури взяти на себе повноваження слідчого судді згідно з п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України?

Які умови повинні бути дотримані для законності дій керівника органу прокуратури?

Який порядок розгляду скаргу захисника?

7. Слідчий проводив огляд місця події після обстрілу житлового кварталу в зоні активних бойових дій. Через відсутність доступу до технічних засобів фіксації, спричинену воєнним станом, слідчий залучив двох понятих для документування дій, відповідно до ст. 104 КПК України, та склав детальний протокол. Слідчий обґрунтував у протоколі неможливість використання технічних засобів через небезпеку для життя та відсутність відповідного обладнання.

Захисник підозрюваного Д. Д. Петренко просив визнати протокол недопустимим доказом, посилаючись на те, що відеофіксація є обов'язковою умовою допустимості доказів у таких випадках.

Чи відповідають дії слідчого положенням ст. 104 КПК України та абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України?

Чи є протокол огляду місця події допустимим доказом за відсутності відеофіксації?

Які вимоги до фіксації слідчих дій встановлені ст. 104 КПК України?

8. Прокурор отримав повідомлення про вчинення тяжкого злочину в зоні бойових дій. Він доручив слідчому негайно розпочати досудове розслідування без попереднього внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР), посилаючись на п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України. Відомості були внесені до ЄРДР через 24 години. Захисник підозрюваного стверджує, що це порушує права його клієнта.

Надайте оцінку діям прокурора. Який порядок внесення відомостей до ЄРДР встановлений ст. 214 КПК України? Чи були порушені права підозрюваного в цій ситуації?

9. Через неможливість функціонування місцевого суду в умовах воєнного стану керівник обласної прокуратури розглянув скаргу захисника підозрюваного Іванець М. на дії слідчого, який провів обшук без ухвали суду, на яку було надано згоду керівником місцевої прокуратури. У задоволенні скарги ним було відмовлено, посилаючись на п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України. Захисник підозрюваного оскаржив рішення прокурора до апеляційного суду.

Надайте оцінку діям керівника обласної прокуратури. Чи мав право він розглядати скаргу на дії слідчого відповідно до ч. 4 ст. 615 КПК України? Який порядок оскарження дій слідчого встановлений ст. 303 КПК України? Як апеляційний суд має розглянути скаргу захисника?

10. В умовах воєнного стану слідчий звернувся до керівника органу прокуратури з клопотанням про продовження строків досудового розслідування до 6 місяців у справі про вчинення особливо тяжкого злочину, посилаючись на п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України. Керівник органу прокуратури задовольнив клопотання, але захисник підозрюваного вважає, що продовження строків є незаконним.

Чи мав право керівник органу прокуратури продовжувати строки досудового розслідування відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України? Який порядок продовження строків

досудового розслідування встановлений ст. 219 КПК України? Чи може захисник оскаржити рішення про продовження строків?

11. У зв'язку з активними бойовими діями в регіоні суд тимчасово припинив свою діяльність. Громадянин А. А. Кравець був затриманий за підозрою у вчиненні тяжкого злочину, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України.

Слідчий передав матеріали керівнику відповідного органу прокуратури із клопотанням про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, посилаючись на обґрунтований ризик втечі підозрюваного. Керівник органу прокуратури ухвалив рішення про тримання під вартою на строк 15 діб, оскільки суд не функціонував.

Захисник Кравця А. подав скаргу на дії керівника органу прокуратури, наполягаючи, що відсутність суду не є достатньою підставою для такого рішення. Він також стверджував, що керівник органу прокуратури порушив права підозрюваного на оскарження запобіжного заходу.

Чи мав право керівник органу прокуратури ухвалити рішення про тримання під вартою без звернення до суду? Який максимальний строк тримання під вартою допустимий у цьому випадку? Чи порушив керівник органу прокуратури права підозрюваного, зокрема право на оскарження запобіжного заходу? Як має діяти суд у разі відновлення своєї діяльності та розгляду скарги захисника?

Нормативний матеріал та судова практика:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар. [редкол.: Р.О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін..; вступ. слов. В.О. Зеленського] ; за заг. редю. Р.О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац.акад. прав. Наук України; Конст. Суд України. Харків : Право. 2024. с. 1176.

2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : міжнар. док від 16 груд. 1966 р. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док від 04 листоп. 1950 р. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільнимх та кримінальних справ. Станом на 10 січня 2024 р. : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2024. 1404 с.

5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text.

6. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text.

7. Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Лист Верховного Суду від 03 берез. 2022 р. № 1/0/2-22 URL:https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Inform_lyst_2022_03_03.pdf.

8. Рішення Рішенням Конституційного Суду № 8-р(II)/2024 від 18 лип. 2024 р. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-24#n116.

Додаткова спеціальна література:

1. Кримінальний процес України: навч. посіб., за заг. ред. О.П. Кучинської та Ю. В. Циганюк. 3-є вид., доп. Київ, Юрінком Інтер, 2023. 652 с.

2. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 2. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 трав. 2022. 80 с. URL URL:

https://www.researchgate.net/publication/366684199_Glovuk_I_Drozdov_O_Teteratnik_G_Fomina_T_Rogalska_V_Zavtur_V_Osoblivij_rezim_dosudovogo_rozsliduvanna_sudovogo_rozgladu_v_umovah_voennogo_stanu_naukovo-prakticnij_komentar_Rozdilu_IX-1_Kriminalnogo_pr.

3. Костюченко О. Ю. Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (5 травня 2023 року): 2023 | Conference paperContributors: О., Костюченко.

4. Костюченко О. Ю. Роздуми щодо конституційності положень частини 6 статті 615 КПК України стосовно автоматичного продовження строку тримання під вартою в умовах дії воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 79. Ч. 2. DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.37.

5. Костюченко О. Ю. Питання реалізації в умовах воєнного стану права особи на свободу та осо-бисту недоторканність у кримінальному провадженні / *Актуальні питання розвитку юридич-ної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (5 травня 2023 року): ел. збірник. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. С. 557–559.18.

6. Костюченко О. Ю. Реалізація права на свободу та особисту недоторканність особи в умовах дії воєнного стану в Україні. *Міжнародно-правова оцінка російської воєнної агресії в Україні та захист фундаментальних прав людини* : матеріали міжнародної науково-практичної конферен-ції (м. Київ, 16 липня 2022 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Асоціація українських правників. Київ : Людмила, 2022. С. 150–154

7. Таран О. В. Початок досудового розслідування в умовах воєнного стану. *Правові засоби протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах військової агресії* : матеріали круглого столу. Київ. 2022. С. 218–222. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/21516.

8. Маринич Ю. В. Особливості внесення відомостей до єдиного реєстру досудових розслідувань в умовах воєнного стану. *Правові засоби протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах військової агресії* : матеріали круглого столу. Київ. 2022. С. 83–85.

9. Гавриленко О. Є. Актуальні проблеми проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану. *Правові засоби протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах військової агресії* : матеріали круглого столу. Київ, 2022. С. 30 –308.